

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi konkurssilain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi konkurssilakia, yrityksen saneerausesta annettua lakia, konkurssipesien hallinnon valvonnasta annettua lakia, konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteristä annettua lakia, velkajärjestelyrekisteristä annettua lakia, maanvuokralakia, liikehuoneiston vuokrauksesta annettua lakia, asuinhuoneiston vuokrauksesta annettua lakia, ulosottokaarta, verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annettua lakia, palkkaturvalakia, merimiesten palkkaturvalakia, jätelakia ja maa-ainelakia. Lisäksi ehdotetaan säädettäväksi uusi laki konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmästä.

Esityksessä ehdotetaan konkurssimenettelyn yksinkertaistamista ja nopeuttamista. Konkurssimenettelyn velkaselvittelyä yksinkertaistettaisiin keventämällä pesäluettelon sisältövaatimuksia konkurssisaatavien osalta. Konkurssimenettelyyn liittyvää määräaika sääntelyä ja mahdollisuuksia sen noudattamisen valvontaan tehostettaisiin menettelyn nopeuttamiseksi. Muutokset koskevat pesäluettelon ja velallisselvityksen valmistumista, raukeamisesityksen toimitamista, valvontapäivän määrittämistä ja jakoluetteloehdotuksen valmistumista. Pesänhoitajalle asetettaisiin velvollisuus ottaa tietyissä tilanteissa selvät saatavat oma-aloitteisesti huomioon ilman valvontaa.

Esityksessä ehdotetaan lisäksi, että epäselvän oikeustilan selkeyttämiseksi konkurssilakiin otettaisiin säännökset julkisoikeudellisten ympäristövastuiden asemasta konkurssissa. Säännöksistä ilmeni, miltä osin konkurssipesällä olisi velvollisuus huolehtia ympäristövastuista omalla kustannuksellaan ja miltä osin toimimisvelvollisuutta ja kustannusvastuuta ei olisi. Yhteisenä tekijänä vastuun synnyttävälle perusteille olisi vaaraelementti. Jos viranomainen joutuisi huolehtimaan konkurssipesän vastuista, konkurssipesä vastaisi kustannuksista siltä osin kuin toimet on toteutettu konkurssin alkamisen jälkeen. Jos konkurssipesän toteuttamat toimenpiteet ovat kohdistuneet panttiomaisuuteen, konkurssipesällä olisi oikeus saada kustannuksista korvaus panttiomaisuuden myyntihinnasta. Velallisen liiketoimintaa jatkavan konkurssipesän vastuut olisivat edellä mainittua laajemmat vastaten lähtökohtaisesti normaaleja toimijan vastuuta.

Uudessa laissa konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmästä säädettäisiin järjestelmän ylläpidosta, vastuista, käyttöoikeuksista ja siihen tallennettavista tiedoista. Pesänhoitajalla ja selvittäjällä olisi velvollisuus tallentaa järjestelmään tietyt tiedot ja asiakirjat. Konkurssilakiin ja yrityksen saneerausesta annettuun lakiin otettaisiin säännökset mahdollisuudesta toimittaa tiedoksiantoja järjestelmän avulla, ja sähköisiä tiedoksiantomahdollisuuksia lisättäisiin muutoinkin.

Julkisselvitystä koskeviin säännöksiin tehtäisiin eräitä täsmennyksiä. Konkurssilakiin tehtäisiin muutoinkin useita yksittäisiä muutoksia ennen muuta käytännössä esiintyneiden epäselvyyksien poistamiseksi ja konkurssimenettelyn yksinkertaistamiseksi.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

HE 221/2018 vp

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	3
YLEISPERUSTELUT.....	6
1 JOHDANTO.....	6
2 NYKYTILA.....	6
2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö.....	6
2.1.1 Konkursisääntöjen selvittäminen.....	6
2.1.2 Tiedoksiannot ja konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmä.....	8
2.1.3 Ympäristövastuut konkurssissa.....	10
2.1.4 Julkisselvitys.....	18
2.2 Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden lainsäädäntö.....	19
2.3 Nykytilan arviointi.....	19
2.3.1 Konkursisääntöjen selvittäminen ja menettelyn määräajat.....	19
2.3.2 Tiedoksiannot ja konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmä.....	25
2.3.3 Ympäristövastuut konkurssissa.....	26
2.3.4 Julkisselvitys.....	35
2.3.5 Eräitä erityiskysymyksiä.....	37
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET.....	39
3.1 Tavoitteet.....	39
3.2 Keskeiset ehdotukset.....	40
3.2.1 Konkursisääntöjen selvittäminen ja menettelyn määräajat.....	41
3.2.2 Tiedoksiannot ja konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmä.....	41
3.2.3 Ympäristövastuut konkurssissa.....	42
3.2.4 Julkisselvitys.....	45
3.2.5 Eräitä erityiskysymyksiä.....	45
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	46
4.1 Taloudelliset vaikutukset.....	46
4.1.1 Konkursisääntöjen selvittäminen ja menettelyn määräajat.....	46
4.1.2 Tiedoksiannot ja konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmä.....	47
4.1.3 Ympäristövastuut konkurssissa.....	48
4.2 Vaikutukset viranomaisten ja pesähoitajien toimintaan.....	53
4.2.1 Konkursisääntöjen selvittäminen ja menettelyn määräajat.....	53
4.2.2 Tiedoksiannot ja konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmä.....	54
4.2.3 Ympäristövastuut konkurssissa.....	54
4.3 Ympäristövaikutukset.....	55
4.3.1 Ympäristövastuut konkurssissa.....	55
4.4 Yhteiskunnalliset vaikutukset.....	56
4.4.1 Konkursisääntöjen selvittäminen ja menettelyn määräajat.....	56
5 ASIAN VALMISTELU.....	57
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	60
1 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT.....	60

HE 221/2018 vp

1.1	Konkurssilaki.....	60
1 luku	Yleiset säännökset.....	60
2 luku	Konkurssiin asettamisen edellytykset.....	60
3 luku	Konkurssin alkamisen oikeusvaikutukset.....	60
7 luku	Menettely tuomioistuimessa.....	61
8 luku	Pesänhoitaja.....	61
9 luku	Konkurssipesän selvitys ja velallisen kirjanpito.....	62
10 luku	Konkurssin raukeaminen.....	64
11 luku	Julkisselvitys.....	65
12 luku	Konkurssisaatavat, valvonta ja saatavien selvittäminen.....	66
13 luku	Jakoluetteloehdotus ja jakoluettelon vahvistaminen.....	67
15 luku	Velkojien päätösvallan käyttäminen.....	68
16 a luku	Konkurssipesän julkisoikeudellinen ympäristövastuu.....	68
17 luku	Konkurssipesään kuuluvan omaisuuden hoito ja myynti sekä panttivelkojaa koskevat säännökset.....	77
19 luku	Konkurssipesän lopputilitys ja jälkiselvitys.....	78
22 luku	Konkurssirekisteri, kuulutus ja ilmoitukset.....	79
1.2	Laki yrityksen saneerauksesta.....	80
1.3	Laki konkurssipesien hallinnon valvonnasta.....	80
1.4	Laki konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmästä.....	81
1.5	Laki konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteristä.....	87
1.6	Laki velkajärjestelyrekisteristä.....	88
1.7	Maanvuokralaki.....	88
1.8	Laki liikehuoneiston vuokrauksesta.....	89
1.9	Laki asuinhuoneiston vuokrauksesta.....	89
1.10	Ulosottokaari.....	90
3 luku	Yleiset menettelysäännökset.....	90
1.11	Laki verojen ja maksujen täytäntöönpanosta.....	90
1.12	Palkkaturvalaki.....	90
1.13	Merimiesten palkkaturvalaki.....	91
1.14	Jätelaki.....	91
1.15	Maa-aineslaki.....	91
2	TARKEMMAT SÄÄNNÖKSET JA MÄÄRÄYKSET.....	92
3	VOIMAANTULO.....	92
4	SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS.....	93
LAKIEHDOTUKSET.....		97
1.	Laki konkurssilain muuttamisesta.....	97
2.	Laki yrityksen saneerauksesta annetun lain muuttamisesta.....	108
3.	Laki konkurssipesien hallinnon valvonnasta annetun lain muuttamisesta.....	110
4.	Laki konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmästä.....	111
5.	Laki konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteristä annetun lain 9 §:n muuttamisesta.....	114
6.	Laki velkajärjestelyrekisteristä annetun lain 8 §:n muuttamisesta.....	115
7.	Laki maanvuokralain 19 §:n muuttamisesta.....	116
8.	Laki liikehuoneiston vuokrauksesta annetun lain 39 §:n muuttamisesta.....	117
9.	Laki asuinhuoneiston vuokrauksesta annetun lain 49 §:n muuttamisesta.....	118
10.	Laki ulosottokaaren 3 luvun 44 §:n muuttamisesta.....	119
11.	Laki verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetun lain 21 §:n muuttamisesta.....	120
12.	Laki palkkaturvalain 20 §:n muuttamisesta.....	121

HE 221/2018 vp

13. Laki merimiesten palkkaturvalain 18 §:n muuttamisesta.....	122
14. Laki jätelain 28 §:n muuttamisesta	123
15. Laki maa-aineslain 16 a §:n muuttamisesta	124
LIITTEET	125
RINNAKKAISTEKSTIT	125
1. Laki konkurssilain muuttamisesta.....	125
2. Laki yrityksen saneerauksesta annetun lain muuttamisesta	142
3. Laki konkurssipesien hallinnon valvonnasta annetun lain muuttamisesta.....	144
5. Laki konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteristä annetun lain 9 §:n muuttamisesta.....	146
6. Laki velkajärjestelyrekisteristä annetun lain 8 §:n muuttamisesta	147
7. Laki maanvuokralain 19 §:n muuttamisesta	148
8. Laki liikehuoneiston vuokrauksesta annetun lain 39 §:n muuttamisesta	149
9. Laki asuinhuoneiston vuokrauksesta annetun lain 49 §:n muuttamisesta.....	150
10. Laki ulosottokaaren 3 luvun 44 §:n muuttamisesta.....	151
11. Laki verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetun lain 21 §:n muuttamisesta....	152
12. Laki palkkaturvalain 20 §:n muuttamisesta	154
13. Laki merimiesten palkkaturvalain 18 §:n muuttamisesta.....	155
14. Laki jätelain 28 §:n muuttamisesta	157
15. Laki maa-aineslain 16 a §:n muuttamisesta	158
ASETUSLUONNOKSET	159
Oikeusministeriön asetus konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmästä.....	159
Valtioneuvoston asetus konkurssipesien hallinnon valvonnasta annetun asetuksen eräiden säännösten kumoamisesta.....	162
Oikeusministeriön asetus konkurssiasioista annetun oikeusministeriön asetuksen 2 §:n muuttamisesta.....	163

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Konkurssilaki (120/2004) tuli voimaan 1 päivänä syyskuuta 2004. Noin neljäntoista vuoden voimassaolon myötä on tullut ajankohtaiseksi arvioida sen toimivuutta. Konkurssiasia-ineuvottelukunta on tehnyt oikeusministeriölle kaksi aloitetta konkurssilain muuttamiseksi. Ensimmäisen aloitteen mukaan ympäristövastuiden asema konkurssissa tulisi nimenomaisesti ratkaista lain tasolla. Oikeustila konkurssi- ja ympäristöoikeuden rajapinnassa on tällä hetkellä epäselvä, eikä asiasta ole annettu säännöksiä konkurssilaisissa eikä vähäisiä poikkeuksia lukuun ottamatta myöskään ympäristölainsäädännössä.

Toisessa aloitteessa ehdotetaan muun muassa konkurssimenettelyn yksinkertaistamista velkaselvittelyn osalta. Lisäksi konkurssiasiamiehen toimisto on laatinut muistion konkurssilainsäädännön muutostarpeista. Muistion keskeisimpinä kohtina voidaan mainita tarve sisällyttää lakiin säännökset konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmä Kostista sekä julkisselvitystä koskevien säännösten kokonaistarkastelu. Konkurssilain muutos- ja täsmennystarpeiden arviointi on muiltakin osin ajankohtaista.

Esityksen pääasiallinen tavoitteenasettelu voidaan siten jakaa kahteen osaan. Yhtäältä esityksessä on tarkasteltu yhteiskunnallisesti merkittävää kysymystä siitä, miten julkisoikeudellisten ympäristövastuiden asemaa konkurssissa voitaisiin selkeyttää. Toisaalta on arvioitu mahdollisuuksia pääministeri Juha Sipilän hallituksen ohjelman tavoitteita vastaavasti yksinkertaistaa, nopeuttaa ja digitalisoida konkurssimenettelyä sekä tarkastella eräiden käytännössä esiintyneiden epäselvyyksien selkeyttämismahdollisuuksia.

2 Nykytila

2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

2.1.1 Konkurssisaatavien selvittäminen

Konkurssisaatavien selvittäminen tapahtuu pääsääntöisesti kahdessa vaiheessa. Ensimmäisessä vaiheessa pesänhoitaja selvittää velkojien saatavat pesäluettelo varten. Pesäluettelon laadinnassa käytetään pohjana velallisen kirjanpito- ja muuta liiketoimintaan liittyvää aineistoa, jos sitä voidaan pitää luotettavana. Kirjanpidosta saatuja tietoja täydennetään velalliselta ja sivullisilta saaduilla tiedoilla. Pesänhoitajan tulee varmistaa velallisen ilmoittamien velkojen saldot, jos tietojen oikeellisuutta on aihetta epäillä. Julkisvelkojien ja suurimpien yksityisten velkojien saatavien saldot on konkurssiasia-ineuvottelukunnan suosituksen mukaan aina syytä varmistaa velkojilta. Pesäluettelo on laadittava kahden kuukauden kuluessa konkurssin alkamisesta, jos tuomioistuim ei pidennä määräaika.

Toisessa vaiheessa velkojien on valvottava saatavansa. Tätä varten pesänhoitajan on ilman aiheutonta viivytystä määrättävä valvontapäivä, jollei pesäluettelon valmistuttua ole tehty hakemusta konkurssin raukeamiseksi. Valvontapäivän on oltava aikaisintaan kuukauden ja viimeistään kahden kuukauden kuluttua määräyksestä. Pesänhoitajan on toimitettava konkurssi-valvonnasta ilmoitus velalliselle sekä niille velkojille, jotka ovat ilmoittaneet yhteystietonsa pesänhoitajalle tai ovat muutoin pesänhoitajan tiedossa. Tuntemattomien velkojien tiedon-

saannista huolehditaan konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteriin tehtävien merkintöjen sekä kuulutuksen kautta. Valvonta tapahtuu siten, että velkoja ilmoittaa saatavansa pesänhoitajalle kirjallisella valvontakirjelmällä, joka voidaan toimittaa myös sähköisesti.

Lähtökohtaisesti velkoja ei voi saada jako-osuutta saatavalleen, jota ei ole määräjassa valvottu. Tästä on kuitenkin kaksi tärkeää poikkeusta. Pesänhoitaja voi ensinnäkin harkinnanvaraisesti ottaa tietyt saatavat huomioon ilman valvontaa. Eräissä erityistapauksissa hänen tulee menetellä näin eli velkojat on laissa vapautettu valvontavelvollisuudesta. Toiseksi velkojalla on valvontapäivän jälkeen mahdollisuus jälkivalvontaan, joka voi kuitenkin olla maksullinen.

Pesänhoitajalla on harkinnanvarainen mahdollisuus ottaa konkurssisaatava jakoluetteloehdotuksessa huomioon ilman valvontaa, jos saatavan perusteesta ja määrästä ei ole epäselvyyttä. Saatavan selvyys voi ilmetä kirjanpidosta tai saatavan laadun perusteella muutenkin. Säännökset mahdollistavat sen, että jos yrityksen kirjanpito on konkurssin alkaessa ajan tasalla, valvonnasta vapauttaminen voi olla joskus laajamittaistakin.

Konkurssi-asian neuvottelukunta on suosittanut, että pesänhoitaja pyrkii ottamaan huomioon ilman valvontaa perusteeltaan ja määrältään selvät saatavat, jos se on konkurssihallinnon tai velkojan työmäärän tai muun syyn vuoksi tarkoituksenmukaista. Suosituksen mukaan useimmiten ilman valvontaa huomioon otettavina tulevat kysymyksen esimerkiksi selvät laskusääntävät tai yhtenäinen joukko kuluttajasaatavia. Saatava voi osoittautua selväksi esimerkiksi luotettavaksi arvioidun kirjanpidon tai ostoreskontran tietojen perusteella. Jos pesänhoitaja käyttää mahdollisuutta ottaa saatava huomioon ilman valvontaa, hänen on toimitettava velkojalle hyvissä ajoin ennen valvontapäivää ilmoitus siitä, minkä suuruisena ja millä etuoikeudella saatava otetaan jakoluetteloehdotuksessa huomioon. Ilmoitus voidaan tehdä esimerkiksi pyydettyä tietoa pesäluettelo varten tai konkurssivalvonnasta ilmoittamisen yhteydessä.

Jos suurta määrää samaan tai samanlaiseen perusteeseen liittyviä saatavia voidaan pitää riidattomina, pesänhoitaja voi erillisen ilmoituksen sijasta tarkoitukseen soveltuvalla tavalla tiedottaa, että saatavien valvonta ei ole tarpeen. Tämä voi tapahtua esimerkiksi julkaisemalla ilmoitus päivälehdessä. Valvontapäivän jälkeen valvonnasta vapauttaminen ei ole enää mahdollista.

Liikkeellelaskijan konkurssissa velallisen liikkeelle laskemaan arvopaperiin perustuvat saatavat otetaan huomioon ilman valvontaa konkurssilain 12 luvun 17 §:ssä säädetyin edellytyksin. Lisäksi palkkaturvalain (866/1998) 13 §:ssä ja merimiesten palkkaturvalain (1108/2000) 11 §:ssä tarkoitettuun luetteloon merkityt saatavat otetaan huomioon ilman valvontaa.

Saatavan etuoikeus on otettava huomioon ilman vaatimustakin, jos etuoikeuden peruste ilmenee riittävästi valvontakirjelmästä tai on muutoin pesänhoitajan tiedossa.

Panttivelkojalla on konkurssissa separatistin asema. Valvonnan sijasta panttivelkojan tulee konkurssilain 12 luvun 9 §:n mukaisesti esittää selvitys saatavastaan ja panttioikeudestaan. Selvityksen sisältö vastaa asiallisesti valvontakirjelmää. Laiminlyönti ilmoittaa panttisaatava pesänhoitajalle ei johda oikeudenmenetykseen, vaan jälkivalvontamaksua vastaavaan maksuseuraamukseen. Vierasvelkapantista on esitettävä selvitys pesänhoitajan pyynnöstä ja joka tapauksessa ennen kuin velkoja ryhtyy toimiin pantin muuttamiseksi rahaksi. Myös kuittaukseen käytettävästä saatavasta on esitettävä pesänhoitajalle valvontakirjelmään sisällytettävät tiedot jälkivalvontamaksun suuruisen maksuseuraamuksen uhalla.

Valvontavelvollisuuden alaiset saatavat voidaan valvoa vielä valvontapäivän jälkeen. Sama koskee lisävaatimuksen esittämistä. Velkojan ei tarvitse esittää myöhästymiselle perustetta,

mutta hänen on maksettava jälkivalvontamaksu lukuun ottamatta eräitä poikkeuksia. Jakoluettelon vahvistaminen muodostaa takarajan jälkivalvonnalle.

Enemmistössä konkurssimenettelyitä saatavien valvontaa ei kuitenkaan järjestetä. Tuomioistuimen on tehtävä päätös konkurssin raukeamisesta, jos konkurssipesän varat eivät riitä konkurssimenettelyn kustannusten suorittamiseen eikä kukaan velkojista ota kustannuksista vastatakseen. Konkurssi raukeaa myös, jos velkojille konkurssipesän varoista tuleva kertymä jäisi niin vähäiseksi, ettei konkurssin jatkamista voida sen vuoksi pitää tarkoituksenmukaisena. Käytännössä konkurssipesässä on oltava varoja noin 25 000 euroa, jotta konkurssimenettely jatkuu.

Pesähoitajan on tehtävä esitys konkurssin raukeamisesta ilman aiheetonta viivytystä sen jälkeen, kun peruste siihen on käynyt ilmi. Ennen esityksen tekemistä tuomioistuimelle pesähoitajan on toimitettava esitys liitteineen suurimmille velkojille ja konkurssiasiamiehelle. Suurimmilta velkojilta on tiedusteltava, jos aihetta on, ottavatko nämä vastatakseen konkurssimenettelyn kustannuksista. Konkurssiasiamies puolestaan arvioi julkisselvitykseen siirtymisen edellytyksiä.

Konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteristä sekä konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmästä (Kosti) saatujen tietojen mukaan vuonna 2016 tehtiin 2 408 konkurssihakemusta. Konkurssiin asettamista koskevia päätöksiä tehtiin 1 812. Konkurssin peruuntumisia oli 52 ja raukeamia varojen puutteeseen 1 175. Lopputilityksiä tehtiin 694.

Tilastokeskuksen tietojen mukaan vuonna 2016 tuomioistuimet käsitelivät loppuun yhteensä 2 845 konkurssihakemusta. Vuonna 2016 päättyneistä konkurssiasioista 601 päättyi jakoluettelon vahvistamiseen. Muissa tapauksissa konkurssiasian käsittely keskeytyi eri vaiheissa. Yleisimmät menettelyn keskeytymisen syyt olivat konkurssipesien varattomuus, joka oli syynä 1 167 tapauksessa, ja hakemuksen peruuttaminen, joka oli syynä 615 tapauksessa. Näin ollen vuonna 2016 loppuun käsitellyistä konkurssiasioista 21,1 prosenttia käsiteltiin täysimittaisessa konkurssimenettelyssä, kun taas konkurseista raukesi varattomuuden vuoksi 41 prosenttia. Hakemuksen peruuttaminen (21,6 prosenttia loppuun käsitellyistä hakemuksista) merkitsee käytännössä sitä, että velkoja on saanut saatavalleen suorituksen tai hyväksymänsä vaakuuden, jolloin hakemus on peruutettu.

2.1.2 Tiedoksiannot ja konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmä

Tiedoksiannot

Konkurssilain 22 luvun 7 §:n mukaan pesähoitaja voi toimittaa konkurssilaissa tarkoitetut ilmoitukset, kutsut ja muut tiedoksiannot sekä asiakirjat tarkoituksenmukaista tapaa käyttäen postitse tai sähköisellä tiedonsiirtomenetelmällä velkojan tai velallisen ilmoittamaan osoitteeseen taikka postiosoitteeseen, jonka velkoja tai velallinen on myöhemmin ilmoittanut maistraatille. Tiedoksiannot voidaan toimittaa myös puhelimitse, jollei kirjallinen menettely ole asian laadun vuoksi tarpeen. Jollei pesähoitajan pyynnöstä muuta johdu, velkojat ja velallinen voivat toimittaa pesähoitajalle tässä laissa tarkoitetut lausumat, vastineet ja ilmoitukset edellä mainituilla tavoilla.

Konkurssilain esitöissä on katsottu hyvään pesähoitotapaan kuuluvan, että pesähoitaja käyttää mahdollisuuksien mukaan sitä tiedoksiannotapaa, jota velallinen tai velkoja on pyytänyt

käyttämään. Sähköinen tiedonsiirtomenetelmä voi tarkoittaa esimerkiksi sähköpostia tai telekopiota. Pesänhoitajalle toimitettavista lausumista ja ilmoituksista on todettu, että jos pesänhoitaja on edellyttänyt käytettävän määrättyä toimittamistapaa, velallisen ja velkojan on niin meneteltävä, joskaan pesänhoitaja ei voi vaatia sähköisen tiedonsiirtomenetelmän käyttöä siltä, jonka käytössä ei ole tarvittavia laitteita.

Konkurssivalvonta on konkurssilain 12 luvun 6 §:n mukaan aina toimitettava kirjallisena. Siten valvontakin voidaan toimittaa myös sähköistä tiedonsiirtomenetelmää käyttäen.

Yrityksen saneerauksesta annetun lain (47/1993, jäljempänä yrityssaneerauslaki) 81 §:n mukaan laissa tarkoitettut tiedoksiannot voidaan toimittaa postitse tai sähköisellä tiedonsiirtomenetelmällä, jollei tiedoksianto ole tarpeen toimittaa vastaanottotodistusta tai saantitodistusta vastaan taikka muuta riita-asioita varten säädettyä todisteellista tiedoksiantotapaa käyttäen. Sähköisellä tiedonsiirtomenetelmällä toimitetun viestin katsotaan saapuneen vastaanottajalle määrääjässä, jos se on saapunut niin kuin sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain 10 ja 11 §:ssä säädetään. Loppuselonteko voidaan toimittaa velkojalle siihen osoitteesseen, jonka velkoja on ilmoittanut saneerausmenettelyssä taikka myöhemmin saneerausohjelman vahvistamisen jälkeen valvojalle tai velalliselle.

Mainitussa laissa edellytettiin alun perin tiedoksianto postitse vastaanottotodistusta tai saantitodistusta vastaan, jollei ole erityistä syytä käyttää muuta riita-asiaa varten säädettyä tiedoksiantotapaa. Säännöstä muutettiin kuitenkin melko pian sen voimaantulon jälkeen joustavampaan muotoon siten, että tiedoksiannot voitaisiin toimittaa postitse taikka telekopiota tai sähköpostia käyttäen. Esitöissä todetaan tältä osin, että tuomioistuimen tai selvittäjän harkinnan mukaan voitaisiin käyttää myös todisteellista tiedoksiantotapaa (HE 79/1993 vp, s. 32).

Konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmä

Konkurssilain valmistelun yhteydessä laaditussa työryhmän mietinnössä ehdotettiin säännösten antamista konkurssia varten luotavasta tietojenvälitysjärjestelmästä (oikeusministeriön työryhmämietintöjä 2/2002). Hallituksen esitykseen ei kuitenkaan sisällytetty järjestelmää koskevia lakiehdotuksia. Esityksessä todetaan tältä osin, että konkurssiasiamiehen toimiston toiminnan tehostamiseksi oli tässä vaiheessa ryhdytty valmistelemaan toimistoa varten asianhallintajärjestelmää, mitä oli pidetty ennen muuta taloudellisesti perustellumpana kuin laajempaa konkurssiasioden hoitoa palvelevaa tietojenvälitysjärjestelmää. Esityksen mukaan tarkoituksena kuitenkin oli, että konkurssiasiamiehen käyttöön luotavaa järjestelmää voitaisiin tarpeen mukaan myöhemmin hyödyntää konkurssiasioissa laajemminkin. (HE 26/2003 vp, s. 30.)

Konkurssi- ja yrityssaneerausmenettelyissä on ollut vuoden 2013 alusta lukien käytössä konkurssiasiamiehen hallinnoima, internetin välityksellä käytettävä asianhallintajärjestelmä Kosti. Konkurssin perustiedot siirtyvät Kostiin Oikeusrekisterikeskuksen ylläpitämästä konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteristä. Konkurssiasiamies antaa pesänhoitajalle käyttöoikeuden kuhunkin hänen hoitamaansa konkurssimenettelyyn, ja pesänhoitaja antaa käyttöoikeuden kyseisen menettelyn velkojille ja velalliselle lisäämällä heidän tietonsa Kostiin. Koston käyttö edellyttää velkojalta vahvaa tunnistautumista. Yritykset, yhteisöt ja yrittäjät, joilla on Y-tunnus, voivat kirjautua palveluun Katso-tunnistautumisen avulla. Luonnolliset henkilöt voivat kirjautua suomi.fi -palvelussa pankkitunnuksilla. Lisäksi Virtu-kirjautuminen on mahdollinen valtion viranomaisille.

Pesänhoitaja tallentaa järjestelmään keskeiset konkurssin asiakirjat ja tiedot. Asiakirjojen katsotaan saapuneen konkurssiasiamiehen toimistoon, kun ne on tallennettu Kostiin. Pesänhoitaja voi lähettää Kostiin kautta velkojille ja velalliselle näille laissa toimitettavaksi säädetyt asiakirjat. Velkojat ja velallinen voivat selailla konkurssipesän asiakirjoja ja tietoja, ja velkojat voivat valvoa konkurssisaatavansa tallentamalla konkurssivalvontakirjelmän Kostiin.

Konkurssiasiamiehen asiakirjoihin ja määräaikoihin kohdistuva konkurssipesien hallinnon valvonta perustuu nykyään Kostiin. Konkurssiasiamies valvoo, että asiakirjat tallennetaan järjestelmään ja käy läpi niistä keskeisimmät. Järjestelmässä on tällä hetkellä yli 81 000 asiakirjaa.

2.1.3 Ympäristövastuut konkurssissa

Yrityksen ympäristövastuut voidaan tässä yhteydessä karkeasti jakaa julkisoikeudellisiin toimimisvelvoitteisiin, julkisoikeudellisiin maksuvelvoitteisiin ja yksityisoikeudellisiin maksuvelvoitteisiin. Tarkasteluun otetaan tässä julkisoikeudelliset toimimis- ja maksuvelvoitteet sekä niiden suhde konkurssilainsäädäntöön. Ympäristövastuut käsitetään tässä esityksessä laajasti, ja ympäristön pilaamista ja muuttamista koskevan toiminnan lisäksi ne kattavat muun muassa säteilyn ja ympäristölle vaaralliset aineet, kuten vaaralliset kemikaalit ja jätteet. Yksityisoikeudellisten maksuvelvoitteiden asema määräytyy konkurssilain mukaisesti, eikä erityissäännöksille ole tarvetta.

Konkurssioikeuden lähtökohdat

Laissa ei ole nykyisin erityisiä säännöksiä ympäristölainsäädännöstä johtuvien julkisoikeudellisten vastuiden asemasta konkurssissa. Ympäristölainsäädäntö on harvoja poikkeuksia lukuun ottamatta laadittu kiinnittämättä kysymykseen erityistä huomiota, eikä toisaalta konkurssilaisissa ole otettu ympäristövastuiden asemaan kantaa.

Konkurssioikeudessa keskeistä on jaottelu massavelkoihin ja konkurssisaataviin.

Konkurssilain 16 luvun 2 §:n mukaan massavelalla tarkoitetaan velkaa, joka johtuu konkurssimenettelystä tai joka perustuu konkurssipesän tekemään sopimukseen tai sitoumukseen sekä sellaista velkaa, josta konkurssipesä on konkurssilain tai muun lain mukaan vastuussa. Muun lain mukaisella konkurssipesän vastuulla viitataan sellaisiin muualla lainsäädännössä, kuten vuokra-, työ- ja verolainsäädännössä, oleviin säännöksiin, joissa säädetään konkurssipesän maksuvelvollisuudesta (HE 26/2003 vp, s. 152). Konkurssipesä vastaa massaveloista normaalien velkavastuuta koskevien sääntöjen mukaan. Lakiin ei ole otettu säännöksiä massavelkojen keskinäisestä etuoikeusjärjestyksestä sen varalta, että konkurssipesän varat eivät riitä kaikkien massavelkojen suorittamiseen. Käytännössä tällaiset tilanteet ratkaistaan sopimalla. Vakiintuneen käytännön mukaan pesänhoitajan palkkio maksetaan massaveloista ensimmäisenä, ja muilta osin pyritään jakamaan jäljellä oleva varallisuus vastaavien periaatteiden mukaan kuin konkurssisaatavat eli noudattamaan massavelkojen yhdenvertaisuuden periaatetta. Konkurssipesän konkurssissa ensimmäisen konkurssin massavelkoja käsitellään yhdenvertaisina konkurssisaatavina.

Konkurssisaatavalla tarkoitetaan sellaista konkurssivelalliselta olevaa saatavaa, jota koskeva velallinen sitoumus tai muu oikeusperuste on syntynyt ennen konkurssin alkamista. Konkurss-

sisaatavia ovat myös panttisaatavat sekä saatavat, joiden peruste tai määrä on ehdollinen tai riittävä taikka muusta syystä epäselvä. Konkursissaataville voidaan maksaa jako-osuutta vasta siitä netto-omaisuudesta, joka pesässä on jäljellä massavelkojen suorittamisen jälkeen. Konkursissaatavien keskinäisestä etuoikeusjärjestyksestä säädetään velkojien maksunsaanti-järjestyksestä annetussa laissa (1578/1992). Lähtökohtana on konkursissaatavien yhdenvertaisuus.

Ennen konkurssin alkamista syntynyt, ympäristölainsäädännöstä johtuva kustannuskorvausvastuu näyttää konkurssioikeuden lähtökohdista kuuluvan lähtökohtaisesti konkursissaataviin. Sopimuksen ulkopuolisen korvausvastuun osalta ratkaisevaa nimittäin on, onko vahingon aiheuttanut teko tai laiminlyönti tai muu korvausvastuun perustava seikka tapahtunut ennen konkurssia. Merkitystä ei ole sillä, milloin vahingon seuraukset ilmenevät tai milloin vahingon kärsinyt saa tiedon vahingosta. Jos taas konkurssipesä on jatkanut liiketoimintaa ja julkisoikeudellisen ympäristövastuun perustava tapahtuma on sattunut konkurssipesän toiminnan aikana, kysymys on konkurssioikeuden lähtökohdistakin konkurssipesän vastuusta eli massavelasta. Epäselvempänä voidaan pitää kysymystä liiketoimintaa jatkaneen konkurssipesän vastuusta ennen konkurssin alkamista sattuneesta kertaluonteisesta ympäristön pilaantumisesta, jota konkurssipesä ei toimillaan pahenna. Sama koskee tilannetta, jossa konkurssipesä ei jatka liiketoimintaa, mutta ympäristövahinko on toimintaa alas ajettaessa syntynyt vasta konkurssin alkamisen jälkeen.

Ympäristölle vaarallista toimintaa koskevan lainsäädännön mukaiset vastuutahot

Ympäristölainsäädännössä vastuuta on perustettu useille eri tahoille. Vastuutahoja voivat olla esimerkiksi toiminnanharjoittaja, haltija, aiheuttaja ja omistaja. Eräät velvollisuudet ja kiellot on ympäristölainsäädännössä kohdistettu kaikkiin. Vastuu on saatettu vastuun perustavan tapahtuman tyypistä, vastuutahon tavoitettavuudesta tai muista seikoista riippuen asettaa myös useille eri tahoille ensisijaisuusjärjestyksessä. Ympäristöoikeudellisista lähtökohdista tarkasteltuna kustannuskorvausvastuuseen liittyvät kysymykset näyttäytyvät eri lähtökohdista kuin mitä edellä on selostettu konkurssioikeuden osalta. Kustannuskorvausvastuun voidaan tällöin nähdä kuuluvan konkurssi- tai massasaataviin riippuen muun muassa siitä, onko konkurssipesä jatkanut velallisen liiketoimintaa tai onko ympäristölainsäädännössä asetettu haltijavastuuseen perustuvia velvoitteita, kuten on tehty esimerkiksi jätehuoltoon liittyen.

Ympäristönsuojelulain (527/2014) lähtökohtana on, että toiminnan haitallisista vaikutuksista ja siitä mahdollisesti aiheutuvista vahingoista vastaa ensisijaisesti toiminnanharjoittaja. Toiminnanharjoittajalla tarkoitetaan lain 5 §:n 1 momentin 8 kohdan mukaan luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka harjoittaa ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavaa toimintaa tai joka tosiasiallisesti määrää toiminnasta. Toiminnanharjoittajalla on esimerkiksi toimintansa ympäristövaikutuksia, ympäristöriskejä ja niiden hallintaa sekä haitallisten vaikutusten vähentämismahdollisuuksia koskeva selvilläolovelvollisuus (6 §), velvollisuus ehkäistä ja rajoittaa ympäristön pilaantumista (7 §), pilaantumisen torjuntavelvollisuus (14 §) sekä ennaltavarautumisvelvollisuus (15 §). Lisäksi toiminnanharjoittajan vastuuta täydentäviä hallintaan perustuvia vastuuta sisältyy esimerkiksi toiminnan lopettamista koskevaan 94 §:ään (alueen haltijan toissijainen tarkkailuvelvollisuus) sekä jätevesien käsittelyä ja johtamista koskevaan 16 lukuun. Eräät ympäristönsuojelulakiin sisältyvät kiellot on erikseen nimetyin vastuutahon sijaan osoitettu kaikille. Näitä ovat esimerkiksi maaperän pilaamiskielto (16 §), pohjaveden pilaamiskielto (17 §) sekä merta koskevat erityiset kiellot (18 §). Vanhan jätelain (1072/1993) tultua voimaan 1 päivänä tammikuuta 1994 pilaantuneen maaperän puhdistus- ja kustannusvastuu on säädetty ympäristönsuojelulain 133 §:ssä ensisijaisesti pilaantumisen aiheuttajalle, tois-

sijaisesti tietyin edellytyksin alueen haltijalle ja, jollei pilaantuneen alueen haltijaa voida velvoittaa puhdistamaan maaperää, viimesijaisesti kunnalle.

Ennen vuoden 1994 alkua syntyneissä maaperän ja pohjaveden pilaantumistapauksissa puhdistamisvastuu perustuu ympäristönsuojelulain voimaantulo- ja siirtymäsäännösten nojalla aiemmin voimassa olleeseen lainsäädäntöön ja sitä koskevaan oikeuskäytäntöön. Näissä vanhoissa tapauksissa sovellettava vastuusääntely perustuu sääntelyn kahtiajakoon vesilainsäädäntöön ja ympäristölainsäädäntöön. Vesilainsäädännössä vastuu kohdistuu yleensä vain aiheuttajaan, mutta ympäristölainsäädännön mukaan puhdistamisvastuu voi kohdistua toissijaisesti alueen haltijaan tai viimesijaisesti alueen sijaintikuntaan. Näissä vanhoissa tapauksissa on siten mahdollista, että kukaan ei vastaa puhdistamisesta.

Jätehuollon järjestämismvastuusta säädetään jätelain (646/2011) 4 luvussa. Jätehuollon järjestämisestä vastaa ensisijaisesti jätteen haltija, jollei jätelain 5 luvusta (kunnan järjestämä jätehuolto) tai 6 luvusta (tuottajavastuu) muuta johdu (28 §). Jätteen haltijalla on kokonaisvastuu jätehuollosta eli jätteen keräyksestä, kuljetuksesta, hyödyntämisestä ja loppukäsittelystä mukaan lukien näiden toimintojen tarkkailu ja seuranta sekä loppukäsittelypaikkojen jälkihoito ja toiminta välittäjänä. Siihen sisältyy jätedirektiivin (2008/98/EY) mukaisesti myös vastuu jätehuollon kustannuksista. Vastuunjako jätehuollon järjestämisessä on jäsenvaltion päätettävissä. Jätedirektiivi edellyttää, että jätehuollon kustannuksista vastaa nykyinen tai aiempi haltija taikka alkuperäinen tuottaja.

Jätteen haltijalla tarkoitetaan jätteen tuottajaa, kiinteistön haltijaa tai muuta, jonka hallussa jäte on. Lain perusteluissa todetaan, että jätteen haltija on yleensä se, jonka hallussa jäte fyysisesti on (HE 199/2010 vp, s. 81). EU-tuomioistuimen oikeuskäytännössä kuitenkin myös määräysvaltaa jätteeseen tai tuotteeseen käyttävä toimija on voitu katsoa jätteen haltijaksi, vaikka tällä ei olisi ollut jätettä fyysisesti hallussaan. Jätteen haltijan käsite ja siitä johtuva vastuu jätehuollosta kytkeytyy jätelain 20 §:ssä säädettyyn aiheuttamisperiaatteeseen (C-1/03 van de Valle ja C-188/07 Commune de Mesquer). Lain 30 §:n mukaan jätteen haltijan vastuu jätehuollon järjestämisestä lakkaa ja siirtyy uudelle haltijalle, kun jäte luovutetaan 29 §:ssä tarkoitetulle vastaanottajalle. Vastaanottajalla on oltava oikeus ottaa vastaan kyseistä jätettä tai muuten pykälässä tarkoitettu riittävä asiantuntemus sekä taloudelliset ja tekniset valmiudet jätehuollon järjestämiseen. Vastuu ei siirry kuljettajalle, joka kuljettaa jätettä toisen lukuun.

Kiinteistön haltijalla on jätteen haltijan jätehuollon järjestämismvastuuta täydentävä, jätelain 28 §:n 2 momentissa tarkoitettu toissijainen jätehuollon järjestämismvastuu. Kiinteistön haltijalla tarkoitetaan kiinteistön omistajaa tai vuokraoikeuden haltijaa. Kiinteistön haltija vastaa jätehuollon järjestämisestä, jos jätteen haltija ei huolehdi velvollisuudestaan tai tätä ei tavoiteta ja jos kiinteistön haltija on sallinut jätettä tuottavan toiminnan kiinteistöllä tai jätteen tuomisen kiinteistölle. Kiinteistön haltijalla voidaan katsoa olevan tähän kytkeytyvä velvollisuus seurata ja valvoa kiinteistöllä harjoitettavaa toimintaa tapauskohtaisesti arvioidussa laajuudessa (HE 199/2010 vp, s. 81). Kiinteistön haltija on kuitenkin usein myös jätteen haltija. Näissä tilanteissa kiinteistön haltija vastaa jätehuollon järjestämisestä jätelain 28 §:n 1 momentin pääsäännön perusteella.

Roskaajan siivoamisvelvollisuus on jätelain 73–74 §:ssä järjestetty siten, että vastuu kuuluu ensisijaisesti roskaajalle, toissijaisesti erilaisille alueen haltijatahoille ja viimesijaisesti kunnalle. Jätelain 74 §:n mukaan siivoamisvelvollisuudesta voi joutua vastaamaan kiinteistön haltija tai kunta viimesijaisen vastuun perusteella.

Ympäristönsuojelulain 59 §:n mukaan jätteen käsittelytoiminnan harjoittajan on asetettava vakuus asianmukaisen jätehuollon, seurannan, tarkkailun ja toiminnan lopettamisessa tai sen jäl-

keen tarvittavien toimien varmistamiseksi. Vakuusvaatimus kohdentuu varsinaisten jätteen loppukäsittely- ja hyödyntämistoimintojen lisäksi muihin sellaisiin toimintoihin, joissa syntyy merkittäviä määriä jätteitä ja tähän liittyen samalla tarve käsitellä niitä ammatti- tai laitospäisesti. Vakuuden asettamisvelvollisuuden ja määrän arvioiminen on osa ympäristölupaharkintaa. Vakuuden on oltava riittävä ympäristönsuojelulain 59 §:ssä tarkoitettujen toimien hoitamiseksi ottaen huomioon toiminnan laajuus, luonne ja toimintaa varten annettavat määräykset.

Käytännössä ympäristölupa ja voimassa oleva lainsäädäntö määrittävät ne jätehuoltovelvoitteet, joita vakuudella katetaan. Koska vakuus turvaa vain lupamääräyksissä täsmennettyjen jätehuoltovelvoitteiden toteuttamista, se ei ole jätehuollon laiminlyöntitilanteissa hyödyksi siltä osin kuin jätteitä on vastaanotettu yli lupamääräyksissä sallitun määrän. Jos toiminta muodostuu laajemmaksi kuin lupaa haettaessa on arvioitu, lupaviranomainen voi edellyttää vakuuden lisäämistä. Käytännössä vakuuden korottamisen menettelyt muutoksenhakuvaiheineen ovat pitkäkestoisia.

Vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetussa laissa (390/2005, jäljempänä *kemikaaliturvallisuuslaki*) turvallisuusvaatimukset kohdistuvat ensisijaisesti laajasti määriteltyyn toiminnanharjoittajaan. Toiminnanharjoittajalla tarkoitetaan oikeushenkilöä tai luonnollista henkilöä, joka valmistaa, tuo maahan, pitää kaupan, saattaa markkinoille, luovuttaa, vie maasta, varastoi, pakkaa, jakelee, pitää hallussaan, säilyttää, käyttää tai muulla tässä laissa tarkoitettulla tavalla käsittelee vaarallista kemikaalia taikka räjähdettä tai muuta tuotetta.

Patoturvallisuuslain (494/2009) mukaiset vastuut kohdistuvat padon omistajaan, johon rinnastetaan lain 4 §:n 5 kohdan mukaan padon haltija sekä se, jonka tehtävänä on huolehtia padon suunnittelusta, rakentamisesta, käytöstä ja kunnossapidosta.

Maa-aineslain (555/1981) 11 §:n mukaisista velvoitteista vastaa luvan haltija. Maa-aineslaki muodostaa ympäristölainsäädännön alaan kuuluvien säädösten joukossa poikkeuksen siinä suhteessa, että lakiin on otettu nimenomainen säännös luvan haltijan konkurssin varalta (16 a §, 463/1997). Säännöksen mukaan, jos luvan haltija on asetettu konkurssiin eikä lupaa kuuden kuukauden kuluessa konkurssin alkamisesta ole 13 a §:n mukaisesti siirretty toiselle tai konkurssipesä ole ilmoittanut jatkavansa luvan tarkoittamaa toimintaa, lupaan perustuva oikeus maa-ainesten ottamiseen raukeaa ja lupaan liittyvät velvoitteet on täytettävä jo otetun maa-ainemäärän osalta. Hallituksen esityksen perustelujen mukaan luvan raukeamistapauksissa syntyvä velvollisuus lupavelvoitteiden täyttämiseen koskee luvanhaltijaa, mutta ei sellaista konkurssipesää, joka ei jatka ottamistoimintaa. Luvan raukeaminen mahdollistaa vakuuden käyttämisen velvoitteiden täyttämiseen. Mahdolliset vaatimukset konkurssipesää vastaan on tehtävä konkurssivalvonnasta säädetyssä järjestyksessä. (HE 242/1996 vp, s. 7.) Maa-aineslain säännös on siten tarkoitettu sovellettavaksi konkurssilain lähtökohdista käsin, eikä sillä luoda esimerkiksi massavelkaisia velvoitteita konkurssipesälle, joka ei jatka velallisen liiketoimintaa. Maa-ainesten ottamiseen tarvittavan ympäristöluvan raukeamisesta ei ole vastaavaa säännöstä.

Maa-aineslain lisäksi myös *päästökauppalaissa* (311/2011) on laitoksen toiminnanharjoittajan konkurssia koskeva säännös (15 §), jossa asetetaan konkurssipesälle eräitä velvollisuuksia.

Uudessa *säteilylaissa* (jota kuvataan tässä HE 28/2018 vp ja EV 74/2018 vp mukaisena) säteilyllä tarkoitetaan ionisoivaa säteilyä (säteilyä, joka muodostaa väliaineessa ioneja) sekä ionisoimatonta säteilyä (ultraviolettisäteilyä, näkyvää valoa, infrapunasäteilyä, radiotaajuista säteilyä, pientaajuisia ja staattisia sähkö- ja magneettikenttiä sekä ultraääntä). Lain 22 §:n mukaan toiminnanharjoittaja vastaa toiminnan säteilyturvallisuudesta eikä tätä vastuuta voida siirtää toiselle. Toiminnanharjoittajalla tarkoitetaan turvallisuusluvan haltijaa, yritystä, yhtei-

söä, säätiotä ja laitosta, muuta työnantajaa tai yksityistä elinkeinonharjoittajaa, joka harjoittaa säteilytoimintaa. Lain 48 §:n mukaan säteilyn käyttö edellyttää turvallisuuslupaa, jollei säteilylaissa toisin säädetä. Lain 49 ja 50 §:ssä säädetään toiminnasta, joka on suoraan lain nojalla vapautettu tai joka voidaan Säteilyturvakeskuksen päätöksellä vapauttaa turvallisuusluvasta.

Radioaktiivisesta jätteestä säädetään lain 11 luvussa. Toiminnanharjoittajan on säteilytoiminnan aikana ja sitä lopetettaessa huolehdittava, ettei radioaktiivisista jätteistä aiheudu haittaa terveydelle tai ympäristölle. Toiminnanharjoittajan on myös huolehdittava toiminnassa syntyvien radioaktiivisten jätteiden vaarattomiksi tekemisestä. Siltä osin kuin toiminnanharjoittaja ei kohtuullisessa ajassa täytä tai sen ei voida olettaa täyttävän mainittua huolehtimisvelvollisuuttaan taikka jos jätteen alkuperä on tuntematon tai vastuussa olevaa toiminnanharjoittajaa ei löydy, valtio huolehtii toissijaisena vastuutahona radioaktiivisten jätteiden vaarattomiksi tekemisestä. Radioaktiivisella jätteellä tarkoitetaan radioaktiivista ainetta tai sillä kontaminoitunutta laitetta, tavaraa ja ainetta, jolle ei ole käyttöä tai jolle ei löydy omistajaa, ja joka on tehtävä radioaktiivisuutensa puolesta vaarattomaksi. Radioaktiivisella aineella puolestaan tarkoitetaan ainetta, joka hajoo itsestään ja lähettää ionisoivaa säteilyä.

Ydinenergialain (990/1987) 9 §:n mukaan luvanhaltija ja jätehuoltovelvollinen ovat vastuussa ydinlaitoksen turvallisuudesta ja ydinjätehuollosta. Luvanhaltijalla tarkoitetaan ydinenergian käyttöön oikeuttavan luvan haltijaa ja jätehuoltovelvollisella luvanhaltijaa, jonka toiminnan seurauksena syntyy tai on syntynyt ydinjätettä. Jätehuoltovelvollinen myös vastaa ydinjätehuollon kustannuksista.

Jätehuoltovelvollisen on lain 36 §:n mukaan varauduttava ennalta ydinjätehuoltoon ensinnäkin maksamalla laissa säädettyjä maksuja Valtion ydinjätehuoltorahastoon ja toiseksi lain 44 §:n mukaan antamalla valtiolle laissa säädettyt vakuudet. Valtion ydinjätehuoltorahasto on valtion talousarvion ulkopuolinen rahasto, joka vastaa ydinjätehuoltoon liittyvän varautumisen toteuttamisesta sekä varojen hallinnoinnista. Vakuuksiksi voidaan hyväksyä vain 45 §:ssä säädetty vakuudet. Käytännössä vakuuksina on käytetty kiinteistövuokkia sekä osakasyhteisöjen omavelkaisia takauksia. Jätehuoltovelvollisen vastuumäärä arvioidaan ja vahvistetaan vuosittain (39 ja 43 §), ja luvanhaltijan on annettava vakuudet vuosittain vahvistettavan määrän mukaisina.

Mahdollisessa maksukyvyttömyystilanteessa ydinjätehuolto hoidettaisiin ydinjätehuoltorahaston ohella vakuuksia realisoimalla. Jos jätehuoltovelvollinen ei täytä ydinjätehuoltoon liittyviä velvollisuuksiaan, ydinjätteet voidaan valtioneuvoston päätöksellä määrätä luovutettavaksi valtiolle (31 §). Valtio vastaa tämän jälkeen ydinjätehuollon vielä suorittamatta olevista toimenpiteistä ja jätehuoltovelvollinen niistä aiheutuvista kustannuksista. Työ- ja elinkeinoministeriö voi lain 30 §:n mukaan pyynnöstä kokonaan tai osittain siirtää luovuttajan huolehtimisvelvollisuudet luovutuksensaajalle, jos velvollisuuden siirtäminen ei vaaranna ydinjätehuollon toteuttamista. Siirto vaatii luovutuksensaajalta ydinenergialain mukaisen käyttöluvan. Valtio on vastuussa ydinjätteistä loppusijoituksen jälkeen, kun jätehuoltovelvollisen huolehtimisvelvollisuus on päättynyt (34 §).

Geeniteknikkalain (377/1995) mukainen vastuu kohdistuu toiminnanharjoittajaan, joka vastaa muuntogeenisten organismien käytöstä suljetussa tilassa tai joka vastaa niiden tarkoituksellisesta levittämisestä ympäristöön. Muuntogeenisellä organismilla tarkoitetaan organismia, jonka perintöainesta on muunnettu tavalla, joka ei toteudu luonnossa pariumisen tuloksena tai luonnollisena yhdistelmänä.

Kaivostoiminnan lopettamiseen liittyvä kunnostusvastuu on järjestetty kaivoslain (621/2011) 143 ja 150 §:ssä siten, että vastuu kohdistuu ensisijaisesti toiminnanharjoittajaan. Jos kaivos-

toiminnan harjoittajaa ei enää ole, tätä ei tavoiteta tai ei saada täyttämään velvoitetta ja kaivosaluetta tai kaivoksen apualuetta on tarpeen seurata yleiseen turvallisuuteen liittyvistä syistä, seurannasta ja tarvittavista korjaavista toimenpiteistä vastaa kuitenkin tietyin edellytyksin alueen haltija. Jos alueen haltijaa ei voida velvoittaa vastuuseen tai kyse on alueesta, jonka hallinta- ja käyttöoikeus on palautunut kiinteistön omistajalle, seurannasta ja korjaavista toimenpiteistä vastaa viimesijaisesti kaivosviranomainen.

Toissijaisilla ympäristövastuujärjestelmillä (TOVA-järjestelmät) varaudutaan eräiden ympäristövahinkojen korvaamiseen ja ympäristöriskien poistamiseen, kun aiheuttaja on maksukyvytön, tuntematon tai tavoittamattomissa. Suomessa näitä järjestelmiä ovat ympäristövahinkovakuutuksesta annettuun lakiin (81/1998) perustuva pakollinen vakuutus sekä öljysuojarahastosta annettuun lakiin (1406/2004) perustuva öljysuojarahasto. Viimekätisenä rahoituksena on lisäksi ollut valtion budjettirahoitus. Varsinaisen vastuutahon puuttuessa valtio on eräissä tapauksissa kantanut taloudellisen vastuun ympäristö- ja kemikaaliturvallisuudesta.

Ympäristölainsäädännön mukaiset puuttumiskeinot ja julkisen vallan oikeus ryhtyä toimenpiteisiin

Konkurssitilanteissa keskeisimmät ympäristölainsäädännön mukaiset puuttumiskeinot perustuvat yleensä ympäristönsuojelulakiin ja eräiden ympäristölle aiheutuneiden vahinkojen korjaamisesta annettuun lakiin (383/2009, jäljempänä *ympäristövastuulaki*).

Velvoittamispäätöksiä koskevan ympäristönsuojelulain 175 §:n mukaan valvontaviranomainen voi 1) kieltää sitä, joka rikkoo mainittua lakia taikka sen nojalla annettua säännöstä tai määräystä, jatkamasta tai toistamasta säännöksen tai määräyksen vastaista menettelyä taikka määrätä asianomaisen täyttämään muulla tavoin velvollisuutensa; 2) määrätä 1 kohdassa tarkoitettulla tavalla menetelleen palauttamaan ympäristö ennalleen tai poistamaan rikkomuksesta ympäristölle aiheutunut haitta; 3) määrätä toiminnanharjoittajan riittävässä määrin selvittämään toiminnan ympäristövaikutukset, jos on perusteltua aihetta epäillä toiminnasta aiheutuvan tämän lain vastaista ympäristön pilaantumista. Velvoitetta voidaan yleensä tehostaa lain 184 §:n mukaan uhkasakolla, teettämishallalla tai keskeyttämishallalla. Velvoittamispäätöstä on käytetty esimerkiksi konkurssipesään kuuluvan vuokraoikeuden hankkineen uuden vuokralaisen velvoittamiseksi huolehtimaan vuokralaisena ollutta velallista edeltäneeltä vuokralaiselta jääneistä jätevästuista (KHO 2005:52). Jos ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavasta toiminnasta aiheutuu välitöntä vaaraa ihmisten terveydelle tai siitä uhkaa aiheutua välittömiä ja huomattavia haittavaikutuksia ympäristölle, toiminta voidaan ympäristönsuojelulain nojalla suoraan keskeyttää. Maksukyvyttömyys tilanteissa toiminta on kuitenkin käytännössä usein jo keskeytynyt tai keskeytymässä.

Ympäristövastuulaissa säädetään tiettyjen ympäristövahinkojen ehkäisemisen ja korjaamisen osalta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä (2004/35/EY) tarkoitettujen ympäristövahinkojen eli luontovahingon, pohjaveden merkittävän pilaantumisen, vesistön merkittävän pilaantumisen sekä vesistön tai pohjaveden huomattavan haitallisen muutoksen korjaamisesta. Lain mukainen kustannusvastuu kuuluu toiminnanharjoittajalle (10 §). Laissa säädetään myös viranomaisen oikeudesta ryhtyä toimenpiteisiin. Lain 9 §:n mukaan alueellinen ympäristökeskus voi valtion kustannuksella tehdä tai teettää välttämättömät vahingon ehkäisemistä tai rajoittamista koskevat toimenpiteet taikka korjaavat toimenpiteet vahingoittuneella alueella, jos 1) asia on kiireellinen eikä luonnonsuojelulaissa (1096/1996), ympäristönsuojelulaissa tai vesilaisissa (587/2011) säädettyä menettelyä voida odottaa vahingon olennaisesti laajentumatta tai 2) vahingon aiheuttanutta toiminnanharjoittajaa ei vaikeudetta saada

selville. Lainkohtaa on sovellettu esimerkiksi konkurssipesän hallitseman kaivosalueen sulkemiseen liittyvien määräysten teettämiseksi (Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen päätös POPELY/4321/2015). Valtiolle aiheutuneet kustannukset voidaan periä vahingon aiheuttaneelta toiminnanharjoittajalta 14 §:n mukaisella takaisinperinnällä. Mainittu laki ja siihen sisältyvät menettelyt eivät koske tilanteita, joissa pilaantuminen on kohdistunut esimerkiksi pelkästään maaperään tai ilmaan.

Ympäristönsuojelulain mukaiset hallintopakkokeinot ja esimerkiksi uhkasakko niiden tehosteena eivät ole tehokkaita silloin, kun vastuutaho on maksukyvytön ja kun toiminnan keskeyttäminen ei ole riittävä keino ympäristön ja terveyden suojelemiseksi. Hallintopakkomääräyksen tehosteeksi asetettua uhkasakkoa tai teettämisuuhkaa ei voida kohdistaa asianosaiseen, jolla ei ole oikeudellista ja tosiasiallista mahdollisuutta noudattaa päävelvoitetta (uhkasakkolaki 1113/1990). Yleisesti ottaen hallintopakkopäätöksiä on käytetty konkurssitilanteissa melko harvoin muun muassa vastuun kohdentamiseen liittyvien epäselvyyksien vuoksi. Monessa vakavassa ympäristön pilaantumisen tai muun haitallisen muuttumisen tilanteessa keskeistä on kuitenkin saada nopeasti toteutetuksi toimia, joilla rajoitetaan mahdollisten vahinkojen laajentumista ja ehkäistään esimerkiksi ihmisten terveyteen kohdistuvat vaaralliset seuraukset.

Pelastusviranomaiset huolehtivat pelastuslaissa (379/2011) säädetyin edellytyksin ympäristön pilaantumisen ja siitä seuraavien vahinkojen välitöntä torjuntaa tarkoittavista toimenpiteistä, mutta tätä laajemmalla tavalla, kuten sähkön ja lämmön toimittaminen sekä vartioinnin järjestäminen kiinteistölle, kunnes esimerkiksi vaarallisten jätteiden jätehuolto on saatu järjestettyä, saattavat olla välttämättömiä pilaantumisvaaran ja siitä ihmisten terveydelle tai ympäristölle kohdistuvan uhan poistamiseksi. Viranomaisilla ei ole ympäristönsuojelulakiin perustuvaa toimivaltaa ryhtyä näihin ympäristön pilaantumisen ehkäisemis- tai rajoittamistoimiin itse muun kuin välillisen hallintopakon kautta, mikä on johtanut tarpeeseen arvioida viranomaisten toimivaltasäännösten täydentämistarvetta. Vakavien ympäristö- ja terveystarpeiden torjumisen kannalta välttämättömiä toimia on eräissä viime vuosina ilmenneissä tapauksissa jouduttu hoitamaan valtion varoista poikkeusjärjestelyin, koska nykyiset toissijaiset ympäristövastuujärjestelmät eivät ole toimineet toivotulla tavalla.

Ympäristöministeriössä onkin valmisteltu ympäristönsuojelulakiin lisättäviä säännöksiä, joilla annettaisiin viranomaisille toimivaltaa puuttua vakaviin ympäristön pilaantumisen vaaratilanteisiin nykyistä laajemmalla hallintopakkokeinoilla. Hallitus antoi asiaa koskevan esityksen (HE 116/2018 vp) 6 päivänä syyskuuta 2018. Esityksessä ehdotetaan, että viranomainen voisi ryhtyä välttämättömiin ympäristön pilaantumisen ehkäisemis- ja rajoittamistoimiin, jos pilaantumisen vaara aiheuttavasta toiminnasta aiheutuisi tai uhkaisi aiheutua vakavaa vaaraa tai vakavaa haittaa terveydelle tai ympäristölle ja jos tarvittavien toimenpiteiden suorittaminen ei kuuluisi pelastuslain nojalla pelastustoimintaan. Viranomaistoimiin ryhtymisen edellytyksenä olisi, että se, jonka velvollisuutena toimenpiteisiin ryhtyminen on, olisi tosiasiallisesti toimintakyvytön, esimerkiksi maksukyvytön, tai taho ei viivytyksettä saataisi selville. Lisäksi ehdotetaan, että viranomaistoimista aiheutuneet kustannukset perittäisiin mahdollisuuksien mukaan jälkikäteen takaisin siltä, jonka velvollisuus toimiin ryhtyminen olisi ollut.

Konkurssi- ja ympäristölainsäädännön suhteesta

Ympäristölainsäädännön hajautuminen useaan eri ministeriöiden toimialaan kuuluvaan lakiin ja vastuutahojen monilukuisuus ovat omiaan heikentämään oikeustilan selkeyttä konkurssioikeuden ja ympäristöoikeuden rajapinnassa. Lisäksi konkreettiset ympäristön pilaantumistapaukset ja muut ympäristössä ilmenevät haittavaikutukset poikkeavat toisistaan huomattavasti ja

niiden ilmitulo ja eteneminen voivat tapahtua vaihteittain, mikä rajoittaa sen konkurssioikeudellisen lähtökohdan hyödyntämistä, jossa ratkaiseva merkitys annetaan oikeusperusteen syntymishetkelle. Käytännössä usein on hyvin vaikeaa tietää, milloin ja minkä johdosta tiettyyn ympäristön pilaantumiseen tai muuhun haitalliseen muuttumiseen johtava seikka on tarkkaan ottaen syntynyt.

Nykyisessä oikeustilassa selvänä voidaan pitää sitä, että velallisen liiketoimintaa jatkava konkurssipesä vastaa toiminnanharjoittajalle tai haltijalle kuuluvista ympäristövelvoitteistaan ainakin siltä osin kuin kysymys on konkurssin alkamisen jälkeen syntyneestä tilanteesta. Sen osalta, onko konkurssipesä esimerkiksi ympäristöluvassa tarkoitettu toiminnanharjoittaja pelkästään ajaessaan toimintaa alas tai ylläpitäessään omaisuuserän myyntikuntoisuutta, on käytännön tilanteissa ja oikeuskirjallisuudessa esitetty eriäviä kantoja.

Konkurssipesän haltija-asemaan perustuvaa vastuuta jätehuollon järjestämisestä on arvioitu jätelain tulkintaa koskevassa korkeimman hallinto-oikeuden oikeuskäytännössä. Ratkaisussa KHO 2003:51 konkurssipesä katsottiin velallisyhtiön toiminnassa syntyneen ongelmajätteen haltijaksi, jonka tuli huolehtia jätehuollon järjestämisestä, vaikka konkurssipesän kannan mukaan sitä ei olisi voitu pitää vastuutahona sen vuoksi, että ongelmajätteet olivat syntyneet ennen yhtiön konkurssiin asettamista. Ratkaisu poikkeaa vielä 1990-luvun alkupuolella noudatetusta tulkintalinjasta (KHO 1991 A 89, KHO 18.8.1993 t. 2848 ja KHO 13.4.1994 t. 1474). Sen oikeusohje on vahvistettu ratkaisussa KHO 2017:53, jossa viitataan muun muassa jätedirektiiviin ja siihen, että aina on oltava jokin taho, joka vastaa jätelakiin perustuvista velvoitteista. Ratkaisun perusteluissa todetaan myös, että asiassa oli kyse jätteen haltijan julkisoikeudellisesta ympäristövastuusta eikä jätehuoltokustannuksia koskevan saamis-oikeuden toteuttamisesta, minkä johdosta konkurssilain 16 luvun 2 §:n 1 momentin säännöksellä ei ollut asiassa konkurssipesälle kuuluvan jätehuoltovastuun kannalta merkitystä. Korkein hallinto-oikeus ei siten antanut asiaa arvioidessaan merkitystä sille, mistä veloista konkurssipesä vastaa konkurssilain mukaan massavelkaisesti ja milloin kysymys on konkurssisaatavasta.

Ratkaisun KHO 2003:51 perusteella konkurssiainain neuvottelukunnan suosituksessa 1/2004 (16 päivänä kesäkuuta 2009 tehtyine muutoksineen) on todettu, että konkurssipesä on jätelain 3 §:n 1 momentin tarkoittamana jätteen haltijana massavelkaisessa vastuussa jätteen asianmukaisesta käsittelystä. Muilta osin suosituksessa on todettu, ettei konkurssipesä ole vallitsevan tulkinnan mukaan massavelkaisessa vastuussa velallisen toiminnasta aiheutuneesta maaperän tai pohjaveden pilaantumisesta taikka velallisen toiminnassa aiheutetusta ympäristövahingosta, ainakaan jos konkurssipesä ei jatka ympäristöä pilaavaa toimintaa.

Konkurssipesälle mahdollisesti asetettava vastuu olisi seurausta velallisyhtiön laiminlyönnistä ja siirtyisi pesälle yleisseuraannon eikä saannon kautta. Viranomaiskäytännössä on yleisesti ottaen suhtauduttu pidättyvästi ratkaisun KHO 2003:51 oikeusohjeen analogiseen soveltamiseen muun kaltaiseen ympäristölainsäädäntöön. Korkeimman hallinto-oikeuden ennakkopäätöksessä KHO 2016:44 katsottiin mahdolliseksi määrätä kuolinpesän osakkaat maa-alueen haltijan asemassa selvittämään maaperän pilaantuneisuutta. Ratkaisussa todettiin, ettei ympäristönsuojelulaisissa olevaa, haltijan vilpittömään mieleen perustuvaa vastuurajausta voitu soveltaa kuolinpesän osakkaiden hyväksi, koska alueen hallinta ei perustunut saantoon vaan yleisseuraantoon.

Ympäristövastuiden epäselvä asema konkurssitilanteissa, toissijaisten ympäristövastuujärjestelmien rajattu soveltamisala ja puutteet viranomaisten toimivaltuuksissa ovat johtaneet siihen, että eräissä konkurssitilanteissa ilmenneissä vakavissa ympäristöä, ihmisten terveyttä ja turvallisuutta uhkaavissa tilanteissa tarvittavat ehkäisy- ja torjuntatoimet on jouduttu toteuttamaan tapauskohtaisin poikkeusjärjestelyin. Tässä yhteydessä on noussut esiin kysymys mahdolli-

suudesta velvoittaa konkurssipesä tarvittaviin toimiin. Eräitä toimia voidaan toteuttaa ulkopuolisilla tahoilla, kun taas eräissä esimerkiksi kemikaalien varastointiin tai vesien puhdistukseen liittyvissä tilanteissa konkurssipesä voi olla käytännössä ainut toimenpiteisiin kykenevä taho. Käytännössä eräissä tapauksissa ELY-keskus ja konkurssipesä ovat sopineet valtion maksamille, mahdollisten välittömien vahinkojen ehkäisemiseen liittyville kustannuksille massavelkaisen aseman muutaman ensimmäisen kuukauden ajaksi. Tämän jälkeen valtion lisätalousarviolla on rahoitettu jatkokustannuksia. Eräissä tapauksissa konkurssiasiamies on hakenut pesän julkisselvitykseen konkurssilain 11 luvun 1 §:n 1 momentissa tarkoitetun muun erityisen syyn perusteella, jotta on voitu hallitusti toteuttaa ympäristötoimenpiteitä ja valvoa julkisten varojen käyttöä (Avilon Fibres Oy, Green Tech Center Oy, Kromipinta Oy ja Talvi-vaara Sotkamo Oy).

Konkurssilain tarkistamista valmistellut työryhmä piti tärkeänä, että TOVA-järjestelmien kehittämistä jatketaan, jotta vakavien ympäristö- ja terveysriskien torjumisen kannalta välttämättömät toimet tulevat hoidetuiksi maksukyvyttömyystilanteissa ja silloin, kun maksuvelvollinen on tuntematon tai tavoittamattomissa (Konkurssilain tarkistaminen, oikeusministeriö, Mietintöjä ja lausuntoja 12/2018). Riippumatta siitä, mitä konkurssipesän ympäristövastuusta säädetään, ympäristövastuut jäävät usein hoitamatta sen vuoksi, ettei konkurssipesissä ole varoja niiden hoitamiseen.

2.1.4 Julkisselvitys

Tuomioistuin voi konkurssiasiamiehen esityksestä päättää, että konkurssi jatkuu julkisselvityksenä, jos sitä voidaan pitää perusteltuna pesän varojen vähäisyyden taikka velalliseen tai konkurssipesään kohdistuvien selvitystarpeiden tai muun erityisen syyn vuoksi. Konkursiasiamiehen esityksestä tuomioistuimen on varattava pesänhoitajalle sekä harkintansa mukaan velalliselle ja suurimmille velkojille tilaisuus tulla kuulluksi.

Yleensä julkisselvitys tulee kyseeseen konkurssin raukeamisen vaihtoehtona. Konkursiasiamies saa tiedon raukeamisesityksestä pesänhoitajalta konkurssilain 10 luvun 2 §:n nojalla ja pesänhoitaja voi muutenkin neuvotella julkisselvityksen tarpeesta konkurssiasiamiehen kanssa. Kun päätös julkisselvitykseen siirtymisestä on tehty, pesänhoitajan määräys ja velkojien päätösvalta konkurssissa lakkaavat. Julkisselvityksessä olevan konkurssipesän hallintoa hoitaa ja päätösvaltaa käyttää konkurssiasiamiehen määräämä, pesänhoitajan kelpoisuuden täyttävä henkilö eli julkisselvittäjä, jonka haltuun konkurssipesään kuuluva omaisuus on luovutettava.

Julkisselvittäjästä on soveltuvin osin voimassa, mitä pesänhoitajasta säädetään. Julkisselvittäjän on täytettävä pesänhoitajalle kuuluva selontekovelvollisuus konkurssiasiamiehen määräämällä tavalla. Julkisselvityksestä aiheutuvat konkurssimenettelyn kustannukset maksetaan valtion varoista siltä osin kuin konkurssipesän varat eivät riitä niihin. Korvauksesta päättää konkurssiasiamies. Vuosina 2013–2017 keskimääräinen julkisselvittäjän palkkio oli noin 12 000 euroa (alv 0 %).

Julkisselvittäjän on laadittava konkurssipesän lopputilitys niin kuin konkurssilain 19 luvussa säädetään. Lopputilityksen tarkastaa ja hyväksyy konkurssiasiamies. Lopputilitys on toimitettava velalliselle. Velkojille lopputilitys on toimitettava vain, jos konkurssipesän varat riittävät jako-osuuksien maksamiseen. Laissa ei ole nimenomaista säännöstä siitä, onko konkurssiasiamiehen hyväksymää julkisselvityksen lopputilitystä mahdollista moittia.

Jos julkisselvityksessä havaitaan, että konkurssipesän varat riittävät konkurssimenettelyn kustannuksiin ja konkurssipesän hallinnon palauttaminen on muuten perusteltua, tuomioistuimen on konkurssi-asiamiehen tai velkojan esityksestä määrättävä konkurssipesään pesähoitaja ja päätettävä konkurssipesän palauttamisesta velkojien hallintoon. Näitä säännöksiä on sovellettu vain harvoin.

Julkisselvitykseen siirtymisestä ja konkurssipesän hallinnon palauttamisesta on ilmoitettava niin kuin konkurssilain 22 luvussa säädetään. Päätökseen, jolla konkurssi on määrätty jatkumaan julkisselvityksenä tai jolla konkurssipesä on palautettu velkojien hallintoon, ei saa hakea muutosta valittamalla.

Julkisselvitys otettiin käyttöön konkurssilain voimaantulon myötä vuonna 2004. Vuosittain muutamissa kymmenissä konkurseissa siirrytään julkisselvitykseen. Vuonna 2013 näin tapahtui 92 konkurssissa, ja vuosina 2014–2017 keskimäärin 60 konkurssissa. Julkisselvityksiä on aloitettu 1.9.2004–31.12.2017 välisenä aikana yhteensä 878 kappaletta. Lopputilitykseen asti edenneitä julkisselvityksiä oli vuoden 2017 loppuun mennessä ollut 394 kappaletta, ja lisäksi 484 julkisselvitystä oli vireillä 31 päivänä joulukuuta 2017. Mainittuun päivään mennessä julkisselvityksissä oli saatu jaettua varoja velkojille noin 6,2 miljoonaa euroa. Vuosilta 2013–2015 tehdyn tutkimuksen mukaan selvästi yleisimmät julkisselvityksen aloittamisen syyt liittyivät selvitystarpeeseen taloudellisesta rikollisuudesta. Myös mahdollisuus takaisinsaantiin oli varsin usein esillä.

2.2 Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden lainsäädäntö

Selvitys kansainvälisestä kehityksestä ja ulkomaiden lainsäädännöstä sisältyy oikeusministeriön asettaman työryhmän mietintöön (Konkurssilain tarkistaminen, oikeusministeriö, Mietintö-jä ja lausuntoja 12/2018). Mietinnön jaksossa 2.2 (sivut 31–45) tarkastellaan konkurssisaatavien selvittämistä ja ympäristövastuiden asemaa konkurssissa koskevaa lainsäädäntöä ja käytäntöä eri valtioissa. Konkurssisaatavien selvittämisen osalta vertailuun valittiin Ruotsi, Norja, Tanska ja Saksa, joissa konkurssimenettelyn pääpiirteet ovat verrattain lähellä suomalaista järjestelmää. Konkurssipesän ympäristövastuiden osalta pidettiin perusteltuna laaja-alaisempaa lähestymistapaa eli sitä, että vertailu kattaa valtioita, joissa oikeusjärjestelmät ja yhteiskunta poikkeavat toisistaan enemmän (Ruotsi, Saksa, Iso-Britannia ja Yhdysvallat). Lisäksi vertailumaiden valintaan vaikutti käytettävissä olleen lähdemateriaalin saatavuus.

2.3 Nykytilan arviointi

2.3.1 Konkurssisaatavien selvittäminen ja menettelyn määräajat

Konkurssisaatavien selvittäminen

Konkurssisaatavia selvitetään nykyisin käytännössä kahdessa vaiheessa: ensin pesäluettelon valmistelun yhteydessä ja myöhemmin eräitä poikkeuksia lukuun ottamatta valvontamenettelyssä. Tällainen menettely on omiaan aiheuttamaan tarpeettomia kustannuksia ja ajanhukkaa sekä velkojille että konkurssipesälle. Etenkin ulkomaisten velkojien kannalta kaksivaiheinen menettely voi tuottaa myös sekaannuksia, jos velkoja olettaa jo kerran ilmoittamansa saatavan tulevan huomioituksi jakoluetteloehdotuksessa. Useissa Euroopan unionin jäsenvaltioissa käytetään yksivaiheista velkaselvittelymallia, mikä vastaa myös maksukyvyttömyysmenette-

lyistä annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2015/848 (jäljempänä EU:n maksukyvyttömyysasetus) lähtökohdaksi otettua järjestelmää.

Saatavien ilmoittamismenettelyä arvioitaessa on otettava huomioon myös se, että noin kaksi kolmasosaa konkurseista raukeaa varojen puutteeseen. Pesäluettelolla on sinänsä myös raukeavissa konkurseissa keskeinen asema velallisen varojen selvittämisessä. Täydellisen pesäluettelon laatiminen aiheuttaa kuitenkin osin tarpeetonta työtä, koska velkojen yksityiskohtaisella luetteloinnilla ei ole juuri käytännön merkitystä. Sen sijaan myös raukeavissa konkurseissa on julkisen intressin ja velkojien oikeuksien kannalta tärkeää selvittää konkurssin syyt ja velallisen toiminta konkurssia edeltävältä ajalta ja siten esimerkiksi se, onko velallisen toiminnassa syyllistytty rikokseen tai muutoin menetelty velkojia kohtaan sopimattomalla tavalla. Tämän vuoksi on tavoiteltavaa, että pesänhoitaja keskittäisi työpanoksensa erityisesti näiden velallisselvitykseen liittyvien seikkojen selvittämiseen. Raukeavissa konkurseissa pesänhoitajan työpanoksen tarkoituksenmukaisella kohdistamisella on erityisen tärkeä merkitys, koska niissä pesänhoitaja saa usein palkkion vähäisemmän työtuntimäärän perusteella, kuin mitä hän on todellisuudessa tehnyt.

Edellä olevan vuoksi valmistelussa on arvioitu yhtäältä sitä, miten saatavien ilmoittamismenettelyä täysimittaisessa konkurssimenettelyssä voitaisiin yksinkertaistaa. Toisaalta on arvioitu sitä, onko tarkoituksenmukaista keventää pesäluettelon vaatimuksia tai muutoin keventää konkurssimenettelyä erityisesti raukeavia konkurseja silmällä pitäen.

Valmistelussa on arvioitu ensiksi vaihtoehtoa, jossa esimerkiksi Norjan ja Saksan konkurssimenettelyä vastaten kaikkia velkojia kehoitettaisiin konkurssin alkaessa ilmoittamaan saatavansa pesänhoitajalle. Tällainen yksivaiheinen velkaselvittely voisi jouduttaa täysimittaisia konkurssimenettelyitä. Toisaalta valtaosa konkurseista raukeaa. Raukeavissa konkurseissa velkojille aiheutuisi tarpeettomaksi jäävää työtä, kun saatavat pitäisi aina ilmoittaa virallisesti heti konkurssin alussa eikä vasta sen jälkeen, kun pesäluettelo on valmistunut ja konkurssi todettu jatkuvaksi. Pesänhoitaja joutuisi nykytilaa vastaten laatimaan velallisen kaikki varat ja velat kattavan pesäluettelon, vaikka saatavien yksityiskohtaisen selvittelyn hyöty jää raukeavassa konkurssissa pieneksi. Lisäksi, jos pesänhoitajan tulisi tässä vaihtoehdossa ilmoittaa valvontapäivästä suoraan kaikille tiedossa oleville velkojille, tämä merkitsisi konkurssin alkuvaiheessa mahdollisesti työläämpää ja laajempaan henkilöpiiriin kohdistuvaa yhteydenpito-velvoitetta kuin nykyisin.

Valmistelussa on arvioitu myös vaihtoehtoa, jossa nykytilaa ei muutettaisi muutoin kuin velvoittamalla pesänhoitaja nykyistä useammin ottamaan saatavat huomioon ilman erillistä valvontaa kirjanpidon, velkojien saldoilmoitusten tai muun luotettavaksi arvioidun tiedon perusteella. Pesäluettelo toimitettaisiin tällöin kaikille velkojille, ja valvontavelvollisuus olisi vain niillä, joilla on pesäluettelon tietoihin nähden muutosvaatimus. Valvontapäivä merkittäisiin tuntemattomia velkojia varten konkurssiasioiden rekisteriin. Velkojien kannalta vaihtoehto yksinkertaistaisi nykyistä menettelyä siinä suhteessa, ettei toista ilmoitusta tarvittaisi lainkaan, jos pesäluettelon tehdystä merkinnästä ei ole huomautettavaa. Pesänhoitajan kannalta menettely voisi vähäisissä määrin selkeytyä muun muassa valvontojen vähentyessä. Toisaalta alkuvaiheen velkaselvittely voi olla työlästä etenkin niissä konkurssipesissä, joissa ei ole käytettävissä luotettavaa kirjanpitoa. Raukeavissa konkurseissa vaihtoehto ei merkitsisi parannusta nykytilaan sen enempää velkojien kuin pesänhoitajankaan kannalta.

Raukeavia konkurseja on noin kaksinkertainen määrä verrattuna jakoluettelon vahvistamiseen päättyviin konkurssimenettelyihin. Ei ole tarkoituksenmukaista muuttaa lakia siten, että menettely yksinkertaistuisi vain täysimittaisissa konkurssimenettelyissä. Menettelyn yksinker-

taistaminen on perusteltua erityisesti niissä konkurssipesissä, joissa varat eivät riitä täysimittaiseen konkurssimenettelyyn, ja joissa konkurssi siten raukeaa.

Edellä mainituista syistä esityksessä ehdotetaan ratkaisumallia, jossa menettelyä yksinkertaistettaisiin ensi sijassa keventämällä pesäluettelon sisältövaatimuksia konkurssisaatavien osalta. Jos pesäluetteloon kirjattaisiin jatkossa vain suurimmat saatavat, velkojien ei tarvitsisi lähtökohtaisesti ilmoittaa saataviaan lainkaan ennen kuin konkurssin tiedetään jatkuvan. Tällöin myös pesähoitaja välttyisi konkurssin alkuvaiheessa yksityiskohtaiselta velkaselvittelyltä ja voisi aiempaa tehokkaammin keskittää työpanoksensa ennen muuta velallisen varallisuuden sekä velallisselvitykseen tarvittavien seikkojen, kuten konkurssin syiden ja velallisen toiminnan, selvittämiseen. Koska velallisselvitys olisi jatkossakin aina laadittava ja koska pesäluettelon vähimmäissisältö jäisi velkojen luettelointia lukuun ottamatta ennalleen, vaihtoehto ei heikentäisi mahdollisuuksia konkurssin raukeamisedellytysten tai mahdollisen julkisselvityksen tarpeen arviointiin. Velkojien osallistumisoikeus raukeamismenettelyssä jäisi ennalleen, sillä raukeamisesitys toimitetaan nykyisinkin lausuttavaksi vain suurimmille velkojille. Kun konkurssipesässä tiedetään olevan varoja menettelyn jatkamiseen, jo pesäluettelossa olisi usein tarpeellista luetella velallisen kaikki velat. Jatkuvilla konkurssissa pesähoitajan tulisi jatkossakin toimittaa ilmoitus konkurssivalvonnasta niille velkojille, jotka ovat ilmoittaneet yhteystietonsa pesähoitajalle tai ovat muutoin pesähoitajan tiedossa.

Samassa yhteydessä voidaan arvioida myös mahdollisia muutostarpeita sääntelyyn, joka koskee saatavien huomioon ottamista ilman valvontaa. Vaikka mahdollisuus ottaa perusteeltaan ja määrältään selvät saatavat huomioon ilman valvontaa on jo nykyisin laaja, pesähoitajat käyttävät sitä varsin vaihtelevasti. Tavoiteltavana voidaan pitää, että mahdollisuutta käytettäisiin nykyistä useammin. Näin voitaisiin yksinkertaistaa konkurssimenettelyä paitsi kuluttajavelkojien, myös muiden velkojien näkökulmasta. Toisaalta pesähoitajien vastuuta ei pidä kohtuuttomasti lisätä, ottaen erityisesti huomioon sen, että konkurssimenettelyn alkuvaiheen velkaselvittelyä ehdotetaan edellä kuvatuin tavoin olennaisesti kavennettavaksi. Tarkoituksenmukaisena ei voida pitää esimerkiksi sellaista ratkaisua, että mahdollisuus ottaa selvät saatavat huomioon ilman valvontaa muutettaisiin kaikilta osin velvollisuudeksi. Sen sijaan eri osapuolten kannalta tasapainoisena vaihtoehtona voidaan pitää sitä, että nykyinen mahdollisuus muutettaisiin velvollisuudeksi, kun suurella määrällä velkoja on samaan tai samanlaiseen perusteseen liittyviä selviä saatavia. Pesähoitaja voisi jatkossakin ilmoittaa tällaisten saatavien huomioon ottamisesta esimerkiksi päivälehdessä erillisten ilmoitusten sijaan. Velvollisuuden ulkopuolelle olisi perusteltua jättää ne saatavat, joille ei selvästi ole odotettavissa jako-osuutta.

Tarkoituksenmukaista on, että jako-osuuteen oikeuttaisi valvotun saatavan ja pesähoitajan oma-aloitteisesti huomioon ottaman saatavan lisäksi myös ennen aikaisesti eli ennen valvontapäivän määräämistä ilmoitettu saatava. Käytännössä ennen aikaisesti valvotut saatavat on jo nykyisin otettu jakoluetteloehdotuksessa huomioon, mutta selvyuden vuoksi asiasta säädettäisiin laissa.

Pesäluettelon ja velallisselvityksen valmistumiseen liittyvä määräaika sääntely

Vaikka pesäluettelon sisältövaatimuksia ehdotetaan kevennettäväksi, pesäluettelon ja velallisselvityksen valmistumista koskevaa kahden kuukauden määräaika ei ole syytä lyhentää. Tämä johtuu jo siitä, ettei velallisselvityksen sisältövaatimukseen ehdoteta supistuksia. Lisäksi on otettava huomioon, että poikkeukseksi tarkoitettu määräajan pidennysmahdollisuus on käytännössä muodostunut pääsäännöksi, minkä vuoksi määräajan pituuden sijasta on syytä tarkas-

tella pikemminkin pesäluettelon laatimisen pitkittymiseen johtavia syitä ja tarvittaessa arvioida mahdollisuuksia pidennyksen myöntämistä koskevan sääntelyn tehostamiseen.

Monessa tapauksessa pitkittymiseen johtaa jokin pesänhoidon näkökulmasta pätevä syy, kuten velallisen pakoilu, minkä vuoksi pidennysmahdollisuutta ei voida kokonaan poistaa. Toisaalta on esiintynyt tapauksia, joissa viiveelle ei ole ilmennyt mitään erityistä syytä. Käytännössä kirjanpidon valmistumisen odottaminen on yksi merkittävimmistä syistä pitkittymiseen. Koska pesäluettelon sisältövaatimuksia ehdotetaan edellä kuvatuin tavoin kevennettäväksi, tavoitteena on, että pesäluettelo voitaisiin mahdollisimman usein laatia ilman, että kirjanpidon valmistumista odotetaan velkojen selvittämisen vuoksi. Konkurssilain 9 luvun 3 §:n 1 momentissa säädetään mahdollisuudesta jättää kirjanpito laatimatta muun muassa silloin, kun kirjanpidon loppuun saattamista ja tilinpäätöksen laatimista ei voida pitää perusteltuna pesän varojen vähäisyyden tai muun syyn vuoksi. Kun pesäluettelon laatiminen ei enää vaatisi velkojen tarkkaa selvittämistä, tätä mahdollisuutta voitaisiin käyttää raukeavissa konkurseissa aiempaa useammin, edellyttäen ettei velallisen toimintaan liity muita selvitystarpeita. Jatkuvaksi arvioidussa konkurssipesässä kirjanpito tulisi saattaa loppuun.

Pidennyksiä myöntävät nykyisin tuomioistuimet, mutta niiden tosiasialliset mahdollisuudet valvoa pidennyksen perusteiden aiheellisuutta ja konkurssimenettelyn edistymistä ovat varsin rajalliset. Pidennyksiä haetaan ja myönnetään jokseenkin rutiininomaisesti. Voidaan kyseenalaistaa, onko pidennystä tarkoituksenmukaista säilyttää muodollisesti pyynnön ja päätöksen varaan rakentuvana päätöksentekona, johon ei juurikaan liity tosiasiallista valvontaa. Toimintakulttuurin kehittämisen kannalta tehokkaampana voidaan pitää pesänhoitajan kriittiseen itsearviointiin ja omaan perusteltuun ilmoitukseen perustuvaa järjestelmää. Pesänhoitajan toiminnan valvonta kuuluu tältäkin osin luontevammin konkurssiasiamiehen kuin tuomioistuimen tehtäviin. Konkurssiasiamiehellä on paremmat edellytykset arvioida, milloin pesäluettelon valmistumisen viivästymiselle on perusteltu syy ja milloin viivästyminen johtuu ennemminkin pesänhoitajasta. Valmistelussa onkin arvioitu, että pesänhoitajan merkintä pesäluettelon ja velallisselvityksen viivästymisen syistä sekä niiden arvioidusta valmistumispäivämäärästä konkurssiasiamiehen ylläpitämään asianhallintajärjestelmä Kostiin edistäisi menettelyjen tehokkuutta, seurantaa ja läpinäkyvyyttä. Tämä edellyttää, että konkurssiasiamiehen toimissa valvotaan pesäluettelon valmistumisen määräaika ja ryhdytään toimenpiteisiin, jos pesäluettelo ei ole valmistunut kahdessa kuukaudessa eikä viivästykselle ole esitetty hyväksyttävää syytä tai jos määräajan ylittyessä pesänhoitaja arvioi valmistumiseen kuluvan tarpeettoman pitkän ajan. Pesänhoitajan olisi tehtävä samansisältöinen ilmoitus myös tuomioistuimelle, koska myös tuomioistuimen on voitava seurata konkurssiasioiden etenemistä. Samansisältöisyyden vuoksi kahdesta toimesta ei aiheutuisi juurikaan lisätyötä pesänhoitajille.

Pääsäännön muodostavasta kahden kuukauden määräajasta ei ole syytä luopua. Tavoite konkurssimenettelyn joutuisuudesta sekä eräiden velalliseen kohdistettavien pakkokeinojen ja toimintakelpoisuuden rajoitusten ajallinen sidonnaisuus pesäluettelon vahvistamiseen edellyttävät selkeää määräaika, josta poikkeaminen vaatii erityisiä perusteita.

Ehdotettu muutos parantaisi myös velkojen tiedonsaantia. Pesäluettelon määräpäivä ei sisälly tietoihin, jotka konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteristä annetun lain (137/2004) 4 §:n mukaan merkitään konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteriin, eikä tieto nykyisin ilmene myöskään konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmä Kostista. Sen sijaan pesänhoitajat voivat jo nykyisin merkitä Kostiin yleensä samanaikaisesti pesäluettelon kanssa valmistuvan velallisselvityksen määräpäivän. Jatkossa velkojat näkisivät Kostista määräpäivien lisäksi myös perustelun mahdolliselle kahden kuukauden määräajan ylittymiselle. Velkojat, joilla ei ole pääsyä Kostiin, voivat nykyiseen tapaan tiedustella asiaa pesänhoitajalta.

Raukeamisesitystä ja valvontaa koskeva määräaika sääntely

Pesäluettelon ja velallisselvityksen valmistumisen jälkeen konkurssimenettelyssä edetään tapauksesta riippuen joko raukeamisesityksen valmisteluun tai valvonnan järjestämiseen.

Raukeamisesitys on lain mukaan tehtävä ilman aiheutonta viivytystä sen jälkeen, kun peruste siihen on tullut ilmi, ei kuitenkaan ennen pesäluettelon ja velallisselvityksen valmistumista. Määräaika on siten muotoiltu suhteellisen avoimesti. Esimerkiksi vireillä oleva esitutkinta tai oikeudenkäynti taikka omaisuuden realisaatioarvon selvittäminen voi monessa tapauksessa perustellusti viivyttää raukeamisesityksen tekemistä. Toisaalta käytännössä on esiintynyt tapauksia, joissa menettelyn alkamisesta konkurssin raukeamiseen kulunut aika on ollut hyvinkin pitkä, vaikka tähän ei olisi ilmennyt mitään erityistä syytä. Loppuvuonna 2016 konkurssiasiamiehen toimistossa tehdyssä selvityksessä ilmeni, että noin kymmenen prosenttia kaikista vireillä olleista konkurssimenettelyistä oli sellaisia, jotka olivat olleet vireillä jo yli vuoden ajan, mutta joissa ei ollut määrätty konkurssivalvontaa, siirrytty julkisselvitykseen tai tehty raukeamisesitystä. Tätä voidaan pitää varsin merkittävänä osuutena.

Selvityksessä kävi ilmi, että yksi merkittävistä pitkittymisen syistä oli vireillä oleva rikosprosessi, jossa konkurssipesä oli asianomistajana. Pesänhoitajalla ei konkurssin raukeamisen jälkeen ole enää puhevaltaa velkojien puolesta velallisen rikosta koskevassa asiassa. Puhevallan käyttöön liittyvien syiden vuoksi voi olla perusteltua, ettei pesänhoitaja tee raukeamisesitystä vaan edustaa velkojakollektiivia rikosprosessissa, jos sen yhteydessä käsiteltävästä vahingonkorvausasiasta on odotettavissa jako-osuutta kerryttäviä varoja pesään eli jos kyse ei ole rikosprosessista yksinomaan julkisessa intressissä. Toisaalta selvityksessä ilmeni joitakin kymmeniä tapauksia, joissa ei kysyttäessä ole ilmoitettu mitään varsinaista syytä menettelyn pitkittymiselle tai joissa ilmoitettu syy ei ole vaikuttanut konkurssimenettelyn tarkoituksen kannalta perustellulta. Eräissä tapauksissa pesänhoitajat ovat esimerkiksi varsin pitkään jatkaneet konkurssipesän saatavien perintää ulosottoteitse, vaikka tämä on osoittautunut tuloksettomaksi. Selvityksessä kävi ilmi myös, että pesänhoitajat ovat vain hyvin harvoissa yksittäistapauksissa tehneet konkurssiasiaain neuvottelukunnan suosituksessa 14/2005 tarkoitetun ilmoituksen raukeamisesityksen pitkittämisestä.

Valmistelussa on havaintojen johdosta arvioitu eri vaihtoehtoja pesäluettelon ja velallisselvityksen valmistumisen jälkeisen menettelyvaiheen tehostamiseksi. Ensisijaisena on pidetty sellaisen ratkaisun löytämistä, jossa raukeamisesitystä ja valvontapäivän määrittämistä koskevaa sääntelyä käsiteltäisiin samansuuntaisesti. Valvontapäivän määrittämisaikajankohta kytkeytyy nykyisinkin raukeamisesityksen tekemiseen siten, että valvontapäivä on määrättävä ilman aiheutonta viivytystä, jollei pesäluettelon valmistuttua ole tehty raukeamisesitystä.

Sitä, että pesänhoitaja varaa velkojille tilaisuuden lausua konkurssin raukeamisen edellytyksistä, on pidetty edelleen tarpeellisenä. Tällöin velkojilla on myös mahdollisuus ilmoittaa ottavansa vastatakseen konkurssikustannuksista. Vaikka erityisesti julkisselvityksen käyttöönoton jälkeen vastattavaksi ottaminen on sinänsä ollut hyvin harvinaista, velkojille on syytä jättää siihen oikeus. Velkojalla voi olla esimerkiksi erilainen käsitys velallisen omaisuuden arvosta tai oikeudenkäynnin kautta pesään saatavien varojen määrästä. Joissakin tilanteissa pesänhoitajan olisi edelleen erikseen tiedusteltava velkojilta, ottavatko ne vastatakseen konkurssikus-

tannuksista. Tällainen syy voi olla olemassa esimerkiksi silloin, kun pesänhoitajan tiedossa on jonkun velkojan eriävä käsitys varojen riittävydestä.

Siten raukeamiseen liittyvää ratkaisumallia on haettava kiinnittämällä huomiota pikemminkin määräaikoihin ja mahdollisuuksiin noudattaa niitä kuin edellä mainittujen menettelyvaiheiden karsimiseen. Valmistelussa on arvioitu vaihtoehtoa, jossa pesänhoitajan olisi aina tietyn lyhyehkön määräajan, esimerkiksi kuukauden, kuluessa pesäluettelon ja velallisselvityksen valmistumisesta joko laadittava raukeamisesitys tai määrättävä valvontapäivä. Tällainen sääntely estäisi menettelyn seisahtumisen puheena olevaan vaiheeseen ja tarjoaisi asianosaisille aina pikaisen ja selkeän informaation konkurssimenettelyn todennäköisestä etenemissuunnasta. Toisaalta raukeamisesityksen viivästymiselle on usein asiallinen syy, eikä ehdottomalla määräajalla voida tällaisia syitä poistaa. Päinvastoin ehdoton määräaika saattaisi luoda pesänhoitajalle paineen joko raukeamisesitysten hätäiseen valmisteluun tai siihen, että tarpeettomia valvontapäivän määräämisiä tehdään varmuuden vuoksi monessa sellaisessakin tilanteessa, jossa raukeamisesityksen jättäminen näyttää varsin todennäköiseltä. Kun esityksen yhtenä kantavana tavoitteena on konkurssimenettelyn ja saatavien selvittämisen tehostaminen, mainittua vaihtoehtoa ei voida pitää tyydyttävänä.

Valmistelussa onkin pidetty parempana sellaista samankaltaista säädetyn määräajan ja pesänhoitajan oman viivästymisilmoituksen yhdistelmää kuin edellä pesäluettelon ja velallisselvityksen määräaikasaantelyn yhteydessä on esitetty. Pääsääntöisellä yhden kuukauden määräajalla voitaisiin korostaa konkurssimenettelyn joutuisuuden merkitystä myös menettelyn tässä vaiheessa. Toisaalta pesänhoitajalla olisi mahdollisuus ilman vaivaa tuottavaa menettelyä ilmoittaa viivästymisestä konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmä Kostiin, jolloin konkurssiasiamiehen mahdollisuudet valvoa menettelyjen etenemistä paranisivat.

Toisin kuin pesäluettelon ja velallisselvityksen tapauksessa, arvioitua raukeamisesityksen päivämäärää ei ole mielekästä edellyttää merkittäväksi rekisteriin. Sama koskee valvontapäivän määräämisen arvioitua päivämäärää. Riittävänä voidaan pitää viivästyksen syyn ilmoittamista. Syyn kirjaaminen siten, että se voi tulla konkurssiasiamiehen ja asianosaisten nähtäväksi, edistäisi menettelyn läpinäkyvyyttä sekä toimintakulttuuria, jossa konkurssimenettely pitkiä vain perustelluissa tapauksissa.

Jakoluetteloehdotuksen määräpäivä

Konkurssilain voimassa olevan 13 luvun 2 §:n mukaan pesänhoitajan on laadittava jakoluetteloehdotus kahden kuukauden kuluessa valvontapäivästä tai, jos kysymys on laajasta konkurssipesästä, neljän kuukauden kuluessa valvontapäivästä. Tuomioistuimien voi pesänhoitajan pyynnöstä erityisestä syystä pidentää tätä määräaikaa. Jakoluetteloehdotukseen merkitään 13 luvun 1 §:ssä tarkoitettuja saatavia koskevia tietoja, mukaan lukien pesänhoitajan mahdolliset riitautukset.

Nykyisiä määräaikoja on pidetty tarpeettoman pitkinä. Käytännössä pesänhoitaja yleensä valmisteleekin jakoluetteloehdotusta sitä mukaa kuin valvontaja saapuu. Lisäksi esityksessä ehdotetaan, että ennen valvontapäivän määräämistä tehty saatavailmoitus olisi otettava valvontana huomioon, jos se täyttää valvonnalle asetetut vaatimukset. Pesänhoitaja ottaisi myös nykyistä useammin saatavan huomioon omasta aloitteestaan ilman valvontaa. Valvontojen tarkastaminen ja täydentäminen sekä riitautuksen tekemistä koskeva pesänhoitajan arviointi eivät yleensä edellytä nykyisessä määräaikasaännöksessä tarkoitettua kahden tai neljän kuukauden aikaa.

Valmistelussa on katsottu, että määrääjat voitaisiin puolittaa. Toisaalta on perusteltua säilyttää mahdollisuus siihen, että tuomioistuin voi erityisestä syystä pidentää määräaikaa.

2.3.2 Tiedoksiannot ja konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmä

Konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmä Kostin käytöstä ja oikeusvaikutuksista ei ole säännöksiä laissa. Konkurssiasiamies on suositellut käyttämään Kostia ja katsonut, että järjestelmän käyttö on osa hyvää pesänhoitotapaa. Käytännössä kaikki pesänhoitajat käyttävät Kostia jollakin tavalla, mutta menettelytavat vaihtelevat.

Esille on noussut kysymys siitä, onko pesänhoitajalla velvollisuus käyttää Kostia. Kosti sisältää myös henkilötietoja, joten siitä olisi säädettävä lailla.

Näistä syistä on aiheellista ottaa lakiin ensinnäkin säännökset Kostista, sen käyttöoikeuksista, tallennettavista tiedoista ja asiakirjoista sekä pääsystä niihin. Käytännössä esiintyneen epävarmuuden vuoksi lakiin on syytä ottaa myös järjestelmään merkittyjen tietojen julkisuutta ja luovuttamista koskevat viittaussäännökset, sekä tietojen poistamista koskeva säännös. Edellä mainitut säännökset on johdonmukaista saattaa koskemaan lisäksi myös yrityssaneerausmenettelyä. Asianhallintajärjestelmästä säädettäisiin oma lakinsa.

Toiseksi on syytä ottaa konkurssilain tiedoksiantotapaa koskevaan säännökseen nimenomainen mahdollisuus Kostin avulla tapahtuvaan tiedoksiantoon niille velkojille, joilla on pääsy järjestelmään. Vaikka kaikille velkojille ei voida teknisistä ja vahvaan tunnistautumiseen liittyvistä syistä antaa oikeutta Kostin käyttöön, epäselvyyksiä ei syntyisi, koska pesänhoitaja tietää aina, mille tahoille hän on antanut Kostin käyttöoikeuden kussakin asiassa. Velkojalle, jolle lain edellyttämää tiedoksiantoa ei voida toimittaa Kostin välityksellä, se on luonnollisesti toimitettava muuta tiedoksiantotapaa käyttäen. Näin on esimerkiksi ulkomaisten velkojen osalta. Kosti soveltuisi muutoinkin huonosti ulkomaisten velkojen tiedottamiseen EU:n maksukyvyttömyysasetuksen edellyttämistä tiedoista eli konkurssin alkamisesta ja saatavan valvontapäivästä, sillä nämä ilmoitukset on asetuksen 54 artiklan mukaan tehtävä vakiolomaketta käyttäen.

Toinen kysymys on, että velkoja voi Kostista nähdä myös tietoja, joita pesänhoitaja ei muutoin toimita ainakaan kaikille velkojille. Tämä koskee esimerkiksi esityksessä ehdotettua merkintää pesäluettelon ja velallisselvityksen arvioidusta valmistumisajankohdasta silloin, kun niitä ei voida saada valmiiksi laissa säädettyssä määräajassa. Jos velkoja, jolla ei ole Kostin käyttöoikeutta, haluaa tällaisen tiedon konkurssimenettelyn kulusta, hän voi tiedustella asiaa suoraan pesänhoitajalta.

Lisäksi on tarkoituksenmukaista mahdollistaa muidenkin sähköisten järjestelmien käyttö tiedoksiantoon, edellyttäen, että järjestelmää käyttävä vastaanottaja on tämän hyväksynyt. Esimerkiksi asianajotoimistot saattavat käyttää konkurssipesien hoidossa ja asiakirjojen välittämisessä omia järjestelmiään. Kun tiedoksianto saadaan muutoinkin toimittaa sähköisellä tiedonsiirtomenetelmällä velkojan tai velallisen ilmoittamaan osoitteeseen, ei ole perustetta olla hyväksymättä muun sähköisen järjestelmän kautta tapahtuvaa tiedoksiantoa, kunhan vastaanottajalla on järjestelmään pääsy ja hän on hyväksynyt sen käytön.

Riskiä siitä, että Kostiin tai muuhun järjestelmään tallennettu asiakirja jäisi havaitsematta vastaanottajaltaan sen johdosta, ettei hän jatkuvasti seuraa järjestelmää, voidaan merkittävästi

pienentää säätämällä siitä, että pesänhoitajan tulee ilmoittaa vastaanottajalle sähköpostitse asiakirjan tallentamisesta, jollei toisin ole sovittu. Kostissa on jo nyt sähköpostiviestiherätteen lähettämisen mahdollistava toiminto, joka on tarkoitus automatisoida Kostin kehitystyössä.

Tiedoksiantojen osalta voidaan arvioida myös, että sallimalla tiedoksiannon tekeminen kaupparekisteriin merkittyyn osoitteeseen voidaan edistää erityisesti ulkomaisten yritysten tavoitettavuutta.

Yrityssaneerauslakiin olisi tässä yhteydessä perusteltua tehdä vastaavat tiedoksiantoja koskevat muutokset kuin konkurssilakiin.

2.3.3 Ympäristövastuut konkurssissa

Lähtökohtia

Oikeustila ympäristöoikeuden ja konkurssioikeuden rajapinnassa on epäselvä. Viime vuosina on alkanut useita taloudellisesti merkittäviä konkurssesja, joissa on jouduttu selvittämään konkurssipesän vastuuta velallisen toiminnassa syntyneestä ympäristön pilaantumisesta ja jätteistä. Vastaavia tulevia tapauksia silmällä pitäen oikeustilan selkeyttämiseen on siten selkeä tarve. Lainsäädännön tarvetta puoltaa sekin, että konkurssipesän ympäristövastuuta koskevilla kysymyksillä on huomattava merkitys niin konkurssimenettelyn asianosaisten kuin yhteiskunnan kannalta. Ennakoitavuuden ja oikeusvarmuuden kannalta riittävänä ei voida pitää tukeutumista yksittäistä ympäristölainsäädännön alaa koskeviin oikeustapauksiin ja niistä mahdollisesti tehtäviin analogiatulkintoihin. Riittävää ei myöskään ole, että konkreettisia tapauksia voidaan ratkaista turvautumalla tapauskohtaisiin, poikkeusluonteisiin järjestelyihin, kuten julkisen vallan ja konkurssipesän välisiin sopimuksiin taikka lisätalousarvioilla rahoitettaviin julkisselvityksiin. Tietyntylaisena epäkohtana voidaan nähdä sekin, että pitkälti julkinen valta kantaa konkurssitilanteessa vastuun ympäristöturvallisuudesta varsinaisen vastuullisen puuttuessa, vaikka tämä hyödyttäisi konkurssipesän velkojia.

Yritysten maksukyvyttömyyttä ja ympäristövastuiden hoitamista koskevan ongelmakentän kehittämistä voidaan yleisesti todeta, etteivät ensisijaiset ratkaisut ole täytäntöönpano-oikeudellisia. Suuri merkitys on ympäristölainsäädännön sisällöllä, sen noudattamisen valvonnalla, ympäristövakuuksilla, vakuutuksilla, ympäristövahinkojen varalta perustetuilla rahastoilla ja rikosoikeudellisella vastuujärjestelmällä. Konkurssilain tarkistamisen yhteydessä ei voida arvioida esimerkiksi aineelliseen ympäristölainsäädäntöön mahdollisesti liittyviä uudistustarpeita eikä maksukyvyttömyyden tai ympäristövahinkojen ennaltaehkäisemiseen liittyviä näkökohtia, vaan on ennen muuta tarkasteltava, miten oikeustilaa voitaisiin selkeyttää konkurssipesän toimintavelvollisuuksien ja ympäristölainsäädännöstä johtuvien kustannusvastuiden osalta.

Tarkasteltaessa uuteen sääntelyyn perustuvia ratkaisumahdollisuuksia on otettava huomioon, että ratkaisu on eri osapuolten kannalta taloudellisesti merkittävä ja lopputuloksesta riippuen parantaa tai heikentää eri tahojen asemaa. Näin on erityisesti niiden konkurssipesien osalta, joissa on varoja. Ratkaisulla on vaikutuksia myös konkurssin raukeamiseen tai jatkumiseen. Sillä voi olla vaikutusta myös siihen, miten suuri kannustin esimerkiksi vielä toiminnassa olevien yritysten sopimuskumppaneilla sekä konkurssin alettua konkurssipesän eri toimijoilla on huolehtia ympäristölainsäädännön mukaisten velvoitteiden noudattamisesta.

Tarkastelu jaetaan tässä kahteen osaan. Ensiksi tarkastellaan tilannetta, jossa konkurssipesä ei pääätä jatkaa velallisen liiketoimintaa. Lopuksi arvioidaan niitä käytännössä suhteellisen harvinaisia tapauksia, joissa konkurssipesä päättää jatkaa velallisen liiketoimintaa.

Ratkaisuvaihtoehdot ja niiden arviointi (konkurssipesät, jotka eivät jatka velallisen liiketoimintaa)

Ratkaisumallia voidaan hakea ensiksi suhteessa siihen kysymykseen, millaiseen asemaan ympäristölainsäädännöstä johtuva kustannuskorvausvastuu tulisi asettaa. Tältä osin pääasiallisina vaihtoehtoina ovat julkisoikeudelliseen ympäristövastuuseen perustuvan saatavan määrittäminen massavelaksi tai konkurssisaatavaksi. Jos saatava luonnehditaan konkurssisaatavaksi, tulisi edelleen arvioida, olisiko kysymys tavallisesta etuoikeudettomasta saatavasta vai tulisiko saatavalle myöntää jonkinlainen etuoikeus suhteessa muihin konkurssisaataviin. Etuoikeutta koskevinä alavaihtoehtoina voidaan tarkastella yleistä etuoikeutta suhteessa koko pesän nettoomaisuuteen tai sitä, että ympäristösaataville annettaisiin erityinen esinekohtainen etuoikeus, joka koskisi vain niiden kohteena olevaa omaisuuserää, kuten julkisen vallan toimesta puhdistettua kiinteistöä. Yleisen tai esinekohtaisen etuoikeuden osalta olisi myös arvioitava, sivuuttaisiko se panttivelkojankin.

Sen jälkeen on tarkasteltava, miltä osin tietty yksittäinen ratkaisumalli tai ratkaisumallien yhdistelmä koskisi julkisoikeudellisia ympäristövastuita, eli tulisiko sen soveltamisalaa esimerkiksi rajata aineellisen ympäristölainsäädännön alueen, kustannusten synnyttävien toimenpiteiden luonteen, vastuun perustavan aseman tai muun seikan perustella. Tältä osin on huomattava, että julkisoikeudellista ympäristövastuuta koskevia säännöksiä on hyvin suuri määrä ja myös vastuutahot on määritelty toisistaan poikkeavasti. Ympäristölainsäädännölle on myös ominaista varsin nopea muutos, minkä johdosta tavoiteltavana ei voida pitää kasuistisesti määriteltyä ratkaisumallia.

Massavelka-asema turvaisi maksimaalisesti julkisoikeudellisten ympäristösaatavien maksunsaantia ja voisi siten edistää ympäristöoikeudellisista velvoitteista huolehtimista. Se mahdollistaisi myös sen, että konkurssipesä voitaisiin nykyistä tehokkaammin velvoittaa itse ryhtymään toimenpiteisiin, tarvittaessa sakon uhalla. Toisaalta on otettava huomioon, että jos massavelkojen piiriä laajennetaan merkittävästi, seurauksena olisi paitsi aiempaa useamman konkurssin raukeaminen varojen puutteeseen, myös aiempaa useamman konkurssipesän kykenemättömyys vastata edes omista velvoitteistaan, mikä voisi viime kädessä johtaa konkurssipesän konkurssiin. Tällöin konkurssipesä ympäristövastuineen jäisi selvittämättä. Myös velkojien maksunsaanti voisi kohtuuttomasti heikentyä. Tämä ei koskisi ainoastaan konkurssisaatavien velkojia, vaan myös massavelkojen velkojia, joille ei välttämättä enää riittäisi pesän varoista täyttää suoritusta.

Näistä syistä on suhtauduttava pidättyväisesti yleisen massavelka-aseman myöntämiseen ympäristövastuuseen perustuville saataville.

Velkojien yhdenvertaisuuden näkökulmasta lähtökohtaisesti perusteltu ratkaisu olisi kaikkien niiden ympäristövastuiden, joiden oikeusperuste on syntynyt ennen konkurssin alkamista, jääminen tavallisten etuoikeudettomien konkurssisaatavien asemaan esimerkiksi verosaatavien tavoin. Käytännössä ratkaisu olisi kuitenkin ympäristövastuulainsäädännön kannalta hankalasti perusteltavissa ja heikentäisi kunnan tai valtion asemaa erityisesti tilanteissa, joissa ne, nostamalla esimerkiksi pesään kuuluvan arvoltaan negatiivisen kiinteistön arvon positiiviseksi, käyttäisivät julkisia varoja muiden velkojien hyväksi. Viime kädessä julkinen valta saattaa jo-

ka tapauksessa joutua puuttumaan vakaviin ympäristöä tai terveyttä uhkaaviin riskitilanteisiin. Tässä suhteessa ympäristösaatavien velkojana olevaa julkista valtaa ei voida suoraan rinnastaa useimpiin muihin velkoihin, jotka lopettavat viimeistään konkurssin alkaessa niin varojen sijoittamisen maksukyvyttömään yhtiöön kuin muutkin oikeustoimet sen kanssa. Kaikkien ympäristövastuiden asettaminen etuoikeudettoman konkurssisaatavan asemaan ei myöskään olisi omiaan kannustamaan siihen, että konkurssipesä ryhtyy lisävahinkojen rajoittamista koskeviin toimiin.

Näistä syistä on suhtauduttava pidättyväisesti siihen, että ympäristövastuuseen perustuvat saatavat jätettäisiin kaikilta osin konkurssisaatavan asemaan.

Seuraavaksi arvioidaan yleiseen etuoikeuteen perustuvaa ratkaisumallia. Yleisen etuoikeuden myöntäminen kaiken tyyppisille ympäristövastuille olisi konkurssimenettelyjen jatkuvuuden kannalta edullisempi vaihtoehto kuin yleinen massavelka-asema, mutta toisaalta siihen ei liittyisi massavelka-aseman etuja koskien mahdollisuuksia velvoittaa konkurssipesä tiettyihin toimenpiteisiin. Velkojien yhdenvertaisuuden näkökulmasta yleistä etuoikeutta rasittavat samankaltaiset haitat kuin massavelka-aseman yhteydessä on todettu. Yhtäältä voidaan nähdä perusteltuna, että jos velallisyhtiön toiminnassa on laiminlyöty noudattaa ympäristöoikeudellisia velvollisuuksia ja tätä vastaava vähennys sen varallisuudessa on jäänyt tapahtumatta, velkojien ei pitäisi voida hyötyä tästä. Toisaalta vastaava perustelu voitaisiin esittää mistä tahansa julkisoikeudellisten velvoitteiden, esimerkiksi verovelkojen laiminlyönnistä. Etuoikeussääntelyn uudistamisen yhteydessä 1990-luvulla kuitenkin haluttiin painottaa velkojien yhdenvertaisuuden periaatetta ja poistettiin sekä julkisvelkojien että muiden velkojatahojen yleiset etuoikeudet, lapselle tulevan elatusavun etuoikeutta lukuun ottamatta. Yleisen etuoikeuden katsottiin olevan perusteltavissa vain, jos sillä on merkitystä kansalaisen perusturvan tai muiden olennaisten taloudellisten etujen kannalta (HE 181/1992 vp, s. 12 ja 17). Ympäristöön liittyviä kysymyksiä ei valmistelun yhteydessä pohdittu. Sinänsä ne poikkeavat muista, puhtaasti taloudellisista kysymyksistä, sillä niiden osalta merkitystä on myös yleisellä edulla. Ympäristöön liittyviä erityiskysymyksiä, kuten konkurssipesän toimimisvelvollisuutta, ei kuitenkaan voida ratkaista etuoikeussääntelyn kautta.

Siten etuoikeuteen perustuva ratkaisumalli tarkoittaisi muiden velkojien aseman heikentämistä ilman, että voidaan samalla merkityksellisesti edistää ympäristövastuusta huolehtimista konkurssipesissä. Näin ollen myöskään yleistä etuoikeusasemaa ei voida pitää tyydyttävänä ratkaisuna.

Seuraavaksi on pohdittava, tulisiko julkisen vallan saada tiettyyn omaisuuserään panostamansa ympäristökustannukset, tai ainakin niistä aiheutunut arvonnousu, kyseisen omaisuuserän myyntihinnasta päältä pois heti myynti- ja täytäntöönpanokulujen jälkeen ennen kaikkia muita velkojia. Tällaista vaihtoehtoa voidaan pitää ympäristövastuiden yleistä etuoikeutta tai massavelka-asemaa tasapainoisempana eri osapuolten kannalta. Sitä voidaan pitää perusteltuna myös suhteessa panttivelkoihin, koska niidenkään ei tulisi voida perusteettomasti hyötyä julkisen vallan toteuttamista puhdistus- tai muista toimenpiteistä. Toisaalta on otettava huomioon, että mitä laajemmasta panttivelkojan oikeuden sivuuttavasta oikeudesta säädetään, sitä korkeammalle tasolle rahoittamisen hinta ja vakuusvaade voivat nousta. Siten jäljempänä on tarkasteltava mahdollisuuksia rajata ratkaisumallia esimerkiksi tietyn tyyppisiin ympäristövahinkoihin. Merkitystä on myös sillä, rajoitettaisiinko mahdollinen esinekohtainen oikeus korvaukseen suoritetuista kustannuksista koskemaan julkiselle vallalle aiheutuneiden ympäristökustannusten kokonaismäärää vai ainoastaan niistä seurannutta omaisuuden arvonnousua.

Toisaalta soveltamisalansa laajuudesta riippumatta viimeksi mainittu ratkaisumalli jäisi yksin varsin riittämättömäksi niissä tilanteissa, joissa pilaantuneen omaisuuserän puhdistamiseen tai

lisävahinkojen ehkäisemiseen käytettyjen huomattavien kustannusten jälkeenkin omaisuuden arvo on vähäinen tai negatiivinen taikka joissa omaisuus ei ole realisoitavissa. Huomiota tulee kiinnittää myös tilanteisiin, joissa jo syntynyt ympäristövahinko uhkaa nopeasti levitä vakavaksi. Konkurssipesän intressi ryhtyä ympäristöviranomaisen edellyttämiin toimiin voi tällöin jäädä vähäiseksi, jos toimenpiteistä, julkisen vallan toteuttaessa ne, aiheutuvat kustannukset jäisivät konkurssisaatavan asemaan.

Valinta ratkaisuvaihtoehtojen välillä ja mahdollisuudet niiden yhdistämiseen

Kuten edellä olevasta arvioinnista käy ilmi, kukin käsitellyistä ratkaisuvaihtoehtoista jäisi kategorisesti toteutettuna jostakin näkökulmasta katsoen epätyytyttäväksi. Kaikenkattava ratkaisu sinänsä edistäisi sääntelyn selkeyttä, mikä on esityksen keskeisenä tavoitteena. Pelkästään selkeyttä koskevalla tavoitteella ei kuitenkaan voida oikeuttaa yksittäisen tahon tai intressin ylikorostamista tai sivuuttamista muihin nähden. Siten seuraavassa tarkastellaan, olisiko massavelka-asemaa, etuoikeudettoman konkurssisaatavan asemaa sekä esinekohtaista etuoikeutta koskevista ratkaisuvaihtoehtoista yhdisteltävissä jokin ratkaisumalli, joka palvelisi käytännön tarpeita ja saavuttaisi hyväksyttävän tasapainon eri intressien välillä, toteuttaen samalla tavoitteen riittävästä selkeydestä. Tarkastelu kohdistuu vain konkurssipesiin, jotka eivät jatka velallisen liiketoimintaa. Liiketoimintaa jatkavien konkurssipesien vastuuta käsitellään jäljempänä.

Valmistelussa on pidetty tarkoituksenmukaisena, että kiireellistä toimintaa vaativia tilanteita silmällä pitäen luotaisiin rajattu massavelka-asema tietyille välttämättömille ympäristötoimenpiteille. Rajaus vastaisi samalla siihen yleisempään kysymykseen, miltä osin konkurssipesän tulisi olla velvollinen ryhtymään ympäristölainsäädännössä tarkoitettuihin toimenpiteisiin. Konkurssipesällä oleva toimimisvelvollisuus jäisi nimittäin nimelliseksi, jollei sitä vastaava kustannuskorvausvastuu olisi nimenomaan konkurssipesän vastuulla olevaa massavelkaa. Toisaalta rajaus mahdollistaisi monien ympäristökustannusten asettamisen tavallisen konkurssisaatavan asemaan ilman, että pakottavien ympäristönäkökohtien voitaisiin katsoa tulleen si-
vuutetuiksi.

Konkurssipesän toimimisvelvollisuus ja sitä seuraava vastuiden massavelka-asema olisi tarpeen erityisesti tapauksissa, joissa on välttämätöntä suorittaa viipymättä vahingon ehkäisemistä tai rajoittamista koskevia toimenpiteitä. Tällainen rajaus sulkisi pois esimerkiksi ennallistavat toimenpiteet, joiden tarkoituksena on ennen muuta nostaa kiinteistön tai muun omaisuuden myyntiarvoa. Rajaus voitaisiin määritellä kolmen kumulatiivisen edellytyksen avulla: 1) toimien tulisi olla välttämättömiä 2) ympäristön pilaantumisen tai merkittävän haitallisen muuttumisen ehkäisemiseksi tai rajoittamiseksi, 3) jos tällaisesta pilaantumisesta tai muuttumisesta aiheutuu tai uhkaa aiheutua vakavaa vaaraa tai vakavaa haittaa terveydelle tai ympäristölle.

Järjestelyn tulisi lähtökohtaisesti koskea kaikkia julkisoikeudellisen ympäristövastuun tilanteita. Olisi nimittäin hyvin vaikeaa ryhmitellä tai priorisoida eri tilanteita niiden oletetun vahinkopotentiaalin ja haitallisuuden mukaan käyttäen ryhmittelyperusteena vain sitä, mihin lainsäädäntöön vastuu perustuu. Lähtökohtaisesti mikä tahansa ympäristövahingon laji voi käsittää sellaisia konkreettisia yksittäistapauksia, joissa on välttämätöntä suorittaa vakavan vahinkoseurauksen tai sen uhan ehkäisemistä tai rajoittamista koskevia toimenpiteitä. Luonnollisesti viranomaisella tulisi sovellettavaksi tulevan substanssilainsäädännön nojalla olla joko toimivalta itse ryhtyä sanottuihin välttämättömiin toimenpiteisiin ja periä kustannukset varsinaiselta vastuutaholta takaisin taikka toimivalta velvoittaa toiminnanharjoittaja, haltija tai muu vastuutaho sanottuihin toimiin. Viime kädessä näytön harkinnasta riippuisi, ovatko ja miltä osin toimenpiteet olleet välttämättömiä säännöksessä määriteltävän haitallisen seurauksen ehkäisemi-

seksi tai rajoittamiseksi. Kriteerin ulkopuolelle jäävät vastuut jäisivät etuoikeudettoman konkurssisaatavan asemaan, jollei niiden oikeusperuste ole syntynyt vasta konkurssin alkamisen jälkeen.

Myös oikeus saada korvaus ympäristökustannusten kohteena olevan omaisuuden myyntihinnasta päältä pois voitaisiin rajata vastaavalla tavalla. Tämä vähentäisi esimerkiksi rahoituksen saatavuuteen ja hintaan liittyviä haittavaikutuksia sellaiseen vaihtoehtoon nähden, jossa mitkä tahansa ympäristövastuuseen perustuvat kustannukset saisivat parhaan etuoikeuden panttiesineeseen. Toisaalta julkisen vallan maksunsaanti ei rajauksen johdostakaan jäisi kohtuuttoman huonoksi, koska julkinen valta voi usein käytännössä toteuttaa vain välttämättömiä toimenpiteitä. Jos kiinteistö tai muu esine, joka on puhdistamisen tai muiden ympäristötoimenpiteiden kohteena, ei ole vakuutena, erillistä säännöstä oikeudesta kustannusten korvaamiseen ei tarvittaisi. Tällöin konkurssipesä nimittäin pyrki osana normaalia pesänhoitoa realisoimaan kohteen ja käyttäisi tästä mahdollisesti saatavat varat ensisijaisesti massavelkojensa kattamiseen. Sen sijaan selventävä säännös tarvittaisiin sen tilanteen varalta, että konkurssipesä ei kykene itse vastaamaan ympäristöoikeudellisista velvoitteistaan. Tällöin julkisella vallalla olisi sama oikeus korvaukseen panttiomaisuuden myyntihinnasta kuin konkurssipesällä.

Haltijavastuuseen perustuvien jätteiden ja kemikaalien osalta sitä, että massavelka-asema ja oikeus kustannusten korvaamiseen panttiomaisuuden myyntihinnasta rajattaisiin edellä esitettyin tavoin, ei ole yksinään pidetty tyydyttävänä ratkaisuna. Jätteet eivät useimmiten mahtuisi akuuteimpiin vaaratilanteisiin rajatun massavelkasäännöksen piiriin. Tällöin jätteet jäisivät kiinteistölle olemaan, ja konkurssipesällä olisi käytännössä intressi huolehtia jätehuoltovastuusta vain silloin, kun se arvioi tämän järkeväksi kiinteistön realisointipyrkimysten vuoksi. Samankaltaiset näkökohdat pätevät pitkälti myös kemikaaleihin. Erityisesti jätteiden osalta on myös hyvin vaikeaa löytää konkurssipesän tilalle muuta vastuutahoa sellaisessa tilanteessa, jossa erillistä kiinteistön omistajaa ei ole. Jätelaissa ei esimerkiksi ole säädetty yleistä viimesijaista jätehuoltovastuuta julkiselle vallalle, mutta kunta vastaa viimesijaisesti roskaantumisesta. Jossain määrin epä johdonmukaisena voitaisiin myös pitää sitä, jos konkurssipesä voisi yhtäaikaaisesti realisoida myyntikelpoisia jätteitä ja vapaasti vetäytyä vastuusta muiden jätteiden osalta.

Toisaalta yleisen massavelka-aseman myöntäminen kaikille jätteille ja kemikaaleille merkitsisi riskiä siitä, ettei mitään sellaista konkurssipesää saada selvitettyksi loppuun asti, johon kuuluvalla kiinteistöllä on merkittäviä määriä jätteitä tai kemikaaleja. Seurauksena olisi joko konkurssin raukeaminen, kun havaitaan, ettei pesästä sanottujen vastuiden hoitamisen jälkeen riittäisi jako-osuuksia velkojille, tai konkurssipesän konkurssi, johon päädyttiin ratkaisuun KHO 2017:53 liittyvässä ns. Ekoport-tapauksessa (konkurssipesän konkurssi raukesi Helsingin käräjäoikeuden asiassa K 17/23128 antamalla päätöksellä 15.8.2017, joka on lainvoimainen).

Siten lainsäädäntöratkaisun tulisi tavalla tai toisella edustaa välittävää kantaa, jossa otettaisiin huomioon velkojien yhdenvertaisen kohtelun vaatimus. Ratkaisun tulisi olla yleisesti hyväksyttävä. Tasapainoisen rajanvedon löytämiseksi voidaan myös jätteiden ja kemikaalien osalta pitää yleisenä lähtökohtana, että konkurssipesän vastuulle olisi sitä painavimmat perusteet, mitä selvemmin käsillä on jätteen tai kemikaalin vaarallisuuden liittyviä syitä. Toisaalta konkurssipesän vastuun puuttuminen olisi helpommin perusteltavissa silloin, kun tällaista vaarallisuutta tai erityistä haitallisuutta ei ole käsillä. Ratkaisun selkeyttä edistäisi, jos tällainen rajanveto tehtäisiin jätelaissa ja kemikaaliturvallisuuslaissa käytettyjä vaarallisen jätteen ja vaarallisen kemikaalin määritelmiä hyödyntäen. Tällöin konkurssipesä vastaisi vaarallisista jätteistä ja vaarallisista kemikaaleista aina massavelkaisesti, kun taas muista jätteistä ja kemikaaleista ainoastaan siltä osin kuin niistä poikkeuksellisesti aiheutuu tai uhkaa aiheutua edellä esitetyn rajauksen mukaista vakavaa vaaraa tai vakavaa haittaa terveydelle tai ympäristölle. Ke-

mikaaliturvallisuuslaissa tarkoitetuille räjähteille olisi tarkoituksenmukaista antaa sama asema kuin laissa tarkoitetuille vaarallisille kemikaaleille.

Koska kysymys olisi mainituilta osin konkurssipesän lakisäateisistä velvollisuuksista, pesällä olisi tällöinkin oltava oikeus saada panttiesineen myyntihinnasta korvaus sille aiheutuneista kustannuksista. Mikäli pantinhaltijan tiedossa olisi ostaja, joka jätteisiin tai kemikaaleihin liittyvistä vastuista huolimatta olisi valmis ostamaan pesään kuuluvan kiinteistön, estettä ei olisi sille, että pantinhaltija käyttää itsenäistä realisointioikeuttaan.

Lopuksi on vielä arvioitava tarkoituksenmukaista rajausta säteilylainsäädännön osalta. Yhtäältä on niin, että kaikkien säteilylain soveltamisalaan kuuluvien aineiden saattaminen konkurssipesän massavelkaisen vastuun piiriin olisi rajauksena liian laaja. Esimerkiksi ionisoimattoman säteilyn osalta tällaiselle vastuulle ei ole riittävän painavia perusteita. Näin on myös muiden säteilylähteiden kuin radioaktiivisten aineiden osalta. Tällaisia ovat sähköisesti säteilyä tuottavat laitteet, jotka eivät tuota säteilyä, jos niitä ei nimenomaisesti kytketä virtalähteeseen eikä käytetä. Ne eivät toisin sanoen pelkällä olemassaolollaan muodosta vaaraa terveydelle tai ympäristölle.

Radioaktiivisista aineistakin olisi syytä rajata konkurssipesän vastuun ulkopuolelle ne tapaukset, joissa aineen hallussapito ei edellytä turvallisuuslupaa. Yksi vaihtoehto olisi asettaa raja koskemaan vain korkea-aktiivisen umpilähteen luokkaa. Tätä rajausta ei kuitenkaan ole nähty tarkoituksenmukaiseksi sen vuoksi, että konkurssipesän vastuun ulkopuolelle jäisi tällöin myös sellaisia säteilylähteitä, joista voi olla vakavaa vaaraa terveydelle. Tarkoituksenmukaiseksi ja säteilylain systematiikan kannalta toimivaksi rajaukseksi on valmistelussa havaittu se, että sellainen radioaktiivinen aine tai radioaktiivinen jäte, jonka hallussapitoon tarvitaan turvallisuuslupa, kuuluisi konkurssipesän vastuun piiriin.

Ydinenergialain mukainen lupa peruutetaan ydinenergialain 26 §:n nojalla kokonaan tai osittain, jos ydinenergian käytölle laissa säädettyjen yleisten periaatteiden toteutuminen vaarantuu olennaisella tavalla esimerkiksi sen seurauksena, että luvanhaltija asetetaan konkurssiin. Ydinenergialain mukaisen toiminnan jatkaminen ei ole mahdollista ilman lupaa, eikä konkurssipesä voi ilman sitä huolehtia myöskään ydinjätehuollosta. Ydinlaitoksen konkurssitilanteessa ydinjätehuollosta vastaisi valtio. Ydinjätehuollon kustannukset katettaisiin Valtion ydinjätehuoltorahastosta sekä realisoimalla luvanhaltijan asettamia vakuuksia. Lähtökohtaisesti niiden tulisi riittää ydinjätehuollon kustannusten kattamiseen. Näistä syistä esityksessä ei ehdoteta konkurssilakiin otettavaksi säännöksiä ydinjätteiden osalta. Ydinlaitoksen konkurssissa pesän toimimisvelvollisuus rajoittuisi siihen, että pesä mahdollistaa valtion tarkoituksenmukaisen toiminnan ydinvahingon torjumiseksi ja ydinjätehuollon järjestämiseksi.

Ympäristövelvoitteiden hoidosta aiheutuneiden kustannusten vähentäminen panttiomaisuuden myyntihinnasta

Edellä on päädytty rajaamaan panttiomaisuuden hoitokustannuksia koskeva ratkaisumalli saman laajuiseksi konkurssipesän massavelkaisen vastuun kanssa. Tässä yhteydessä käsitellään vielä kahta muuta ratkaisumallin rajaukseen liittyvää kysymystä. Ensimmäinen niistä koskee sitä, millaisella laskentatavalla kustannukset voidaan vähentää, ja jälkimmäinen sitä, milloin kustannusten voidaan katsoa riittävällä tavalla kohdistuneen panttiomaisuuteen.

Valmistelussa on ensimmäisen kysymyksen osalta arvioitu ratkaisuvaihtoehtoina sitä, että a) konkurssipesän suorittamien, panttiomaisuuteen kohdistuvien välttämättömien toimenpiteiden

aiheuttamat kustannukset vähennettäisiin omaisuuden myyntihinnasta kokonaisuudessaan, sekä sitä, että b) konkurssipesä saisi korvauksen vain toimenpiteistä aiheutuneesta omaisuuden arvonnoususta. Monessa tapauksessa vakavan ympäristövahingon kärsineellä kiinteistöllä ei olisi ilman välttämättömien toimenpiteiden suorittamista lainkaan myyntiarvoa, ja ympäristötoimenpiteiden jälkeen saatava myyntihinta jäisi niiden kustannuksia pienemmäksi. Tällöin korjausten tai muiden toimenpiteiden kautta saatavan myyntihinnan ohjaaminen toimenpiteet suorittaneelle julkiselle vallalle olisi samansuuruinen (100 % myyntihinnasta) riippumatta siitä, perustuisiko laskentatapa kaikkiin omaisuuteen käytettyihin ympäristökustannuksiin vai niistä johtuvaan arvonnousuun. Tällaisessa tapauksessa ratkaisumallin valinnalla ei ole merkitystä. Toisaalta sääntelyratkaisu tulisi sovellettavaksi myös ympäristövahingoissa, jotka olisivat mittaluokaltaan rajoitetumpia, vaikkakin yhtä lailla akuutteja. Jos tällaisessa tapauksessa kiinteistön myyntiarvo ennen korjaustoimenpiteitä olisi ollut esimerkiksi 500 000 euroa, ja sittemmin suoritettujen, 300 000 euroa maksaneiden välttämättömien toimenpiteiden jälkeen 600 000 euroa (arvonnousu 100 000 euroa), saa jo huomattavasti suuremman suhteellisen merkityksen se, jakautuuko julkisen vallan ja vakuusvelkojen välinen maksusaanti suhteessa 300 000/300 000 vai 100 000/500 000 euroa.

Arvonnousuun perustuvan vaihtoehdon haittana voidaan pitää muun muassa vaikeita näyttökysymyksiä arvonnousun suuruudesta. Se olisi vakuusvelkojen kannalta myös huomattavan edullinen verrattuna konkurssilain 17 luvun 7 §:stä ilmenevään periaatteeseen, jonka mukaan konkurssipesä saa korvauksen pesään kuuluvan panttiomaisuuden välttämättömistä hoito- ja myyntikustannuksista kokonaisuudessaan heti myynti- ja täytäntöönpanokulujen jälkeen. Puheena olevassa ratkaisussahan olisi kysymys konkurssipesän lakisääteisestä velvollisuudesta huolehtia välttämättömistä toimenpiteistä, minkä johdosta konkurssilain systematiikka puoltaisi 17 luvun 7 §:n mukaista mallia. Toisaalta ympäristön kannalta riskialttiin toiminnan rahoittamisen hinta ja sitä koskeva vakuusvaade voisivat nousta ja rahoituksen tarjonta voisi vähentyä, mikä puoltaisi arvonnousuun perustuvaa vaihtoehtoa. Mainittuja vaikutuksia voisi aiheutua siitä huolimatta, että panttivelkoja tuntee rahoittamansa toiminnan luonteen ja on yleensä selvillä siihen liittyvistä keskeisistä riskeistä jo ennen vahinkojen ilmituloa.

Ennen kaikkea on syytä kiinnittää huomiota kahteen seuraavaan seikkaan. Ensinnäkin, silloin kun kiinteistöllä ilmenee niin vakava ympäristön pilaantuminen tai muu haitallinen muuttuminen, että konkurssipesälle syntyisi massavelkainen vastuu, tilanne olisi yleensä se, ettei kiinteistö olisi lainkaan realisoitavissa ennen kuin vähintään nämä välttämättömät toimenpiteet on tehty. Siksi mahdollisuus panttivelkojan aseman heikkenemiseen jää melko teoreettiseksi myös kaikkiin välttämättömiin kustannuksiin perustuvassa vaihtoehdossa. Samansuuntaisesti voidaan todeta sen tilanteen osalta, että kiinteistöllä on merkittäviä määriä vaarallisia jätteitä tai kemikaaleja. Tällöin niihin liittyvien vastuiden hoitamatta jättäminen saattaisi estää realisoinnin tai ainakin pienentää kiinteistön myyntihintaa puheena olevista vastuista aiheutuvien kustannusten määrällä.

Toiseksi, jos pantinhaltija kuitenkin havaitsee kiinteistön olevan realisoitavissa johonkin hintaan huolimatta esimerkiksi sen pilaantuneisuudesta tai sillä sijaitsevista jätteistä ja kemikaaleista, estettä ei olisi sille, että pantinhaltija käyttäisi normaaliin tapaan konkurssilain 17 luvun 11 §:n mukaista itsenäistä realisointioikeuttaan. Ostajan löytyminen olisi kaikkien konkurssissa toimivien tahojen kannalta eduksi, ja tällöin kiinteistö vastuineen siirtyisi luovutuksensaajalle. Siten kaikkiin välttämättömiin kustannuksiin perustuva malli ei loukkaisi pantinhaltijan omaisuudensuojaa eikä luottamusta siihen, että se voi normaaliin tapaan käyttää realisointioikeuttaan havaitessaan kiinteistön olevan realisoitavissa.

Näistä syistä esityksessä ehdotetaan, että konkurssipesän ja julkisen vallan tulisi voida saada panttiomaisuuden myyntihinnasta korvatuiksi sellaiset välttämättömät kustannukset, joista

konkurssipesän on tullut lain nojalla vastata massavelkaisesti. Koska kysymys on oikeudesta panttiomaisuuden myyntihinnasta suoritettavaan korvaukseen, korvauksen määrä ei voi ylittää panttiomaisuuden kauppahintaa.

Toisen kysymyksen osalta valmistelussa on pidetty sinänsä selvänä, että ratkaisu voidaan kytkeä vain panttiesineeseen (käytännössä yleensä kiinteistöön) kohdistuneisiin puhdistamis- tai muihin ympäristökustannuksiin. Pantinhaltijan vahingoksi ei voitaisi säilyttää sellaisia kustannuksia, jotka liittyvät muuhun konkurssipesän omaisuuteen kuin panttiesineeseen.

Se, kuinka selkeää puheena olevan kriteerin tulkinta on, voi kuitenkin käytännössä riippua kyseessä olevan ympäristövastuun lajista. Selvää olisi, että esimerkiksi maaperän pilaantumiseen liittyvät kustannukset kohdistuisivat panttina olevaan kiinteistöön. Sen sijaan kiinteistöllä sijaitsevaan irtaimen omaisuuden kohdistuvia toimenpiteitä, kuten jätteiden tai kemikaalien poistamista, ei voitaisi ainakaan esineoikeudellisesta näkökulmasta lähtökohtaisesti pitää panttatuun kiinteistöön kohdistuvina toimenpiteinä. Käytännössä voi kuitenkin syntyä tilanteita, joissa kiinteistöllä sijaitsevat jätteet tai kemikaalit aiheuttavat kiinteistölle esimerkiksi ympäristövahingon uhan tai joissa jätteitä tai kemikaaleja on niin paljon, että kiinteistö ei ole realisoitavissa ennen kuin niihin liittyvät vastuut on hoidettu.

Konkurssipesän vastuu rajoittuisi esityksen mukaan vaarallisiin jätteisiin ja vaarallisiin kemikaaleihin sekä siihen tilanteeseen, että jätteistä tai kemikaaleista aiheutuu tai uhkaa aiheutua vakavaa vaaraa tai vakavaa haittaa terveydelle tai ympäristölle. Jos konkurssipesällä ei olisi oikeutta saada korvausta näillä perusteilla suorittamistaan kustannuksista, konkurssipesän suorittamat toimenpiteet tulisivat pantinhaltijan hyväksi. Tämä johtaisi siihen, että jos aine ei olisi vaarallista tai aiheuttaisi vaaratilannetta, se jäisi pesän ympäristövastuun puuttuessa rasittamaan kiinteistöä, mikä vaikuttaisi kiinteistön kauppahintaa alentavasti. Ei ole perusteltua, että pantinhaltijan asema riippuisi tällä tavoin kiinteistöllä sijaitsevan jätteen tai kemikaalin vaarallisuusluokituksista.

Ratkaisumallilla tähdätään mahdollisimman oikeudenmukaiseen vastuunjakoon ennen muuta pantinhaltijan ja konkurssipesän yleisvelkojatarhon välillä, sekä mahdollisimman suureen neutriteettiin niiden kahden tilanteen välillä, jossa pantinhaltija joko käyttää konkurssin alkaessa itsenäistä realisointioikeuttaan (ympäristökustannukset näkyvät kauppahinnassa) tai jossa konkurssipesä huolehtii realisoinnista (ympäristökustannukset eivät näy kauppahinnassa, mutta konkurssipesä vähentää ne heti myynti- ja täytäntöönpanokulujen jälkeen päältä pois). Tämän vuoksi kiinteistöön kohdistumisen käsitettä on tarkoituksenmukaista arvioida pikemminkin taloudellisista näkökohdista kuin kiinteistöä ja irtainta omaisuutta koskevista esineoikeudellisista opeista käsin.

Näistä syistä esityksessä ehdotetaan, että konkurssipesällä olisi oikeus panttiomaisuuden myyntihinnasta suoritettavaan korvaukseen myös silloin, kun pesä on huolehtinut sen vastuulle säädettyistä, pantatulla kiinteistöllä sijaitsevia jätteitä ja kemikaaleja koskevista julkisoikeudellisista ympäristövastuista. Ratkaisevaksi tulkintakriteeriksi ehdotetaan sitä, voidaanko pantatulla omaisuudella sijaitsevien vaarallisten tai vaaratilanteen aiheuttavien jätteiden tai kemikaalien katsoa rasittavan kiinteistön myyntiarvoa.

Velallisen liiketoimintaa jatkavat konkurssipesät

Lopuksi on syytä tarkastella niitä sinänsä verrattain harvoja tapauksia, joissa konkurssipesä päättää jatkaa velallisen liiketoimintaa eli joissa ei ole kysymys esimerkiksi pelkästä toiminnan ajamisesta alas ja velallisen liikeomaisuuden realisoinnista.

Hyväksyttävänä lähtökohtana voidaan pitää sitä, että konkurssipesän jatkaessa velallisen liiketoimintaa se katsotaan toiminnanharjoittajaksi ja sillä on jatkettun toiminnan osalta vastuu toimintaa koskevista ympäristövelvoitteista riippumatta siitä, ajoittuvatko julkisoikeudellisen ympäristövastuun perustavat tapahtumat aikaan ennen konkurssin alkamista vai konkurssin alkamisen jälkeen. Liiketoiminnan jatkaminen tapahtuu konkurssipesän velkojien tietoisien päätöksen tuloksena, ja kohtuullisena voidaan pitää, ettei tällainen konkurssipesä vapaudu vastuusta sellaisesta ympäristön pilaantumisesta tai muuttumisesta, jota kyseinen liiketoiminta on aiheuttanut. Liiketoimintaa jatkavaan konkurssipesään on voitava kohdistaa myös esimerkiksi alueen haltijaan tai luovutuksensaajaan kohdistuvia ympäristölainsäädännön velvoitteita.

Valmistelussa on selvitetty, tulisiko konkurssipesän vastuun kannalta olla merkitystä sillä, johtuuko pilaantuminen tai muuttuminen liiketoiminnan tavanomaisesta harjoittamisesta vai sellaisesta ennen konkurssiin asettamista aiheutuneesta kertaluonteisesta tapahtumasta, joka ei kuulu tyypillisenä osana velallisen toimintaan. Jälkimmäisessä tapauksessa voi olla kyse esimerkiksi yksittäisestä inhimillisestä virheestä tai koneen rikkoutumisesta ja siitä seuranneista haitallisista vaikutuksista. Konkurssioikeudellisista lähtökohdista käsin voitaisiin puoltaa sitä, ettei konkurssipesä edes liiketoimintaa jatkaessaan vastaisi velallisen toiminnassa tapahtuneesta selvästi kertaluonteisesta ympäristövahingosta, jos sen vaikutukset voitaisiin yksiselitteisesti erottaa toiminnan muista vaikutuksista. Tällöin ympäristövastuusta ei johtuisi konkurssipesälle riskiä, joka estäisi liiketoiminnan jatkamisen sellaisissa selkeissä tilanteissa, joissa velallisen toiminnassa on tapahtunut esimerkiksi luontovahinko, jonka tapahtumisajankohdasta ja seurauksista ei ole epäselvyyttä. Toisaalta konkurssiin asettamisen ei tulisi olla seikka, jonka avulla voidaan välttää ympäristöön liittyviä toimimisvelvollisuuksia. Vertailun vuoksi voidaan todeta, että jos velallisyriityksen toiminta myytäisiin toiselle yritykselle yrityskaupalla, siirtyisi myös ympäristöoikeudellinen toimimisvelvoite, esimerkiksi ennallistamisvelvoite, uudelle omistajalle. Olisi paitsi ympäristöön liittyvistä näkökohdista, myös kilpailunäkökulmasta katsottuna kyseenalaista, jos liiketoimintaa jatkavan konkurssipesän sallittaisiin harjoittaa toimintaansa vapaana sellaisista julkisoikeudellisista vastuista, jotka koskevat muita markkinatoimijoita. Näistä syistä on perusteltua, ettei kertaluonteisiakaan vahinkoja kohdella konkurssitilanteessa eri tavalla.

Sitä vastoin on perusteltua rajata konkurssipesälle liiketoiminnan harjoittamisesta aiheutuva vastuu vain siihen liiketoimintaan, jota konkurssipesä on päättänyt jatkaa. Vaikka konkurssimenettelyn ensisijainen tarkoitus ei ole liiketoiminnan jatkaminen, on muun muassa työllisyyspoliittisista syistä aiheellista välttää lainsäädäntöratkaisuja, jotka tarpeettomasti rajoittavat mahdollisuuksia sellaiseen realisointiin, jossa elinkelpoiseksi katsottavia liiketoiminnan osia voidaan jatkaa ja luovuttaa toimivana kokonaisuutena.

Velallisen ympäristövastuun täysimääräinen siirtyminen liiketoimintaa jatkavalle konkurssipesälle ei myöskään ole perusteltua silloin, kun konkurssipesällä olisi edellä esitetyn mukaisesti velvollisuus ryhtyä toimenpiteisiin ympäristön pilaantumisen tai merkittävän haitallisen muuttumisen ehkäisemiseksi tai rajoittamiseksi. Kun toiminnan jatkaminen on tarpeellista vakavan ympäristöön tai terveyteen kohdistuvan riskin torjumiseksi, konkurssipesällä tulisi olla mahdollisuus valita tarkoituksenmukaisin keino hallita riskiä. Konkurssipesän tulisi siten voida valita, ajaako se esimerkiksi toiminnan hallitusti alas vai jatkaako se liiketoimintaa ilman, että ratkaisu vaikuttaa ympäristövastuun laajuuteen. Velkojien keskinäiseen asemaan puuttuminen massavastuita lisäämällä tilanteessa, jossa konkurssipesän on jatkettava velallisen toi-

mintaa ympäristösyistä, ei ole perusteltua. Tällainen tilanne voi syntyä esimerkiksi kaivostoi-
minnassa.

Jos ympäristövastuut siirtyisivät edellä kuvatussa tilanteessa täysimääräisesti pesälle, saattaisi se käytännössä vaikuttaa myös julkisselvityksen käyttöalaan. Tämä johtuu siitä, että liiketoi-
minnan jatkamistilanteissa konkurssiasiamiehen tulisi erikseen päättää, ottaako valtio samalla
vastatakseen kaikki konkurssivelallisen toiminnasta johtuvat, massavelan asemassa olevat
ympäristövelvoitteet. Tämänkaltaiset tapaukset ovat hyvin harvinaisia, mutta yksittäistapauk-
silla voi olla suuri merkitys sekä taloudellisesti että ympäristöriskien hallinnan kannalta.

2.3.4 Julkisselvitys

Konkurssilain julkisselvitystä koskevia säännöksiä on sovellettu konkurssilain voimaantulosta
lukien. Julkisselvitykseen siirrettyjä konkurseja oli 31 päivänä joulukuuta 2017 vireillä 484
kappaletta, mikä vastasi noin 16,3 prosenttia kaikista tuolloin vireillä olleista konkurssimenet-
telyistä. Yleisimmin julkisselvitykseen johtaa tarve selvittää velalliseen kohdistuvia rikosepäi-
lyjä. Julkisselvityksillä on velkojien kannalta myös selvää taloudellista merkitystä. Menette-
lyissä oli vuoden 2017 loppuun mennessä saatu jaettava varoja velkojille noin 6,2 miljoonaa
euroa.

Julkisselvitys on osoittautunut toimivaksi ja joustavaksi tavaksi jatkaa muutoin raukeamassa
olevia konkurseja selvitystarpeiden tai muun erityisen syyn vuoksi. Eräiltä osin on kuitenkin
käytännössä havaittu tarvetta arvioida julkisselvitystä koskevien konkurssilain 11 luvun sään-
nösten toimivuutta.

Esiin on noussut muun muassa se, ettei laissa ole nimenomaista säännöstä siitä, onko konkurs-
siasiamiehen hyväksymää lopputilitystä mahdollista moittia. Konkurssilain 11 luvun 4 §:n 1
momentin mukaan lopputilitys on laadittava niin kuin 19 luvussa säädetään. Lain 19 luvun 6
§:n mukaan velkojainkokouksen päätöksen moittimiseen lopputilityksen hyväksymistä koske-
vassa asiassa sovelletaan, mitä 15 luvun 11 ja 12 §:ssä säädetään. Julkisselvityksessä lopputili-
tys toimitetaan velkojille vain, jos konkurssipesän varat riittävät jako-osuuksien maksamiseen.
Kun konkurssissa siirrytään julkisselvitykseen, velkojien päätösvalta lakkaa eikä velkojilla ole
pesän hallinnossa enää varsinaista asemaa. Julkisselvityksen periaatteiden kanssa ristiriidassa
olisikin se, että velkojat voisivat jälkikäteen moittia julkisselvityshallintoa. Moiteoikeutta on
kuitenkin arvioitava jossain määrin toisin silloin, kun velkojille jaetaan julkisselvityksessä ja-
ko-osuutta. Konkurssilain 11 luvun 2 §:n 2 momentin mukaan, jos konkurssipesän varat ilmei-
sesti riittävät jako-osuuksien maksamiseen velkojille, julkisselvittäjä voi määrätä saatavien
valvonnasta. Tällaisessa tilanteessa sovellettaviksi tulevat paitsi valvontaa, myös saatavien rii-
tauttamista ja jakoluettelon vahvistamista koskevat konkurssilain säännökset. Menettely ja
velkojien asema ovat tällöin julkisselvityksessä vastaavat kuin tavanomaisessa konkurssime-
nettelyssä. Sen vuoksi on perusteltua, että velkojilla on oikeus moittia jako-osuuksia koskevaa
lopputilityksen osaa, josta säädetään konkurssilain 19 luvun 2 §:n 3 momentissa. Moiteoikeu-
den laajuus on ollut käytännössä epäselvä, minkä vuoksi asiasta ehdotetaan otettavaksi nimen-
omainen säännös 11 luvun 4 §:ään.

Toiseksi on tarpeen arvioida velkojien tiedonsaantia menettelyn kuluessa. Konkurssilain voi-
massa olevan 11 luvun 2 §:n 2 momentin mukaan julkisselvittäjän on täytettävä pesänhoitajal-
le kuuluva selontekovelvollisuus konkurssiasiamiehen määräämällä tavalla. Käytännössä on

esiintynyt tilanteita, joissa velkojien tiedonsaanti ei ole toteutunut riittävällä tavalla. Tiedonsaannille voi olla tarve siitä huolimatta, etteivät velkojat julkisselvityksessä osallistu päätöksentekoon. Julkisselvitykselläkin on tavallisen konkurssimenettelyn tapaan vaikutusta velkojien varallisuus oikeuksien toteutumiseen. Siten sääntelyä olisi muutettava niin, että julkisselvityksissäkin olisi lähtökohtaisesti laadittava vuosiselonteko ja toimitettava se tiedoksi konkurssilain 14 luvun 11 §:ssä säädetyllä tavalla. Konkurssi-asiamiehelle on kuitenkin syytä jättää oikeus vapauttaa julkisselvittäjä näistä velvollisuuksista yksittäistapauksissa. Vuosiselonteon laatiminen saattaa olla tarpeetonta esimerkiksi silloin, jos julkisselvitykseen on siirrytty pesänhoidon loppuvaiheessa pesänhoitajaan liittyvistä syistä.

Kolmanneksi valmistelussa on nähty tarvetta säännellä varojen jakoa tilanteessa, jossa julkisselvityksessä olevaan konkurssipesään kertyneitä varoja on massavelkojen suorittamisen jälkeen niin vähän, ettei jakoluetteloa tarkoituksenmukaisuussyistä vahvisteta. Tilannetta voidaan verrata tavanomaisessa konkurssimenettelyssä noudatettavaan menettelyyn, kun konkurssi raukeaa jaettavien varojen vähyys vuoksi. Tällöin pesänhoitajan on konkurssilain 3 luvun 12 §:n mukaisesti varattava ulosottomiehelle tilaisuus kohtuullisessa ajassa ulosmitata se velallisen omaisuus, jota ei tarvita konkurssikustannusten ja muiden konkurssipesän velkojen maksamiseen. Samaa menettelyä voidaan pitää tarkoituksenmukaisena myös julkisselvityksessä. Julkisselvityksen päättyessä konkurssi-asiamiehen hyväksymään lopputilitykseen konkurssin oikeusvaikutukset eivät lakkaa konkurssilain 3 luvun 11 §:ssä tarkoitettuun tuomioistuimen päätökseen eikä ole selvää, voidaanko 3 luvun 12 §:ää soveltaa julkisselvityksessä. Siksi asia on syytä selvittää konkurssilain 11 luvussa.

Neljänneksi esiin on noussut kysymys vakuuden tarpeesta silloin, kun konkurssi jatkuu julkisselvityksenä ja konkurssipesä hakee turvaamistoimia. Ulosottoaaren 8 luvun 2 §:n mukaan turvaamistoimen täytäntöönpano edellyttää, että hakija asettaa ulosottomiehelle vakuuden vahingosta, joka voi syntyä vastaajalle turvaamistoimesta. Ulosottoaaren 3 luvun 44 §:ään sisältyvän yleissäännöksen mukaan vakuutta ei vaadita muun muassa julkisyhteisöltä tai julkisoikeudelliselta laitokselta. Säännöstä ei sovelleta julkisselvityksessä olevaan konkurssipesään, vaikka julkisselvitykseen liittyy julkinen selvittämisintressi. Näin on siitä huolimatta, että konkurssilain 11 luvun 3 §:n mukaan julkisselvityksestä aiheutuvat konkurssimenettelyn kustannukset maksetaan valtion varoista siltä osin kuin konkurssipesän varat eivät niihin riitä. Korvauksesta päättää konkurssi-asiamies. Säännöksen voidaan tulkita kattavan mahdolliset täytäntöönpanosta aiheutuvat kustannukset ainakin silloin, kun konkurssi-asiamies on katsonut täytäntöönpanon tarpeelliseksi.

Käytännössä tilanteita on ratkaistu siten, että konkurssi-asiamies on antanut sitoumuksen turvaamistoimen täytäntöönpanosta mahdollisesti syntyvän vahingon korvaamisesta valtion varoista. Joissakin tilanteissa ulosottomies ei ole hyväksynyt sitoumusta, vaan on vaatinut vakuuden. Vakuuden vaatiminen tarkoittaa useissa tilanteissa sitä, ettei turvaamistointa voida panna täytäntöön. Käytännössä tämä johtaa siihen, että varojen saaminen takaisin pesään vaikeutuu eikä julkisselvityksen tarkoitus toteudu. Vakuuden vaatimista julkisselvityksessä olevalta konkurssipesältä ei voida pitää tarkoituksenmukaisena vaan on lähdeittävä siitä, että valtio pystyy vastaamaan konkurssilain 11 luvun 3 §:n mukaisesta kuluvastuustaan myös mahdollisen turvaamistoimesta aiheutuvan vahingonkorvausvastuun osalta.

Oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 7 §:n mukaan tuomioistuin voi hakemuksesta vapauttaa hakijan asettamasta ulosottoaaren 8 luvun 2 §:ssä tarkoitettua vakuutta, jos hakija havaitaan siihen kykenemättömäksi ja jos hänen oikeuttaan voidaan pitää ilmeisen perusteltuna. Säännöksen sanamuoto soveltuu huonosti julkisselvityksessä olevaan konkurssipesään.

Näistä syistä ulosottokaareen on syytä ottaa säännös siitä, ettei vakuutta vaadita julkisselvityksessä olevalta konkurssipesältä. Koska julkisselvittäjät ovat yleensä asianajajia eivätkä konkurssiasiamiehen toimiston virkamiehiä, säännökseen olisi riittävän julkisen kontrollin takaamiseksi syytä sisällyttää edellytys siitä, että konkurssiasiamies on hyväksynyt täytäntöönpanon hakemisen. Asiaa ei tutkittaisi tuomioistuimessa, vaan täytäntöönpanomenettelyssä. Käytännössä julkisselvittäjä esittäisi ulosottomiehelle konkurssiasiamiehen kirjallisen suostumuksen turvaamistoimen hakemiseen.

2.3.5 Eräitä erityiskysymyksiä

Valmistelussa on arvioitu myös eräitä muita yksittäisiä muutostarpeita, joita on noussut käytännössä esiin. Osittain tällaisia kysymyksiä on sisällytetty konkurssiasian neuvottelukunnan 11 päivänä joulukuuta 2014 päivättyyn muistioon (Konkurssilain muutostarpeet, 277/51/14) ja konkurssiasiamiehen toimiston 26 päivänä elokuuta 2016 päivättyyn muistioon (Konkurssilainsäädännön muutostarpeita, 151/01/16).

Tässä yhteydessä käsitellään tarkemmin istutokäsittelyn järjestämistä velallisen vastustaessa konkurssihakemusta, määrältään ehdollisten saatavien lopullisen määrän vahvistamista, julkisten saatavien vanhentumista, konkurssiasiamiehen päätöksistä valittamista sekä konkurssiasiamiehen ratkaisuvallan siirtämistä. Muiden muutosten osalta esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa mainitaan muutosehdotusten tärkeimmät taustasyöt.

Istutokäsittelyn järjestäminen velallisen vastustaessa konkurssihakemusta

Konkurssilain voimassa olevan 7 luvun 8 §:n 2 momentin mukaan velallisen vastustaessa konkurssihakemusta asia on käsiteltävä istunnossa, jollei velallinen ole suostunut siihen, että asia käsitellään kansliassa. Nimenomaisia suostumuksia annetaan melko harvoin. Tästä on seurannut tarpeettomia istutokäsittelyjä, joihin velallinen ei kutsusta huolimatta saavu tai joissa ei esitetä mitään varsinaista perustetta konkurssihakemuksen vastustamiselle. Tapauksia on esiintynyt etenkin silloin, kun konkurssia on haettu 2 luvun 3 §:n 2 momentin 3 kohdan eli maksukehotuksen laiminlyönnin perusteella. Velkojille aiheutuu ajanhukkaa ja kustannuksia tällaisiin istutokäsittelyihin osallistumisesta, eikä turhien käsittelyjen järjestäminen ole tuomioistuinten resurssien käytön kannalta perusteltua. Näistä syistä tulisi vähentää sellaisia tapauksia, joissa velallisen suostumuksen puuttuminen ei ole välttämättä vastannut hänen todellista tarkoitustaan ja joissa tästä seuranneelle istutokäsittelylle ei ole muutoinkaan ollut tarvetta. Toisaalta konkurssin laajakantoiset vaikutukset ja velallisen oikeusturva huomioon ottaen on perusteltua, että istutokäsittelyn järjestämättä jättämisen kynnys säilyy korkealla. Sääntelyä olisi muutettava siten, että istutokäsittely olisi järjestettävä aina velallisen sitä pyytäessä ja lisäksi pyynnön puuttuessa silloin, kun tuomioistuin ei pidä istutokäsittelyä tarpeettomana.

Määrältään ehdollisten saatavien lopullisen määrän vahvistaminen

On varsin yleistä, että velkojan saatavan lopullinen määrä ei ole selvillä valvontapäivään mennessä. Tällöin velkoja valvoo saatavansa ehdollisena ja ilmoittaa sille enimmäismäärän, ja myös jakoluettelossa saatava vahvistetaan ehdollisena (ns. ehdolliset ja enimmäismääräiset

saatavat). Saatavien määrä täsmentyy konkurssimenettelyn aikana ja epäselvissä tilanteissa saatavan määrä usein sovitaan. Joskus sopimusta ei kuitenkaan saada aikaiseksi, vaikka pesänhoitaja pitää saatavan määrää selvitettyinä. Tällöin pesänhoitaja voi ottaa kantaa saatavan lopulliseen määrään vasta lopputilityksessä. Saatavan lopullista määrää koskevat riidat voidaan siten ratkaista lopputilityksen moitekanteena, mikä on raskas prosessi ja tapahtuu tarpeettoman myöhäisessä vaiheessa menettelyä. Toinen vaihtoehto olisi, että pesänhoitaja tai velkoja nostaa saatavan määrästä vahvistuskanteen, mikä sekkin on tarpeettoman raskas prosessi.

Menettelyn keventämiseksi ja saatavien lopullisen määrän vahvistamisen helpottamiseksi on perusteltua mahdollistaa jakoluettelossa määrältään ehdollisena vahvistetun saatavan täsmentäminen vastaamaan sen lopullista määrää. Sekä pesänhoitajalla että velkojalla tulisi olla mahdollisuus tehdä jakoluettelon muuttamista koskeva hakemus tuomioistuimelle. Kysymyksen tulisi olla saatavasta, jota koskevat riidat kuuluvat yleisen tuomioistuimen toimivaltaan. Esimerkiksi verosaatavan määrä täsmentyy verotusmenettelyssä.

Julkisten saatavien vanhentuminen

Verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetun lain (706/2007) voimassa olevan 21 §:n 2 momentin mukaan mahdollisuus saada maksu konkurssiin luovutetuista varoista vanhentumisajan umpeen kulumisen estämättä on ajallisesti kytketty vasta konkurssivalvonnan suorittamiseen. Kohtelu poikkeaa siviilioikeudellisia saatavia koskevasta sääntelystä. Velan vanhentumisesta annetun lain (728/2003) 11 §:n 2 momentin mukaan vanhentuminen keskeytyy konkurssimenettelyn ajaksi konkurssin aloittamispäätöksestä lukien. Tällöin velkojat voivat luottaa siihen, että heillä on oikeus vanhentumisajoista riippumatta saada maksu konkurssiin luovutetuista varoista edellyttäen, että he ilmoittavat saatavansa tai se muutoin otetaan konkurssissa huomioon.

Verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetun lain sääntely on johtanut siihen, että konkurseissa joudutaan järjestämään tarpeettomia konkurssivalvontoja, jotta julkisoikeudellisten saatavien vanhentuminen ei johtaisi maksunsaantioikeuden menetykseen. Olisi perusteltua kohdella yksityisoikeudellisia ja julkisoikeudellisia saatavia konkurssissa samalla tavoin. Sääntelyä ei voida kuitenkaan täysin yhdenmukaistaa velan vanhentumisesta annetun lain säännösten kanssa ottaen huomioon, että siviilioikeudellisten ja julkisoikeudellisten saatavien vanhentumisesta on säädetty erilaisin lainsäädäntöteknisin ratkaisuin. Tarkoituksenmukainen ratkaisu olisi, että vanhentuminen ei estäisi maksun saamista konkurssiin luovutetuista varoista, kun vanhentuminen on tapahtunut konkurssiin asettamisen jälkeen. Siten ratkaisevaksi ajankohdaksi määritettäisiin konkurssivalvonnan sijasta konkurssiin asettaminen.

Konkurssiasiamiehen päätöksistä valittaminen

Konkurssiasiamiehen päätöksiä koskevasta valituskiellosta säädetään nykyisin konkurssipesien hallinnon valvonnasta annetun asetuksen (111/1995, jäljempänä *valvonta-asetus*) 9 §:ssä. Säännöksen mukaan konkurssiasiamiehen konkurssipesien hallinnon valvonnasta annetun lain (109/1995, jäljempänä *valvontalaki*) nojalla tekemistä päätöksistä ei saa valittaa. Valituskiellosta olisi säädettävä lain tasolla ja sitä tulisi rajoittaa siten, että säännöksestä selkeästi ilmenee, ettei valituskielto koske sellaisia päätöksiä, joilla on merkitystä yksilön oikeuksien tai velvollisuuksien kannalta.

Perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi, joten tätä oikeutta ei voida lähtökohtaisesti rajoittaa edes lain tasoisella säännöksellä. Voimassa olevan lain mukaan yksilön oikeuksien kannalta tai muutoin periaatteellisesti tärkeät ratkaisut konkurssiasiamies vie tuomioistuimen ratkaistavaksi (esimerkiksi valvontalain 7 §:n, 8 §:n 2 momentin ja 11 §:n nojalla tehdyt hakemukset ja vaatimukset) tai niistä on säädetty erillinen muutoksenhakuoikeus (esimerkiksi valvontalain 5 §:n 3 momentti). Julkisselvityksen kustannusten korvaamisesta päätetään konkurssilain (11 luvun 3 §) eikä valvontalain nojalla, joten mainittu ratkaisu ei nykyisinkään kuulu valituskiellon piiriin, mikä käy ilmi myös valvontalain 15 a §:ään sisältyvästä muutoksenhakusäännöksestä. Valittaa ei sen sijaan saa päätöksistä, jotka liittyvät siihen, miten konkurssiasiamies käyttää valvontavaltaansa (esimerkiksi erityistilintarkastuksen teettäminen, hakemusten tekeminen tuomioistuimeen).

Konkurssiasiamiehen ratkaisuvallan siirtäminen

Konkurssiasiamiehen tehtäviä koskevat säännökset on muotoiltu siten, että ratkaisuvaltaa käyttää konkurssiasiamies. Konkurssiasiamiehen toimistossa on tällä hetkellä toimistopäällikkö ja kuusi konkurssiylitarkastajaa, joilla on oikeus toimia valvonta-asetuksen 1 §:ssä tarkoitettuina esittelijöinä. Ratkaisuvallan delegoinnista mainituille virkamiehille ei ole annettu nimenomaisia säännöksiä. Valvontalain 13 §:ssä säädetään ainoastaan eräiden tehtävien antamisesta konkurssiasiamiehen alaisen virkamiehen hoidettavaksi ja valvonta-asetuksen 6 §:ssä siitä, että tarkempia määräyksiä asioiden käsittelystä ja toiminnan muusta järjestelystä annetaan konkurssiasiamiehen toimiston työjärjestyksessä. Ratkaisuvallan delegointimahdollisuudelle on selkeä tarve konkurssiasiamiehen toimiston toimintamahdollisuuksien turvaamiseksi, koska toimiston käsittelemien asioiden määrä on pysynyt varsin korkeana, monet asiat sisältävät samankaltaisina toistuvia arviointeja ja toisinaan esiin tulevat tilanteet edellyttävät myös ripeää reagointia.

Konkurssi- ja yrityssaneerauslakien soveltaminen sekä hyvän pesähoito- ja yrityssaneeraustavan käytännöt ovat monilta osin jo varsin vakiintuneita. Delegointimahdollisuus olisikin perusteltua rajata Kilpailu- ja kuluttajavirastosta annetun lain (661/2012) 12 §:n säännöstä vastaten asioihin, joissa lain soveltamiskäytäntö on vakiintunut. Samalla on tarkoituksenmukaista siirtää valvontalakiin säännökset asioiden ratkaisemisesta esittelystä (nykyisin valvonta-asetuksen 5 §) sekä antaa perussäännös konkurssiasiamiehen toimiston työjärjestyksestä ja sen vahvistamisesta.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1 Tavoitteet

Konkurssisaatavien selvittäminen ja menettelyn määräajat

Esityksen tavoitteena on yksinkertaistaa ja nopeuttaa menettelyä niin velkojien, velallisen kuin pesähoitajan kannalta suotavalla tavalla. Tavoitteenasettelussa ja sen toteuttamisessa on otettu huomioon, että noin kaksi kolmasosaa konkurssista raukeaa varojen puutteeseen. Pesäluettelon sisältövaatimuksen keventäminen konkurssisaatavien osalta ehdotetaan toteutettavaksi

tavalla, joka ei heikennä velkojien mahdollisuuksia saataviensa ilmoittamiseen eikä mahdollisuuksia arvioida, onko velallisen toiminnassa ollut väärinkäytöksiä. Ehdotuksilla, jotka koskevat pesänhoitajan oikeutta tai velvollisuutta ottaa saatavia tietyissä tilanteissa huomioon ilman konkurssivalvontaa, pyritään parantamaan erityisesti kuluttajavelkojien ja pienyritysten asemaa.

Konkurssimenettelyn määräaikoja ja niiden noudattamisen valvontaa koskevilla muutosehdotuksilla pyritään jouduttamaan menettelyä ja ehkäisemään niitä toisinaan esiintyviä yksittäistapauksia, joissa esimerkiksi raukeamisesityksen lykkäytymiselle ei ole ollut esitettävissä perusteltua syytä. Konkurssimenettelyn nopeutuminen on sekä velkojien että velallisen etu.

Tiedoksiannot ja konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmä

Ehdotuksilla pyritään ensinnäkin poistamaan epäselvyyksiä ja epäyhtenäisiä käytäntöjä, joita on aiheutunut siitä, ettei laissa ole ollut asianhallintajärjestelmää koskevia säännöksiä. Toiseksi ehdotusten tavoitteena on nykyaikaistaa konkurssi- ja yrityssaneerausmenettelyjä laajentamalla mahdollisuuksia tiedoksiantojen sähköiseen toimittamiseen ja helpottamalla konkurssi- ja yrityssaneerausmenettelyiden valvonnassa tarvittavien asiakirjojen toimittamista konkurssiasiamiehelle.

Ympäristövastuut konkurssissa

Eesityksen tavoitteena on selkeyttää epäselvää oikeustilaa sen suhteen, miltä osin konkurssipesällä on toimimisvelvollisuus ja kustannusvastuu julkisoikeudellisista ympäristövelvoitteista ja miltä osin näin ei ole. Selkeyttäminen pyritään toteuttamaan tavalla, jossa sovitetaan tasapainoisesti yhteen painavat ympäristönäkökohdat ja konkurssimenettelyn lähtökohtana oleva velkojien yhdenvertaisen kohtelun periaate. Edelleen tavoitteena on vähentää epäselvästä oikeustilasta johtuvia riitaisuuksia sekä estää ympäristön kannalta vakavien riskien tai jo syntyneiden tilanteiden paheneminen osoittamalla vastuu tietyissä tilanteissa konkurssipesälle. Toisaalta konkurssipesän vastuuta on aiheellista rajoittaa siinä määrin, että voidaan välttyä tarpeettomilta konkurssien raukeamisilta ja konkurssipesien asettamiselta konkurssiin. Konkurssin jatkuminen täysimittaisena on lähtökohtaisesti raukeamista toivottavampi vaihtoehto niin ympäristöriskien hallinnan kuin velkojien yhdenvertaisuuden kannalta.

Julkisselvitys ja muut kysymykset

Julkisselvitystä koskevien ehdotusten tavoitteena on lähinnä selkeyttää eräitä nykyisin epäselvinä pidettyjä kysymyksiä. Konkurssilain muiden muutosten tavoitteena on pääosin joko vastaavanlainen epäselvyyksien poistaminen taikka menettelyä yksinkertaistavien tai muutoin tarkoituksenmukaisten ratkaisukeinojen löytäminen käytännössä esiintyneisiin ongelmiin. Valvontalain muutosten tavoitteena on siirtää keskeisimmät konkurssiasiamiehen toimistoa koskevat säännökset asianmukaiselle säädöstasolle eli asetuksesta lakiin.

3.2 Keskeiset ehdotukset

3.2.1 Konkurssisaatavien selvittäminen ja menettelyn määräajat

Esityksessä ehdotetaan velkaselvittelyn yksinkertaistamista siten, että pesäluettelossa riittäisi jatkossa ilmoittaa kaikkien velkojen sijasta vain suurimmat velkojat ja niiden saatavat, merkittävimmät muut sitoumukset sekä arvio muiden velkojen ja sitoumusten kokonaismäärästä. Tällöin pääosan velkojista ei tarvitsisi lähtökohtaisesti ilmoittaa saataviaan lainkaan ennen kuin tiedetään, että kysymyksessä ei ole varojen puutteeseen raukeava konkurssi. Jos suurella määrällä velkojia on samaan tai samanlaiseen perusteeseen liittyviä konkurssisaatavia, joiden perusteesta ja määrästä ei ole epäselvyyttä, pesänhoitajalla olisi jatkossa oikeuden sijasta velvollisuus ottaa tällaiset saatavat jakoluetteloehdotuksessa huomioon ilman valvontaa. Pesänhoitaja voisi harkinnanvaraisesti myös muussa tapauksessa ottaa selvänä pidettävän konkurssisaatavan huomioon ilman valvontaa. Jako-osuuteen oikeuttaisi valvotun saatavan ja pesänhoitajan oma-aloitteisesti huomioon ottaman saatavan lisäksi myös ennenaikaisesti eli ennen valvontapäivän määräämistä ilmoitettu saatava, jos ilmoitus täyttää valvonnan sisältövaatimukset. Tältä osin ehdotus on luonteeltaan selventävä, koska käytännössä ennenaikaisesti valvotut saatavat on jo nykyisin otettu jakoluetteloehdotuksessa huomioon.

Konkurssimenettelyyn liittyvää määräaikasaantelyä ja mahdollisuuksia sen noudattamisen valvontaan tehostettaisiin menettelyn nopeuttamiseksi. Pesäluettelo ja velallisselvitys olisi nykytilaa vastaten laadittava lähtökohtaisesti kahdessa kuukaudessa konkurssin alkamisesta. Määräajan pidennysten myöntämistä koskevaa sääntelyä muutettaisiin siten, että jatkossa pesänhoitajan olisi merkittävä arvioitu valmistumispäivämäärä ja viivästyksen syy Kosti-asianhallintajärjestelmään sekä ilmoitettava nämä tiedot myös tuomioistuimelle. Merkitseminen Kostiin parantaisi konkurssiasiamiehen mahdollisuuksia valvoa konkurssimenettelyn etenemistä. Raukeamisesityksen toimittamista tai valvontapäivän määräämistä koskisi jatkossa saman tyyppinen viivästyksen perusteluvelvollisuus. Näiltä osin lakiin lisättäisiin nykytilasta poiketen myös säännös määräajan lähtökohtaisesta pituudesta, joka olisi yksi kuukausi pesäluettelon ja velallisselvityksen valmistumisesta. Jakoluetteloehdotusta koskevat määräajat puolitettaisiin.

3.2.2 Tiedoksiannot ja konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmä

Esityksessä ehdotetaan, että konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmä Kostista säädettäisiin oma lakinsa. Kosti jakaantuisi tietosisältönsä ja käyttötarkoituksensa puolesta kahteen osaan. Järjestelmän ensimmäisen osan tarkoituksena olisi, että pesänhoitajat ja selvittäjät välittävät konkurssiasiamiehelle tietoa konkurssihallinnon ja saneerausmenettelyn valvomiseksi. Järjestelmään pakollisesti tallennettavista tiedoista ja asiakirjoista säädettäisiin asetuksella. Järjestelmän toisen osan tarkoituksena olisi, että pesänhoitaja ja selvittäjä voivat toimittaa järjestelmän välityksellä velkojille ja velallisille menettelyihin liittyviä asiakirjoja, joita konkurssiasiamies ei tehtäviensä hoitamisessa tarvitse.

Siltä osin kuin asianhallintajärjestelmään tallennetaan tai sen välityksellä toimitetaan henkilötietoja, tiedoista muodostuu henkilörekisteri. Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2016/679 luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (jäljempänä EU:n tietosuojasetus) on sovellettu 25 päivästä toukokuuta 2018 alkaen. EU:n tietosuojasetukseen liittyen ehdotetaan säädettäväksi asetusta täydentävä tietosuojalaki ja henkilötietolaki (523/1999) ehdotetaan kumottavaksi (HE 9/2018 vp). EU:n tietosuojasetusta ja sitä täydentävää tietosuojalakia sovellettaisiin lähtökohtaisesti kaikkeen henkilötietojen käsittelyyn. Ase-

tuksessa säädettyjä keskeisiä henkilötietojen käsittelyä koskevia periaatteita ovat käyttötarkoitussidonnaisuus, tietojen minimoinnin periaate, täsmällisyys, lainmukaisuuden, kohtuullisuuden ja läpinäkyvyyden periaate, säilytyksen rajoittaminen sekä eheys ja luottamuksellisuus. Esityksessä ehdotetun järjestelmän tulisi olla yhteensopiva EU:n tietosuoja-asetuksen ja sitä täydentävän kansallisen lainsäädännön kanssa.

Konkurssiasiamies toimisi järjestelmän ensimmäisen osan rekisterinpitäjänä, kun taas toisen osan rekisterinpitäjiä olisivat konkurssiasiamies ja kyseisen konkurssi- tai yrityssaneerausasian pesänhoitaja tai selvittäjä yhdessä. Kysymys olisi EU:n tietosuoja-asetuksen 26 artiklassa tarkoitettua yhteisrekisterinpitäjyydestä. Vastuunjako rekisterinpitäjien välillä määriteltäisiin säännöksissä selkeästi. Konkurssiasiamiehen tehtävänä olisi huolehtia järjestelmän ja siihen tallennettujen tietojen tietoturvallisuudesta. Henkilötietojen käsittelyä koskevat tiedustelut osoitettaisiin konkurssiasiamiehelle. Muilta osin rekisterinpitäjän velvoitteista vastaisi kunkin asian pesänhoitaja tai selvittäjä.

Konkurssiasiamiehellä ei olisi pääsyä asiakirjoihin, jotka tallennetaan järjestelmän yksityiseen osaan. Näistä asiakirjoista ei siten tulisi viranomaisen asiakirjoja, eikä niihin sovellettaisi viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999, jäljempänä julkisuuslaki). Ehdotettu järjestelmä on vastaava kuin pientyönantajan maksu- ja ilmoituspalvelujärjestelmästä annetussa laissa (658/2004), jossa Verohallinto toimii järjestelmän ylläpitäjänä, mutta sillä ei ole pääsyä pientyönantajien järjestelmään tallentamiin asiakirjoihin.

Pesänhoitajan ja selvittäjän mahdollisuutta toimittaa tiedoksiantoja sähköisesti lisättäisiin myös muutoin. Kostin käyttäminen ei siten olisi ainoa mahdollisuus sähköisen tiedoksiannon toimittamiselle.

3.2.3 Ympäristövastuut konkurssissa

Ehdotettu ratkaisu

Esityksessä ehdotetaan epäselvän oikeustilan selkeyttämistä ottamalla konkurssilain uuteen 16 a lukuun säännökset julkisoikeudellisten ympäristövastuiden asemasta konkurssissa. Säännöksistä ilmeni, miltä osin konkurssipesällä olisi velvollisuus huolehtia ympäristövastuista omalla kustannuksellaan (massavelkavastuu) ja miltä osin toimimisvelvollisuutta ja kustannusvastuuta ei olisi. Jälkimmäisessä tapauksessa viranomaisen tai muun tahon mahdollisesti toteuttamat toimet jäisivät tavallisen konkurssisaatavan asemaan. Ehdotettavan sääntelyn tarkoituksena on ottaa tasapainoisesti huomioon sekä painavat ympäristönäkökohdat että konkurssimenettelyn lähtökohtana oleva velkojien yhdenvertaisen kohtelun periaate.

Kun julkisoikeudellisen ympäristövastuun oikeusperuste on syntynyt ennen konkurssin alkamista, konkurssipesällä olisi toimimisvelvollisuus ja massavelkainen vastuu seuraavilta osin:

- Välttämättömät toimenpiteet ympäristön pilaantumisen tai merkittävän haitallisen muuttumisen ehkäisemiseksi tai rajoittamiseksi, jos mainitusta pilaantumisesta tai muuttumisesta aiheutuu tai uhkaa aiheutua vakavaa vaaraa tai vakavaa haittaa terveydelle tai ympäristölle.

- Jätelain mukainen jätteen haltijan vastuu vaarallisen jätteen osalta; sen sijaan muiden kuin vaarallisten jätteiden osalta vastuu vain, jos niistä aiheutuu tai uhkaa aiheutua edellä kuvattu vakavan vaaran tai vakavan haitan tilanne.

- Kemikaaliturvallisuuslain mukainen vastuu konkurssipesän hallussa olevista vaarallisista kemikaaleista ja räjähteistä.

- Säteilylain mukainen vastuu siltä osin kuin konkurssipesän hallussa on sellaista radioaktiivista ainetta tai radioaktiivista jätettä, jonka hallussapitoon tarvitaan turvallisuuslupa.

Yhteisenä tekijänä vastuun synnyttävälle perusteille on vaaraelementti. Ehdotettava sääntely on tarkoitettu tyhjentäväksi eikä konkurssipesää voitaisi mainittujen tilanteiden lisäksi velvoittaa ryhtymään muihin, esimerkiksi korjaaviin toimenpiteisiin ympäristölainsäädännön nojalla.

Jos viranomainen on joutunut huolehtimaan edellä tarkoitetuista vastuista konkurssipesän puolesta, konkurssipesä vastaisi kustannuksista siltä osin kuin toimet on toteutettu konkurssin alkamisen jälkeen. Rajaus konkurssin alkamisen jälkeen toteutettuihin toimiin johtuu siitä, että jo edellä selostettu ratkaisu, jonka mukaan massavelkainen vastuu voi syntyä oikeusperusteen ajoittuessa konkurssia edeltäväänkin aikaan, poikkeaa konkurssioikeudellisista lähtökohdista. Jos puheena oleva rajaus puuttuisi, tämä etäännyttäisi ratkaisumallia liiallisesti velkojien yhdenvertaisen kohtelun periaatteesta.

Konkurssipesän tulisi lähtökohtaisesti ryhtyä vastuulleen kuuluviin toimiin oma-aloitteisesti ja viipymättä. Pesänhoitajan tulisi ilmoittaa konkurssin alkamisesta asianomaiselle viranomaiselle, jos velallisen harjoittama toiminta edellyttää ympäristölainsäädäntöön perustuvaa lupaa, rekisteröintiä tai ilmoitusta. Ilmoitusvelvollisuudesta säädettäisiin tarkemmin asetuksella. Lisäksi pesänhoitajan tulisi olla yhteydessä asianomaiseen viranomaiseen, jos hänellä on epäily siitä, että pesällä on toimimisvelvollisuus. Jos konkurssipesän ja ympäristöviranomaisen käsitykset säännösten tulkinnasta yksittäisessä tapauksessa poikkeavat, viranomainen voisi tarvittaessa antaa toimenpiteitä koskevan määräyksen kulloinkin sovellettavaksi tulevaan ympäristölainsäädäntöön perustuvien toimivaltuuksiensa nojalla. Viranomainen soveltaisi ehdotettua konkurssilain sääntelyä aineellisen ympäristölainsäädännön rinnalla ja tarkastelisi ensin mainittua vasten, voidaanko päätöksiä kohdistaa konkurssipesään ja, jos voidaan, miltä osin. Hallintopakko päätös voitaisiin kohdistaa konkurssipesään vain silloin, kun pesällä on konkurssilain mukaan toimimisvelvollisuus. Ehdotettu sääntely saattaa edellyttää aineellisten hallintopakkosäännösten tarkistamista, jotta viranomainen voi edellytysten täytyessä velvoittaa konkurssipesän ryhtymään toimiin.

Jos konkurssipesän toteuttamat toimenpiteet ovat kohdistuneet panttiomaisuuteen, konkurssipesällä olisi konkurssilain 17 luvun 7 §:ssä tarkoitettu oikeus saada korvaus panttiomaisuuden myyntihinnasta. Sama oikeus olisi viranomaisella silloin, kun se on joutunut huolehtimaan konkurssipesän vastuista tämän puolesta. Sääntely ei estäisi pantinhaltijaa käyttämästä itseänsä realisointioikeuttaan, jos se katsoo omaisuuden olevan kaikesta huolimatta myytävissä.

Velallisen liiketoimintaa jatkavan konkurssipesän vastuut olisivat edellä mainittua laajemmat vastaten lähtökohtaisesti normaaleja toimijan vastuita. Liiketoimintaa jatkava konkurssipesä ei kuitenkaan vastaisi velallisen toiminnasta johtuvista ympäristövastuista muutoin kuin sen liiketoiminnan osalta, jota se päättää jatkaa. Jos konkurssipesän olisi jatkettava toimintaa täyttäkseen ympäristön pilaantumisen tai merkittävän haitallisen muuttumisen ehkäisemiseen tai rajoittamiseen liittyvän velvollisuutensa, liiketoimintaa jatkavan konkurssipesän ympäristövastuu määräytyisi samoin kuin sellaisen konkurssipesän, joka ei jatka liiketoimintaa.

Jätehuoltoa koskevan ehdotuksen suhde jätedirektiiviin

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2008/98/EY jätteistä ja tiettyjen direktiivien kumoamisesta (jäljempänä *jätedirektiivi*) 14 artiklan mukaan jäsenmaiden on kansallisessa lainsäädännössään toteutettava aiheuttamisperiaatetta, jonka mukaan jätehuollon kustannukset on kohdennettava jätteen alkuperäiseen tuottajaan tai tätä seuraaviin jätteen haltijoihin. Direktiivin jätehuollon operatiivista järjestämistä koskevan 15 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että jätteen alkuperäinen tuottaja tai muu haltija huolehtii itse jätteen käsittelystä tai antaa jätteen käsittelyn kauppiaan tai jätteenkäsittelytoimia suorittavan laitoksen tai yrityksen taikka yksityisen tai julkisen jätteiden kerääjän tehtäväksi 4 ja 13 artiklan mukaisesti. Direktiivin 36 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet jätteen hylkäämisen tai valvomattoman sijoittamisen taikka valvomattoman jätehuollon kieltämiseksi.

Direktiiviä on tulkittu siten, että se edellyttää, että aina on oltava jokin taho, joka vastaa jätteitä koskevista velvoitteista. Vastuunjako koskevaa sääntelyä on ensisijaisesti tarkasteltava direktiivin terveyden- ja ympäristönsuojelutavoitteiden toteutumisen näkökulmasta. Jätedirektiivin säännökset eivät aseta jätehuollon vastuutahoja keskinäiseen etusijajärjestykseen, vaan jäsenvaltioilla on toimivalta päättää siitä, keneen jätehuollon järjestämistä koskevat velvoitteet kansallisessa lainsäädännössä kohdennetaan. Olennaista on, että vastuunjaolla käytännössä toteutetaan direktiivin keskeisiä tavoitteita ja velvoitteita, jotka liittyvät terveyden ja ympäristön suojeluun.

Esityksessä ehdotetaan, että konkurssipesään sovellettaisiin vain rajoitetusti jätelain mukaisia jätteen haltijan velvollisuuksia. Konkurssipesällä ei olisi velvollisuutta huolehtia velallisen jätteistä, joita ei luokitella vaarallisiksi ja joista ei aiheudu tai uhkaa aiheutua vakavaa vaaraa tai vakavaa haittaa terveydelle tai ympäristölle. Vastaavasti tällaisten jätteiden siivoamisesta aiheutuneet kustannukset eivät myöskään saisi massavelan asemaa. Jos jätteet sijaitsevat velallisen omistamalla kiinteistöllä, kiinteistön puhdistaminen voi kuitenkin olla konkurssipesän edun mukaista, jotta kiinteistö saadaan myytyä parempaan hintaan. Konkurssipesä voi myös myydä kiinteistön jätteineen, jolloin jätelain mukainen vastuu siirtyy kiinteistön uudelle omistajalle. Joskus kumpikaan näistä vaihtoehdoista ei tule jätehuoltokustannusten määrän vuoksi kyseeseen. Tällöin konkurssipesä ei huolehdi jätteistä, vaan ne jäävät velallisen itsensä taikka vastuuketjussa seuraavan tahon hoidettaviksi.

On huomattava, että kun jätehuoltovastuut kohdennetaan konkurssipesään, niitä ei kohdenneta jätteen aiheuttajaan. Aiheuttamisperiaatteesta ei siten johdu, että konkurssipesällä tulisi olla jätehuoltovastuu. Konkurssimenettelyn tarkoituksena on velallisen omaisuuden käyttäminen velkojien suorittamatta olevien saatavien maksuun. Tämän tarkoituksen toteuttamiseksi velallisen omaisuus siirtyy velkojien määräysvaltaan. Velkojien kirjo on yleensä moninainen ja kattaa usein esimerkiksi tavarantoimittajat, toiminnan rahoittajat, vahingonkorvaussaatavien velkojat sekä julkisoikeudellisten saatavien velkojat kuten Verohallinnon ja työeläkeyhtiöt. Nämä tahot eivät yleensä ole millään tavalla olleet aiheuttamassa jäteongelmaa. Jätevastuiden kohdentaminen konkurssipesään tarkoittaa sitä, että vastuiden hoitamiseen käytettävä rahamäärä on pois siitä rahamäärästä, joka velkojille suoritettaisiin velallisen omaisuudesta.

Velallisen asettaminen konkurssiin ei vapauta tätä jätelain mukaisista velvoitteista. Konkurssimenettelyssä velallisen omaisuus jaetaan velkojille maksunsaantijärjestyksen mukaisesti. Jokaisella velkojalla, myös ympäristöviranomaisilla, on mahdollisuus valvoa saatavansa konkurssimenettelyssä. Velallinen ei vapaudu vastaamasta niistä konkurssisaatavista, joille ei konkurssissa kerry täyttä suoritusta. Velallisen jätehuoltovelvoitteet eivät siten konkurssin myötä katoa, eikä konkurssi vaikuta jätelain mukaisia vastuutahoja vähentävästi.

Tilanteessa, jossa jätteet sijaitsevat vuokramaalla, vuokranantajalle voi kiinteistön haltijana syntyä velvollisuus huolehtia jätteistä joko suoraan jätelain 6 §:n 1 momentin 5 kohdan jätteen haltijan määritelmän tai jätelain 28 §:n 2 momentin mukaisen toissijaisen jätehuollon järjestämisvastuun nojalla. Roskaamisesta ovat lisäksi jätelain 74 §:n mukaan toissijaisesti vastuussa erilaiset alueen haltijatahot ja viime sijaisesti kunta. Ympäristönsuojelulaki sisältää vastaavan vastuuketjun maaperän osalta. Esityksellä ei muuteta kyseisiä ympäristölainsäädäntöön perustuvia velvoitteita.

3.2.4 Julkisselvitys

Esityksessä ehdotetaan täsmennettäväksi, että julkisselvityksen lopputilitystä on mahdollista moittia jako-osuuksia koskevilta osin. Velkojien tiedonsaantia ehdotetaan parannettavaksi siten, että julkisselvityksissäkin olisi lähtökohtaisesti laadittava vuosiselonteko ja toimitettava se tiedoksi konkurssilain 14 luvun 11 §:ssä säädetyllä tavalla. Konkursiasiamiehelle jätettäisiin kuitenkin oikeus vapauttaa julkisselvittäjä viimeksi mainituista velvollisuuksista yksittäistapauksissa. Lisäksi täsmennettäisiin, että julkisselvityksessäkin voidaan menetellä konkurssilain 3 luvun 12 §:ssä tarkoitetulla tavalla eli varata tilaisuus ulosmittaukseen silloin, kun konkurssipesään kertyneitä varoja on massavelkojen suorittamisen jälkeen niin vähän, ettei jakoluetteloa tarkoituksenmukaisuussyistä vahvisteta. Ulosottokaareen lisättäisiin säännös siitä, ettei julkisselvityksessä olevan konkurssipesän tarvitse asettaa vakuutta silloin, kun julkisselvittäjä hakee täytäntöönpanoa konkurssiasiamiehen suostumuksella. Säännöstä on tarkoitus soveltaa turvaamistoimen täytäntöönpanoon.

3.2.5 Eräitä erityiskysymyksiä

Konkurssilain voimassa olevan 7 luvun 8 §:n 2 momentti edellyttää konkurssihakemuksen käsittelemistä istunnossa aina silloin, kun hakemusta vastustanut velallinen ei ole nimenomaisesti suostunut asian käsittelemiseen kansliassa. Säännöstä ehdotetaan muutettavaksi niiden tapusten vähentämiseksi, joissa velallisen suostumuksen puuttuminen ei ole välttämättä vastannut velallisen todellista tarkoitusta ja joissa tästä seuranneelle istutokäsittelylle ei ole muutoinkaan ollut todellista tarvetta. Istutokäsittely olisi jatkossa järjestettävä aina velallisen sitä pyytäessä ja lisäksi pyynnön puuttuessa silloin, kun tuomioistuin ei pidä istutokäsittelyä tarpeettomana. Antaessaan velkojan hakemusta velalliselle tiedoksi tuomioistuimen olisi hakemuksen vastustamisen varalta tiedusteltava, pyytääkö velallinen asian käsittelyä istunnossa, sekä ilmoitettava mahdollisuudesta ratkaista asia pyynnön puuttuessa ilman istutokäsittelyä. Säännöstä olisi tulkittava tiukemmin kuin oikeudenkäymiskaaren 8 luvun 3 §:n 3 momentin yleissäännöstä.

Jakoluetteloehdotusta ja jakoluettelon vahvistamista koskevaan konkurssilain 13 lukuun ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan tuomioistuin voisi pesähoitajan tai velkojan vaatimuksesta täsmentää jakoluettelossa määrältään ehdollisena vahvistetun saatavan suuruuden. Täsmennettäväksi vaaditun saatavan määrä voitaisiin riitauttaa.

Valvontalakiin ehdotetaan lisättäväksi keskeiset konkurssiasiamiehen toimistoa koskevat säännökset. Nykyisin esimerkiksi valituskieltoa koskeva säännös on sisällytetty valvontaasetukseen. Samalla lakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan konkurssiasiamies voi siirtää ratkaisuvaltaa esittelijöinä toimiville virkamiehille asioissa, joissa lain soveltamiskäytäntö on vakiintunut.

Verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetun lain 21 §:ää ehdotetaan muutettavaksi konkurssia koskevilta osin siten, ettei julkisen saatavan vanhentuminen estäisi maksun saamista konkurssiin luovutetuista varoista, kun vanhentuminen on tapahtunut konkurssiin asettamisen jälkeen. Voimassa olevan säännöksen mukaan mahdollisuus saada maksu konkurssiin luovutetuista varoista vanhentumisajan umpeen kulumisen estämättä on ajallisesti kytketty vasta konkurssivalvonnan suorittamiseen. Vastaava muutos tehtäisiin asiallisesti samanlaisiin palkkaturvalain ja merimiesten palkkaturvalain säännöksiin.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Taloudelliset vaikutukset

4.1.1 Konkurssisaatavien selvittäminen ja menettelyn määrääjät

Vaikutukset velkojien ja velallisten asemaan sekä yritysvaikutukset ja vaikutukset kotitalouksiin

Esityksellä on vaikutuksia yrityksiin niiden ollessa konkurssivelallisen tai -velkojan roolissa. Sen sijaan esityksellä ei arvioida olevan yleisiä vaikutuksia yrityksiin, jotka eivät ole asianosaisena yksittäisessä konkurssimenettelyssä. Siten seuraavassa ei tarkastella yritysvaikutuksia erikseen vaan osana velkojaan ja velalliseen kohdistuvia vaikutuksia. Sama koskee vaikutuksia kotitalouksiin.

Velkaselvittelyn yksinkertaistaminen vähentäisi kustannuksia, joita velkojille aiheutuu saatavien ilmoittamisesta. Näin olisi etenkin raukeavissa konkurssissa, joita on yli kaksi kertaa enemmän kuin jakoluettelon vahvistamiseen asti jatkuvia konkurssieja. Muiden kuin suurimpien velkojien ei muutoksen myötä tarvitsisi ilmoittaa saataviaan raukeavissa konkurssissa lainkaan. Suurimpien velkojien saatavat tulisi pesäluettelo laadittaessa selvittää, mutta valvonnan sisältövaatimukset täyttävä ilmoitus otettaisiin myöhemmin valvontana huomioon. Käytännössä suurimpia velkojia ovat usein Verohallinto ja työeläkeyhtiöt, pankit ja rahoitusyhtiöt sekä toimialasta riippuen esimerkiksi tavarantoimittajat ja vuokranantajat.

Saatavien ilmoittamiseen liittyviä säästöjä ei voida euromääräisesti arvioida. Ilmoittamisesta aiheutuvat kustannukset riippuvat esimerkiksi siitä, kuinka suuresta velkojayrityksestä on kysymys ja miten perintätoiminta on siinä organisoitu.

Etenkin kuluttajavelkojien asemaa parantaisi se, että pesänhoitajat veloitettaisiin ottamaan oma-aloitteisesti huomioon selvät saatavat, joita suurella määrällä velkojia on samaan tai samanlaiseen perusteeseen liittyen. Nykyisin pesänhoitajien toimintatavat ovat tältä osin vaihdelleet. Hyöty koskee kuluttajavelkojien lisäksi erityisesti sellaisia pieniä ja keskisuuria yrityksiä, joilla ei ole resursseja kaikkien niitä koskevien konkurssien systemaattiseen seurantaan. Taloudellista merkitystä muutoksella olisi tosin vain tilanteessa, jossa konkurssipesässä on riittävästi varoja jako-osuuksien maksamiseen ja saatavalle voidaan määrätä puolesta maksaa jako-osuutta. Velkojien oikeudenmenetyksen riskiä voisi vähentää myös se, että ennen

valvontapäivää tehty saatavailmoitus säädettäisiin nimenomaisesti jako-osuuteen oikeuttavaksi.

Pesäluettelon valmistumisen jouduttaminen on myös velallisen etu. Eräät toimintakelpoisuuden rajoitukset ja velalliseen kohdistettavissa olevat pakkokeinot ovat ajallisesti sidottuja pesäluettelon valmistumiseen. Samalla konkurssimenettelyjen kokonaiskesto lyhentyisi. Nämä seikat voivat jossain määrin nopeuttaa konkurssin tehneiden yrittäjien mahdollisuutta uuden liiketoiminnan aloittamiseen.

Esityksessä ehdotetaan muutoksia myös pesäluettelon ja velallisselvityksen valmistumista sekä valvontapäivän määräämistä tai raukeamisesityksen tekemistä koskevaan määräaika sääntelyyn, jonka yhteydessä pesänhoitajalle asetettaisiin velvollisuus perustella viivästys Kosti-asianhallintajärjestelmässä. Muutokset ehkäisisivät konkurssimenettelyn pitkittymistä ja edistäisivät asianosaisten ja konkurssi-asiamiehen mahdollisuuksia valvoa menettelyn etenemistä. Nykyisin on jaksossa 2.3.1 todettu tavoin esiintynyt tapauksia, joissa esimerkiksi raukeamisesityksen viivästymiselle ei ole ollut hyväksyttävää syytä.

Konkurssimenettelyn nopeutuminen vähentää lähtökohtaisesti menettelyn kokonaiskustannuksia. Tällainen vaikutus olisi ennen kaikkea velkaselvittelyn yksinkertaistamisella. Tältä osin vaikutus koskisi paitsi pesänhoitajan palkkiota, myös kirjanpidosta aiheutuvia kustannuksia, sillä kirjanpito voitaisiin raukeavissa konkurssissa jättää aiempaa useammin loppuunsaattamatta. Menettelykustannusten vähentyminen on ennen muuta velkojien etu. Täysimittaisessa konkurssissa velkojille jäisi suurempi jako-osuus, ja raukeavissa konkurssissa massavelkojen kattamiseen jäisi enemmän varoja. Tilanteessa, jossa massavelat saadaan kokonaisuudessaan katetuiksi, mutta varat eivät riitä täysimittaiseen konkurssimenettelyyn, ulosottoon konkurssilain 3 luvun 12 §:n nojalla tilitettävä määrä kasvaisi. Eräissä tapauksissa menettelykustannusten vähentyminen hyödyttää myös velallista. Velkojien jako-osuuksien kasvaminen nimittäin vähentää velalliselle konkurssilain 1 luvun 6 §:n nojalla jäävää velkavastuuta. Käytännössä jäännösvelkavastuulla on merkitystä konkurssivelallisen ollessa luonnollinen henkilö.

Vaikutukset julkiseen talouteen

Ehdotuksilla ei ole suoranaisia vaikutuksia julkiseen talouteen. Menettelykustannusten vähenemisellä ei raukeavissakaan konkurssissa ole valtion kannalta merkitystä, koska valtion vastuu pesänhoitajalle maksettavasta korvauksesta on rajoitettu konkurssilain 10 luvun 5 §:ssä 1 000 euroon. Sen sijaan julkisoikeudellisten velkojien toiminnan kannalta konkurssimenettelyn yksinkertaistamisella on samat myönteiset vaikutukset kuin edellä on velkojien osalta selostettu.

4.1.2 Tiedoksiannot ja konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmä

Konkurssi- ja yrityssaneerausmenettelyjen keskeisten asiakirjojen tallentaminen Kostiin sekä mahdollisuus tiedoksiannoten toimittamiseen sähköisesti helpottavat tiedonkulkua ja vähentävät hieman menettelykustannuksia. Vähentymä ei ole euromääräisesti arvioitavissa.

Ehdotusten edellyttämä Kosti-asianhallintajärjestelmän tekninen kehittäminen aiheuttaa kerta-luonteisia tietojärjestelmäkustannuksia, joiden suuruusluokaksi on valmistelussa arvioitu noin

20 000 euroa. Arviossa on huomioitu Kostin jakaminen oikeudellisesti kahteen osaan, tiedoksiantojen toimittamiseen liittyvät muutokset sekä Kostiin lisättävät uudet tietoerät, mukaan lukien kohdassa ”Konkurssisaatavien selvittäminen ja menettelyn määrääjät” selostetut perusteluvelvollisuudet viivästystilanteissa. Muutokset voidaan toteuttaa asianhallintajärjestelmän vuosittaisen kehittämisbudjetin puitteissa.

4.1.3 Ympäristövastuut konkurssissa

Lähtökohtia ja eräitä käytännön tapauksia

Esityksen ensisijaisena vaikutuksena on oikeustilan selkeytyminen ympäristö- ja konkurssioikeuden rajapinnassa. Esityksellä ei vapauteta lisää varoja konkurssipesän käyttöön, vaan kysymys on siitä, miltä osin konkurssipesällä on toimimisvelvollisuus ympäristön pilaantumisen ehkäisemiseksi ja rajoittamiseksi ja milloin ympäristöä koskevista toimenpiteistä viranomaiselle aiheutuneet kustannukset saavat massavelan aseman. Myös esityksen taloudelliset vaikutukset on hahmotettava tätä lähtökohtaa vasten.

Esityksen euromääräisten taloudellisten vaikutusten arviointi edes suunta-antavasti edellyttäisi pohjatietoina ensinnäkin arviota sellaisten konkurssipesien lukumääristä, joissa on vuosittain suoritettava ympäristösääntelyyn perustuvia toimenpiteitä, toiseksi arviota tällaisten toimenpiteiden keskimääräisistä kustannuksista sekä kolmanneksi vertailutietoa siitä, miten kustannusvastuu olisi nykyisessä oikeustilassa jakautunut. Ensiksi mainitusta lukumäärästä ei voida esittää arviota, koska on sattumanvaraista, milloin ympäristölle riskialtista liiketoimintaa kohtaa konkurssi. Tilastotietoa ei ole esimerkiksi siitä, kuinka monessa konkurssissa on vuoden aikavälillä maksettu konkurssipesän varoista ympäristölainsäädännöstä johtuvia saattavia. Sama koskee sitä, kuinka moni ympäristöluvan omaava yritys on mennyt vuoden aikana konkurssiin. Edelleen on vaikeasti ennustettavissa, kuinka suuriin euromääriin ympäristökustannukset tietyssä konkurssipesässä nousevat. Tähän vaikuttavat muun muassa se, mikä on ollut velallisen toiminnan laatu ja laajuus sekä sijainti, toimintaan liittyneiden ympäristöriskitekijöiden vakavuusaste, mahdollisten ympäristövahinkojen ilmeneminen sekä se, kuinka varhaisessa vaiheessa tarvittaviin toimenpiteisiin ryhdytään.

Vaikutusarviointia vaikeuttaa ennen kaikkea pitävien vertailukohtien löytäminen sen osalta, miten vastuun- ja kustannustenjako nykyisessä oikeustilassa järjestäisi. Esityksen voidaan sanoa varmuudella kaventavan nykyiseen oikeuskäytäntöön verrattuna konkurssipesän massavelkaista vastuuta jätteistä, jotka eivät ole vaarallisia. Muilta osin vastaavia varmoja vertailuja ei voida esittää. Kyse on ensimmäisestä kerrasta, kun konkurssi- ja ympäristölainsäädäntöä pyritään sovittamaan yhteen. Mainituista syistä esityksen taloudellisista vaikutuksista ei ole esitettävissä edes suunta-antavia euromääräisiä arvioita. Seuraavassa kuvataan kuitenkin eräitä käytännön tapauksia koskevia tietoja ilmiön esiintyvyyden ja kustannusten suuruusluokan hahmottamiseksi. Tämän jälkeen esitetään esityksen taloudellisia vaikutuksia koskevia yleisiä näkökohtia.

Julkisselvityksenä jatkuneessa Avilon Fibres Oy:n konkurssissa kiinteistöllä oli satoja tonneja palo- ja räjähdysherkkää kemikaalia. Valtiolle elokuuhun 2017 mennessä aiheutuneet kokonaiskustannukset nousivat noin 5,3 miljoonaan euroon. Valtiolle ennakoitiin palautuvan arviolta noin miljoona euroa.

Kierrätystoimintaa harjoittaneen PP-Recycling LTD:n konkurssipesän toimitiloissa havaitun ympäristövahinkoriskin selvittämiseen ja hallitsemiseen myönnettiin ELY-keskukselle vuonna

2013 yhteensä noin 80 000 euroa. Määrärahalta muun muassa maksettiin varaston sähkökustannuksia ja teetettiin Ekokem Oy:llä selvitys jätteiden määrästä, laadusta ja niiden aiheuttamasta riskistä ympäristölle ja ihmisille. Kiinteistölle oli jäänyt vaarallisia jäteraaka-aineita, joista aiheutui terveydelle vaarallisten höyryjen pääsemistä ilmaan sekä tulipalon ja suuronnettomuuden vaaraa. Konkurssin rauettua varojen puutteeseen vastuu jätteistä siirtyi kiinteistön haltijalle eli Green Tech Center Oy:lle, joka niin ikään asetettiin konkurssiin. Viimeksi mainittu konkurssi jatkui julkisselvityksenä. Valtio on vuosina 2013–2015 myöntänyt yhteensä 2,3 miljoonaa euroa vaarallisten jätteiden pois kuljettamisen ja asianmukaisen käsittelyn kustannuksiin. Lisäksi valtiolle on aiheutunut muun muassa pesän hallinnon ja rikosprosessin hoitamista koskevia julkisselvityskustannuksia. Valtiolle on arvioitu palautuvan varoja mahdollisesti noin 0,1 miljoonan euron verran.

Julkisselvityksenä jatkuneessa Kromipinta Oy:n ja sen omistaman kiinteistöosakeyhtiön konkurssissa kysymys oli kemikaaliturvallisuudesta pohjavesialueella. Valtion kokonaispanostus oli elokuuhun 2017 mennessä vajaat 0,5 miljoonaa euroa. Tästä määrästä hieman yli puolet kohdistuu ympäristövahinkojen torjuntaan työ- ja elinkeinoministeriön varoista ja hieman alle puolet pesän hallinnointiin ja rikosprosessiin liittyviin julkisselvityskuluihin konkurssi-asiamiehen toimiston varoista. Jakokelpoisten varojen määrä oli noin 0,1 miljoonaa euroa.

Julkisselvityksenä jatkuneessa Talvivaara Sotkamo Oy:n konkurssissa kaivostoiminnassa tapahtuneesta kipsisakka-altaan vuodosta aiheutui laajamittaisia vesistövahinkoja. Valtiolle elokuuhun 2017 mennessä aiheutuneet kokonaiskustannukset nousivat noin 120 miljoonaan euroon, josta noin 90 prosenttia liittyi ympäristövahinkojen torjumiseen. Valtiolle oli tuohon mennessä palautunut varoja noin 20 miljoonaa euroa.

Valtio joutuu toimimaan vakavien ympäristövahinkojen torjumiseksi Hituran nikkeli-kaivoksen toiminnan päättymisen ja kaivoksen omistaneen Belvedere Mining Oy:n konkurssin vuoksi. Loppuvuodesta 2015 lukien ympäristön pilaantumisen ehkäisemiskustannukset kaivosalueella ovat aluksi olleet noin 0,9 miljoonaa euroa vuodessa. Kustannukset katettiin aluksi vuonna 2016 ympäristöministeriön momentilta ja sittemmin 2016 lisätalousarviossa myönnettyllä 0,52 miljoonan euron rahoituksella. Lisäksi ympäristönsuojelutoimiin on käytetty 1,99 miljoonan euron suuruinen jätevakuu, jonka yhtiö on asettanut ELY-keskukselle. ELY-keskus hoitaa parhaillaan kaivoksen sulkemistoimia valtion rahoituksella. Vuoden 2017 lisätalousarviossa kaivoksesta johtuvien ympäristövahinkojen torjuntaan ja kaivoksen sulkemiseen varattiin 5 miljoonaa euroa. Kaivoksen sulkemisen II-vaiheen suunnittelusta ja lupavalmisteluista sekä pakollisista I-vaiheen lisätöistä aiheutuviin kustannuksiin on osoitettu 1,3 miljoonan euron määräraha. Rahoitustarve kaivoksen sulkemiskustannusten kattamiseksi on alustavan arvion mukaan yhteensä noin 15–20 miljoonaa euroa seuraavien 9–14 vuoden aikana.

Vaikutukset velkojien ja velallisten asemaan sekä yritysvaikutukset ja vaikutukset kotitalouksiin

Vaikka esityksen vaikutusten euromääräistä arviointia ei edellä kuvatuista syistä pidetä mahdollisena, voidaan esityksen taloudellisista vaikutuksista esittää yleisellä tasolla seuraavat huomiot.

Voidaan arvioida, että ainakin eräät konkurssipesät saadaan nimenomaisen sääntelyn ansiosta selvitettyiksi aiempaa joutuisammin, kun esimerkiksi ympäristöviranomaisten hallintopäätökset mahdollisine muutoksenhakuvaiheineen sekä konkurssipesän eri toimijoiden näkemysten

yhteensovittaminen saavat selkeät lainsäädännölliset raamit. Riitojen väheneminen ja konkurssimenettelyn joutuisuus vähentävät yleensä menettelyn kokonaiskustannuksia.

Se, että konkurssipesälle säädetään velvollisuus ryhtyä vakavissa vaaratilanteissa viipymättä tiettyihin toimenpiteisiin lisävahinkojen ehkäisemiseksi, voi ainakin yksittäistapauksissa rajoittaa uhkaavien ympäristöhaittojen syntymistä tai jo syntyneiden ympäristöhaittojen laajenemista ja pahenemista sekä tältä osalta vähentää joko julkiselle vallalle tai konkurssipesän velkojille syntyviä taloudellisia vahinkoja.

Useimpien vähemmän vakavien ympäristövastuutilanteiden nimenomainen rajaaminen massavelkavastuun ulkopuolelle edistäisi velkojien yhdenvertaisuutta ilman, että pakottavia ympäristönäkökohtia sivuutetaan. Rajatun massavelka-asemankaan ei voida ainakaan varmuudella sanoa heikentävän muiden velkojien maksunsaantia, sillä nykyisestäkin oikeustilasta on esitetty näkemyksiä, joiden mukaan konkurssipesällä voisi olla yleinen massavelkainen ympäristövastuu tai ympäristövastuulla jopa tätä vahvempi niin sanottu superetusija kaikkiin muihin velkoihin nähden. Velkojien maksunsaanti paranisi ainakin muista kuin vaarallisista jätteistä aiheutuvien vastuiden suhteen. Käytännössä vastuut jätteistä ja kemikaaleista ovat molemmat merkittäviä ja suhteellisen useasti esillä olevia ympäristövastuiden lajeja.

Esityksen tavoitteena on välttää turhia konkurssien raukeamisia ja konkurssipesien konkurssia sekä ottaa samanaikaisesti huomioon painavat ympäristönäkökohdat. Konkurssipesän massavelkavastuun rajoittamisella pyritään velkojien yhdenvertaisuuteen. Jos konkurssi raukeaa mittavien massavelkavastuiden vuoksi, omaisuus palautuu velalliselle ja se voidaan ulosmitata. Tällöin saatavilleen voivat saada suorituksia vain ne velkojat, joilla on täytäntöönpanokelpoinen ulosottoperuste. Esimerkiksi suuri osa julkisista saatavista, kuten verosaatavat, ovat suoraan ulosottokelpoisia saatavia. Velallinen ei käytännössä yleensä ryhdy toimenpiteisiin ympäristövastuiden hoitamiseksi, vaikka sillä siihen olisikin velvollisuus. Konkurssin jatkuminen täysimittaisena on siten sekä ympäristöriskien hallinnan että velkojien yhdenvertaisuuden kannalta toivottava vaihtoehto.

Koska liiketoimintaa harjoitetaan monesti vuokrakiinteistöllä ja jätevastuut kanavoituisivat esityksen mukaan konkurssipesän sijasta nykyistä useammin jätelain 28 §:n 2 momentin mukaisesti vuokranantajaan, saattaisivat vuokravakuutta ja muita seikkoja koskevat vuokrasopimusten ehdot jossain määrin kiristyä ja vuokrat nousta. Vuokranantajien kannalta viranomais- ja omavalvonnan toimivuus korostuisivat entisestään. Siten esityksellä voisi olla vähäisiä vaikutuksia vuokramarkkinoihin siltä osin kuin kysymys on ympäristön kannalta riskialttiiseen liiketoimintaan vuokrattavista kiinteistöistä. Esityksessä ei ole voitu arvioida sitä, kuinka monia vuokranantajia tällaiset vaikutukset voisivat koskea, koska käytettävissä ei ole tilastotietoa siitä, kuinka moni ympäristön kannalta riskialtista toimintaa harjoittava yritys toimii vuokrakiinteistöllä tai kuinka usein ympäristöön liittyviä ongelmia niillä ilmenee.

Ehdotus konkurssilain 17 luvun 7 §:n muuttamisesta vaikuttaisi kustannusten kohdentumiseen pantinhaltijan ja konkurssipesän yleisvelkojatahon välisessä relaatiassa. Esinevakuuksilla on yleensä suhteellisesti suurempi merkitys harjoitettaessa uutta tai pienimuotoista liiketoimintaa. Panttiomaisuuden asemaan liittyvää ehdotusta, jonka mukaan konkurssipesä saisi vähentää tietty ympäristövastuuseen käyttämänsä kustannukset panttiomaisuuden myyntihinnasta päältä pois, on kahdessa tärkeässä suhteessa rajattu. Panttiomaisuudesta saataisiin vähentää vain ne varsin rajatut kustannuserät, jotka konkurssipesä on ehdotuksen mukaan ollut velvollinen suorittamaan massavelkaisesti. Lisäksi kyse olisi nimenomaan panttiomaisuuteen kohdistuneista ja siten panttivelkojan hyväksi tulleista toimenpiteistä.

Panttivelkojan asemaa turvaisi konkurssilain 17 luvun 11 §:n mukainen itsenäinen realisointioikeus, jota pantinhaltija voi käyttää, jos se havaitsee panttiomaisuuden olevan realisoitavissa jo ennen kuin välttämättömiin ympäristötoimenpiteisiin ryhdytään. Esitetty ratkaisu tavoittelee neutraliteettia niiden kahden tilanteen välille, jossa pantinhaltija joko käyttää konkurssin alkamisaikaa itsenäistä realisointioikeuttaan (ympäristökustannukset näkyvät panttiomaisuudesta saatavassa kauppahinnassa) tai jossa konkurssipesä huolehtii realisoinnista (ympäristökustannukset eivät näy kauppahinnassa, mutta konkurssipesä vähentää ne päältä pois).

Näistä syistä esityksen ei voida arvioida merkityksellisesti heikentävän rahoituksen tarjontaa tai korottavan sen hintaa. Esitys saattaa kuitenkin rahoittajien näkökulmasta korostaa tarvetta siihen, että luototettavan yrityksen ympäristöliittännäisiä riskejä arvioidaan huolellisesti osana luottopäätösten tekemistä. On mahdollista, että markkinoille syntyy tuotteita, joissa ympäristövastuunsa hyvin hoitamaan sitoutunut yritys saa rahoitusta paremmin ehdoin kuin yritys, jolla vastuiden hoitamiseen liittyy riskitekijöitä. Tämä puolestaan voisi kannustaa yrityksiä ympäristövastuiden entistä parempaan hoitamiseen. Toimialoja, joihin voi liittyä ympäristöriskiä, ovat esimerkiksi kaivosala, jätteidenkäsittelyala sekä vaarallisten kemikaalien käsittelyä sisältävät toiminnot.

Velkoihin ja pantinhaltijaan kohdistuvien vaikutusten jäädessä edellä kuvatuin tavoin vähäisiksi voidaan arvioida, ettei esityksellä ole merkittäviä vaikutuksia markkinoiden toimintaan.

Esitetyn sääntelyn yritysvaikutukset ilmenisivät eri tavoin riippuen siitä, missä roolissa yrityksiä tarkastellaan. Yrityksen roolia konkurssivelkojan, konkurssivelallisen tai vuokranantajan roolissa on tarkasteltu edellä. Sen sijaan on syytä tarkastella mahdollisuuksia ympäristövaikutuksia omaavan liiketoiminnan käynnistämiseen tai uuden yrityksen perustamiseen. Esityksessä on pyritty välttämään esimerkiksi toimintaan tarvittavan rahoituksen tai vuokratontin saamisen vaikeutumista. Tällaisia vaikutuksia ei voida kuitenkaan kokonaan poissulkea. Sinänsä ympäristönäkökulman huomioon ottaminen lainsäädännössä voi aina jossain määrin näkyä esimerkiksi toiminnan käynnistämiskustannuksissa, eikä tällaista vaikutusta voida ympäristöarvot huomioivassa yhteiskunnassa kokonaan eliminoida.

Tässä yhteydessä on syytä tarkastella mahdollisuuksia jatkaa konkurssiin asetetun yrityksen liiketoimintaa ja luovuttaa se myöhemmin mahdolliselle ostajalle, mikä olisi usein sekä ympäristönäkökohtien että esimerkiksi työpaikkojen säilymisen kannalta eduksi. Esityksen valmistelussa on tavoiteltu sitä, ettei kynnystä liiketoiminnan jatkamispäätöksen tekemiseen aseteta kohtuuttoman korkealle. Toisaalta muun muassa kilpailunäkökohtien vuoksi ei ole pidetty hyväksyttävänä, että konkurssipesä voisi jatkaa liiketoimintaa vapaana julkisoikeudellisista velvoitteista, jotka koskevat muita markkinatoimijoita. Tämän tyyppiset vastakkaiset näkökohdat on pyritty sovittamaan esityksessä yhteen siten, että liiketoiminnan jatkamiseen perustuva ympäristövastuu rajataan vain jatkettuun toimintaan ja että tällaista jatkamiseen perustuvaa vastuuta ei syntyisi silloin, kun jatkaminen on tapahtunut nimenomaan ympäristösyistä eli ympäristön pilaantumisen tai merkittävän haitallisen muuttumisen ehkäisemiseksi tai rajoittamiseksi. Ehdotetussa muodossaan sääntelyn ei arvioida merkittävästi vaikeuttavan konkurssipesän mahdollisuutta liiketoiminnan jatkamiseen silloin, kun tämä havaitaan tarkoituksenmukaiseksi toimintatavaksi. Tällaista vaikutusta ei voida kuitenkaan kokonaan poissulkea etenkin tilanteissa, joissa potentiaalista liiketoiminnan ostajaa ei ole tiedossa.

Sääntelyn vaikutukset kotitalouksiin ilmenisivät eri tavoin riippuen siitä, tarkastellaanko kotitalouksia esimerkiksi velkojan tai vuokranantajan roolissa. Esityksen vaikutuksia velkojan ja vuokranantajan asemaan on tarkasteltu edellä. Sivullisen, kuten konkurssivelallisen kiinteistön lähellä sijaitsevan kiinteistön omistajan tai saman vesistön varrella asuvan, asema voi parantua nykytilaan verrattuna siltä osin kuin konkurssipesän julkisoikeudellisella ympäristövastuulla

ja erityisesti toimimisvelvollisuudella arvioidaan voitavan rajoittaa uhkaavien ympäristöhaittojen syntymistä tai jo syntyneiden ympäristöhaittojen laajentumista. Näiden tahojen asema paranisi siten siltä osin kuin kysymys on konkurssipesän toimimisvelvollisuuteen kuuluvasta, vaaraelementin sisältävästä tilanteesta. Kuten edellä on todettu, rajoittamattoman massavelka-aseman antaminen kaikille ympäristöön liittyville kustannuserille nostaisi konkurssin raukeamisen tai konkurssipesän konkurssin todennäköisyyttä. Siten tällainen ratkaisumalli ei olisi myöskään naapurikiinteistöjen omistajien etu.

Esityksen tarkoituksena ei ole miltään osin puuttua yksityisoikeudellisen korvaussaatavan asemaan velkojien maksunsaantijärjestyksessä. Yksityisen henkilön, esimerkiksi naapurikiinteistön omistajan, vahingonkorvaussaatava on siten normaali konkurssisaatava, jolle voidaan konkurssissa maksaa jako-osuutta. Mitä laajempi on konkurssipesän julkisoikeudellinen vastuu, sitä vähemmän jaettavaa jää velkojille. Ehdotettua laajempi konkurssipesän massavelkainen vastuu tarkoittaisi esimerkiksi sitä, että naapurikiinteistön omistajalle tuleva jako-osuus olisi entistäkin pienempi, jos tällä olisi vahingonkorvaukseen perustuva saatava.

Vaikutukset julkiseen talouteen

Esityksessä on kysymys vastuun- ja kustannustenjaon selkeyttämisestä, eikä esityksellä voida tuottaa tai vapauttaa lisää varoja ympäristövastuista huolehtimiseen. Siten esityksellä ei ole välittömiä vaikutuksia valtion tai kuntien talousarvioon. Pitkällä aikavälillä, yhdessä TOVA-järjestelmien kehittämisen kanssa, esitys voi kuitenkin vähentää julkisen vallan tarvetta puuttua ympäristöliitännäisiin konkurssiin julkisselvityksen ja lisäbudjettien avulla ja siten vähentää julkiselle vallalle aiheutuvia kustannuksia.

Edellä on kuvattu syitä, joiden vuoksi euromääräistä arviota esityksen vaikutuksista ei ole mahdollista antaa, ja nämä näkökohdat koskevat myös vaikutuksia kuntatalouteen. Esityksen vaikutukset kuntiin ilmenevät eri tavoin riippuen siitä, tarkastellaanko kuntaa maanomistajana, vuokranantajana, konkurssivelkojana vai esimerkiksi ympäristölainsäädännön mukaisena toimijana. Edellä on arvioitu, että koska jätevastuut kanavoituisivat nykyistä useammin suoraan vuokranantajalle, saattaisivat vuokravakuutta ja muita seikkoja koskevat vuokrasopimusten ehdot jossain määrin kiristyä ja vuokrat nousta silloin, kun kiinteistöllä harjoitetaan ympäristön kannalta riskialtista toimintaa. Vuokranantajien kannalta viranomais- ja omavalvonnan toimivuus korostuisivat entisestään. Esityksellä on tältä osin kuntavaikutuksia, koska kunnat ovat suhteellisen usein vuokranantajan roolissa.

Jätelaissa roskaantumiseen liittyvä siivoamisvelvollisuus on asetettu ensisijaisesti roskaajan itsensä vastuulle ja toissijainen vastuu on jaettu eri toimijoille. Viimesijaisesti vastuussa on kunta tietyissä tilanteissa. Ympäristönsuojelulaki sisältää vastaavan vastuuketjun maaperän osalta. Esityksellä ei muuteta kyseisiä ympäristölainsäädäntöön perustuvia velvoitteita. Ehdotetut säännökset saattavat lisätä jossain määrin riskiä siitä, että kunnille aiheutuu puhdistamis- ja siivoamisvelvollisuudesta kuluja tilanteissa, joissa kiinteistölle jää merkittävä määrä jätteitä tai roskaantumisesta aiheutuu maaperän pilaantumista. Tämä koskee kuitenkin vain niitä tilanteita, joissa edes toissijaista vastuutahoa ei ole. Lisäksi on huomattava, että käytännössä esitys ei tarkoita muutosta nykytilaan niiden konkurssien osalta, joissa konkurssipesän varat eivät riitä jako-osuuksien maksamiseen. Tällaisia konkurseja on noin kaksi kolmasosaa kaikista kon-

kurseista. Tällöin puhdistamis- ja siivoamisvastuu jää viime kädessä kunnalle riippumatta siitä, mikä on konkurssipesän vastuun laajuus.

Konkurssipesän velvollisuus ryhtyä vakavissa vaaratilanteissa tiettyihin toimenpiteisiin lisävahinkojen ehkäisemiseksi voisi yksittäistapauksissa rajoittaa ympäristöhaittojen syntymistä tai pahenemista ja siten vähentää joko julkiselle vallalle tai konkurssipesän velkojille syntyviä taloudellisia vahinkoja, joskaan massavelka-asema ei tuota konkurssipesiin lisää rahaa eikä muuta sitä tosiasiaa, että merkittävä osa kurseista raukeaa. Vaikka massavelkaisen vastuun tilanteessa valtiolle tai kunnille ympäristölainsäädännön mukaisena vastuutahona aiheutuvat kustannukset voisivat jossain määrin vähentyä, toisaalta tällöin velkojien jako-osuudet samalla pienentyisivät jossain määrin, mukaan lukien julkisoikeudelliset velkojat. Siten merkittäviä kokonaisvaikutuksia julkiseen talouteen ei tältäkin osin arvioida syntyvän.

4.2 Vaikutukset viranomaisten ja pesähoitajien toimintaan

4.2.1 Konkurssisaatavien selvittäminen ja menettelyn määräajat

Velkaselvittelyn yksinkertaistaminen vähentäisi pesähoitajan työmäärää etenkin raukeavissa kurseissa. Varsinkin varattomissa pesissä on pesähoitajan kannalta kohtuullista, että hän voi keskittää työpanoksensa yksityiskohtaista velkaluettelointia merkityksellisempiin seikkoihin, koska hänellä on mahdollisuus saada valtiolta vain rajallinen korvaus. Pesähoitajat joutuisivat tällöin tekemään aiempaa vähemmän työtä, josta he eivät tosiasiaa voi saada palkkiota. Velkaselvittelyn yksinkertaistamisen hyödyt eivät kumoudu myöskään raukeamispäätöksen tekemisestä ilmoittamisen yhteydessä. Käytännössä raukeamispäätöstä ei nimittäin toimiteta tiedoksi ainakaan laajemmalle velkojien piirille kuin niille, joita on raukeamisesityksen ja -hakemuksen käsittelyn yhteydessä kuultu.

Konkurssiasiamiehen valvontatyö ja esimerkiksi julkisselvityksen tarpeen arviointi eivät vaikeutuisi, koska velallisselvitys olisi edelleen laadittava ja myös pesäluettelon sisältö jäisi velkojen kattavaa luettelointia lukuun ottamatta ennalleen.

Pesähoitajan velvollisuus ottaa oma-aloitteisesti huomioon selvät saatavat, joita suurella määrällä velkojia on samaan tai samanlaiseen perusteeseen liittyen, voisi lisätä pesähoitajien työtä. Toisaalta työmäärän lisäys on vähäinen ottaen huomioon, että kyse olisi jo säännöksen sanamuodon mukaan saatavista, joiden perusteesta ja määrästä ei ole epäselvyyttä. Käytännössä tarvittavat tiedot saadaan yleensä suoraan kirjanpidosta.

Tiettyjä konkurssimenettelyn vaiheita koskevan määräaika sääntelyn muutokset siirtäisivät menettelyn etenemisen valvonnan painopistettä tuomioistuimista konkurssiasiamiehen toimistoon. Tuomioistuinten tosiasialliset mahdollisuudet valvoa näiden menettelyvaiheiden etenemistä ovat olleet varsin rajalliset ja pidennysten myöntäminen jopa moneen kertaan on ollut yleistä, minkä vuoksi mainittu painopisteen siirtymä ei heikentäisi oikeusvarmuutta. Määräajan pidentämispäätösten rutiininomaisuuden vuoksi tuomioistuinten työmäärä vähentyisi ehdotetun sääntelyn johdosta vain vähäisissä määrin. Pesähoitajan velvollisuus merkitä viivästykseen syy Kosti-asianhallintajärjestelmään parantaisi konkurssiasiamiehen toimiston valvontamahdollisuuksia. Samalla toimiston työmäärä voi jossain määrin lisääntyä. Toisaalta muutokset eivät tarkoita sitä, että konkurssiasiamiehen toimistossa olisi jatkuvasti seurattava kaikkia yksittäisiä konkurssimenettelyjä, joissa Kostiin on tehty viivästymismerkintöjä. Viivästymisiä voitaisiin esimerkiksi tarkastella määräajoin, ja pesähoitajan perusteluvollisuus voisi edesauttaa valvontatyön tarkoituksenmukaista kohdentamista. Lisäksi menettelyn asianosai-

silla olisi Kostiin tehtyjen merkintöjen perusteella mahdollisuus seurata heitä koskevan menettelyn etenemistä ja olla tarvittaessa yhteydessä pesänhoitajaan tai konkurssiasiamiehen toimistoon. Pesänhoitajien työmäärää perusteltu viivästymisilmoitus ei juurikaan lisäisi. Kysymys olisi siitä, että pesänhoitajien tulisi kiinnittää aiempaa tarkemmin huomiota tiettyihin menettelyn etenemistä koskeviin näkökohtiin ja lisätä asianosaisten tiedonsaantia näiltä osin.

4.2.2 Tiedoksiannot ja konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmä

Velvollisuus tallentaa keskeiset tiedot ja asiakirjat konkurssi- ja yrityssaneerausmenettelyissä Kosti-asianhallintajärjestelmään helpottaa konkurssiasiamiehen toimiston valvontatyötä, koska nykyisin pesänhoitajien ja selvittäjien käytännöt ovat vaihdelleet. Selkeät säännöt tallentamisvelvollisuudesta sekä tiedoksiantojen sähköinen toimittamismahdollisuus helpottavat myös pesänhoitajien ja selvittäjien toimintaa.

4.2.3 Ympäristövastuut konkurssissa

Ympäristöviranomaisten kannalta säännökset siitä, milloin ja miltä osin konkurssipesä voidaan velvoittaa toimenpiteisiin, helpottaisivat päätöksentekoa ja tehostaisivat mahdollisuuksia puuttua vakaviin ympäristöön kohdistuviin vaaroihin ja haittoihin. Toisaalta ehdotetun sääntelyn soveltaminen ympäristöä koskevan substanssilainsäädännön rinnalla edellyttäisi ympäristöviranomaisilta uudenlaista osaamista. Sääntelyn voimassaolon alkuvaiheissa olisi tarpeen kouluttaa ympäristöviranomaisten henkilökuntaa muun muassa sääntelyn yhdenmukaisen soveltamisen turvaamiseksi.

Pesänhoitajat ovat nykyisin olleet ympäristöön liittyvissä konkurssikysymyksissä tyypillisesti yhteydessä konkurssiasiamiehen toimistoon. Uuden sääntelyn myötä kyselyiden ja neuvonnan antamisen painopiste siirtyisi konkurssiasiamiehen toimistosta ympäristöviranomaisille. Ympäristöviranomaisten tai hallintotuomioistuinten työmäärän ei voida kuitenkaan arvioida lisääntyvän siinä määrin, että vaikutuksia henkilöstön määrään syntyisi, sillä nykyisinkin ympäristöviranomaisten on tullut ratkaista, miten konkurssipesissä ilmeneviin, ympäristöön kohdistuviin haitta- tai vaaratilanteisiin mahdollisesti reagoidaan. Esityksen ja sen liitteenä olevan asetuksen odotetaan parantavan tiedonkulkua ja helpottavan yhteistyötä pesänhoitajan ja valtion tai kunnan ympäristöviranomaisen välillä.

Kannanotot siihen, miltä osin konkurssipesä tai muu taho vastaa toimien suorittamisesta, kuuluu viranomaisten normaaleihin valvontatehtäviin. Tarvittaessa viranomaisen velvoittaisi pesän tarvittaviin toimiin tai valvoisi toimien suorittamisen edellyttämät kustannukset konkurssisaatavana. Tilanteissa, joissa toimintaa olisi harjoitettu vuokrakiinteistöllä ja kyse olisi muuta kuin vaarallisia jätteitä koskevista jätehuoltovastuista, viranomaisen kääntyisi nykyistä varhaisemmassa vaiheessa vuokranantajan puoleen.

Pesänhoitajien kannalta sääntely selventäisi sitä, missä laajuudessa konkurssipesällä ja pesänhoitajalla sen edustajana on velvollisuus ryhtyä ympäristöä koskeviin toimenpiteisiin. Siten sääntely tarjoaisi pesänhoitajille oikeudellisen selkänöjan toteuttaa konkurssimenettelyn perustarkoituksista poikkeavia toimenpiteitä silloin, kun konkurssipesän toimintavelvollisuus

olisi käsillä. Epäselvissä tapauksissa pesänhoitajat voisivat olla yhteydessä ympäristöviranomaisiin. Jos viranomaisten kanta eroaisi pesänhoitajien tilannearviosta, asia ratkaistaisiin viime kädessä valitusteitse. Tämän ei odoteta ainakaan kasvattavan vastuusuhteiden selvittelystä koituvia prosessikustannuksia nykytilaan nähden, koska nykyisin kustannusvastuun kohdentumiseen liittyviä kysymyksiä joudutaan ratkaisemaan tuomioistuimissa erityisesti epäselvän oikeustilan vuoksi. Toimien suorittamista koskeva viranomaisen velvoittamispäätös olisi määrättävissä suoraan täytäntöönpantavaksi, millä vältettäisiin viivästykset torjuntatoimien suorittamisessa.

Ehdotettu sääntely tulisi sovellettavaksi sekä hallintotuomioistuimissa että yleisissä tuomioistuimissa. Ensin mainittujen toimivaltaan kuuluu arvioida ympäristöviranomaisten päätöksiä esimerkiksi konkurssipesän toimimisvelvollisuutta koskevassa asiassa, kun taas kysymys tietyn saatavan katsomisesta massavelaksi tai konkurssisaatavaksi on konkurssioikeudellinen ja ratkaistaan viime kädessä yleisessä tuomioistuimissa. Tuomioistuinten työmäärän ei arvioida lisääntyvän, koska edellä todetuin tavoin jo nykyisin on esiintynyt vastaavia tilanteita, joiden selvittämistä oikeustilan epäselvyys on vaikeuttanut.

4.3 Ympäristövaikutukset

4.3.1 Ympäristövastuut konkurssissa

Esityksellä varmistetaan, että konkurssimenettelyn yhteydessä esiintyvissä vakavissa vaaratilanteissa konkurssipesä voidaan viivytyksettä velvoittaa ryhtymään välttämättömiin ympäristöä koskeviin toimenpiteisiin sekä huolehtimaan muun muassa vaarallisista jätteistä ja vaarallisista kemikaaleista. On siis olemassa selkeä vastuutaho, jolla on toimimisvelvollisuus edellä kuvatuissa tilanteissa. Tämän voidaan olettaa rajoittavan ympäristöön, ihmisten terveyteen ja turvallisuuteen kohdistuvien konkreettisten haittavaikutusten ja riskien laajenemista. Toisaalta konkurssipesän toimintavelvollisuudellakaan ei voida estää sitä, että vain joidenkin konkurssipesien varat riittävät ympäristövastuista huolehtimiseen. On yleistä, että konkurssipesässä ei ole varoja konkurssimenettelyn kustannuksiin, minkä vuoksi aloitetuista konkurseista noin kaksi kolmasosaa raukeaa. TOVA-järjestelmien kehittämistä on tärkeää jatkaa myös tästä syystä.

Säännökset rajatusta massavelka-asemasta saattavat velallisyriityksen toiminnan kuluessa vaikuttaa siihen, missä määrin yrityksen rahoittajilla ja muilla sopimuskumppaneilla on kannustimia kiinnittää huomiota yrityksen ympäristöasioiden hoitamisessa havaittaviin ilmeisiin riskeihin. Esimerkiksi vuokranantajat saattavat valvoa nykyistä tehokkaammin vuokralaisen toimintaa, mikä saattaa johtaa siihen, että ympäristöön liittyvät puutteet vuokralaisen toiminnassa tulevat entistä useammin esille. Sama koskee pantinhaltijoita tilanteessa, jossa velallinen toimii omistamallaan kiinteistöllä. Lisääntyvä valvonta on ympäristön kannalta toivottavaa. Lisäksi jo toimintaa käynnistettäessä yrityksellä on entistä suurempi tarve näyttää, että se hoitaa ympäristöön kohdistuvat veloitteensa asianmukaisesti. Mahdollista on, että jatkossa ympäristövelvoitteiden hoidon laatuun kiinnitetään entistä suurempaa huomiota jo rahoitusta haettaessa, jolloin ympäristövelvoitteensa hyvin hoitavat yritykset hyötyvät asiasta.

Muiden kuin vaarallisten jätteiden osalta konkurssipesän massavelkaista vastuuta esitetään supistettavaksi korkeimman hallinto-oikeuden oikeuskäytännössä linjatusta vastuusta. Tämä voi eräissä tapauksissa heikentää jätevastuista huolehtimista konkurssitilanteessa. Konkurssivelan asemassa oleville saataville kertyvä jako-osuus jää käytännössä usein pieneksi. Tosin nykyinen laaja massavelka-asemakaan ei ole voinut taata jätevastuista huolehtimista, vaan on päinvastoin ollut omiaan johtamaan konkurssin raukeamiseen tai konkurssipesän konkurssiin (esimerkiksi jaksossa 2.3.3 mainittu Ekoport-tapaus). Ehdotetulla sääntelyllä ei olisi vaikutusta toiminnassa olevien yritysten kannusteisiin huolehtia jätehuollosta, sillä ehdotettu sääntely soveltuu vain tilanteessa, jossa yritys on asetettu konkurssiin.

Huomioon tulee myös ottaa, että monessa tapauksessa ympäristölle riskialtista liiketoimintaa harjoitetaan vuokrakiinteistöllä. Tällöin kiinteistön omistaja voidaan jätelain 28 §:n 2 momentin edellytysten täytyessä toissijaisena vastuutahona saattaa suoraan vastuuseen jätteistä niiden jäädessä konkurssipesän vastuun ulkopuolelle. Toiminnan harjoittaminen esimerkiksi erillisen kiinteistöyhtiön vuokraamalla vuokrakiinteistöllä saattaa yleistyä toiminnan rahoittajien ja muiden velkojien taloudellisten riskien rajaamiseksi.

Niiltä osin kuin muista kuin vaarallisista jätteistä huolehtivaa toissijaista vastuutahoa ei ole, hoitamattomat jätevastuut jäisivät konkurssimenettelyn päätyttyä edelleen rasittamaan kiinteistöä, jolle kiinteistöä saataisi menettelyn kuluissa realisoitua. Velallinen jäisi edelleen vastuuseen kiinteistöllä sijaitsevista jätteistä. Velallisen toimintaa valvova viranomainen suorittaisi alueella normaaleja valvontatoimia, mutta vastuutahon maksukyvyttömyys tarkoittaisi käytännössä sitä, ettei velallinen ryhdy toimenpiteisiin. Ei ole poissuljettua, että tämä johtaisi joissain tapauksissa, joissa toissijaista maksukykyistä vastuutahoa ei löydy, haitallisiin ympäristövaikutuksiin, kuten alueiden käytön estymiseen tai maiseman rumentumiseen. Vastaavia tilanteita syntyy kuitenkin jo nykyisin, eikä ehdotetun lainsäädännön arvioida lisäävän tapauksia merkittävästi. Keskeistä ympäristöperusoikeuden kannalta on, että sääntelyn selkeyttäminen ja konkurssipesän toimintavelvollisuus kokonaisuutena tarkastellen voivat osaltaan parantaa ympäristön laatua ja ehkäistä vakavaa vaaraa ja vakavaa haittaa.

4.4 Yhteiskunnalliset vaikutukset

4.4.1 Konkurssisaatavien selvittäminen ja menettelyn määräajat

Esityksellä kevennetään erityisesti raukeavien konkurssien velkaselvittelyä. Tällä tavoin mahdollistetaan pesänhoitajan työpanoksen kohdistaminen erityisesti velallisselvitykseen liittyvien seikkojen, kuten konkurssin syiden ja velallisen konkurssia edeltävän toiminnan selvittämiseen. Tämä puolestaan edistää julkisen intressin ja velkojien oikeuksien kannalta toivottavalla tavalla mahdollisten väärinkäytösten ilmituloa ja selvittämistä.

Rehillisesti toimineiden konkurssivelallisten kannalta menettelyä jouduttavat muutokset voivat jossain määrin nopeuttaa uuteen alkuun pääsemistä ja siten parantaa työllisyyttä. Konkurssimenettelyn arvioidaan nopeutuvan tapauksesta riippuen viikkoja tai jopa kuukausia. Tällaista nopeutumista ei voida pitää vähämerkityksisenä, kun sitä verrataan konkurssimenettelyn nykyiseen kokonaisekseen. Keskimääräinen konkurssimenettelyn kesto aloittamis päätöksestä lukien on ollut raukeavissa konkurseissa viime vuosina noin 10 kuukautta (mediaani noin kuusi kuukautta) ja jakoluettelon vahvistamiseen päättyvissä konkurseissa noin 14 kuukautta (mediaani noin 11 kuukautta). Velallisten kannalta menettelyn nopeutumisella voi olla myös myönteisiä vaikutuksia terveyteen ja sosiaaliseen hyvinvointiin, sillä monessa tapauksessa velallinen voi kokea konkurssimenettelyn henkisesti raskaaksi.

5 Asian valmistelu

Oikeusministeriö asetti 14 päivänä lokakuuta 2015 työryhmän valmistelemaan ensi vaiheessa EU:n uudelleenlaaditun maksukyvyttömyysasetuksen edellyttämät muutokset lainsäädäntöön sekä toisessa vaiheessa selvittämään kansallisia konkurssilain muutostarpeita erityisesti konkurssimenettelyn yksinkertaistamiseksi ja ympäristövastuiden aseman selkeyttämiseksi konkurssissa. Työryhmä luovutti työnsä ensimmäistä vaihetta koskevan mietinnön kesäkuussa 2016 (oikeusministeriö, Mietintöjä ja lausuntoja 31/2016), minkä jälkeen myös sitä koskeva hallituksen esitys on annettu ja lait vahvistettu (HE 12/2017 vp ja lait 364–370/2017). Työn toisessa vaiheessa työryhmän määräaika pidennettiin maaliskuun 2018 loppuun asti ja mietintö valmistui 4 päivänä huhtikuuta 2018 (oikeusministeriö, Mietintöjä ja lausuntoja 12/2018).

Työryhmässä oli oikeusministeriön lisäksi edustus ympäristöministeriöstä, konkurssiasiamiehen toimistosta, Helsingin hovioikeudesta, Helsingin käräjäoikeudesta, Suomen Asianajajaliitosta, Finanssiala ry:stä, Verohallinnosta ja Suomen Yrittäjät ry:stä. Työryhmä kuuli ympäristövastuita koskevaan asiakokonaisuuteen liittyen Elinkeinoelämän keskusliitto EK:ta ja Suomen Kuntaliittoa 19 päivänä tammikuuta 2018 pidetyssä kokouksessaan. Valmistelun aikana työryhmä oli mainitun asiakokonaisuuden osalta yhteydessä tarpeellisissa määrin myös työ- ja elinkeinoministeriön, maa- ja metsätalousministeriön, sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön sekä Säteilyturvakeskuksen virkamiehiin.

Työryhmän mietintöön saapui 53 lausuntoa. Lausunnoista on laadittu lausuntotiivistelmä (oikeusministeriö, Mietintöjä ja lausuntoja 23/2018) ja lausunnot ovat nähtävillä lausuntopalvelussa (www.lausuntopalvelu.fi). Yleisesti lausunnoissa pidettiin työryhmän mietintöä perusteellisesti ja huolellisesti valmisteltuna. Suurin osa lausunnonantajista kannatti mietinnön ehdotuksia. Eräiden ehdotusten osalta palaute oli jossain määrin jakaantunutta. Yksittäisiä parannusehdotuksia esitettiin kaikkien mietinnössä käsiteltyjen teemojen osalta. Esitysluonnos on ollut myös kuntatalouden ja -hallinnon neuvottelukunnan sekä lainsäädännön arviointineuvoston käsiteltävänä.

Mietinnön tavoitetta konkurssimenettelyn yksinkertaistamisesta ja nopeuttamisesta pidettiin kannatettavana. Useimmat asiaan kantaa ottaneista lausunnonantajista kannattivat konkurssimenettelyn velkaselvittelyn yksinkertaistamista keventämällä pesäluettelon sisältövaatimuksia konkurssisaatavien osalta. Eräissä lausunnoissa kiinnitettiin huomiota velkojen tiedonsaantiin sekä toivottiin suurimpien velkojen käsitteen selventämistä. Muutamassa lausunnossa huomautettiin, että kaikkien velkojen selvittäminen olisi velkojen oikeusturvan kannalta tarpeellista jatkuvissa konkurseissa. Samoin muutamassa lausunnossa pidettiin velkojen luettelointia olennaisena tilanteessa, jossa konkurssi johtaa rikostutkintaan. Näiden huomautusten johdosta esityksessä on korostettu sitä, että kysymys on vähimmäisvaatimuksista, mutta edellä mainituissa tilanteissa nykyisen laajuisen pesäluettelon laatiminen tai velkojen selvittäminen muutoin on tarpeellista.

Pesäluettelon ja velallisselvityksen määräajan pidentämistä koskeva ehdotus sai jakautuneen lausuntopalautteen. Osa lausunnonantajista piti ehdotusta kannatettavana ja menettelyä tehostavana, mutta osa suhtautui varauksella siihen, ettei tuomioistuimien pidentäisi määräaikaakaan, vaan pesänhoitaja merkitsisi arvion konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmä Kostiin ja konkurssiasiamies valvoisi menettelyä. Asia on valmistelussa arvioitu uudelleen, mutta päädytty työryhmän mietinnön mukaiseen ehdotukseen. Tämä johtuu seuraavista syistä.

Muutama lausunnonantaja toi esiin, että uudistus olisi ongelmallinen sellaisten velkojien osalta, joilla ei ole pääsyä asianhallintajärjestelmään. Tämä ei kuitenkaan merkitse heikennystä nykytilaan, sillä nykyisinkin asiasta kiinnostuneiden velkojien on käytännössä otettava yhteys esimerkiksi pesähoitajaan sen tiedustelemiseksi, mihin asti pesäluettelon ja velallisselvityksen määräaika on mahdollisesti pidennetty. Asia ei ilmene konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteristä eivätkä tuomioistuimet toimita määräajan pidennyspäätöksiä tiedoksi kaikille velkojille. Huomattavan monien velkojien osalta uudistus sen sijaan merkitsisi parannusta nykytilaan helpottaen menettelyn etenemisen seuranta. Lisäksi eräissä lausunnoissa viitattiin kiinteiden määräaikaisten merkitykseen oikeusvarmuuden ja ennakoitavuuden kannalta. Kuitenkaan nykytilassakaan ei ole tosiasiaa kiinteää määräaikaista pesäluettelon ja velallisselvityksen valmistamiselle, vaan pidennysten myöntäminen on erittäin yleistä. On myös otettava huomioon, että ehdotuksen mukaan kahden kuukauden määräajasta voitaisiin poiketa vain pesän laajuuden tai muun erityisen syyn vuoksi ja tällöinkin pesäluettelo ja velallisselvitys olisi laadittava ilman aiheutonta viivytystä. Kolmanneksi eräissä launnoissa arvellaan, ettei uudistus tosiasiaa nopeuttaisi konkurssimenettelyjä valvonnan muuttuessa jälkikäteiseksi. Uudistuksen toivuutta on syytä seurata erityisesti tältä osin. On kuitenkin huomattava, ettei konkurssiasiamiehen valvonta ole yksinomaan jälkikäteistä. Konkurssiasiamiehen toimistossa voidaan asianhallintajärjestelmän avulla seurata pidennysten perusteluja ja pituuksia sekä puuttua ongelmata-pauksiin jo konkurssiasian vireillä ollessa. Konkurssiasiamiehellä on paremmat edellytykset arvioida pidennyksen syyn asianmukaisuutta kuin tuomioistuimella. Pesähoitajan velvollisuus perustella viivästys niin, että tämä tulee kaikkien asianhallintajärjestelmää käyttävien velkojien nähtäväksi, ohjaa pesähoitajaa kriittiseen itsearviointiin. Lisäksi pesähoitajan palkkion alentamista koskevan ehdotuksen perusteluihin on lisätty maininta siitä, että palkkion alentaminen voi tulla kysymykseen, jos pesähoitaja olennaisesti pitkittää menettelyä jättämällä ilman perusteltua syytä noudattamatta määräaika sääntelyä. Tämänkin voidaan osaltaan olettaa kannustavan pesähoitajia pesäluettelon ja velallisselvityksen viivytyksettömään valmisteluun.

Lausuntopalaute oli pääosin myönteistä konkurssin raukeamista ja valvontapäivän määräämistä koskevien ehdotusten osalta, ja esitetyt ratkaisut on säilytetty mietinnön mukaisina. Samoin ehdotus selvien saatavien huomioon ottamisesta ilman valvontaa sekä muut velkojan oikeutta jako-osuuteen koskevat säännökset saivat laajaa kannatusta, eikä niihin ole tehty merkittäviä muutoksia.

Eniten lausuntopalautetta annettiin ympäristövastuiden asemaa konkurssissa koskevista ehdotuksista. Moni lausunnonantaja totesi oikeustilan olevan epäselvä ja piti sen selventämistä lain tasolla perusteltuna. Suurin osa asiasta lausuneista hyväksyi työryhmän peruslinjauksen. Toisaalta joissakin launnoissa ehdotettiin esimerkiksi käytettyjen käsitteiden täsmentämistä tai esitettiin eriäviä näkemyksiä konkurssipesän ympäristövastuun laajuudesta. Osa lausunnonantajista piti ehdotettua vastuuta varsin laajana, kun taas osa ehdotti sitä edelleen laajennettavaksi. Erityisesti konkurssipesän jätehuoltovelvoitteen laajuudesta esitettiin erilaisia näkemyksiä.

Esityksessä mietinnön peruslinjaukset on säilytetty, mutta lausuntopalautteen johdosta esityksen perusteluja on laajennettu ja esitykseen on tehty joitain pääosin teknisiä muutoksia. Muutamassa launnoissa on arvosteltu sitä, ettei velallisyhtiöön kohdistettua hallintopakkoapäätöstä voitaisi panna täytäntöön konkurssipesää vastaan. Esityksen perusteluja on palautteen johdosta tarkennettu siten, että sääntely ei kategorisesti estä tällaista täytäntöönpanoa, vaan ympäristöviranomaisen on arvioitava konkurssipesän julkisoikeudellisen ympäristövastuun kannalta, voidaanko täytäntöönpanoa jatkaa ja jos voidaan, miltä osin. Joissain launnoissa julkisoikeudellisen ympäristövastuun käsitettä pidettiin epäselvänä. Esityksen perusteluja on tältä osin täydennetty.

Sosiaali- ja terveysministeriön lausunnon johdosta esityksessä on otettu huomioon muunto-geenisten organismien käyttö. Myös säännöstä liiketoimintaa jatkavan konkurssipesän vastuusta on lausuntopalautteen johdosta selvennetty.

Säännöstä konkurssipesän oikeudesta vähentää omaisuuden myyntihinnasta ympäristövastuiden hoitamisesta aiheutuneet kustannukset on lausunnoissa pääosin kannatettu. Elinkeinoelämän keskusliitto EK ja Finanssiala ry ovat kuitenkin katsoneet, että vähentämisoikeuden tulisi koskea vain kiinteistön arvonnousua, eikä perustua ympäristövastuiden hoitamisesta aiheutu-neisiin kustannuksiin. OP Ryhmä on puolestaan katsonut, ettei kiinteistöllä olevasta irtaimesta omaisuudesta aiheutuvia kustannuksia tulisi voida vähentää kiinteistöpankin myyntihinnasta. Näitä seikkoja on huolellisesti arvioitu esityksessä, eikä säännöksen muuttaminen ole lausun-topalautteen johdosta perusteltua.

Suurin osa asiasta lausuneista kannatti työryhmän tiedoksiantoja ja konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmä Kostia koskevia ehdotuksia. Monet lausunnonantajat pitivät sähköisten tiedoksiantojen mahdollisuuksien lisäämistä hyvänä.

Useimmat asiaan kantaa ottaneista lausunnonantajista pitivät julkisselvitystä koskeviin säännöksiin ehdotettuja muutoksia kannatettavina. Lausuntopalautteen johdosta säännöstä vakuuden antamisvelvollisuudesta vapauttamisesta julkisselvityksessä on muutettu ja säännös on siirretty ulosottokaaren 3 luvun 44 §:ään.

Muista työryhmän esityksistä lausunnoissa nousivat esiin muun muassa julkisten saatavien vanhentumista, istuntokäsittelyn järjestämistä sekä pesänhoitajan palkkiota koskevat ehdotukset. Näitä kysymyksiä koskeva lausuntopalaute oli pääsääntöisesti myönteistä.

Mietintöön sisältyi myös ehdotus ulosottokaaren turhan ulosmittauksen kiellon rajoittamiseksi. Ehdotus sai enemmän kriittistä kuin myönteistä palautetta, eikä sitä ole otettu esitykseen.

Lausuntopalautteen johdosta mietintöön sisältyvää mahdollisuutta alentaa pesänhoitajan kulu-korvausta ei sisälly esitykseen. Tämä johtuu siitä, että pesänhoitajalla on oikeus saada konkurssipesän varoista korvaus vain pesänhoidon kannalta tarpeellisista kustannuksista. Pesänhoitajalla ei siten ole oikeutta korvaukseen sellaisista kustannuksista, jotka eivät ole olleet pesänhoidon kannalta tarpeellisia. Pesänhoitajan vaatimaa korvausta kustannuksista voidaan siten voimassa olevan lainsäädännön nojalla alentaa siten, ettei korvausta makseta toimenpiteistä, joita ei voida pitää tehokkaaseen, taloudelliseen ja joutuisaan konkurssipesän selvittämiseen kuuluvina.

Lainsäädännön arviointineuvoston lausunnon johdosta esitysluonnoksen vaikutusarviointia on täydennetty siltä osin kuin tämä on käytettävissä olevaan tilastotietoon ja muuhun tietoon nähden ollut mahdollista.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Konkurssilaki

1 luku Yleiset säännökset

3 §. *Konkurssikelpoisuus.* Pykälän 2 momentissa säädetään poikkeuksista konkurssikelpoisuuteen. Luetteloon lisättäisiin uudet, hallituksen esityksessä HE 15/2017 vp ehdotetun maakuntalain tarkoittamat maakunnat. Konkurssisuoja kattaisi myös maakuntien liikelaitokset, koska ne ovat osa maakuntaa samalla tavoin kuin kuntien liikelaitokset ovat osa kuntaa. Kyseessä on tekninen selvennys, joka vastaa maakuntaudistuksen valmistelun taustaolettamia. Pykälän 1 ja 3 momentti säilyisivät ennallaan.

2 luku Konkurssiin asettamisen edellytykset

3 §. *Oletus maksukyvyttömyydestä.* Pykälän 2 momentin 3 kohdan soveltamisalaa laajennettaisiin siten, että se kattaisi myös ammattitoiminnastaan kirjanpitovelvolliset velalliset. Kirjanpitolaissa (1336/1997) liike- ja ammattitoimintaa koskivat pitkään eri velvollisuudet. Vuoden 2016 alussa voimaan tulleen lain 1620/2015 myötä näin ei kuitenkaan enää ole. Ratkaisua on hallituksen esityksessä (HE 89/2015 vp) perusteltu erityisesti sillä, että rajanveto näiden kahden käsitteen välillä on vaikeaa. Siten ei enää ole perusteltua kohdella liike- ja ammattitoimintaa eri tavoin myöskään konkurssiin asettamisen edellytyksiä koskevassa sääntelyssä. Myös liiketoimintakiellon soveltamisalaa on äskettäin vastaavasti laajennettu kirjanpitolaissa tarkoitettuun ammattitoimintaan (laki 749/2017). Kuten nykyisinkin, puheena olevaa kohtaa sovelletaan kaiken tyyppisiin velallisiin riippumatta siitä, ovatko ne luonnollisia henkilöitä vai oikeushenkilöitä.

3 luku Konkurssin alkamisen oikeusvaikutukset

11 §. *Oikeusvaikutusten voimassaolo.* Pykälän uuteen 3 momenttiin otettaisiin informatiivinen viittaussäännös yrityssaneerauslain 66 §:ään, jossa ehdotetaan selvennettäväksi konkurssiin asettamispäätöksen kumoamisen ja konkurssilain 7 luvun 13 §:n mukaisen konkurssin peruuntumisen vaikutusta saneerausohjelmaan, joka on rauennut konkurssiin asettamisen johdosta. Konkurssin peruuntuminen merkitsee sitä, ettei konkurssi ole vastannut tarkoitustaan, ja asettamisen kumoaminen sitä, ettei konkurssille ole ollut perusteita. Tämän vuoksi näissä tapauksissa on tärkeää, että saneerausohjelman raukeaminen peruuntuisi ja ohjelman toteuttaminen voisi jatkua entisellään.

7 luku **Menettely tuomioistuimessa**

8 §. *Velkojan hakemuksen käsittely.* Voimassa olevat säännökset edellyttävät istutokäsittelyn järjestämistä velallisen vastustaessa hakemusta aina silloin, kun velallinen ei ole nimenomaisesti suostunut asian käsittelyyn kansliassa. Pykälän 1 ja 2 momentin sääntelyä ehdotetaan muutettavaksi niiden tapausten vähentämiseksi, joissa velallisen suostumuksen puuttuminen ei ole välttämättä vastannut velallisen todellista tarkoitusta ja joissa tästä seuranneelle istutokäsittelylle ei ole muutoinkaan ollut todellista tarvetta. Toisaalta konkurssin laajakantoiset vaikutukset ja velallisen oikeusturva huomioon ottaen on syytä säilyttää istutokäsittelyn järjestämättä jättämisen kynnys riittävän korkealla. Tämän vuoksi sääntelyyn otettaisiin kaksi edellytystä, joista kumman tahansa puuttuminen johtaisi velvollisuuteen järjestää istutokäsittely.

Istutokäsittely voitaisiin jättää järjestämättä vain, jos hakemusta vastustanut velallinen ei ole pyytänyt istutokäsittelyä ja jos tuomioistuin lisäksi pitää istutokäsittelyä tarpeettomana. Siten hakemusta vastustavalla velallisella olisi aina oikeus istutokäsittelyyn pelkän pyynnön perusteella tuomioistuimen arviosta riippumatta. Pyyntöille ei olisi tarpeen esittää perustelua. Jotta velallinen osaisi ottaa asiaan kantaa, häneltä tulisi 1 momenttiin ehdotettavan lisäyksen mukaan nimenomaisesti kysyä, pyytääkö hän asian käsittelyä istunnossa. Samalla velalliselle tulisi ilmoittaa mahdollisuudesta ratkaista asia kirjallisessa menettelyssä ilman istutokäsittelyä, jos velallinen ei ole pyytänyt asian käsittelemistä istunnossa.

Vaikkei hakemusta vastustava velallinen olisi pyytänyt istutokäsittelyä, sellainen olisi järjestettävä, jollei tuomioistuin pidä sitä tarpeettomana. Kynnys istunnon järjestämättä jättämiselle on tarkoitettu korkeammaksi kuin oikeudenkäymiskaaren 8 luvun 3 §:n 3 momenttiin sisältyvässä yleissäännöksessä. Jos velallinen on vastustanut konkurssihakemusta, istutokäsittelyn toimittamatta jättäminen voisi tulla kysymykseen sellaisissa tilanteissa, joissa konkurssiin asettamisen edellytysten olemassaolosta ei voi jäädä epäilyksiä. Velallisen vastustaessa hakemusta voi olla myös aiheellista tiedustella hakijavelkojan kantaa hakemuksen vastustamiseen esimerkiksi sen varalta, että hakijavelkoja ja velallinen neuvottelevat hakijan saatavan maksuaikataulusta.

Edellä selostettu säännös asian käsittelemisestä istunnossa koskee vain tilannetta, jossa velallinen on nimenomaisesti vastustanut konkurssihakemusta. Vaikka velallinen ei antaisi hakemuksen johdosta lainkaan lausumaa tai velallisen lausumasta ei suoraan ilmenisi, vastustaako velallinen hakemusta, tuomioistuin olisi 11 §:n nojalla tutkittava konkurssiin asettamisen edellytykset viran puolesta. Asia käsiteltäisiin istunnossa, jos tuomioistuin pitää sitä tarpeellisenä (ks. HE 26/2003 vp, s. 90).

8 luku **Pesänhoitaja**

7 §. *Pesänhoitajan palkkio.* Voimassa olevan säännöksen mukaan pesänhoitajalla on oikeus saada tehtävästään konkurssipesän varoista työn vaativuuteen, tehtyyn työhön, pesän laajuuteen ja muihin seikkoihin nähden kohtuullinen palkkio sekä korvaus hänelle aiheutuneista, pesänhoidon kannalta tarpeellisista kustannuksista. Valvontalain 7 §:n 3 momentin mukaan tuomioistuin voi konkurssiasiamiehen vaatimuksesta alentaa velkojien pesänhoitajalle määräämää palkkiota, jos pesänhoitaja on olennaisesti laiminlyönyt hänelle kuuluvia tehtäviä tai velvollisuuksia taikka jos palkkio selvästi ylittää sen, mitä voidaan pitää kohtuullisena. Konkursiasiamiehen on esitettävä vaatimuksensa 30 päivän kuluessa siitä, kun velkojien päätöksen sisältävä asiakirja on saapunut konkurssiasiamiehen toimistoon.

Konkurssilaissa ei sen sijaan ole velkojen päätöksentekoa ohjaavaa nimenomaista säännöstä pesähoitajan palkkion alentamisesta pesähoitajan toiminnassa ilmenneiden puutteiden vuoksi. Pesähoitajan palkkiosta annetun konkurssiasian neuvottelukunnan suosituksen 13/2004 mukaan, jos pesähoitaja laiminlyö tehtäviään, syyllistyy väärinkäyttöön tai hänet joudutaan omasta syystä vapauttamaan pesähoitajan tehtävästä, pesähoitopalkkiota voidaan alentaa tai törkeässä tapauksessa jättää kokonaan vahvistamatta. Uudelleenlaaditun suosituksen kohdassa 8.2. todetaan, että palkkio voi jäädä vertailupalkkioiden vaihteluväliä alemmaksi, kun pesähoito on ollut tehotonta tai taitamatonta. Suosituksen mukaan myös esimerkiksi siinä tapauksessa, että pesähoitaja laiminlyö tehtäviään, syyllistyy väärinkäyttöön tai jos pesää ei muutoin ole hoidettu lain ja hyvän pesähoitotavan mukaisesti, palkkiota voidaan alentaa. Niissä tapauksissa, joissa pesähoitaja vapautetaan omasta syystä, esimerkiksi esteellisyyden vuoksi, palkkiota tulisi alentaa ainakin siinä määrin, ettei velkojille aiheudu lisäkustannuksia pesähoitajan vaihtumisesta. Pesähoitajan palkkion alentamisessa voidaan ottaa huomioon myös pesähoitajan menettelyn moitittavuuden aste.

Palkkion alentamisesta otettaisiin säännös uuteen 2 momenttiin. Nimenomaisella säännöksellä toivotaan olevan ohjausvaikutusta tehtävien hoidon laadun kannalta. Pesähoitajien oikeusturvan ja palkkion määräytymisen ennakoitavuuden kannalta on myös perusteltua, että palkkion alentamisesta säädettäisiin laissa, eikä asia jäisi suosituksen varaan. Valvontalakiin tehtäisiin yhdenmukaisuuden vuoksi tarvittavat muutokset.

Palkkiota voitaisiin alentaa ensinnäkin silloin, kun pesähoitaja on vapautettu tehtävästään 6 §:n 1 momentin 1 tai 2 kohdassa mainitusta syystä. Tehtävästä vapauttamisen perusteena voi siten olla kelpoisuuden puuttuminen tai pesähoitajan esteellisyys samoin kuin tehtävien laiminlyöminen tai toimiminen lain tai hyvän pesähoitotavan vastaisesti. Toiseksi palkkiota voitaisiin alentaa, vaikka pesähoitajaa ei olisi vapautettu tehtävistään. Tällöin edellytetään, että pesähoitaja on olennaisesti laiminlyönyt hänelle kuuluvia tehtäviä tai velvollisuuksia. Olennainen laiminlyönti voi olla esimerkiksi se, että pesähoitaja ei huolehdi hänelle lain mukaan kuuluvista tehtävistä tai olennaisesti pitkittää menettelyä jättämällä ilman perusteltua syytä noudattamatta esimerkiksi 9 luvun 1 ja 2 §:n, 10 luvun 2 §:n, 12 luvun 5 §:n tai 13 luvun 2 §:n määräaika sääntelyä.

Alentamisen määrästä ei annettaisi säännöksiä. Alentaminen voisi olla hyvinkin huomattava tapauksissa, joissa pesähoitajan toiminnassa on ollut tahallisia väärinkäytöksiä tai erittäin vakavia puutteita.

Pykälän voimassa oleva 1 momentti säilyisi ennallaan, ja 2 ja 3 momentti siirtyisivät sellaisinaan 3 ja 4 momentiksi.

9 luku **Konkurssipesän selvitys ja velallisen kirjanpito**

1 §. Pesäluettelo. Pykälän 1 momenttia muutettaisiin pesäluettelon sisältövaatimusten keventämiseksi siten, että velallisen kaikkien velkojen ja sitoumusten sijasta pesäluetteloon merkitäisiin ainakin velallisen suurimmat velkojat ja niiden saatavat, merkittävimmät muut sitoumukset sekä arvio muiden velkojen ja sitoumusten kokonaismäärästä.

Säännöksen tarkoituksena on parantaa pesähoitajan mahdollisuuksia keskittää työpanoksensa niiden seikkojen selvittämiseen, jotka ovat konkurssin alkuvaiheessa keskeisimpiä, siis ennen muuta velallisen varallisuuden sekä velallisselvitystä varten tarvittavien seikkojen selvittämiseen. Momentissa tarkoitettaisiin vain pesäluettelon vähimmäissisältöä, eikä estettä luonnolli-

sesti olisi sille, että pesänhoitaja sisällyttäisi pesäluetteloon jatkossakin velallisen kaikki velat. Näin olisi tarkoituksenmukaista menetellä erityisesti silloin, kun oletetaan, että konkurssi tulee jatkumaan täysimittaisena. Pesänhoitajan on ilmoitettava tiedossa oleville velkojille konkurssisaatavien valvonnasta. Velkojan voidaan katsoa olevan pesänhoitajan tiedossa, jos velka ilmenee pesänhoitajan hallussa olevasta velallisen kirjanpitoaineistosta tai muusta liiketoimintaan liittyvästä materiaalista, jota voidaan pitää luotettavana. Jos pesäluettelo sisältää vain suurimmat velkojat ja konkurssi jatkuu, loputkin velkojat on selvitettävä ennen valvontapäivän määrittämistä. Kaikkien velkojen luetteleminen voi olla tarkoituksenmukaista myös silloin, kun pesänhoitaja pitää 14 luvun 5 §:n 4 momentissa tarkoitetun ilmoituksen tekemistä rikosepäilystä poliisille tarpeellisenä. Jos velallisen kaikkia velkoja ei ole merkitty pesäluetteloon, pesänhoitajan tulisi ilmoituksen tekemisen yhteydessä ilmoittaa poliisille kirjanpidosta ilmenevät velkojat ja heidän saatavansa. Pesäluettelo olisi siten tarkoituksenmukaista tehdä vähimmäisvaatimusten mukaisena lähinnä silloin, kun konkurssin oletetaan raukeavan, eikä syytä tehdä poliisille rikosilmoitusta ole ilmennyt.

Suurimpien velkojen käsitettä tulkittaisiin samoista lähtökohdista kuin muualla konkurssilaisissa, kuten pykälän 4 momentissa ja 10 luvun 2 §:n 3 momentissa, ja sitä voitaisiin täsmentää konkurssiasiajn neuvottelukunnan suosituksilla. Velallisen muilla merkittävillä sitoumuksilla tarkoitettaisiin esimerkiksi velallisen antamia rahallisesti merkittäviä takauksia ja vierasvelkapanteja. Velallisen olisi jatkossakin vahvistettava pesäluettelon tiedot oikeiksi. Tiivistelmää koskevaa säännöstä yksinkertaistettaisiin siten, että tiivistelmä olisi laadittava, jos se on tarkoituksenmukaista. Pesäluettelon laajuus voisi jatkossakin olla yksi syy, jonka johdosta tiivistelmän laatiminen on tarkoituksenmukaista.

Velallisen petoksesta tuomitaan rikoslain 39 luvun 2 §:n 1 momentin 4 kohdan nojalla velallinen, joka konkurssimenettelyssä jättää ilmoittamatta velan hankkiakseen itselleen tai toiselle oikeudetonta hyötyä. Kun pesänhoitaja päättää, että pesäluettelo tehdään vähimmäisvaatimusten mukaisesti, edellä mainitun kohdan perusteella ei voitaisi tuomita velallista, joka jättää ilmoittamatta vähäisen velan tai muun sellaisen velan, joka ei kuulu pesäluettelon vähimmäisvaatimukseen. Tahallinen väärän tai harhaanjohtavan tiedon antaminen, esimerkiksi väärän arvion vahvistaminen velkojen kokonaismäärästä, voi tulla arvioitavaksi momentin 3 kohdan nojalla.

Pykälän 2 momenttia muutettaisiin siten, että pesäluettelon viivästyessä ei enää haettaisi määräajan pidennystä tuomioistuimelta, vaan pesänhoitaja itse merkitsisi konkurssi- ja yritys-saneerausasioiden asianhallintajärjestelmä Kostiin pesäluettelon arvioitun valmistumispäivämäärän ja syyt, joiden vuoksi pesäluettelo ei ole laadittu määräajassa. Pesäluettelo olisi lähtökohtaisesti laadittava kahden kuukauden määräajassa, josta voitaisiin poiketa vain pesänhoitajasta riippumattomasta erityisestä syystä, kuten kirjanpidon keskeneräisyyden tai velallisen pakoilun vuoksi. Merkintä olisi tehtävä heti, kun peruste siihen on tiedossa, ja joka tapauksessa ennen määräajan päättymistä. Jos este pesäluettelon valmistumiselle ei arvioidunkaan ajan puitteissa poistuisi, voitaisiin tehdä uusi merkintä. Säännös parantaisi konkurssiasiamiehen mahdollisuuksia valvoa konkurssimenettelyjen etenemistä sekä asianosaisten tiedonsaantia. Pesänhoitajan olisi tehtävä samansisältöinen ilmoitus myös konkurssiasiaa käsittelevälle tuomioistuimelle. Tuomioistuimen ei olisi tarpeen ryhtyä ilmoituksen johdosta mihinkään erityisiin toimiin, mutta se voisi kirjata uuden määräajan voidakseen seurata vireillä olevan asian etenemistä.

2 §. Velallisselvitys. Pykälän 1 momentin 1 kohtaan lisättäisiin sana säätiö, jolloin pesänhoitajan tulisi sisällyttää velallisselvitykseen tieto velallisen omistus- ja konsernisuhteista myös silloin, kun velallinen on säätiö. Yhteisön lisäksi myös säätiöllä voi olla konsernisuhteeseen pe-

rustuva määräysvalta muuhun oikeushenkilöön ja myös säätiö voi olla määräysvallan kohteena.

Pykälän 2 momenttiin tehtäisiin 1 §:n 2 momenttia vastaavat muutokset.

10 luku **Konkurssin raukeaminen**

2 §. *Hakemus konkurssin raukeamisesta.* Pykälä sisältää säännökset konkurssin raukeamista koskevan hakemuksen sisällöstä ja lisäksi hakemusta koskevia menettelysäännöksiä. Säännöksiä ehdotetaan tarkistettaviksi erityisesti sen vuoksi, että käytännössä menettelyn alkamisesta konkurssin raukeamiseen kulunut aika on saattanut olla hyvinkin pitkä, vaikka siihen ei olisi ilmennyt mitään erityistä syytä.

Voimassa olevan 2 §:n 3 momentin mukaan pesähoitajan on toimitettava raukeamista koskeva esityksensä velkojille ennen kuin hänellä on oikeus hakea raukeamista tuomioistuimelta. Menettelyyn ei tältä osin ehdoteta muutosta. Pykälän 3 momentin säännökset ehdotetaan kuitenkin siirrettäviksi 1 momenttiin pykälän selkeyttämiseksi.

Pesähoitajan on haettava konkurssin raukeamista tuomioistuimelta ilman aiheutonta viivytystä sen jälkeen, kun peruste siihen on käynyt ilmi. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi määräaika, jossa pesähoitajan on toimitettava esityksensä velkojille ennen hakemuksen tekemistä tuomioistuimelle. Esitys olisi toimitettava kuukauden kuluessa pesäluettelon ja velallisselvityksen valmistumisesta. Tällainen määräaika olisi tarpeellinen, koska konkurssimenettelyt ovat saattaneet kestää hyvinkin pitkän ajan ilman, että siihen olisi ilmennyt mitään syytä. Esitetty määräaika ei kuitenkaan olisi ehdoton. Esimerkiksi vireillä oleva esitutkinta tai oikeudenkäynti taikka omaisuuden realisaatioarvon selvittäminen voisi olla sellainen syy, jonka vuoksi esitystä ei voida tehdä kuukauden määräajassa. Pesähoitajan tulisi ottaa huomioon myös se, että pesähoitajalla ei konkurssin raukeamisen jälkeen ole enää puhevaltaa velkojien puolesta esimerkiksi velallisen rikosta koskevassa asiassa. Jos esitystä ei voida tehdä velkojille määräajassa, pesähoitajan tulisi merkitä viivästyksen syy konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmään. Tällainen merkintä olisi hyödyllinen sekä velkojien ja velallisen tiedonsaannin että konkurssiasiamiehen valvontamahdollisuuksien kannalta.

Pykälän 2 momenttiin siirrettäisiin voimassa olevasta 1 momentista säännökset, jotka koskevat konkurssin raukeamista koskevan hakemuksen tekemistä tuomioistuimelle. Näitä säännöksiä samoin kuin pykälän otsikkoa ja sen 3 momenttia muutettaisiin siten, että sanan ”esitys” sijasta käytetään tuomioistuinmenettelyyn paremmin soveltuvaa sanaa ”hakemus”. Ensin mainittu termi säilytettäisiin laissa vain siltä osin kuin kysymys on raukeamishakemuksen tuomioistuimeen jättämisestä edeltävistä vaiheista. Pykälän 3 momentti vastaisi muutoin voimassa olevaa 2 momenttia. Raukeamishakemus voitaisiin jatkossakin tehdä myös tilanteessa, jossa pesäluettelo on jäänyt 4 luvun 6 §:n 3 momentissa mainitun syyn vuoksi vahvistamatta.

3 §. *Konkurssin raukeamista koskevan asian käsittely.* Pykälässä muutettaisiin sana ”esitys” tuomioistuinmenettelyyn paremmin soveltuvaksi sanaksi ”hakemus”.

4 §. *Pesähoitajan palkkio konkurssin rauketessa.* Pykälä 2 momenttiin lisättäisiin säännös, jonka mukaan pesähoitajan tulisi raukeamisesityksen yhteydessä toimittaa velkojille, velalliselle ja konkurssiasiamiehelle myös palkkiota ja kulujen korvaamista koskeva vaatimuksensa. Lisäksi tuomioistuimen velvollisuus varata velalliselle tilaisuus tulla kuulluksi muutettaisiin samalla tavoin harkinnanvaraiseksi kuin velkojien ja konkurssiasiamiehen osalta on jo voi-

massa olevassa laissa. Kuuleminen voisi edelleen olla tarpeen erityisesti silloin, kun pesänhoitajan palkkiovaatimus ei ole konkurssiasiaan neuvottelukunnan suosituksen mukainen tai kun pesänhoitaja on laskuttanut toimista, jotka hän on tehnyt toimitettuaan laskun jo tiedoksi velalliselle ja velkojille. Velallisella ja velkojilla olisi luonnollisesti oikeus lausua asiassa myös omasta aloitteestaan sekä hakea päätökseen muutosta, vaikka tuomioistuin ei olisikaan varannut heille tilaisuutta tulla kuulluksi. Koska konkurssiasiamies ei ole menettelyn asianosainen, pykälässä on tarpeen säilyttää nimenomainen säännös konkurssiasiamiehen oikeudesta lausua ja hakea muutosta oma-aloitteisesti.

7 §. Ilmoitukset ja muutoksenhaku. Pykälän 2 momentissa muutettaisiin sana ”esitys” tuomioistuinmenettelyyn paremmin soveltuvaksi sanaksi ”hakemus”.

11 luku **Julkisselvitys**

1 §. Julkisselvitykseen siirtyminen. Pykälän 2 momentin ensimmäisen virkkeen sanajärjestystä muutettaisiin eräiden käytännössä esiintyneiden epäselvyyksien poistamiseksi. Säännöksen tarkoituksena on, että pesänhoitajaa ja tuomioistuimen harkinnan mukaan velallista ja suurimpia velkojia kuullaan konkurssiasiamiehen tekemän esityksen johdosta, eikä se, että konkurssiasiamies esittäisi tuomioistuimelle näiden tahojen kuulemista.

2 §. Julkisselvitykseen siirtymisen vaikutukset. Pykälän 2 momenttia muutettaisiin velkojien tiedonsaannin parantamiseksi niin, että julkisselvittäjän olisi oma-aloitteisesti täytettävä pesänhoitajalle 14 luvun 11 §:n mukaan kuuluva selonteko- ja tietojenantovelvollisuus, jollei konkurssiasiamies toisin määrää. Julkisselvittäjän olisi siten laadittava vuosiselonteko ja toimitettava se velalliselle ja suurimmille velkojille sekä pyynnöstä muillekin velkojille. Konkurssiasiamies saisi vuosiselonteon Kosti-järjestelmän kautta. Julkisselvittäjän olisi pyynnöstä annettava velkojalle myös muita kuin 14 luvun 11 §:n 2 momentissa tarkoitettuja konkurssipesää ja sen hoitoa koskevia tietoja.

Konkurssiasiamies voisi esimerkiksi julkisselvittäjän nimittämistä koskevassa päätöksessä vapauttaa julkisselvittäjän 14 luvun 11 §:ssä säädetyistä velvollisuuksista. Konkurssiasiamies voisi menetellä näin, jos hän ei pidä vuosiselonteon laatimista tarkoituksenmukaisena. Tällaisen poikkeuksen nojallakaan julkisselvittäjä ei voisi kieltäytyä antamasta velkojalle sellaisia tämän pyytämiä tietoja, joiden saamiseen velkojilla olisi oikeus myös tavanomaisessa konkurssimenettelyssä.

Samalla momentista poistettaisiin sanat ”soveltuvin osin”. Ilman tätä ilmaisuakin on selvää, ettei julkisselvittäjään voida soveltaa sellaisia pesänhoitajaa koskevia säännöksiä, jotka eivät asian luonteen vuoksi häneen sovellu. Kuten konkurssilain esitöissä (HE 26/2003 vp, s. 110) on todettu, lähtökohtana on, että julkisselvittäjä suorittaa samat tehtävät kuin pesänhoitaja. Osin julkisselvittäjän valtuudet ovat kuitenkin laajemmat kuin pesänhoitajan normaalissa konkurssimenettelyssä. Kun velkojainhallintoa ei julkisselvityksessä ole, eivät velkojainhallintoa koskevat säännökset sovellu julkisselvittäjään, eivätkä esimerkiksi pesänhoitajan päätösvaltaa rajoittavat säännökset siten koske julkisselvittäjää. Myöskään esimerkiksi pakkokeinoja koskevaa 8 luvun 10 §:ää ei sovelleta julkisselvittäjään. Sen sijaan esimerkiksi jälkiselvitystä koskevia säännöksiä sovelletaan myös julkisselvityksessä.

4 §. Julkisselvityksen päättäminen. Pykälän uudessa 3 momentissa säädettäisiin mahdollisuudesta moittia konkurssiasiamiehen hyväksymää julkisselvityksen lopputilitystä. Moittia voitaisiin lopputilityksen jako-osuuksia koskevaa eli 19 luvun 2 §:n 3 momentissa tarkoitettua osaa.

Siten moittiminen tulisi käytännössä kysymykseen vain sellaisissa julkisselvityksissä, joissa on 11 luvun 2 §:n nojalla järjestetty valvonta. Moittimiseen sovellettaisiin 19 luvun 6 §:n säännöksiä, lukuun ottamatta sen 1 momentissa viitattuun 15 luvun 11 §:ään sisältyviä säännöksiä tyytymättömyyden ilmoittamisesta.

Moitetta koskevan hakemuksen voisivat tehdä velallinen tai velkojat. Velkojalla ei muutoksenhakua koskevien yleisten oppien mukaisesti olisi kuitenkaan muutoksenhakuoikeutta silloin, kun hänen esittämänsä moite ei menestyessäänkään johtaisi velkojalle tulevan jako-osuuden kasvamiseen. Kysymys voi olla esimerkiksi tilanteesta, jossa velkojan saatava on niin pieni, ettei esitetty moite vaikuttaisi jako-osuuteen.

Hakemuksen menestyessä tuomioistuin kumoaisi lopputilityksen hyväksymisen tai muuttaisi lopputilitystä. Hakemus olisi 15 luvun 12 §:n säännöksiä vastaten tehtävä kuukauden kuluessa siitä, kun velkojille on ilmoitettu hyväksytystä lopputilityksestä, ja joka tapauksessa viimeistään kolmen kuukauden kuluessa hyväksymisestä. Konkurssipesän puhevaltaa käyttäisi julkisselvittäjä, jonka tehtävä jatkuisi vielä moiteoikeudenkäynnin ja siitä aiheutuvien jälkitoimenpiteiden ajan.

4 a §. *Tilaisuuden varaaminen ulosmittaukseen julkisselvityksen yhteydessä.* Uusi pykälä koski tilannetta, jossa konkurssipesään olisi jäänyt konkurssimenettelyn kustannusten ja muiden massavelkojen suorittamisen jälkeen niin vähän jaettavia varoja, ettei jakoluettelon laatimista voida pitää tarkoituksenmukaisena. Vaikka myös valvontamenettelyn järjestäminen ja jakoluettelon laatiminen sekä periaatteessa myös konkurssihallinnon palauttaminen säilyisivät sinänsä sallittuina vaihtoehtoina, tällaisessa tilanteessa olisi yleensä tarkoituksenmukaisempaa soveltaa konkurssilain 3 luvun 12 §:n mukaista menettelyä. Tällöin julkisselvittäjä ilmoittaisi lopputilityksen ja muiden lopputoimien yhteydessä tilanteesta ulosottomiehelle ja varaisi tälle tilaisuuden kohtuullisessa ajassa ulosmitata se velallisen omaisuus, jota ei tarvita massavelkojen maksamiseen. Viitatus pykälän toisessa virkkeessä todetaan, ettei ilmoitusta ulosottomiehelle kuitenkaan tarvitse tehdä, jos se on varojen vähäisyyden tai muun syyn vuoksi ilmeisen tarpeetonta. Tällöin kysymyksessä olisi yleensä erityisen vähäinen määrä jaettavia varoja.

12 luku **Konkurssisaatavat, valvonta ja saatavien selvittäminen**

3 §. *Yhteisvelkasuhteet.* Pykälän 1 momentin sanamuotoa selkeytettäisiin käytännössä esiintyneiden tulkintaongelmien välttämiseksi. Momentin mukaan velkoja voi valvoa velalliselta olevan saatavansa sen suuruisena kuin se oli konkurssin alkaessa ottamatta huomioon sen jälkeen takaajalta saamaansa suoritusta. Velkojalla ei kuitenkaan ole tätä oikeutta, jos takaaja on maksanut päävelan kokonaan ennen 5 §:ssä tarkoitettua valvontapäivää.

Päävelalla tarkoitetaan vakiintuneesti sitä osaa velasta, josta takaaja vastaa. Jos takaajan vastuu on rajoitettu vain osaan velasta ja takaaja on suorittanut velkojalle takaussitoumuksen mukaisen määrän ennen valvontapäivää, velkoja saa valvoa vain sen saatavan, joka velkojalla on edelleen velalliselta. Takaajan on tällöin itse valvottava saatavansa velallisen konkurssissa. Lain 18 luvun 6 §:ssä käytetään ilmaisua ”päävelka, josta takaaja vastaa”. Nyt puheena olevassa momentissa käytettäisiin samaa ilmaisua.

5 §. *Valvontapäivän määrittäminen.* Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin säännös, jonka mukaan pesänhoitajan olisi merkittävä konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmä Kostiin viivästyksen syy, jos valvontapäivää ei ole määrätty kuukauden kuluessa pesäluettelon valmistumisesta. Muutos ja sen taustasyt vastaisivat pitkälti edellä 10 luvun 2 §:n 1 momen-

tin yhteydessä todettua. Valinta sen välillä, tulisiko pesänhoitajan tehdä mainitussa momentissa vai tässä momentissa tarkoitettu ilmoitus, määräytyisi sen perusteella, pitääkö pesänhoitaja ilmoituksen tekohetkellä todennäköisempänä, että konkurssissa tullaan määräämään valvontapäivä vai tekemään raukeamisesitys.

6 §. *Konkurssivelkojan oikeus jako-osuuteen.* Pykälän 1 momenttiin keskitettäisiin ne vaihtoehtoiset tavat, joilla velkojan on meneteltävä voidakseen saada jako-osuutta saatavalleen. Momentin 2 ja 3 kohta vastaisivat asiallisesti momentin nykyistä sisältöä. Momentin 1 kohdassa todettaisiin nimenomaisesti, että myös ennen valvontapäivän määräämistä ilmoitettu saatava otetaan huomioon. Näin meneteltäisiin tyypillisesti silloin, kun suurimmat velkojat olisivat ilmoittaneet saatavansa jo pesäluettelon laatimista varten muutettavaksi ehdotetun 9 luvun 1 §:n mukaisesti. Myös pienet velkojat ovat saattaneet ilmoittaa oma-aloitteisesti saatavistaan jo ennen valvontapäivän määräämistä, ja tällaiset ilmoitukset tulisi ottaa huomioon tai tarvittaessa niitä tulisi 15 §:n mukaisesti täydennettäväksi.

Pykälän 2 ja 3 momentti säilyisivät ennallaan (HE 26/2003 vp, s. 117).

Pykälään ehdotetun 4 momentin mukaan ennen valvontapäivän määräämistä tehdyn saatavailmoituksen sisällöstä olisi voimassa, mitä valvontakirjelmän sisällöstä säädetään 7 §:ssä. Siten esimerkiksi korkovaatimuksen osalta edellytettäisiin, että ennen valvontapäivää tehdyssä ilmoituksessa mainittaisiin korkovaatimus nimenomaisesti samalla tavoin kuin valvontakirjelmässä eikä esimerkiksi ilmoituksen liitteenä olevaan laskuun merkitty viivästyskorkoprosentti olisi riittävä. Saatavailmoituksen tarkastamisen ja täydentämisen osalta noudatettaisiin, mitä luvun 14 ja 15 §:ssä säädetään valvonnan tarkastamisesta ja täydentämisestä.

8 §. *Saatavan huomioon ottaminen ilman valvontaa.* Pykälän 1 momenttia muutettaisiin siten, että pesänhoitajalla olisi jatkossa mahdollisuuden sijasta velvollisuus ottaa perusteeltaan ja määrältään selvät saatavat huomioon silloin, kun kysymys on suurella määrällä velkojia olevista samaan tai samanlaiseen perusteeseen liittyvistä saatavista eikä ole selvää, ettei saataville ole odotettavissa jako-osuutta. Säännös on tarkoitettu sovellettavaksi erityisesti verkkokauppojen, matkatoimistojen ja muiden sellaisten yritysten konkurssissa, joiden toimintaan liittyy tyypillisesti suuri määrä velkojia. Muilta osin selvien saatavien huomioon ottaminen säilyisi mahdollisuutena, jonka käyttäminen on tarkemmin ohjattu konkurssiasian neuvottelukunnan suosituksilla ja konkurssilain esitöissä (ks. HE 26/2003 vp, s. 118–119). Se, että saatavan perusteesta ja määrästä ei ole epäselvyyttä, samoin kuin saatavien suurta määrää koskeva ilmaus, vastaisivat nykyisen lain ilmaisuja.

Pesänhoitajan velvollisuus ilmoittaa saatavien oma-aloitteisesta huomioon ottamisesta asianomaisille velkojille sekä ilmoitustapoja koskeva sääntely säilyisivät asiallisesti ennallaan, mikä ilmenisi 2 momenttiin erotettavista säännöksistä.

Pykälän nykyinen 2 ja 3 momentti siirtyisivät sellaisinaan 3 ja 4 momentiksi.

13 luku **Jakoluetteloehdotus ja jakoluettelon vahvistaminen**

2 §. *Jakoluetteloehdotuksen määräpäivä ja toimittaminen.* Pykälän 1 momenttiin sisältyvät määräjät puolitettaisiin. Pesänhoitajan olisi laadittava jakoluetteloehdotus yhden kuukauden tai, jos kysymys on laajasta konkurssipesästä, kahden kuukauden kuluessa valvontapäivästä. Tuomioistuimien voisi jatkossakin pesänhoitajan pyynnöstä erityisestä syystä pidentää tätä määräaikaa.

16 §. *Vahvistetun jakoluettelon oikaiseminen ja muuttaminen.* Pykälän 1 ja 2 momentti säilyisivät ennallaan.

Pykälään otettaisiin uusi 3 momentti, jossa säädettäisiin mahdollisuudesta muuttaa jakoluetteloa määrältään ehdollisina vahvistettujen saatavien osalta. Momentin mukaan pesähoitajan tai velkojan vaatimuksesta tuomioistuimien voisi täsmentää jakoluettelossa määrältään ehdollisena vahvistetun saatavan suuruuden. Pesähoitajalla tai velkojalla olisi siten mahdollisuus pyytää jakoluettelon muuttamista silloin, kun hän katsoo saatavan perusteen ja määrän tulleen riittävällä tavalla selvitettyksi. Velkojia ja velallista kuultaisiin pykälän mukaisin edellytyksin. Jos tuomioistuimien katsoo saatavan määrän tulleen selvitettyksi, jakoluetteloa muutettaisiin siten, että siinä vahvistettaisiin saatavan lopullinen määrä ehdollisen sijasta.

Vaatimuksen tekeminen tuomioistuimelle tulisi kysymykseen lähinnä silloin, kun selvitettyksi katsotun saatavan määrästä ei päästä konkurssimenettelyssä sopimukseen. Kysymyksen tulisi olla saatavasta, jota koskevien riitojen ratkaiseminen kuuluu yleisen tuomioistuimen toimivaltaan. Tyypillinen saatava, johon menettelyä sovellettaisiin, olisi vahingonkorvaussaatava. Jakoluettelon muuttaminen edellyttäisi, että saatavan määrä on selvitettävissä.

Pykälän voimassa oleva 3 momentti siirtyisi 4 momentiksi ja siihen lisättäisiin mahdollisuus riitauttaa 3 momentin nojalla täsmennettäväksi vaaditun saatavan määrä.

15 luku **Velkojien päätösvallan käyttäminen**

6 §. *Velkojainkokouksen koollekutsuminen.* Pykälän 1 momenttia muutettaisiin joustavammaksi siten, että ensimmäinen velkojainkokous voitaisiin tarvittaessa pitää jo ennen pesäluettelon valmistumista. Tällöin uutta velkojainkokousta ei olisi välttämätöntä enää järjestää pesäluettelon valmistumisen jälkeen. Näin voi olla tarkoituksenmukaista menetellä esimerkiksi silloin, kun on tarvetta ratkaista kiireellisesti omaisuuden realisointia koskevia kysymyksiä. Edellytyksenä olisi, että muutettavaksi ehdotetussa 9 luvun 1 §:ssä tarkoitetut suurimmat velkojat olisi jo luotettavasti selvitetty ennen koollekutsumiseen ryhtymistä. Jos tiedossa olisi tässä vaiheessa myös muita kuin suurimpia velkojia, velvollisuus heidän kutsumiseensa määräytyisi jatkossakin 7 ja 8 §:n säännösten mukaisesti. Muutos olisi linjassa paitsi velkaselvittelyn keventämistä koskevien muutosehdotusten, myös sen seikan kanssa, että luvun 2 §:n 2 momentissa tarkoitettu muu päätöksentekomenettely on jo nykyisin mahdollinen ennen pesäluettelon valmistumista.

16 a luku **Konkurssipesän julkisoikeudellinen ympäristövastuu**

1 §. *Yleissäännös konkurssipesän ympäristövastuusta.* Uuden 16 a luvun säännöksillä selvennettäisiin ympäristölainsäädännöstä johtuvien julkisoikeudellisten vastuiden asemaa konkurssissa. Julkisoikeudellinen ympäristövastuu voi perustua esimerkiksi ympäristönsuojelulain, vesilain, luonnonsoojelulain, jätelain, maa-aineslain, kemikaaliturvallisuuslain tai säteilylain säännöksiin. Julkisoikeudelliseen ympäristövastuuseen kuuluu myös muun muassa vastuu ympäristövastuulaissa tarkoitetuista ehkäisevistä ja korjaavista toimista. Julkisoikeudellisella ympäristövastuulla tarkoitetaan käytännössä ympäristön muutoksen tai ympäristövahingon torjuntaa, korjaamista, puhdistamista, ennallistamista tai muuta tällaista toimea.

Säännökset eivät koskisi yksityisoikeudellista ympäristövastuuta, kuten toiminnanharjoittajan korvausvelvollisuutta naapurikiinteistön omistajalle aiheutuneesta vahingosta. Esityksessä ei ehdoteta muutoksia, jotka vaikuttaisivat oikeuteen saada korvausta ympäristölle aiheutuneesta vahingosta. Velallisen toiminnan johdosta vahinkoa kärsineen on siten jako-osuutta saadaksesen valvottava saatavansa normaaliin tapaan konkurssimenettelyssä.

Sääntelyllä ei myöskään olisi vaikutuksia ympäristönsuojelulaissa tarkoitetun vakuuden realisoinnin edellytyksiin.

Pykälästä ilmeni se lähtökohta, että konkurssipesän julkisoikeudellinen ympäristövastuu määräytyisi konkurssilain mukaan, eikä viranomaisen voi konkurssilaissa tarkoitettujen tilanteiden lisäksi velvoittaa konkurssipesää ryhtymään esimerkiksi korjaaviin toimenpiteisiin ympäristölainsäädännön nojalla tai saada saatavilleen massavelka-asemaa. Konkurssilain sääntely on tarkoitettu tyhjentäväksi.

Pykälässä säädettäisiin ensinnäkin siitä, että konkurssipesällä ei ole velvollisuutta ryhtyä toimenpiteisiin muissa kuin 16 a luvussa tarkoitetuissa tilanteissa, jos julkisoikeudellisen ympäristövastuun synnyttävä tapahtuma on sattunut ennen konkurssin alkamista. Toiseksi pykälään otettaisiin selventävä säännös siitä yleisestä konkurssioikeudellisesta periaatteesta, että saatavat, joiden oikeusperuste on syntynyt ennen konkurssin alkamista, ovat konkurssisaatavia. Periaate ilmenee myös konkurssilain 1 luvun 5 §:stä. Vastaavasti sellaiset ympäristöoikeudelliset saatavat, joiden oikeusperuste on syntynyt vasta konkurssin alkamisen jälkeen, olisivat massavelkoja. Massavelasta olisi kysymys esimerkiksi silloin, kun velallisen toiminnassaan käyttämä säiliö rikkoutuu ja siitä vuotaa ympäristölle vaarallista ainetta maaperään sen jälkeen, kun velallinen on asetettu konkurssiin. Eräille ympäristövastuuseen perustuville saataville annettaisiin kuitenkin massavelan asema riippumatta oikeusperusteen syntymisajankohdasta. Näistä tilanteista säädettäisiin luvussa nimenomaisesti. Velallista vastaan annettu hallintopakkopäätös ei lähtökohtaisesti olisi voimassa konkurssipesää vastaan. Tämä johtuu siitä, että konkurssipesän konkurssilain mukainen vastuu olisi rajoitetumpi kuin velallisen ympäristölainsäädännön mukainen vastuu. Estettä ei kuitenkaan olisi kohdistaa velallista vastaan annettua hallintopakkopäätöstä konkurssipesään silloin ja siltä osin kuin päätös sisältää ympäristövastuita, jotka konkurssilain mukaan kuuluvat konkurssipesälle. Viranomaisen voisi antaa konkurssipesää vastaan hallintopakkopäätöksen vain niissä tilanteissa, joissa konkurssipesällä on konkurssilain mukaan ympäristövastuu.

Konkurssipesän vastuun laajuuteen ei saa olla vaikutusta sillä seikalla, onko hallintopakkomenettely ollut vireillä ennen konkurssia vai ei. Siltä osin kuin velvoitteet eivät ehdotetun 16 a luvun mukaan kuulu konkurssipesän vastuun piiriin, ne ovat konkurssisaatavan asemassa. Ehdotetulla sääntelyllä ei sen sijaan ole vaikutusta siihen, mitä velvoitteita kiinteistön mahdolliseen uuteen omistajaan kohdennetaan tilanteessa, jossa kiinteistö konkurssimenettelyssä luovutetaan eteenpäin, eikä sääntely estä esimerkiksi jätevakuuden realisoimista hallintopakkomenettelyn kautta.

Uhkasakkolain 21 §:n mukaan jos omistaja tai haltija vaihtuu uhan asettamista koskevan päätöksen tekemisen jälkeen ja päätökseen on haettu muutosta, asian käsittelyä valitusviranomaisessa voidaan jatkaa ja antaa asiassa uuteen omistajaan tai haltijaan kohdistuva päätös. Säännöksen perustelujen (HE 63/1990 vp) mukaan säännös koskee kaikkia omistajanvaihdoksia, ja asianosaisseuraannon syynä voi olla myös velvoitetun kuolema tai konkurssi. Esityksessä ehdotettu konkurssipesän vastuun laajuutta koskeva sääntely on konkurssitilanteiden kannalta erityissääntelyä, jonka rajoja ei voida laajentaa uhkasakkolain 21 §:n tulkinnalla. Siten uhkasakkolain 21 §:n säännöstä voitaisiin soveltaa konkurssipesään ainoastaan silloin, kun konkurssipesästä tulee 16 a luvun säännöksissä tarkoitettu haltijataho. Tällainen tilanne voi olla

esimerkiksi se, että 3 §:n 1 momentin mukaan konkurssipesään sovelletaan jätteen haltijan velvollisuuksia silloin, kun kysymys on vaarallisesta jätteestä.

Konkurssipesän oikeus hakea muutosta sitä vastaan annettuun hallintopakkopäätökseen määräytyisi kulloinkin sovellettavaksi tulevan ympäristölainsäädännön perusteella. Koska kysymys on ympäristövelvoitteita koskevasta viranomaisen päätöksestä, haettaisiin muutosta hallintotuomioistuimelta. Velvoitteen olemassaoloa ja laajuutta koskevat riidat ratkaistaisiin siten hallintotuomioistuimessa. Jos viranomainen taas teettää toimenpiteet ja perii korvausta pesältä, on kysymys siitä, onko korvaus katsottava massavelaksi vai valvottavaksi velaksi. Tämä kysymys saatavan luonteesta on konkurssioikeudellinen ja ratkaistaan konkurssimenettelyn yhteydessä. Muutoksenhaku tapahtuu yleiseen tuomioistuimeen.

Siltä osin kuin konkurssipesälle syntyisi luvun säännösten mukaan toimimisvelvollisuus ja sitä seuraava kustannuskorvausvastuu, konkurssipesän olisi noudatettava sellaisia kyseiseen elinkeinon mahdollisesti liittyviä lupamääräyksiä, joilla on merkitystä säännöksissä tarkoitettun vaaran eliminoinnin kannalta. Samoin jos konkurssipesä ajaa alas velallisen liiketoiminnan ja osana alasajoa ylläpitää toimintaa omaisuuden myyntikuntoisuuden säilyttämiseksi, sen on tältä osin noudatettava toimintaan liittyviä lupamääräyksiä, kuten luvassa asetettuja päästörajoituksia. Velvollisuus noudattaa lupamääräyksiä rajoittuisi jatkettun toiminnan kannalta merkityksellisiin lupamääräyksiin. Konkurssipesällä ei olisi velvollisuutta noudattaa lupamääräyksiä, jotka eivät liity konkurssipesän itsensä toimintaan, eikä esimerkiksi luvassa velalliselle asetettu ennallistamisvelvoite koskisi toimintaa alas ajavaa konkurssipesää.

2 §. *Konkurssipesän toimimisvelvollisuus ja vastuu kustannuksista.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin konkurssipesän velvollisuudesta ryhtyä tiettyihin välttämättöminä pidettäviin toimenpiteisiin. Konkurssipesän tulisi maksaa momentissa tarkoitettut toimenpiteet pesän varoista. Jos viranomainen tekisi tai teettäisi tällaisia toimenpiteitä julkisilla varoilla, konkurssipesä olisi tältä osin massavelkaisessa vastuussa kustannuksista. Mainittu toimimisvelvollisuus ja sitä vastaava massavelka-asema rajoitettaisiin sellaisiin toimiin, jotka ovat välttämättömiä ympäristön pilaantumisen tai ympäristön merkittävän haitallisen muuttumisen ehkäisemiseksi tai rajoittamiseksi. Ympäristön pilaantuminen olisi ymmärrettävä ympäristönsuojelulain 5 §:n 1 momentin 2 kohdassa määritellyllä tavalla päästönä, jonka seurauksena aiheutuu yksin tai yhdessä muiden päästöjen kanssa kyseisessä lainkohdassa tarkoitettuja seurauksia. Konkurssipesän vastuu koskisi tilanteita, joissa tällaisesta pilaantumisesta aiheutuisi tai uhkaisi aiheutua vakavaa vaaraa tai vakavaa haittaa terveydelle tai ympäristölle.

Pesän toimimisvelvollisuuden edellytysten arviointi olisi tapauskohtaista ja olosuhdesidonnaista. Toimimisvelvollisuus voisi olla käsillä esimerkiksi tilanteessa, jossa kiinteistöllä olevat jätevesialtaat on tyhjennettävä tai niitä on tarkkailtava ja huollettava määräajoin pykälässä tarkoitettujen seurausten välttämiseksi. Tämänkaltaisessa tilanteessa voisi ilmetä myös tarve toteuttaa välttämättömiksi arvioitavia patoturvallisuuden ylläpitoon liittyviä toimia. Toimimisvelvollisuus voisi kytkeytyä myös ympäristö- ja terveysvaarallisten aineiden ja jätteiden sekä muuntogeenisten organismien asianmukaiseen säilyttämiseen teollisuuslaitoksessa tai varastorakennuksissa, mikä voisi edellyttää sähkön ja lämmön toimittamista, ilmanvaihdon ylläpitämistä tai vartioinnin järjestämistä kiinteistölle taikka jätehuollon järjestämistä.

Vaaran tai haitan vakavuus ihmisten terveydelle tai ympäristölle jouduttaisiin arvioimaan tapauskohtaisesti ja kokonaisharkintaa soveltaen. Arvioinnissa painoarvoa annettaisiin esimerkiksi mahdollisen ympäristövahingon vaikutuksille ihmisten terveydelle, vedenkäyttöön soveltuville pohjavesialueille taikka lajien tai luontotyyppien suojelutasolle. Vakavana voitaisiin pitää esimerkiksi vaarallisten kemikaalien päästöä taikka räjähdys- tai tulipalovaaraa. Myös esimerkiksi vesimassojen hallitsemattomat purkaukset voivat olla pykälässä tarkoitettuja va-

kavia seurauksia. Vakavaa vaaraa tai vakavaa haittaa terveydelle tai ympäristölle voi aiheutua myös esimerkiksi vesilain ja patoturvallisuuslain mukaisten rakenteiden ja rakennelmien ylläpidon tai asianmukaisen käytön laiminlyönnistä. Se, mitä todennäköisyyden astetta kussakin tapauksessa edellytettäisiin, olisi harkittava suhteessa seurauksen arvioituun vakavuuteen. Uhkaavan vahingon torjuminen ennalta voisi monessa tapauksessa olla perustellumpaa kuin vahingon toteutuessa tilanteen edellyttämiin raskaisiin jälkihoitotoimenpiteisiin turvautuminen. Terveyshaitan arviointiin voidaan tarvita terveysturvallisuuden näkemystä.

Ennallistamistarkoituksessa tehtävät toimet ja korjaavat toimet jäisivät määritelmän ulkopuolelle. Näin ollen esimerkiksi maisemalliset ennallistamistoimet tai kalakannan istuttaminen uudelleen eivät tulisi konkurssipesän vastuun piiriin. Sen sijaan radioaktiiviseen säteilyyn liittyvä ennallistaminen voi joissain tilanteissa olla välttämätöntä lisävahinkojen ehkäisemiseksi tai rajoittamiseksi, jolloin kysymys saattaisi olla 1 momentin määritelmän piiriin kuuluvasta tilanteesta. Tietyissä tilanteissa myös muut ennallistamistoimet, kuten maaperän kunnostaminen, voivat tulla kyseeseen pohjavesien pilaantumisen ehkäisemiseksi tai rajoittamiseksi. Siltä osin kuin toimenpiteet tai niiden jatkaminen jäisi momenttiin sisältyvän määritelmän ulkopuolelle, konkurssipesällä ei olisi toimimisvelvollisuutta eikä myöskään massavelkaista vastuuta viranomaisten mahdollisesti toteuttamien toimenpiteiden kustannuksista. Tällaiset viranomaisen kustannuksella toteutetut toimet olisivat siten konkurssisaatavan asemassa.

Konkurssipesän velvollisuus ryhtyä 1 momentissa tarkoitettuihin toimiin ei olisi riippuvainen siitä, onko konkurssipesä jatkanut velallisen liiketoimintaa. Merkitystä ei olisi myöskään sillä, missä vaiheessa velallisen toimintaa pilaantumisen tai ympäristön haitallisen muuttumisen aiheutumishetki on ollut. Jos aiheutumishetki on ollut vasta konkurssin alkamisen jälkeen, konkurssipesä vastaisi tavanomaisten massavelkavastuuta koskevien periaatteiden mukaisesti toimenpiteistä siitä riippumatta, kuuluisivatko ne 1 momenttiin sisältyvän määritelmän piiriin vai eivät. Momenttiin sisältyvä ilmaus ”velallisen toiminnasta johtuvan” osoittaisi yhtäältä tätä rajanvetoa. Toisaalta ilmaus osoittaisi sen ilmeisen seikan, ettei konkurssipesällä olisi velvollisuuksia suhteessa sellaiseen ympäristön pilaantumiseen tai muuttumiseen, joka ei liittyisi kysymyksessä olevan konkurssipesän ja konkurssivelallisen toimintaan.

Toimiin ryhtymistä olisi pidettävä välttämättömänä momentissa tarkoitettujen haitallisten seurauksen tai sen uhan välttämiseksi. Siten ne olosuhteet, joissa toimimisvelvollisuus syntyisi, on tarkoitettu tiukkaan määritellyiksi. Sen sijaan itse toimet voisivat olla luonteeltaan monenlaisia, kuten pilaantuneiden vesien hallittua käsittelyä ja puhdistamista, vesitaseen tasapainottamista, alueen aitaamista, vaaratilanteen hallitsemiseksi vaadittavien teknisten välineiden hankkimista, mahdollisten suojarakenteiden vahvistamista taikka esimerkiksi sähköä, lämmön tai vartioinnin järjestämistä kiinteistölle.

Konkurssipesän tulisi ryhtyä pykälässä tarkoitettuihin toimiin viipymättä. Toimimisvelvollisuus olisi konkurssilain 14 luvun 5 §:n 1 momentin 9 kohdan mukainen pesänhoitoon kuuluva tehtävä, josta huolehtiminen kuuluu pesänhoitajan velvollisuuksiin. Pesänhoitajan tehtäviin kuuluu myös muun muassa pesään kuuluvan omaisuuden haltuun ottaminen, hoitaminen ja säilyttäminen. Pesänhoitajalla ei useinkaan ole asiantuntemusta arvioida, olisiko ja miltä osin konkurssipesällä 1 momentissa tarkoitettu toimimisvelvollisuus. Pesänhoitajan tulisi tällöin olla viipymättä yhteydessä asianomaiseen viranomaiseen ja tarvittaessa pyytää tämän kannanottoa asiassa. Pesänhoitaja saattaa esimerkiksi havaita, että velallisen kiinteistöllä sijaitsee säiliöitä. Hänen on tällöin selvitettävä säiliöiden sisältö ja oltava yhteydessä asianomaiseen viranomaiseen toimimisvelvollisuuden olemassaolon ja laajuuden selvittämiseksi. Tarvittaessa viranomaisen voi antaa toimenpiteitä koskevan määräyksen kulloinkin sovellettavaksi tulevaan ympäristölainsäädäntöön perustuvien toimivaltuuksiensa nojalla ja mainitun lainsäädännön mukaisessa viranomaismenettelyssä. Ympäristöviranomaisen tarkastelisi konkurssilain sään-

nöksiä vasten, voidaanko tiettyyn ympäristösääntelyn perustuvia päätöksiä kohdistaa konkurssipesään ja, jos voidaan, miltä osin. Kulloinkin sovellettavaksi tulevan ympäristölainsäädännön perusteella määräytyisivät myös esimerkiksi konkurssipesän muutoksenhakuoikeus sekä mahdollinen velvollisuus noudattaa päätöstä muutoksenhausta huolimatta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin konkurssipesän kustannuskorvausvastuusta silloin, kun konkurssipesä ei ole itse ryhtynyt välttämättömiin toimenpiteisiin 1 momentissa tarkoitettussa tilanteessa, vaan viranomainen on joutunut tekemään tai teettämään toimenpiteet. Konkurssipesä olisi massavelkaisessa vastuussa teettämisestä aiheutuneista kustannuksista, kun toimenpiteet on tehty konkurssin alkamisen jälkeen. Sen sijaan kustannukset sellaisista toimenpiteistä, jotka on ehditty toteuttaa jo ennen konkurssin alkamista, jäisivät konkurssisaatavan asemaan, vaikka konkurssin alkamisen jälkeen konkurssipesällä olisi ollut toimimisvelvollisuus ja sitä seuraava kustannuskorvausvastuu. Sillä, milloin viranomainen on tehnyt päätöksen toimenpiteiden teettämisestä, ei olisi vastuun syntyminen kannalta merkitystä.

Jos viranomainen pitää sille aiheutuneita kustannuksia massavelkoina ja pesänhoitaja konkurssisaatavana, pesänhoitajan olisi harkittava viranomaisen perusteeltaan ja määrältään selvieneen saatavien ottamista jakoluettelossa huomioon 12 luvun 8 §:n 1 momentin nojalla, vaikka viranomainen ei olisi niitä valvonut. Viranomainen voi myös aina valvoa saatavansa ehdollisina siltä varalta, että pesänhoitajan käsitys velan luonteesta poikkeaa viranomaisen käsityksestä.

3 §. *Konkurssipesän vastuu jätteistä, vaarallisista kemikaaleista ja räjähteistä.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin konkurssipesän vastuusta jätteistä. Jätelaissa tarkoitettua vaarallista jätteestä ja muusta jätteestä, jota ei luokitella vaaralliseksi, säädettäisiin eri tavalla. Vaarallinen jäte määritellään jätelain 6 §:n 1 momentin 1 kohdassa. Lainkohdan mukaan vaarallisella jätteellä tarkoitetaan jätettä, jolla on palo- tai räjähdysvaarallinen, tartuntavaarallinen, muu terveydelle vaarallinen, ympäristölle vaarallinen tai muu vastaava ominaisuus. Jätelain 6 §:n 3 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetuista ominaisuuksista, joiden perusteella jätettä on pidettävä vaarallisena jätteenä, sekä säätää jätteiden luokittelusta vaarallisiin ja muihin jätteisiin. Jätelain 7 §:ssä mahdollistetaan poikkeaminen vaarallisen jätteen luokittelusta yksittäistapauksissa. Velallisellemyönnetty poikkeaminen vaarallisen jätteen luokittelusta olisi voimassa myös suhteessa konkurssipesään.

Konkurssipesä vastaisi jätteen haltijana vaarallisen jätteen jätehuollosta. Jätteen haltijalla tarkoitetaan jätelain 6 §:n 1 momentin 5 kohdan mukaan jätteen tuottajaa, kiinteistön haltijaa tai muuta, jonka hallussa jäte on. Kun vaarallisen jätteen katsotaan olevan konkurssipesän hallussa, pesällä on jätelaissa tarkoitettut velvoitteet vastata vaarallisesta jätteestä. Jätehuollon järjestämisestä säädetään jätelain 28 §:ssä. Jätelain mukaan jätteen haltijalla on yleisperusteluissa selostetusti kokonaisvastuu jätehuollosta. Käytännössä säännös tarkoittaisi sitä, että vaarallisten jätteiden osalta oikeustila säilyisi korkeimman hallinto-oikeuden uusimman ratkaisukäytännön (KHO 2003:51 ja KHO 2017:53) mukaisena.

Pykälän 1 momentin toisessa virkkeessä säädettäisiin konkurssipesän vastuusta sen hallussa olevista sellaisista jätteistä, joita ei luokitella vaarallisiksi. Kyse olisi tällöin jätelaissa tarkoitettua muusta jätteestä. Konkurssipesä ei pääsäännön mukaan olisi näiden jätteiden osalta jätelain mukaisessa jätehuollon järjestämis- ja kustannusvastuussa. Muiden jätteiden osalta ei ole vakavien ympäristö- ja terveyshaittojen ehkäisemiseen liittyviä perusteita asettaa niihin liittyviä kustannuseriä etuoikeusasemaan ottaen huomioon konkurssimenettelyn tarkoitus ja velkojien yhdenvertaisen kohtelun vaatimus. Tarkoitus on tältä osin poiketa korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisukäytännöstä (KHO 2003:51 ja KHO 2017:53).

Konkurssipesän vastuuseen sen hallussa olevista muista kuin vaarallisista jätteistä sovellettaisiin, mitä jätelaissa säädetään jätteen haltijan vastuusta, vain silloin ja siltä osin kuin jätteistä aiheutuu tai uhkaa aiheutua vakavaa vaaraa tai vakavaa haittaa terveydelle tai ympäristölle. Tällainen tilanne voisi syntyä esimerkiksi silloin, kun konkurssipesän hallussa oleva jäte ei sisältäisi niin suuria pitoisuuksia, että se itsessään luokiteltaisiin vaaralliseksi, mutta jätteen suuri määrä johtaisi tilanteeseen, josta aiheutuisi tai uhkaisi aiheutua vakavaa vaaraa tai vakavaa haittaa terveydelle tai ympäristölle. Käytännössä voisi myös ilmetä esimerkiksi tapauksia, joissa kiinteistöllä oleva eloperäinen jäte aiheuttaa suotovesien kautta vakavaa ympäristö- ja terveysvaaraa.

Pykälän 1 momentissa tarkoitettaisiin jätelain soveltamisalaan kuuluvia jätteitä. Jätelakia ei sen 3 §:n nojalla sovelleta säännöksessä tarkemmin mainituin täsmennyksin esimerkiksi ilmaan johdettaviin päästöihin, hiilidioksidiin, jäteveteen, pilaantumattomaan ruoppausmassaan, irrottamattomaan maa-ainekseen eikä kaikkiin eläimistä saataviin sivutuotteisiin siltä osin kuin niistä säädetään muualla laissa. Silloin kun jätelakia ei sovelleta, konkurssipesällä olisi toimimisvelvollisuus ja massavelkainen vastuu kustannuksista ainoastaan siltä osin kuin ehdotetun 2 §:n mukaiset edellytykset täyttyvät. Jätelain 3 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettua vaarallisista kemikaaleista ja räjähteistä sekä radioaktiivisesta jätteestä säädetäisiin kuitenkin nimenomaisesti ehdotetuissa 3 §:n 2 ja 3 momentissa sekä 4 §:ssä.

Jos jäte ei ole vaarallista eikä aiheuta vakavaa vaaraa tai vakavaa haittaa terveydelle tai ympäristölle, konkurssipesällä ei olisi velvollisuutta ryhtyä jätettä koskeviin toimenpiteisiin. Konkurssipesällä olisi kuitenkin määräysvalta myös näihin jätteisiin ja se voisi siten tarvittaessa järjestää jätehuollon. Näin voisi olla esimerkiksi silloin, kun jätehuollon järjestäminen olisi tarkoituksenmukaista kiinteistön realisoinnin kannalta. Hyödyntämiskelpoisen jätteen realisoinnista voisi myös kertyä varoja pesään.

Jätelain 28 §:n 2 momentissa säädetään kiinteistön haltijan toissijaisesta jätehuollon järjestämisvastuusta. Kiinteistön haltijalla tarkoitetaan kiinteistön omistajaa tai vuokraoikeuden haltijaa. Tilanteessa, jossa konkurssipesälle ei aiheutuisi konkurssilain säännösten mukaan jätelaissa tarkoitettua jätehuollon järjestämisvastuuta, vastuuta ei synny myöskään sillä perusteella, että velallinen omistaa kiinteistön. Konkurssipesästä ei tule kiinteistön omistajaa eikä jätelain mukaista kiinteistön tai alueen haltijaa. Velallinen säilyisi edelleen kiinteistön omistajana. Lakiin perustuvan määräysvallan ja hallinnan siirtyminen velalliselta konkurssipesälle ei merkitisi sitä, että konkurssipesä olisi käyttänyt valintavaltaansa ja sitoutunut konkurssivelallisen omaisuuteen liittyviin maksuvelvoitteisiin (esimerkiksi KKO 2015:103, k. 11).

Sen sijaan ei ole poissuljettua, ettei konkurssipesään voitaisi tietyissä tilanteissa kohdistaa jätehuoltoa koskevia velvoitteita sillä perusteella, että konkurssipesä katsottaisiin jätelain 6 §:n 1 momentin 6 kohdan määritelmään sisältyväksi vuokraoikeuden haltijaksi. Tällöin on ensin ratkaistava kysymys siitä, onko vuokraoikeus suhteessa konkurssipesään voimassa. Vuokrasopimuksen purkamisesta ja konkurssipesän sijaantulosta konkurssitilanteessa säädetään maanvuokralain (258/1966) 19 §:ssä ja liikehuoneiston vuokrauksesta annetun lain (482/1995) 39 §:ssä. Silloin, kun konkurssipesä on ottanut vuokrasopimuksen vastattavakseen, sitä voidaan pitää vuokraoikeuden haltijana.

Maanvuokralain 19 §:n 3 momentin mukaan jos konkurssipesä käyttää vuokra-aluetta, se on tämän ajan vastuussa vuokrasopimuksesta aiheutuvien velvollisuuksien täyttämistä, vaikka se ei olisi ottanut vastatakseen niiden täyttämistä. Käytännössä on esiintynyt epäselvyyttä ja riitaisuuksia siitä, mitä pidetään vuokra-alueen käyttämisenä. Esityksessä ehdotetaan maanvuokralain 19 §:n 3 momenttia, liikehuoneiston vuokrauksesta annetun lain 39 §:n 3 momenttia ja asuinhuoneiston vuokrauksesta annetun lain (481/1995) 49 §:n 3 momenttia selvennettä-

väksi siten, ettei vuokra-alueen tai huoneiston käyttäminenä pidettäisi yksinomaan sitä, että konkurssipesä jättää alueelle tai huoneistoon velallisen omaisuutta. Kun konkurssipesä ei ole ottanut vuokrasopimusta vastattavakseen, ympäristöviranomaisen tulisi pääsääntöisesti kohdistaa toissijaisen jätevastuun nojalla jätevelvoitteet vuokranantajaan, ja erillisenä kysymyksenä ratkaistaisiin, syntyykö vuokranantajalle tämän johdosta korvausvaatimus konkurssipesää kohtaan.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin konkurssipesän vastuusta vaarallisista kemikaaleista ja räjähteistä. Vaarallisen kemikaalin määritelmä on kemikaaliturvallisuuslain 6 §:n 2 kohdassa, jonka mukaan vaarallisella kemikaalilla tarkoitetaan ainetta tai seosta, joka tulee luokitella tai merkitä CLP-asetuksen (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1272/2008 aineiden ja seosten luokituksista, merkinnöistä ja pakkaamisesta sekä direktiivien 67/548/ETY ja 1999/45/EY muuttamisesta ja kumoamisesta ja asetuksen (EY) N:o 1907/2006 muuttamisesta) mukaisesti, sekä muuta palavaa nestettä. Räjähdeillä tarkoitetaan saman pykälän 5 kohdan mukaan räjähdysainetta ja räjähdysainetta sisältävää esinettä tai välinettä sekä muuta ainetta, seosta, esinettä tai välinettä, joka on valmistettu tuottamaan räjähdysten tai pyroteknisen ilmiön.

Kemikaaliturvallisuuslaissa vastuu vaarallisista kemikaaleista ja räjähteistä asetetaan toiminnanharjoittajalle. Toiminnanharjoittajan käsite on määritelty poikkeuksellisen laajasti. Lain 6 §:n 18 kohdan mukaan toiminnanharjoittajalla tarkoitetaan oikeushenkilöä tai luonnollista henkilöä, joka valmistaa, tuo maahan, pitää kaupan, saattaa markkinoille, luovuttaa, vie maasta, varastoi, pakkaa, jakelee, pitää hallussaan, säilyttää, käyttää tai muulla tässä laissa tarkoitettulla tavalla käsittelee vaarallista kemikaalia taikka räjähdettä tai muuta tuotetta. Toiminnanharjoittajan käsite kattaa siten myös vaarallisen kemikaalin tai räjähteen haltijan. Konkurssipesän vastuuseen sen hallussa olevista vaarallisista kemikaaleista ja räjähteistä sovellettaisiin, mitä kemikaaliturvallisuuslaissa säädetään toiminnanharjoittajan vastuusta. Konkurssipesän olisi siten huolehdittava hallussaan olevista vaarallisista kemikaaleista ja räjähteistä edellä mainitussa laissa säädetyllä tavalla.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin konkurssipesän kustannuskorvausvastuusta. Jos konkurssipesä ei ole ryhtynyt hallussaan olevia vaarallisia jätteitä, vaarallisia kemikaaleja tai räjähteitä koskeviin lain edellyttämiin toimenpiteisiin, vaan viranomaisen olisi joutunut teettämään toimenpiteet omalla kustannuksellaan, konkurssipesä vastaisi kustannuksista. Konkurssipesä olisi siten massavelkaisessa vastuussa kustannuksista, jotka ovat syntyneet julkiselle vallalle konkurssipesän hallussa olevia vaarallisia jätteitä, vaarallisia kemikaaleja ja räjähteitä koskevista toimenpiteistä. Konkurssipesälle syntyisi massavelkainen vastuu viranomaiselle aiheutuneista kustannuksista myös siinä tilanteessa, että viranomaisen tekemät tai teettämät toimenpiteet koskisivat jätteitä, joita ei ole luokiteltu vaarallisiksi, mutta joista aiheutuisi tai uhkaisi aiheutua vakavaa vaaraa tai vakavaa haittaa terveydelle tai ympäristölle. Säännös koskisi toimenpiteitä, jotka on tehty konkurssin alkamisen jälkeen.

Konkurssipesällä säilyisi säännöksissä tarkoitettu massavelkainen vastuu silloinkin, kun vaaralliset jätteet, vaaralliset kemikaalit tai räjähteet olisivat sijainneet vuokratulla kiinteistöllä.

4 §. *Konkurssipesän vastuu radioaktiivisista aineista ja radioaktiivisista jätteistä.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin konkurssipesän vastuusta sen hallussa olevista säteilylaissa tarkoitettua radioaktiivisista aineista ja radioaktiivisista jätteistä. Radioaktiivisella aineella tarkoitetaan säteilylain 4 §:n 14 kohdan mukaan ainetta, joka hajoaa itsestään ja lähettää ionisoivaa säteilyä. Saman pykälän 15 kohdan mukaan radioaktiivisella jätteellä tarkoitetaan radioaktiivista ainetta tai sillä kontaminoitunutta laitetta, tavaraa ja ainetta, jolle ei ole käyttöä tai jolle ei löydy omistajaa, ja joka on tehtävä radioaktiivisuutensa puolesta vaarattomaksi.

Konkurssipesän vastuu ei koskisi muita kuin radioaktiivisia säteilylähteitä. Tällaisia muita säteilylähteitä voivat olla esimerkiksi sähköisesti säteilyä tuottavat laitteet, jotka eivät tuota säteilyä kuin sähkövirran avulla käytettyinä. Ne eivät siis pelkästään olemassaolollaan muodosta vaaraa terveydelle tai ympäristölle.

Konkurssipesään sovellettaisiin säteilylain säännöksiä toiminnanharjoittajan vastuusta silloin, kun pesän hallussa olevien radioaktiivisten aineiden tai jätteiden hallussapitoon tarvitaan säteilylaissa tarkoitettu turvallisuuslupa. Säteilylain 48 §:ssä säädetään turvallisuusluvasta ja sen myöntämisestä. Pääsäännön mukaan säteilyn käyttö edellyttää turvallisuuslupaa, jonka Säteilyturvakeskus myöntää hakemuksesta. Säteilylain 49 §:ssä säädetään turvallisuusluvasta vapautetusta toiminnasta. Turvallisuuslupaa ei tarvita muun muassa silloin, kun säteilylähteessä on vain vähän radioaktiivista ainetta tai säteilylaitteen turvallisuusominaisuuksien vuoksi säteilyaltistus on vähäinen. Säteilylain 50 §:n nojalla Säteilyturvakeskus voi tiettyjen edellytysten täytyessä vapauttaa yksittäistapauksissa toiminnan turvallisuusluvasta. Velalliselle myönnetty vapautus olisi voimassa myös suhteessa konkurssipesään.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin konkurssipesän kustannuskorvausvastuusta vastaavasti kuin 3 §:n 3 momentissa.

5 §. Liiketoimintaa jatkavan konkurssipesän ympäristövastuu. Pykälässä säädettäisiin velallisen liiketoimintaa jatkavan konkurssipesän julkisoikeudellisesta ympäristövastuusta. Velallisen liiketoimintaa jatkavan konkurssipesän vastuu olisi laajempi kuin sellaisen konkurssipesän, joka ei jatkaisi liiketoimintaa.

Pykälän 1 momentin ensimmäisessä virkkeessä olisi luonteeltaan selventävä säännös, jonka perusteella velallisen liiketoimintaa jatkava konkurssipesä vastaisi julkisoikeudellisista ympäristövelvoitteista samassa laajuudessa kuin mikä tahansa muukin toimija. Säännös koskisi esimerkiksi toiminnanharjoittajalla ympäristönsuojelulain tai vesilain mukaan olevia velvoitteita. Konkurssipesällä olisi muun muassa toimintansa haitallisia vaikutuksia koskeva ympäristönsuojelulaissa tarkoitettu selvilläöovelvollisuus, velvollisuus ehkäistä pilaantumista aiheuttavia haittoja ja velvollisuus noudattaa toimintaa koskevia ympäristölupavelvoitteita. Liiketoimintaa jatkavalla konkurssipesällä tulisi myös olla toiminnan harjoittamiseen tarvittavat luvat, joiden lupamääräyksiä pesän olisi noudatettava. Tällainen lupa voi olla esimerkiksi maa-ainesten ottamiseen maa-aineslain mukaan tarvittava lupa tai säteilylain edellyttämä turvallisuuslupa. Jos velallisen lupa toiminnan harjoittamiseen raukeaisi tai peruutettaisiin konkurssin vuoksi, konkurssipesän olisi haettava uutta lupaa pystyäkseen jatkamaan liiketoimintaa.

Säännös tarkoittaisi myös sitä, että jätelain velvoitteita sovellettaisiin velallisen liiketoimintaa jatkavaan konkurssipesään täysimääräisesti. Konkurssilainsäädännöstä ei siten aiheutuisi estettä soveltaa jätelain säännöksiä jätteen haltijan velvollisuuksista konkurssipesään silloin, kun konkurssipesä jatkaa velallisen liiketoimintaa. Sama koskee vastuuta esimerkiksi säteilylähteistä, kemikaaleista ja muuntogeenisistä organismeista.

Vastuu syntyisi jatkettun liiketoiminnan osalta. Jos velallisella olisi toimipisteitä useilla paikkakunnilla ja konkurssipesä jatkaisi velallisen liiketoimintaa yhdessä toimipisteessä, liiketoiminnan jatkaminen ei tarkoittaisi vastuuta muissa toimipisteissä sijaitsevista jätteistä ja kemikaaleista.

Momentin toinen virke muodostaisi poikkeuksen pääsäännöstä, jonka mukaan konkurssipesä ei vastaisi velvoitteista, joiden oikeusperuste on syntynyt ennen konkurssin alkamista. Säännöksen mukaan velallisen liiketoimintaa jatkava konkurssipesä vastaisi myös velallisen kysei-

sestä toiminnasta johtuvista ympäristövelvoitteista eli velvoitteista, joiden oikeusperuste on syntynyt ennen konkurssin alkamista ja jotka liittyvät siihen liiketoimintaan, jota konkurssipesä jatkaa. Vaikka liiketoiminnan jatkamista ei ole konkurssilaisissa määritelty, jatkaminen on käytännössä selvästi tunnistettavissa, koska velkojat tekevät tästä nimenomaisen päätöksen (ks. myös HE 26/2003 vp, s. 133). Liiketoiminnan jatkaminen voi olla myös arvonlisäverollista (arvonlisäverolaki, 1501/1993, 14 §), ja liiketoimintaa jatkavan konkurssipesän kirjanpitovelvollisuus määrittyy kirjanpitolain eikä konkurssilain 16 luvun 1 §:n mukaisesti. Konkurssipesän ei katsota mainittujen velvollisuuksien kannalta jatkavan liiketoimintaa, jos se ainoastaan realisoi velallisen liikeomaisuutta tai saattaa loppuun keskeneräiset työt, jos toimintaa varten ei hankita vähäistä enempää uutta vaihto-omaisuutta (HE 88/1993 vp, s. 48, ja HE 26/2003 vp, s. 151). Ehdotettu säännös on tarkoitettu tulkittavaksi samoista vakiintuneista lähtökohdista.

Velallisen liiketoimintaa jatkavan konkurssipesän vastuu velallisen toiminnasta johtuvista ympäristövelvoitteista rajoittuisi siinä liiketoiminnassa tapahtuneisiin vahinkoihin, jota konkurssipesä jatkaa. Jos velallinen olisi harjoittanut liiketoimintaa kahdella erillisellä toimialalla, joista vain toista konkurssipesä jatkaa, konkurssipesän vastuu ei ulottuisi siitä velallisen toiminnasta johtuviin ympäristövelvoitteisiin, jota pesä ei jatka. Tällöin ei olisi merkitystä sillä, onko liiketoimintaa eri toimialoilla harjoitettu samassa vai erillisissä toimipisteissä, sillä kysymys olisi joka tapauksessa eri toiminnasta.

Jos konkurssipesä jatkaa samalla toimialalla liiketoimintaa vain toimipisteessä B, mutta ympäristön pilaantumiseen tai muuhun haitalliseen muutokseen johtanut tapahtuma on sattunut toimipisteessä A, konkurssipesä ei yleensä vastaisi ympäristövelvoitteista. Vastuu syntyisi vain, jos vahingon katsotaan maantieteellisestä erosta huolimatta sattuneen samassa, jatkettussa toiminnassa. Jos toiminta on ollut ympäristölupavelvollista ja kullakin toimipisteellä on ollut oma ympäristölupa, kysymys ei olisi samasta toiminnasta, sillä toiminta eri toimipisteissä olisi erotettavissa myönnetyn luvan perusteella. Jos sen sijaan toimipisteillä olisi yhteinen ympäristölupa, vastuu katkeaisi, jos näin tapahtuisi myös myytäessä toisen toimipisteen liiketoimintatavanomaisella liiketoimintakaupalla eteenpäin ja jos jatkettu liiketoiminta on velkojien päätöksessä selkeästi rajattu. Esimerkiksi huoltamotoiminnassa olisi yleensä mahdollista jatkaa liiketoimintaa pelkässä toimipisteessä B ilman, että tästä seuraisi vastuu yksinomaan toimipisteessä A tapahtuneesta ympäristön pilaantumisesta tai haitallisesta muuttumisesta.

Velallista vastaan annettua hallintopakkopäätöstä ei voida automaattisesti panna täytäntöön konkurssipesää vastaan edes silloin, kun konkurssipesä jatkaa velallisen liiketoimintaa. Asia on arvioitava kussakin yksittäistapauksessa erikseen. Tämä johtuu siitä, ettei liiketoiminnan jatkamisesta synny kaikissa tapauksissa ainakaan kaiken kattavaa ympäristövastuuta, vaan voi olla tarpeen arvioida esimerkiksi kyseisen liiketoiminnan käsitettä tai sitä, onko jatkaminen tapahtunut 2 momentissa mainitusta syystä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin rajoituksesta siihen, milloin konkurssipesälle syntyy säännöksessä tarkoitettu ympäristövastuu liiketoiminnan jatkamisesta. Pykälää ei sovellettaisi olenkaan, jos liiketoimintaa jatketaan 2 §:n 1 momentissa tarkoitettun riskin torjumiseksi. Edellä selostetun 2 §:n 1 momentin mukaan konkurssipesän on viipymättä ryhdyttävä välttämättömiin toimenpiteisiin velallisen toiminnasta johtuvan ympäristön pilaantumisen tai ympäristön merkittävän haitallisen muuttumisen ehkäisemiseksi tai rajoittamiseksi, jos pilaantumisesta tai ympäristön haitallisesta muuttumisesta aiheutuu tai uhkaa aiheutua vakavaa vaaraa tai vakavaa haittaa terveydelle tai ympäristölle.

Momenttia sovellettaisiin tilanteissa, joissa konkurssipesällä on 2 §:n 1 momentin mukainen velvollisuus ryhtyä toimenpiteisiin. Käytännössä kysymys olisi siitä, että konkurssipesän olisi

pidettävä velallisen toimintaa yllä ympäristön pilaantumisen tai ympäristön merkittävän haitallisen muuttumisen ehkäisemiseksi tai rajoittamiseksi. Velallisen harjoittamaa toimintaa ei siten voitaisi lopettaa konkurssin alkamiseen, sillä toiminnan nopea lopettaminen saattaisi johtaa 2 §:n 1 momentissa tarkoitettuihin seurauksiin. Esimerkiksi kaivostoimintaan liittyvää vesien käsittelyä ja hallintaa voi olla välttämätöntä jatkaa. Liiketoimintaa voitaisiin tällöin jatkaa ilman, että jatkaminen aiheuttaa pykälän 1 momentissa tarkoitetun vastuun. Harkittaessa liiketoiminnan jatkamista ympäristösyistä pesänhoitajan olisi syytä olla yhteydessä asianomaiseen valvontaviranomaiseen.

Momentin tullessa sovellettavaksi velallisen liiketoimintaa voitaisiin jatkaa kokonaisuutena. Momentin soveltamista ei rajoitaisi myöskään se, että liiketoiminnan jatkamiselle olisi ympäristöön liittyvän syyn lisäksi muukin syy. Kun 2 momenttia sovelletaan, konkurssipesän ympäristövastuu määräytyisi luvun 2–4 §:n mukaisesti.

Jos velallisella olisi toimintaa useissa eri toimipisteissä, joista konkurssipesä jatkaisi yhtä puheena olevassa momentissa tarkoitettujen edellytysten täytyessä ja muita muulla perusteella, esimerkiksi pystyäkseen myymään liiketoiminnan eteenpäin toiminnallisena kokonaisuutena, konkurssipesä ei vapautuisi pykälässä tarkoitetusta ympäristövastuusta niiden toimipisteiden osalta, joiden toimintaa jatketaan muista kuin ympäristösyistä.

17 luku **Konkurssipesään kuuluvan omaisuuden hoito ja myynti sekä panttivelkojaa koskevat säännökset**

7 §. *Panttiomaisuudesta aiheutuvat kustannukset.* Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin säännökset konkurssipesän oikeudesta saada panttiomaisuuden myyntihinnasta korvausta panttiomaisuuteen kohdistuvista toimenpiteistä, jotka konkurssipesä on joutunut suorittamaan julkisoikeudellista ympäristövastuuta koskevan 16 a luvun 2–4 §:n nojalla. Panttiomaisuuteen kohdistuvat konkurssipesän ympäristövastuut asetettaisiin siten samaan asemaan kuin panttiomaisuuden hoidosta ja myynnistä konkurssipesälle aiheutuneet kustannukset. Jos konkurssipesän vastuu on perustunut 16 a luvun 5 §:n mukaiseen liiketoiminnan jatkamiseen, oikeutta panttiomaisuuden myyntihinnasta suoritettavaan korvaukseen ei olisi, paitsi siltä osin kuin konkurssipesällä olisi joka tapauksessa ollut vastuu luvun 2, 3 tai 4 §:n nojalla.

Konkurssipesän suorittamien toimenpiteiden olisi tullut kohdistua panttiomaisuuteen. On selvää, että maaperään kohdistuvat toimenpiteet kohdistuvat suoraan panttina olevaan kiinteistöön. Sama koskee sellaisia toimenpiteitä, jotka suoritetaan kiinteistöllä sijaitsevassa rakennuksessa ja jotka vakavan ympäristöriskin poistumisen myötä nostavat kiinteistön arvoa.

Kiinteistöllä sijaitsevaan irtaimeen omaisuuteen kohdistuvat toimenpiteet eivät lähtökohtaisesti kohdistu panttina olevaan kiinteistöön. Esimerkiksi kiinteistöllä sijaitsevien vähäisten jätteidensä tai kemikaalien poistamisesta aiheutuvat kustannukset eivät siten lähtökohtaisesti olisi kiinteistöön kohdistuvia toimenpiteitä, mutta ne saattavat tulla otetuiksi huomioon kiinteistön myyntikuntoon saattamista koskevin kuluina voimassa olevan sääntelyn nojalla. Kuitenkin tilanteessa, jossa jätettä tai kemikaaleja on esimerkiksi niin paljon, että niiden sijainti kiinteistöllä selvästi vaikuttaa kiinteistöstä saatavaan kauppahintaan, on perusteltua, että konkurssipesä saa korvauksen jouduttuaan poistamaan jätteen 16 a luvun 3 tai 4 §:n nojalla ja samalla mahdollisesti saatettuaan kiinteistön myyntikelpoiseksi. Siten säännöstä ei ole tarkoitettu tulokittavan kiinteistöä ja irtainta omaisuutta koskevista esineoikeudellisista opeista käsin, vaan taloudellisista näkökohdista eli tavoittelemalla neutraliteettia niiden kahden tilanteen välille, jossa pantinhaltija joko käyttää itsenäistä realisointioikeuttaan (ympäristökustannukset näky-

vät kauppahinnassa) tai jossa konkurssipesä huolehtii realisoinnista (ympäristökustannukset eivät näy kauppahinnassa, mutta konkurssipesä vähentää ne heti myynti- ja täytäntöönpanokulujen jälkeen päältä pois). Kuitenkaan sellaiset toimenpiteet, joiden toteuttamiseen konkurssipesällä ei ole 2–4 §:n säännösten nojalla ollut velvollisuutta, eivät voisi tulla ehdotetun säännöksen nojalla korvattavaksi panttiomaisuuden myyntihinnasta.

Momentissa säädettäisiin myös toimenpiteet suoritaneen viranomaisen oikeudesta saada korvaus tehdyistä toimenpiteistä pantinhaltijalta vastaavassa tilanteessa, jossa konkurssipesä olisi ollut oikeutettu korvaukseen. Tällainen tilanne voi syntyä silloin, kun konkurssipesässä ei ole varoja toimenpiteen suorittamiseen, mutta tilanne on niin akuutti, että viranomainen ryhtyy toimenpiteisiin sen korjaamiseksi. Viranomaisella olisi oikeus korvaukseen ainoastaan niissä tilanteissa, joissa konkurssipesällä olisi ollut konkurssilain mukaan toimimisvelvollisuus, mutta konkurssipesän sijasta viranomainen on suorittanut toimenpiteet.

Muutos vaikuttaisi myös tilanteessa, jossa omaisuus myydään ulosottomyynnillä. Ulosotto-kaaren 5 luvun 33 §:n mukaan irtaimen ja 47 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan kiinteän omaisuuden myynnissä konkurssilain 17 luvun 7 §:ssä tarkoitettu korvaus maksetaan kauppahinnasta heti täytäntöönpanokulujen ja myyntimaksun jälkeen.

Pantinhaltijan 17 luvun 11 §:n mukainen itsenäinen realisointioikeus säilyisi ennallaan.

Pykälän 2 momentin voimassa olevan säännöksen mukaan, jos konkurssipesä on antanut panttivelkojan tehtäväksi huolehtia pesään kuuluvan panttiomaisuuden hoidosta, velkojalla on sama oikeus kuin konkurssipesällä saada korvaus hoidosta aiheutuneista välttämättömistä kustannuksista. Panttivelkojan oikeutta saada korvausta kustannuksista laajennettaisiin vastaavasti kuin 1 momenttia. Jos panttivelkoja olisi konkurssipesän sijasta suorittanut 1 momentissa tarkoitettuja konkurssipesän ympäristövastuun piiriin kuuluvia toimenpiteitä, panttivelkojalla olisi oikeus saada panttiomaisuuden myyntihinnasta korvaus toimenpiteiden johdosta suorittamistaan kustannuksista.

Oikeus korvauksen saamiseen panttiomaisuuden myyntihinnasta koskisi myös ympäristöön liittyvien kustannusten osalta vain tilanteita, joissa konkurssipesä on antanut panttivelkojan tehtäväksi huolehtia pesään kuuluvan panttiomaisuuden hoidosta. Panttivelkojalla ei olisi velvollisuutta ryhtyä 16 a luvussa tarkoitettuihin toimenpiteisiin.

19 luku **Konkurssipesän lopputilitys ja jälkiselvitys**

9 §. Jälkiselvitys. Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin pesänhoitajalle velvollisuus ilmoittaa konkurssiasiamiehelle siitä, mihin toimenpiteisiin hän on ryhtynyt sen johdosta, että konkurssin päätyttyä ilmaantuu uusia varoja tai muutoin tarvitaan selvitystoimenpiteitä. Pesänhoitajalla on jo voimassa olevan lain mukaan velvollisuus ilmoittaa toimenpiteistä niille velkojille, joita asia koskee, jollei se ole asian vähäisen merkityksen takia ilmeisen tarpeetonta. Ilmoitusvelvollisuutta konkurssiasiamiehelle ei rajoitettaisi vastaavasti. Käytännössä pesänhoitaja täyttäisi ilmoitusvelvollisuutensa tallentamalla jälkilititysasiakirjan konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmään. Myös velkojat saavat tiedon asiakirjasta asianhallintajärjestelmän kautta.

22 luku **Konkurssirekisteri, kuulutus ja ilmoitukset**

7 §. *Tiedoksiantotapa.* Pykälän 1 momentti jaettaisiin kohtiin, joissa säädetään vaihtoehtoisista tavoista toimittaa tiedoksianto. Momentin 1 kohdassa pesähoitajalle annettaisiin mahdollisuus toimittaa tiedoksiannot ja asiakirjat kaupparekisteriin merkittyyn postiosoitteeseen. Tämä helpottaisi tiedoksiantoa yrityksiä ja erityisesti ulkomaisten yhtiöiden sivuliikkeitä silmällä pitäen silloin, kun pesähoitajan tiedossa ei ole muuta osoitetta. Lisäksi maistraatille ilmoitettua osoitetta koskevan säännöksen sanamuotoa muutettaisiin siten, että tiedoksianto toimitettaisiin väestötietojärjestelmään merkittyyn postiosoitteeseen, mikä ei merkitsisi asiallista muutosta. On huomattava, että kaupparekisteristä tai väestötietojärjestelmästä mahdollisesti saatavista yhteystiedoista huolimatta vastuu siitä, että muuttuneet yhteystiedot saatetaan pesähoitajan tietoon, on aina asianosaisella itsellään.

Momentin 2 kohdassa mahdollistettaisiin käytännössä esiintyneiden epäselvyyksien poistamiseksi tiedoksiantojen ja asiakirjojen toimittaminen tallentamalla ne konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmä Kostiin. Tämä edellyttäisi, että vastaanottajalle on myönnetty järjestelmän käyttöoikeus. Lisäksi 2 momenttiin ehdotettu säännös turvaisi sitä, että vastaanottaja havaitsee aina Kostin avulla toimitetun tiedoksiannon tapahtumisen. On huomattava, että kaikille velkojille, kuten ulkomaisille velkojille, ei voida myöntää Kostin käyttöoikeutta. Niille velkojille, jotka eivät saa tiedoksiantoa Kostin kautta, tiedoksianto olisi toimittava muulla tavoin.

Momentin 3 kohdassa mahdollistettaisiin tiedoksiantojen tekeminen myös muun kaltaisten sähköisten järjestelmien avulla. Kysymyksessä voisivat olla esimerkiksi sellaiset omat järjestelmät, joita konkurssiasioita hoitavat asianajotoimistot ottavat käyttöön tiedonvälityksen helpottamiseksi. Tältä osin edellytettäisiin, että vastaanottajalla on järjestelmään pääsy ja että hän on nimenomaisesti hyväksynyt sen käyttämisen tiedoksiantojen toimittamiseen. Kertahyväksyntä riittäisi, ja hyväksyntä voitaisiin myöhemmin peruuttaa.

Puhelintiedoksiantoa koskeva 4 kohta vastaisi sisällöltään voimassa olevaa säännöstä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin lisäedellytyksistä sille, että pesähoitaja voi toimittaa tiedoksiannon käyttämällä Kostia tai muuta sähköistä järjestelmää. Pesähoitajan tulisi tällöin jokaisen tiedoksiannon yhteydessä ilmoittaa vastaanottajalle sähköisellä tiedonsiirtomenetelmällä eli käytännössä vastaanottajan ilmoittamaan sähköpostiosoitteeseen siitä, että asiakirja on tallennettu Kostiin tai muuhun järjestelmään. Nykyisin Kostissa on toiminto, jonka avulla pesähoitaja voi lähettää tallennetusta asiakirjasta sähköpostiherätteen. Tämä toiminto on Kostin kehitystyössä tarkoitus automatisoida. Momentissa tarkoitettua ilmoitusta ei tarvitsisi lähettää, jos vastaanottajan kanssa on niin sovittu.

Pykälän 3 momentti koskisi velkojien ja velallisen pesähoitajalle toimittamia lausumia, vastineita ja ilmoituksia, mukaan lukien valvontakirjelmät. Tiedot voitaisiin toimittaa tallentamalla ne Kostiin tai toimittamalla ne pesähoitajalle postitse, sähköpostitse tai muulla sähköisellä tiedonsiirtomenetelmällä. Koska pesähoitajat käyttävät kaikkia mainittuja välineitä, jatkossa ei olisi enää tarpeen edellyttää mainittuja tiedoksiantojen vastaanottamistapoja koskevaa suostumusta.

8 §. *Sähköisellä tiedonsiirtomenetelmällä saapuneen viestin saapumisajankohta.* Pykälään ehdotetun lisäyksen perusteella myös Kostiin tallennetun asiakirjan katsottaisiin saapuneen vastaanottajalle määräajassa, jos se on saapunut niin kuin sähköisestä asioinnista viranomaistoinnissa annetun lain (13/2003) 10 ja 11 §:ssä säädetään. Kyseisissä lainkohdissa säädetään siitä, milloin sähköisen viestin tai viranomaisen pyytämän asiakirjan katsotaan saapuneen vi-

ranomaiselle määräajassa. Lainkohdat eivät sen sijaan koske sitä, milloin vastaanottajan katsotaan saaneen tiedoksi viranomaisen toimittaman asiakirjan.

1.2 Laki yrityksen saneerauksesta

66 §. *Konkurssin vaikutus saneerausohjelmaan.* Pykälän uudessa 4 momentissa selvennettäisiin konkurssiin asettamispäätöksen kumoamisen ja konkurssin peruuntumisen vaikutusta konkurssin alkamisen johdosta rauenneeseen saneerausohjelmaan, koska käytännössä asiasta on ollut epäselvyyttä erityisesti konkurssin peruuntumistilanteissa. Kun päätös konkurssiin asettamisen kumoamisesta tai konkurssin peruuntumisesta on tehty, saneerausohjelma palautuisi ja sitä olisi noudatettava takautuvasti myös konkurssin alkamisen ja peruuntumisen väliseltä ajalta. Näin meneteltäisiin heti riippumatta siitä, haetaanko peruuntumispäätökseen tai asettamisen kumoamista koskevaan päätökseen muutosta.

81 §. *Tiedoksiantotapa.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin siitä, millä tavoin tuomioistuin toimittaa tiedoksiannot. Tiedoksiantotavat olisivat samat kuin voimassa olevan 1 momentin mukaan, mutta säännöstä sovellettaisiin vain silloin, kun tiedoksiannon toimittaa tuomioistuin. Lain 90 §:n 4 momentin 8 kohdan mukaan tuomioistuin huolehtii myös selvittäjän tehtäviin kuuluvista tiedoksiannoista, jos selvittäjää ei ole määrätty.

Pykälän 2 ja 3 momentissa säädettäisiin siitä, millä tavoin selvittäjä toimittaa tiedoksiannot. Säännös vastaisi sisällöltään ehdotettua konkurssilain 22 luvun 7 §:n 1 ja 2 momenttia, joissa säädetään siitä, millä tavoin pesänhoitaja toimittaa tiedoksiannot konkurssimenettelyssä.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin siitä, millä tavoin velkojat ja velallinen voivat toimittaa selvittäjälle lausumat, vastineet ja ilmoitukset. Säännös vastaisi ehdotettua konkurssilain 22 luvun 7 §:n 3 momenttia.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin loppuselonteon toimittamistavasta velkojille. Säännös vastaisi voimassa olevaa 3 momenttia. Loppuselonteko olisi edelleen toimitettava velkojan ilmoittamaan osoitteeseen. Säännöksessä kuitenkin täsmennettäisiin, että kysymys voi olla joko sähköisen tiedonsiirron osoitteesta tai postiosoitteesta. Konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmään ei merkitä saneerausmenettelyn päättymisen jälkeiseen aikaan kohdistuvia tietoja eikä valvojalla ole pääsyä järjestelmään, minkä vuoksi loppuselonteon toimitaminen ei voi tapahtua järjestelmän kautta.

81 a §. *Sähköisellä tiedonsiirtomenetelmällä saapuneen viestin saapumisajankohta.* Pykälä vastaisi voimassa olevaa 81 §:n 2 momenttia osittain. Siihen ehdotettavan lisäyksen perusteella myös Kostiin tallennetun asiakirjan katsottaisiin saapuneen vastaanottajalle määräajassa, jos se on saapunut niin kuin sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain 10 ja 11 §:ssä säädetään. Lisäys vastaisi konkurssilain 22 luvun 8 §:ään ehdotettua muutosta.

1.3 Laki konkurssipesien hallinnon valvonnasta

2 §. Pykälän 1 momentin sanamuotoa muutettaisiin vastaamaan valvonta-asetuksen 1 §:n sanamuotoa. Todellisuudessa konkurssiasiamiehellä on toimisto ja toimistossa esittelijöitä ja muuta henkilökuntaa, joten kyse ei ole pelkästä mahdollisuudesta.

Pykälän 2 momenttiin otettaisiin säännös, jonka mukaan konkurssiasiamies vahvistaa toimistolle työjärjestyksen. Työjärjestyksen sisällöstä ei olisi jatkossakaan tarpeen ottaa säännöksiä lakiin. Työjärjestyksessä annettaisiin tarvittavat määräykset toimiston toiminnan sisäisestä organisoinnista.

Pykälän 3 momenttiin siirrettäisiin nykyisin valvonta-asetuksen 5 §:ään sisältyvät esittelyä koskevat säännökset. Jatkossakin konkurssiasiamies ratkaisi asiat esittelystä ja työjärjestyksessä voitaisiin määrätä asioista, jotka hän ratkaisee ilman esittelyä.

Pykälän 4 momenttiin otettaisiin nykyistä työjärjestystä ja käytäntöä vastaava säännös, jonka mukaan konkurssiasiamies voisi siirtää ratkaisuvaltaa esittelijänä toimiville virkamiehille asioissa, joissa lain soveltamiskäytäntö on vakiintunut. Säännös vastaisi Kilpailu- ja kuluttajavirastosta annetun lain 12 §:ää.

7 §. Pykälän 3 momenttia muutettaisiin yhteensopivaksi konkurssilain 8 luvun 7 §:ään ehdotetun uuden 2 momentin kanssa. Konkurssiasiamiehen vaatimusta ja tuomioistuinta koskisivat siten samat pesähoitajan palkkion ja kulukorvauksen alentamisperusteet kuin konkurssilain mukaista velkojen päätöksentekoa. Konkurssiasiamies voisi vaatia alentamista sekä silloin, kun velkojat eivät ole alentaneet palkkiota tai kulukorvausta lainkaan, että silloin, kun konkurssiasiamiehen käsitys riittävän alentamisen määrästä poikkeaa velkojen käsityksestä. Alentaminen voisi olla hyvin huomattava tapauksissa, joissa pesähoitajan toiminnassa on ollut tahallisia väärinkäytöksiä tai erittäin vakavia puutteita. Kohtuutonta palkkiota koskevilta osin säännökseen ei tehtäisi muutoksia (HE 249/1994 vp, s. 15–16).

16 a §. Konkurssipesien hallinnon valvonnasta annetun asetuksen 9 §:ään sisältyvä valituskielto siirrettäisiin lain tasolle uudeksi 16 a §:ksi. Valituskielto on edelleen perusteltu ottaen huomioon myös se yleisperusteluissa tarkemmin selostettu seikka, että periaatteellisesti tai yksilön oikeuksien kannalta keskeiset ratkaisut tehdään jatkossakin tuomioistuimessa konkurssiasiamiehen esityksestä tai niihin liittyy erikseen säädetty muutoksenhakuoikeus. Säännös koskisi jatkossakin vain valvontalain nojalla tehtyjä konkurssiasiamiehen päätöksiä. Selvyyden vuoksi säännöstä täsmennettäisiin siten, ettei valituskielto koske tilanteita, joissa muutoksenhakuoikeudesta on säädetty valvontalaissa tai muussa laissa.

1.4 Laki konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmästä

1 §. *Asianhallintajärjestelmän ylläpito ja käyttötarkoitus.* Konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmästä (Kosti) säädettäisiin oma lakinsa. Pykälän 1 momentin mukaan konkurssiasiamiehen tehtävänä olisi ylläpitää konkurssi- ja yrityssaneerausasioista pidettävää yhteistä asianhallintajärjestelmää ja huolehtia sen toimivuudesta.

Pykälän 2 ja 3 momentissa säädettäisiin järjestelmän käyttötarkoituksesta. Vaikka kysymys olisi teknisesti samasta tietojärjestelmästä, siihen sisältyisi kaksi tietosisällöltään ja käyttötarkoitukseltaan erillistä osaa. Ensinnäkin 2 momentin mukaan tarkoituksena olisi, että pesähoitaja ja selvittäjä välittäisivät asianhallintajärjestelmän kautta konkurssiasiamiehelle tietoa, jota konkurssiasiamies tarvitsee konkurssihallinnon ja saneerausmenettelyn valvomiseksi.

Toiseksi 3 momentin mukaan asianhallintajärjestelmässä olisi erillinen osa, jonka välityksellä pesähoitaja ja selvittäjä voisivat toimittaa konkurssilain 22 luvun 7 §:ssä ja yrityssaneerailain 81 §:ssä tarkoitettuja tiedoksiantoja velkojille ja velalliselle sekä velkojat pesähoitajalle tai selvittäjälle. Kysymys olisi konkurssiasiamiehen valvontatehtäviin nähden erillisestä toi-

minnosta, jonka tarkoituksena on helpottaa pesähoitajien ja selvittäjien työtä tiedoksiantojen toimittamisessa samoin kuin mahdollistaa tietojen, kuten valvontakirjelmien, toimittaminen järjestelmän välityksellä velkojalta pesähoitajalle tai selvittäjälle.

2 §. *Rekisterinpitäjä ja asianhallintajärjestelmään liittyvät vastuut.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin järjestelmän ensimmäisen eli 1 §:n 2 momentissa tarkoitetun osan rekisterinpitäjistä. Rekisteriä pitäisi konkurssiasiamies, jonka tehtäviin kuuluisivat henkilötietolainsäädännön mukaiset rekisterinpitäjän velvollisuudet.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin järjestelmän toisen eli 1 §:n 3 momentissa tarkoitetun osan rekisterinpitäjistä. Järjestelmän tämän osan rekisterinpitäjinä toimisivat yhdessä konkurssiasiamies ja kunkin konkurssi- ja saneerausmenettelyn pesähoitaja tai selvittäjä. Kysymys olisi EU:n tietosuoja-asetuksen 26 artiklassa tarkoitetusta yhteisrekisterinpitäjyydestä. Konkurssiasiamies huolehtisi järjestelmän ylläpitäjänä järjestelmän ja siihen tallennettujen tietojen tietoturvallisuudesta. Kaikki järjestelmää koskevat henkilötietojen käsittelyä koskevat tiedustelut tulisi toimittaa konkurssiasiamiehelle, joka toimisi EU:n tietosuoja-asetuksen 26 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna yhteyspisteinä. Konkurssiasiamiehen tulisi henkilötietojen käsittelypyyntöjen osalta olla yhteydessä kyseiseen pesähoitajaan tai selvittäjään, jonka tehtävänä olisi vastata kyselyyn ja tarvittaessa esimerkiksi oikaista tiedot.

Pesähoitajat ja selvittäjät toimisivat rekisterinpitäjinä kukin hoitamiensa konkurssi- ja yritys-saneerausasioiden osalta. Heidän vastuulleen kuuluisivat ne henkilötietolainsäädännöstä johtuvat velvoitteet, joita ei säädetä konkurssiasiamiehen vastuulle. Pesähoitaja ja selvittäjä vastaisivat siten esimerkiksi siitä, että järjestelmään tallennetut tiedot ovat lainmukaisia, eikä järjestelmään tallenneta henkilötietoja, jotka eivät ole konkurssipesän hallinnon tai saneerausmenettelyn kannalta tarpeellisia. He vastaisivat myös siitä, että heidän tallentamansa tiedot ovat oikein.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin velkojien vastuusta heidän tallentaessaan tietoja asianhallintajärjestelmään. Velkojat eivät olisi rekisterinpitäjiä, vaan vastaisivat ainoastaan siitä, että heidän tallentamansa tiedot olisivat oikein. Jos velkoja olisi tallentanut järjestelmään esimerkiksi virheellisiä henkilötietoja, ne tulisi oikaista ilman aiheetonta viivytystä. Momentissa tarkoitettu velvollisuus ei vähennä tietosuoja-asetuksen 16 artiklassa säädettyä rekisterinpitäjän velvollisuutta tietojen oikaisemiseen.

3 §. *Asianhallintajärjestelmän käyttöoikeus.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin nykykäytäntöä vastaten siitä, että jokainen alkanut konkurssi ja saneerausmenettely merkitään asianhallintajärjestelmään konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteristä sähköisesti välittyvän tiedon pohjalta.

Pykälän 2 momentin mukaan konkurssiasiamies myöntäisi pesähoitajalle ja selvittäjälle oikeuden järjestelmän käyttämiseen kunkin konkurssi- tai yrityssaneerausasian osalta. Järjestelmän myöhempiä teknistä kehittämistä varten pykälässä mahdollistettaisiin myös se, että pesähoitajalle ja selvittäjälle annetaan käyttöoikeus järjestelmään automaattisesti konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteristä sähköisesti välittyvän tiedon pohjalta.

Ehdotetussa 3 momentissa pesähoitajan ja selvittäjän tehtäväksi säädettäisiin käyttöoikeuden antaminen järjestelmään velkojille ja velallisille. Ehdotus vastaa nykyistä käytäntöä.

4 §. *Asianhallintajärjestelmään tallennettavat tiedot.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin nykyistä käytäntöä vastaavasti siitä, että konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteriin merkityt tiedot välittyvät sähköisesti asianhallintajärjestelmään.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin pesähoitajan ja selvittäjän velvollisuudesta tallentaa järjestelmään konkurssipesän hallinnon ja saneerausmenettelyn valvonnan kannalta tarpeelliset tiedot. Kysymys on tiedoista, joita konkurssiasiamies tarvitsee lakisääteisten tehtäviensä hoitamiseen. Järjestelmään pakollisesti tallennettavista tiedoista ja asiakirjoista sekä tallentamiseen liittyvästä menettelystä säädettäisiin tarkemmin oikeusministeriön asetuksella. Pesähoitaja tai selvittäjä voisi järjestelmän välityksellä toimittaa konkurssiasiamiehelle toimitettavan asiakirjan tiedoksi samalla myös velkojille ja velalliselle.

Konkurssipesän pesähoitajan ja saneerausmenettelyn selvittäjän velvollisuus tallentaa tietoja asianhallintajärjestelmään ei rajoittuisi asetuksessa lueteltuihin tietoihin. Asetukseen otettava luettelo ei siten olisi tyhjentävä. Jos pesähoitaja tai selvittäjä katsoo jonkin muun tiedon, esimerkiksi konkurssissa erityistilintarkastusta koskevan raportin, olevan konkurssiasiamiehen valvontatehtävien hoitamisen kannalta tarpeen, hänen tulisi tallentaa asiakirja asianhallintajärjestelmään momentin nojalla. Kysymys voi myös olla asiakirjasta, jota konkurssiasiamies on pyytänyt.

Kun kysymys on muista kuin asetuksessa mainituista konkurssiasiamiehelle välitettävistä tiedoista, pesähoitajan tai selvittäjän tulisi asianhallintajärjestelmässä nimenomaisesti osoittaa ne toimitettavaksi konkurssiasiamiehelle. Järjestelmää olisi tältä osin kehitettävä teknisesti, jotta on selvää, kumpaan osaan järjestelmää asiakirja kuuluu. Tämä on olennaista, sillä konkurssiasiamiehellä ei olisi pääsyä tietoon, joka on tallennettu 4 momentin nojalla järjestelmän toiseen, luonteeltaan yksityiseen osaan. Jos pesähoitaja tai selvittäjä toimittaisi järjestelmän välityksellä ensin vain velkojille tarkoitetun asiakirjan myös konkurssiasiamiehelle, siirtyisi asiakirja tällöin järjestelmän yksityisestä osasta julkiseen osaan.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin yrityssaneerausmenettelyistä, joissa selvittäjä on jätetty määräämättä. Tällaisissa menettelyissä ei ole luontevaa tahoja, jolle velvollisuus tietojen tallentamiseen tulisi antaa. Tällöin konkurssiasiamies tallentaisi asianhallintajärjestelmään tarpeellisia pitämänsä tiedot. Koska konkurssiasiamiehen valvonnan alla olevaa selvittäjää ei olisi määrätty, olisi tietojen tallentaminen tarpeellista lähinnä tilastoinnin vuoksi. Tapaukset, joissa selvittäjää ei määrätä, ovat käytännössä harvinaisia.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin pesähoitajan ja selvittäjän mahdollisuudesta tallentaa järjestelmään muita kuin konkurssiasiamiehen suorittaman valvonnan kannalta tarpeellisia tietoja. Tiedot tallennettaisiin järjestelmän yksityiseen, 1 §:n 3 momentissa tarkoitettuun osaan. Tietojen tallentamisen tarkoitus olisi niiden toimittaminen velkojille ja velalliselle järjestelmän kautta. Tietojen tulisi olla kyseisen konkurssi- tai saneerausmenettelyn kannalta tarpeellisia. Vastaavasti velkojat voisivat toimittaa järjestelmän kautta tietoja pesähoitajalle tai selvittäjälle.

Momentissa tarkoitettuja tietoja ei toimitettaisi konkurssiasiamiehelle. Kysymys olisi siten viranomaisen ylläpitämän järjestelmän välityksellä toimitettavista tiedoista, joita toimitetaan vain yksityisten välillä ilman viranomaisen pääsyä tietoihin. Momentissa tarkoitettut tiedot muodostaisivat käyttötarkoitukseltaan ja tietosisällöltään asianhallintajärjestelmän erillisen osan.

5 §. *Asianhallintajärjestelmään tallennettavat henkilötiedot.* Suurin osa asianhallintajärjestelmään tallennettavista tiedoista koskee oikeushenkilöitä. Velallinen voi kuitenkin olla myös luonnollinen henkilö, ja järjestelmään voi muutoin olla tarpeen tallentaa henkilötiedoiksi luokiteltavia tietoja. Pykälässä säädettäisiin siitä, minkälaisia henkilötietoja järjestelmään voitaisiin tallentaa. Pykälässä säädetyt edellytykset henkilötietojen tallentamiselle koskisivat koko rekisteriä riippumatta siitä, kumpaan osaan rekisteriä tallennettavasta tiedosta on kysymys.

Henkilötietojen käsittelyperusteena on EU:n tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohta.

Pykälän 1 momentin 1 kohdassa yhteisenä pohjaedellytyksenä olisi henkilötiedon tarpeellisuus kyseessä olevan konkurssi- tai yrityssaneerausmenettelyn taikka menettelyn valvonnan kannalta. Yksilöintitiedoilla tarkoitetaan ennen muuta nimiä ja henkilötunnuksia. Konkurssi- ja yrityssaneerausmenettelyjen lakisääteisistä tarkoituksista ja selvitystarpeista johtuu, että velallisen varallisuutta, velkoja ja oikeustoimia koskevia tietoja on voitava tallentaa järjestelmään melko laajasti. Momentin 2 kohdan nojalla järjestelmään saataisiin tallentaa henkilötietoja, jotka ovat tarpeellisia velallisselvityksessä tai taloudellisessa perusselvityksessä. Jos tallennettava henkilötieto ei kuuluisi 1–2 kohdassa lueteltuihin tietoihin, sen tulisi 3 kohdasta ilmenevin tavoin olla kyseessä olevan konkurssi- tai yrityssaneerausasian tai menettelyn valvonnan kannalta välttämätön. Välttämättömiä olisivat yleensä esimerkiksi henkilötiedot, jotka on sisällytettävä asiakirjaan, jonka laatimista konkurssilaki tai yrityssaneerailaki edellyttää.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin siitä, milloin erityisiä henkilötietoryhmiä koskevien tietojen sekä rikoksia ja rikkomuksia koskevien tietojen tallentaminen olisi sallittua. Asianhallintajärjestelmään tallennettavat henkilötiedot voisivat sisältää velallisen tai sen edustajan terveydentilaa tai velallisen toiminnassa tapahtuneita rikoksia tai rikkomuksia koskevia tietoja, jos ne ovat konkurssi- tai yrityssaneerausmenettelyn tai sen valvonnan kannalta välttämättömiä. Järjestelmään tallennettavat tiedot eivät voisi sisältää muita EU:n tietosuoja-asetuksen 9 artiklassa tarkoitettuja erityisiä henkilötietoryhmiä koskevia henkilötietoja.

EU:n tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 1 kohdan mukaan henkilön terveyttä koskevat tiedot ovat erityisiä henkilötietoryhmiä koskevia tietoja, joiden käsittely on lähtökohtaisesti kiellettyä. Tiedon käsitteleminen edellyttää, että sille on artiklan 2 kohdassa mainittu peruste. Kyseisen kohdan f alakohdan mukaan käsittely on sallittua, kun se on tarpeen oikeusvaateen laatimiseksi, esittämiseksi tai puolustamiseksi tai aina, kun tuomioistuimet suorittavat lainkäyttötehtäviään. Lisäksi 2 kohdan g alakohdan mukaan käsittely on sallittua, kun se on tarpeen tärkeää yleistä etua koskevasta syystä jäsenvaltion lainsäädännön nojalla, edellyttäen että se on oikeasuhteinen tavoitteeseen nähden, siinä noudatetaan keskeisiltä osin oikeutta henkilötietojen suojaan ja siinä säädetään asianmukaisista ja erityisistä toimenpiteistä rekisteröidyn perusoikeuksien ja etujen suojaamiseksi.

Konkurssi- tai yrityssaneerausmenettelyssä saattaa olla välttämätöntä käsitellä velallisen tai hänen edustajansa terveyttä koskevia tietoja. Esimerkiksi yrityssaneerausmenettely voi olla perusteltu sen vuoksi, että velallinen on sairastunut vakavaan sairauteen ja sen vuoksi elinkeinotoiminta on hetkellisesti kärsinyt, vaikka se sinänsä on elinkelpoista. Elinkeino- tai ammatinharjoittajan taikka pienen yhtiömuotoisen yrityksen ollessa kyseessä tämän edustajan terveyttä koskevien tietojen käsittely yleisellä tasolla voi siten olla menettelyn toteuttamiseksi välttämätöntä. Kun lisäksi otetaan huomioon se merkitys, joka maksukyvyttömyysmenettelyjen toimivuudella on yhteiskunnassa, sääntely täyttää oikeasuhtaisuuden ja tärkeän yleisen edun vaatimukset.

EU:n tietosuoja-asetuksen 10 artiklan mukaan rikostuomioihin ja rikkomuksiin liittyvien henkilötietojen käsittely on sallittua vain viranomaisen valvonnassa tai silloin, kun se sallitaan unionin oikeudessa tai jäsenvaltion lainsäädännössä, jossa säädetään asianmukaisista suojaustoimista rekisteröidyn oikeuksien ja vapauksien suojelemiseksi.

Asianhallintajärjestelmään saattaa sisältyä asiakirjoja, joissa mainitaan velallisen epäillyistä rikoksista tai rikostuomioista. Tällaisen tiedon tallentaminen järjestelmään on välttämätöntä, koska tiedolla on merkitystä menettelyn etenemisen ja tarkoituksen kannalta.

EU:n tietosuoja-asetus edellyttää asianmukaisista ja erityisistä suojatoimista säättämistä silloin, kun jäsenvaltion lainsäädännössä säädetään rikoksiin liittyvien henkilötietojen käsittelystä tai kun terveystietojen käsittely perustetaan asetuksen 9 artiklan 1 kohdan g alakohtaan. Ehdotetun tietosuojalain 6 §:n 2 momentissa ja 7 §:n 2 momentissa luetellaan tällaisia toimenpiteitä, joita myös konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmässä voitaisiin soveltaa. Kuten lain perusteluissa todetaan, luettelo ei ole kattava eikä pakottava, vaan rekisterinpitäjän harkintaan jäisi ensivaiheessa sen arvioiminen, millaisia suojatoimenpiteitä henkilötietojen käsittelyyn sisältyvät riskit edellyttävät (HE 9/2018 vp, s. 91).

6 §. Pääsy asianhallintajärjestelmään merkittyihin tietoihin. Pykälän 1 momentin nojalla konkurssiasiamiehellä olisi oikeus nähdä järjestelmään 4 §:n 1–3 momentin nojalla tallennetut tiedot ja käsitellä niitä. Konkurssiasiamiehellä olisi siten pääsy kaikkiin sellaisiin tietoihin, joita hän tarvitsee laissa säädettyjen tehtäviensä suorittamiseksi. Konkurssiasiamiehellä ei sen sijaan olisi oikeutta hakea järjestelmästä esille 4 §:n 4 momentissa tarkoitettuja tietoja laajemmin kuin järjestelmän ylläpitämiseksi ja tietoturvallisuuden varmistamiseksi on tarpeen. Pesähoitajan tai selvittäjän sekä velkojien ja velallisen välinen tiedonvaihto ei siten tulisi konkurssiasiamiehen tietoon. Konkurssiasiamiehellä ei olisi oikeutta hakea järjestelmästä tietoa, jota ei ole osoitettu hänelle toimitettavaksi. Jos konkurssiasiamies tarvitsee valvontatehtävien suorittamista varten 4 §:n 4 momentin nojalla järjestelmään tallennetun asiakirjan, hänen olisi pyydettävä sitä erikseen pesähoitajalta tai selvittäjältä, joka voisi toimittaa asiakirjan järjestelmän välityksellä konkurssiasiamiehelle.

Pykälän 2 momentin mukaan pesähoitajalla ja selvittäjillä olisi pääsy niihin tietoihin, jotka liittyvät heidän hoitamiinsa tehtäviin. Näin ollen pesähoitajalla ja selvittäjällä ei olisi pääsyä sellaisiin tietoihin, jotka eivät liity heidän hoitamiinsa konkurssipesiin tai yrityssaneerausmenettelyihin.

Velkojalla ja velallisella olisi 3 momentin mukaan pääsy asianomaista konkurssia tai yrityssaneerausta koskeviin tietoihin siltä osin kuin heillä on muun lain mukaan siihen oikeus. Velkojien ja velallisen oikeus saada tietoa konkurssi- ja yrityssaneerausasian käsittelystä määräytyy konkurssilain ja yrityssaneerusalain mukaan. Pesähoitajalla on esimerkiksi oikeus rajoittaa velallisen tiedonsaantia konkurssilain 4 luvun 2 §:n nojalla. Velkojalla olisi lähtökohtaisesti pääsy kaikkiin järjestelmään tallennettuihin tietoihin kyseisen menettelyn osalta.

7 §. Asianhallintajärjestelmään merkittyjen tietojen julkisuus ja luovuttaminen. Pykälän 1 momenttiin sisältyisi informatiivinen säännös siitä, että asianhallintajärjestelmään 4 §:n 1–3 momentin nojalla tallennettujen tietojen julkisuudesta ja luovuttamisesta on voimassa, mitä julkisuuslaissa säädetään.

Julkisuuslaissa säädetään viranomaisen asiakirjan julkisuudesta ja tiedon antamisesta siitä. Julkisuuslakia sovelletaan konkurssiasiamieheen, mutta ei esimerkiksi pesähoitajiin ja selvittäjiin. Pesähoitajat ja selvittäjät eivät siten ratkaise julkisuuslain nojalla tehtyjä asiakirjapyyntöjä.

Julkisuuslain 7 §:n mukaan viranomaiselle asian käsittelyä varten tai muuten sen toimialaan tai tehtäviin kuuluvassa asiassa toimitettu asiakirja tulee julkiseksi, kun viranomainen on sen saanut, jollei asiakirjan julkisuudesta taikka salassapidosta tai muusta tietojen saantia koskevasta rajoituksesta säädetä toisin lailla. Pesähoitajan tai selvittäjän laatimasta asiakirjasta tulee siten viranomaisen asiakirja, johon konkurssiasiamies soveltaa julkisuuslakia, kun asiakirja on tallennettu järjestelmään ja siten toimitettu konkurssiasiamiehelle. Salassa pidettävästä viranomaisen asiakirjasta tai sen sisällöstä saa antaa tiedon vain, jos julkisuuslaissa niin erikseen säädetään. Jos järjestelmään tallennettuihin asiakirjoihin sisältyy salassa pidettäviä tietoja, nii-

tä ei saa luovuttaa edes silloin, kun asiakirja on muutoin julkinen. Konkurssi- ja yrityssaneerausasioissa voi tulla sovellettavaksi esimerkiksi julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 20 kohta, jossa säädetään liikesalaisuuden salassapidosta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin 4 §:n 4 momentin nojalla järjestelmään tallennettavista tiedoista eli tiedoista, joita välitetään pesänhoitajan tai selvittäjän sekä velkojien ja velallisen välillä. Kysymys olisi yksityisten välisistä asiakirjoista, joiden välittämiseen käytetään viranomaisen ylläpitämää järjestelmää. Nämä tiedot ja niistä muodostuva rekisteri eivät olisi konkurssiasiamiehen määräysvaltaan kuuluvia julkisuuslaissa tarkoitettuja asiakirjoja, eikä niihin siten sovellettaisi julkisuuslakia.

Konkurssiasiamiehellä ei olisi oikeutta nähdä eikä käsitellä järjestelmään tallennettuja puheena olevassa momentissa tarkoitettuja tietoja. Jos konkurssiasiamies, hänen palveluksessaan oleva tai hänen toimeksiannostaan toimiva olisi saanut tällaisia tietoja järjestelmän ylläpidon yhteydessä, tiedot olisi pidettävä salassa. Salassapitovelvollisuuden rikkomiseen sovellettaisiin tällöin julkisuuslain 35 §:ää, joka sisältää rangaistussäännöksen asiakirjan salassapitovelvollisuuden rikkomisesta.

Konkurssiasiamiehelle laissa säädetty oikeus tai velvollisuus antaa tietoja toiselle viranomaiselle ei koskisi tietoja, jotka on tallennettu asianhallintajärjestelmään 4 §:n 4 momentin nojalla. Koska kysymys olisi yksityisten välisistä asiakirjoista, joihin konkurssiasiamiehellä ei ole pääsyä, konkurssiasiamies ei voisi luovuttaa tietoja myöskään toiselle viranomaiselle.

8 §. *Tarkastajan ja esitutkintaviranomaisen pääsy asianhallintajärjestelmään.* Pykälän 1 momentissa mahdollistettaisiin konkurssiasiamiehen toimeksiannosta toimivalle erityistarkastuksen tekijälle ja esitutkintaviranomaiselle suora pääsy asianhallintajärjestelmän tietoihin. Tarkastajan ja esitutkintaviranomaisen oikeus saada tietoja määräytyy muiden säännösten nojalla, ja puheena olevassa pykälässä säädettäisiin oikeudesta hakea kyseiset tiedot suoraan asianhallintajärjestelmästä. Konkurssiasiamies myöntäisi pääsyn asianhallintajärjestelmään.

Valvontalain 5 §:n 1 momentin mukaan konkurssiasiamies voi määrätä yhden tai useamman tarkastajan suorittamaan velallisen tai konkurssipesän hallinnon, tilien ja toiminnan erityistarkastuksen. Tarkastajalla on samat oikeudet saada konkurssipesältä tietoa kuin konkurssiasiamiehellä. Tarkastajalle myönnettäisiin siten yleensä pääsy asianhallintajärjestelmän koko siihen osaan, johon konkurssiasiamiehelläkin on pääsy. Sen sijaan esitutkintaviranomaisen rikoksen esitutkinnan toimittamista varten tarvitsema tieto on yleensä rajoitetumpaa. Pääsyn asianhallintajärjestelmään tulisi koskea vain niitä tietoja, jotka ovat tarpeen esitutkinnan toimittamiseksi.

Pääsy järjestelmään koskisi myös salassa pidettäviä tietoja. Valvontalain 5 §:n 1 momentin mukaan tarkastajan tiedonsaantioikeus rinnastuu konkurssiasiamiehen tiedonsaantioikeuteen ja koskee siten myös salassa pidettäviä tietoja. Lain 16 §:ssä taas säädetään, että konkurssiasiamies saa julkisuuslaissa säädetyn salassapitovelvollisuuden estämättä luovuttaa salassa pidettäviä tietoja muun muassa syyttäjä- ja poliisiviranomaiselle rikoksen selvittämiseksi.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin konkurssipesän toimeksiannosta erityistarkastusta tekevän tarkastajan pääsystä asianhallintajärjestelmään tallennettuihin tietoihin. Konkurssilain 9 luvun 4 §:n mukaan velkojat voivat päättää velallisen tilien ja toiminnan erityistarkastuksesta, jos velallisen kirjanpito tai muut seikat antavat siihen aihetta. Kun päätös erityistarkastuksen toimittamisesta on tehty, pesänhoitajan olisi annettava erityistarkastuksen toimittajalle pääsy asianhallintajärjestelmään tallennettuihin tietoihin siltä osin kuin se on erityistarkastuksen toimittamista varten tarpeen.

Lisäksi momentissa säädettäisiin konkurssilain 16 luvun 1 §:n 2 momentissa tarkoitetun konkurssipesän tilintarkastuksen toimittajan pääsystä asianhallintajärjestelmään tallennettuihin tietoihin. Kyseisen säännöksen mukaan konkurssipesän kirjanpidon tilintarkastuksesta päättävät velkojat, mutta laajassa konkurssipesässä tilintarkastus on toimitettava aina. Pesänhoitajan olisi annettava tilintarkastajalle pääsy asianhallintajärjestelmään siltä osin kuin se on tilintarkastuksen toimittamista varten tarpeen. Tilintarkastajalle tulisi antaa pääsy vähintään asiakirjoihin, jotka ovat myös konkurssiasiamiehen nähtävissä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin yrityssaneerauksessa määrätyn selvittäjän mahdollisuudesta antaa velallisen toiminnan tarkastuksessa käyttämälleen asiantuntijalle pääsy järjestelmään tallennettuihin asiakirjoihin. Pääsy voitaisiin antaa siltä osin kuin se on tarkastuksen toimittamista varten tarpeen. Tarve tarkastuksen toimittamiseen yrityssaneerauksessa perustuu yrityssaneerauslain 8 §:n 1 momentin 3 kohtaan, jonka mukaan selvittäjän tehtävänä on huolehtia tarpeellisessa laajuudessa velallisen ennen menettelyn alkamista harjoittaman toiminnan tarkastuksesta, ja 9 §:n 3 momenttiin, jonka mukaan selvittäjällä on oikeus käyttää tehtäviensä suorittamisessa apunaan asiantuntijoita.

9 §. Tietojen poistaminen. Pykälän 1 momentin mukaan asianhallintajärjestelmään tallennetut tiedot olisi poistettava kymmenen vuoden kuluttua kyseisen konkurssi- tai saneerausmenettelyn päättymisestä. Konkurssilain 19 luvun 7 §:n mukaan konkurssi päättyy, kun lopputilitys on hyväksytty. Jos konkurssi on rauennut, aika laskettaisiin tuomioistuimen tekemästä konkurssin raukeamista koskevasta päätöksestä. Yrityssaneerausmenettely päättyy normaalitapauksessa saneerausohjelman vahvistamista koskevaan päätökseen. Poistetut tiedot hävitetään.

Jos konkurssi on peruuntunut, tarvetta kymmenen vuoden säilyttämisaikalle ei kuitenkaan ole. Sama koskee tilannetta, jossa päätös konkurssiin asettamisesta kumotaan muutoksenhaun johdosta. Näissä kahdessa tilanteessa tiedot poistettaisiin pykälän 2 momentin mukaan seuraavan kalenterivuoden päättyessä. Ehdotettu säilyttämisaika mahdollistaisi vuosittaisen tilastoinnin.

Konkurssiasioista annetun oikeusministeriön asetuksen 6 §:ssä luetellaan ne asiakirjat, jotka pesänhoitajan on säilytettävä vähintään kymmenen vuotta lopputilityksen hyväksymisestä. Pesänhoitajan on tallennettava pykälän 1–4 kohdassa mainitut asiakirjat myös asianhallintajärjestelmään, jossa niitä säilytetään vaaditun kymmenen vuoden ajan. Pesänhoitajan voidaan katsoa täyttäneen säilyttämisvelvollisuutensa, kun hän on tallentanut asiakirjan asianhallintajärjestelmään.

EU:n tietosuoja-asetuksen kannalta säilytysaikaa koskevassa sääntelyssä on kysymys asetuksen 6 artiklan 3 kohdassa tarkoitetun sääntelyliikkumavaran käyttämisestä. Pääsääntöinen kymmenen vuoden säilyttämisaika on konkurssissa tarpeen muun muassa sen vuoksi, että saatavien täytäntöönpano voi kestää vielä useita vuosia lopputilityksen jälkeen. On myös yleistä, että pesään kertyy vuosia myöhemmin ennakoimattomia varoja, esimerkiksi rikosperusteisia saatavia. Varojen jälkilitykseen ei voitaisi kohdistaa konkurssiasiamiehen kontrollia tilanteessa, jossa tiedot olisi poistettu asianhallintajärjestelmästä. Lyhyempi säilyttämisaika voisi johtaa väärinkäytöstilanteiden lisääntymiseen. Yrityssaneerausmenettelyn osalta ehdotettu säilyttämisaika on tarpeen, sillä saneerausohjelmat kestävät useita vuosia.

1.5 Laki konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteristä

9 §. Tietojen julkisuus ja luovuttaminen. Pykälän 1 momentin toinen virke poistettaisiin. Virkkeen mukaan yleisen tietoverkon kautta saatavissa olevat tiedot asetetaan saataville myös Eu-

roopan oikeusportaalien välityksellä maksukyvyttömyysmenettelyistä annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2015/848 tarkoitettulla tavalla. Säännöstä valmisteltaessa oletettiin, että kaikki yleisen tietoverkon kautta saatavilla olevat tiedot asetettaisiin saataville myös Euroopan oikeusportaalien kautta. Komissio valmistelee parhaillaan rekisterien yhteenliittämistä, jonka on tarkoitus toteutua 26 päivänä kesäkuuta 2019. Asiaan liittyvien teknisten haasteiden vuoksi on tarkoituksenmukaisempaa, että yhteenliittämisen kautta näkyviin tulevat vain asetuksen edellyttämät pakolliset tiedot. Pakollisista tiedoista säädetään asetuksen 24 artiklan 2 kohdassa ja rekisterien yhteenliittämisestä 25 artiklassa. Asetuksen 25 artiklan 1 kohdan mukaan yhteenliittämisen hakupalvelun kautta asetetaan saataville asetuksessa tarkoitettujen pakollisten tietojen ja maksukyvyttömyysrekistereihin sisältyvät sellaiset muut asiakirjat tai tiedot, jotka jäsenvaltiot päättävät asettaa saataville Euroopan oikeusportaalien kautta. Pakolliset tiedot asetetaan siten saataville suoraan asetuksen nojalla, eikä asiasta ole tarvetta säätää kansallisissa laissa.

1.6 Laki velkajärjestelyrekisteristä

8 §. *Tietojen julkisuus ja luovuttaminen.* Pykälän 2 momentin toinen virke yleisen tietoverkon kautta saatavissa olevien tietojen asettamisesta saataville myös Euroopan oikeusportaalien välityksellä poistettaisiin. Poistamisen syy on vastaava kuin edellä konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteristä annetun lain 9 §:n kohdalla on selostettu. Euroopan oikeusportaalien välityksellä asetettaisiin siten saatavaksi vain asetuksen 24 artiklan 2 kohdassa mainitut pakolliset tiedot ja vain niissä poikkeuksellisissa tapauksissa, joissa järjestellään yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain 45 a §:ssä tarkoitettulla tavalla yksityishenkilön elinkeinotoiminnan velkaa.

1.7 Maanvuokralaki

19 §. Pykälän 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi. Momentin voimassa olevan sanamuodon mukaan jos konkurssipesä käyttää vuokra-alueella, se on tämän ajan vastuussa vuokrasopimuksesta aiheutuvien velvollisuuksien täyttämistä, vaikka se ei olisi ottanut vastatakseen niiden täyttämistä. Käytännössä aiheutuu usein riitoja siitä, mitä pidetään vuokra-alueen käyttämisenä. Tätä ehdotetaan selkeytettäväksi.

Voimassa olevan säännöksen perusteluissa todetaan, että vuokra-alueen käyttönä pidetään esimerkiksi sitä, että konkurssipesä jatkaa liiketoimintaa teollisuuskiinteistöllä tai säilyttää konkurssipesään kuuluvaa omaisuutta vuokra-alueella (HE 145/2010 vp, s. 9). Lakivaliokunnan hallituksen esityksen johdosta antamaan mietintöön (LaVM 26/2010 vp, s. 4) sisältyy kuitenkin kirjaus siitä, ettei konkurssipesän vastuu vuokrasopimuksesta aiheutuvien velvollisuuksien täyttämistä välttämättä edellytä vuokra-alueen aktiivista käyttämistä, vaan vastuun perusteeksi riittää, että konkurssipesä tosiasiallisesti saa hyötyä siitä, että konkurssipesään kuuluvaa rakennusta varten tarvittava maa-alue on konkurssipesän hallinnassa. Mietinnön mukaan konkurssipesän vastuu vuokrasopimuksesta aiheutuvien velvollisuuksien täyttämistä voi tällöin päättyä esimerkiksi silloin, kun konkurssipesä on siirtänyt vuokraoikeuden tai kun vuokra-alueella sijaitseva rakennus, rakennelma tai laitos on siirretty pois tai purettu.

Maanvuokralain puheena olevaa pykälää vastaava säännös sisältyy liikehuoneiston vuokrauksesta annetun lain 39 §:n 3 momenttiin ja asuinhuoneiston vuokrauksesta annetun lain 49 §:n 3 momenttiin, joita koskevassa oikeuskirjallisuudessa puolestaan on katsottu, ettei konkurssipesälle syntyne massavelkaista velvollisuutta tyhjentää huoneistoa velallisen omaisuudesta

taikka puhdistaa huoneistoa, ellei puhdistamistarve johdu huoneistoa käyttävän konkurssipesän omista toimista (Jarmo Tuomisto: Sopimus ja insolvenssi. Helsinki 2010, s. 184).

Säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, ettei vuokra-alueen käyttämisenä pidettäisi sitä, että konkurssipesä yksinomaan jättää alueelle velalliselle kuuluvaa omaisuutta. Konkurssipesällä ei siten olisi velvollisuutta omalla kustannuksellaan tyhjentää vuokra-aluetta sellaisesta velallisen omaisuudesta, jota se ei myy tai muutoin luovuta eteenpäin. Vuokra-alueen käyttämiseltä edellytettäisiin siten jonkinasteista aktiivisuutta, jotta konkurssipesä olisi vastuussa vuokrasopimuksesta johtuvista velvoitteista.

Vuokranantajalla olisi kuten nykyisinkin oikeus saada konkurssipesältä aikaisemman vuokran mukaista käyttökorvausta siltä ajalta, jonka konkurssipesä käyttää vuokra-aluetta, esimerkiksi säilyttää omaan lukuunsa velallisen omaisuutta vuokra-alueella. Säännöstä muutettaisiin siten, että siinä viitattaisiin vuokrasopimuksesta aiheutuvien velvollisuuksien täyttämisen sijasta konkurssipesän velvollisuuteen maksaa vuokrasopimuksen mukaiset vuokrat siltä ajalta, jonka se käyttää vuokra-aluetta. Sisällöltään vastaavien huoneenvuokralakeja koskevien säännöksen esitöiden (YmVM 24/1994 vp, s. 6) mukaan konkurssipesällä olisi velvollisuus maksaa konkurssin alkamisen jälkeiseen aikaan kohdistuvat vuokrat, jos se käyttää huoneistoa, vaikka se ei olisi ottanut vuokrasopimuksesta vastatakseen. Käytäntö on vakiintunut vastaavaksi, eikä sitä ole tarkoitus tältä osin muuttaa.

Pesänhoitajan olisi ilmoitettava vuokranantajalle, kun konkurssipesä ei enää käytä vuokra-aluetta, jolloin vuokranantaja voi vuokrata alueen edelleen ja tarvittaessa ryhtyä vuokra-alueen puhdistamista koskeviin toimiin. Sanalla ”jättää” viitataan siihen, että konkurssipesä on vienyt vuokra-alueelta pois kaiken muun velallisen omaisuuden paitsi sen, jota se ei aio hyödyntää. Kysymys ei siten ole enää konkurssipesän lukuun tapahtuvasta omaisuuden säilyttämisestä alueella, vaan siitä, että konkurssipesä on aktiivisesti luopunut alueen käyttämisestä.

Vuokranantajan pidätysoikeus vuokralaisen vuokra-alueella tai huoneistossa olevaan omaisuuteen on poistettu etuoikeusuudistuksen yhteydessä (HE 181/1992 vp). Muutoinkaan ei ole perusteltua poiketa velkojien yhdenvertaisuudesta. Vuokranantaja voi valvoa velallisen omaisuuden, kuten jätteen, poistamisesta ja alueen siivoamisesta aiheutuvat kustannukset velallisen konkurssissa konkurssisaatavana. Tästä otettaisiin momenttiin vielä selventävä säännös. Toinen kysymys on, että konkurssilakiin ehdotettavien konkurssipesän ympäristövastuuta koskevien säännösten mukaan konkurssipesä on vastuussa tiettyjen toimenpiteiden suorittamisesta, ja vastaa esimerkiksi jätelain mukaisena jätteen haltijana vaarallisen jätteen jätehuollosta riippumatta siitä, sijaitseeko se velallisen omistamalla maalla vai vuokramaalla.

1.8 Laki liikehuoneiston vuokrauksesta

39 §. *Vuokralaisen konkurssi.* Pykälän 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi vastaavasti kuin samansisältöistä maanvuokralain 19 §:n 3 momenttia.

1.9 Laki asuinhuoneiston vuokrauksesta

49 §. *Vuokralaisen konkurssi.* Pykälän 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi vastaavasti kuin samansisältöistä maanvuokralain 19 §:n 3 momenttia.

1.10 Ulosottokaari

3 luku Yleiset menettelysäännökset

44 §. *Poikkeukset vakuuden asettamisvelvollisuudesta.* Pykälän uudessa 2 momentissa vapautettaisiin vakuuden asettamisvelvollisuudesta sellaiset konkurssipesät, joissa on siirrytty konkurssilain 11 luvun mukaiseen julkisselvitykseen. Ulosottomiehen ei tulisi vaatia vakuutta, jos julkisselvittäjä esittää konkurssiasiamiehen kirjallisen suostumuksen täytäntöönpanon hakemiseen. Tarkoitus on, että säännöstä sovellettaisiin erityisesti silloin, kun julkisselvittäjä hakee turvaamistoimipäätöksen täytäntöönpanoa. Koska vapauttaminen tapahtuisi puheena olevan pykälän nojalla, julkisselvittäjän ei tarvitsisi hakea vapautusta vakuuden asettamisvelvollisuudesta tuomioistuimelta. Julkisselvitykseen liittyy usein tarve selvittää talousrikollisuutta ja saada varoja perittyä takaisin konkurssipesään, mikä puolestaan saattaa edellyttää turvaamistoimia.

Muutosehdotus on sopusoinnussa pykälän 1 momentista ilmenevän periaatteen kanssa, jonka mukaan julkisyhteisö ja julkisoikeudellinen laitos ovat vapautettuja vakuuden asettamisvelvollisuudesta. Konkurssilain 11 luvun 3 §:n mukaan julkisselvityksestä aiheutuvat konkurssinnettelyn kustannukset maksetaan valtion varoista siltä osin kuin konkurssipesän varat eivät riitä niihin. Erityissäännös on tarpeen, koska 1 momentti ei sovellu julkisselvityksessä olevaan konkurssipesään.

1.11 Laki verojen ja maksujen täytäntöönpanosta

21 §. *Vanhentumisen vaikutus.* Pykälän 1 momentti säilyisi ennallaan. Sen 2 momenttia ehdotetaan yleisperusteluissa mainituista syistä muutettavaksi konkurssia koskevilta osin siten, ettei vanhentuminen estäisi maksun saamista konkurssiin luovutetuista varoista, kun vanhentuminen on tapahtunut konkurssiin asettamisen jälkeen. Sääntelyn myötä julkisoikeudelliset saatavat saisivat pitkälti samanlaisen kohtelun kuin yksityisoikeudelliset saatavat.

Jos konkurssi raukeaisi varojen puutteeseen, julkinen saatava voitaisiin periä konkurssiin luovutetuista varoista edellyttäen, ettei saatava ole vanhentunut ennen konkurssiin asettamista. Kysymys olisi tällöin yleensä melko vähäisistä varoista, jotka voidaan tilittää ulosottoon konkurssilain 3 luvun 12 §:n nojalla.

Yksityishenkilön velkajärjestelyä ja yrityssaneerausta koskeva säännös erotettaisiin säädösteknisistä syistä 3 momentiksi. Tällöin pykälän nykyinen 3 momentti siirtyisi 4 momentiksi, johon tehtäisiin lisäksi 2 momentin muutosta vastaava perustevalituksen määräaika koskeva muutos.

1.12 Palkkaturvalaki

20 §. *Erityinen vanhentumisaika.* Pykälän 1 momentti säilyisi ennallaan. Sen 2 momenttiin tehtäisiin vastaava muutos kuin edellä verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetun lain perus-

teluissa on selostettu. Muutoksen johdosta kymmenen vuoden kestoisen vanhentumisajan umpeen kuluminen ei estäisi maksun saamista konkurssiin luovutetuista varoista, kun vanhentuminen on tapahtunut konkurssiin asettamisen jälkeen. Muilta osin momenttiin tehtäisiin ainoastaan maksukyvyttömyyslainsäädännön muutoksista johtuvia teknisiä korjauksia. Muutetussa muodossaan momentti olisi pitkälti yhdenmukainen verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetun lain 21 §:n 2 momentin kanssa. Velkajärjestelyä ja saneerausta koskeva viittaussäännös siirtyisi 3 momenttiin. Samalla säännöksen sanamuotoa yksinkertaistettaisiin, mutta jatkossakin sillä tarkoitettaisiin yrityssaneerauslain 99 ja 99 a §:ää sekä yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain 79 ja 79 a §:ää.

1.13 Merimiesten palkkaturvalaki

18 §. *Erityinen vanhentumisaika.* Pykälään tehtäisiin vastaavat muutokset kuin samansisältöiseen palkkaturvalain 20 §:ään.

1.14 Jätelaki

28 §. *Jätehuollon järjestäminen.* Jätelain 28 §:ään lisättäisiin uusi 3 momentti konkurssipesän vastuusta jätehuollon järjestämisessä. Kyse olisi informatiivisesta viittauksesta konkurssilain ehdotettuun uuteen 16 a lukuun, jossa täsmennettäisiin, miltä osin konkurssipesään sovellettaisiin jätteen haltijaan kohdistuvia jätelain mukaisia velvoitteita.

1.15 Maa-aineslaki

16 a §. *Luvan haltijan konkurssi.* Pykälää ehdotetaan selvennettäväksi siten, että se vastaa säännöksen alkuperäistä tarkoitusta. Säännöksen voimassa olevan sanamuodon mukaan jos luvan haltija on asetettu konkurssiin eikä lupaa kuuden kuukauden kuluessa konkurssin alkamisesta ole 13 a §:n mukaisesti siirretty toiselle tai konkurssipesä ole ilmoittanut jatkavansa luvan tarkoittamaa toimintaa, lupaan perustuva oikeus maa-ainesten ottamiseen raukeaa ja lupaan liittyvät velvoitteet on täytettävä jo otetun maa-ainemäärän osalta.

Hallituksen esityksen perustelujen mukaan raukeamistapauksissa syntyvä velvollisuus lupavelvoitteiden täyttämiseen koskee luvanhaltijaa, mutta ei sellaista konkurssipesää, joka ei jatka ottamistoimintaa. Luvan raukeaminen mahdollistaa vakuuden käyttämisen velvoitteiden täyttämiseen. Mahdolliset vaatimukset konkurssipesää vastaan on tehtävä konkurssivalvonnasta säädettyssä järjestyksessä. (HE 242/1996 vp, s. 7.)

Säännöksen epäselvän sanamuodon vuoksi sitä saatetaan tulkita myös niin, että konkurssipesän olisi täytettävä velvoitteet siltäkin osin kuin velallinen on ottanut maa-aineksia. Lupaan liittyvien velvoitteiden täyttäminen koskee säännöksen perustelujen mukaan kuitenkin vain tilannetta, jossa konkurssipesä jatkaa ottamistoimintaa.

Säännöstä ehdotetaan selvennettäväksi sen alkuperäistä tarkoitusta vastaavaksi. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin siitä, milloin lupaan perustuva oikeus maa-ainesten ottamiseen raukeaa. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin maa-ainesten ottamistoimintaa jatkavasta konkurssipesästä. Ottamistoimintaa jatkava konkurssipesä vastaisi lupaan liittyvistä velvoitteista myös

velallisen ottaman maa-aineksen osalta. Konkurssipesä, joka ei jatka maa-ainesten ottamistoimintaa, ei vastaisi velallisen lupaan liittyvistä velvoitteista. Tällöin säännös olisi yhdenmukainen myös konkurssilakiin ehdotettavan konkurssipesän julkisoikeudellista ympäristövastuuta koskevan sääntelyn kanssa. Konkurssipesän maa-aineksia koskeva ympäristövastuu määräytyisi konkurssilain uuden 16 a luvun säännösten mukaisesti. Selvytyden vuoksi asiasta otettaisiin informatiivinen viittaussäännös pykälän 3 momenttiin.

2 Tarkemmat säännökset ja määräykset

Esityksen liitteenä on kolme asetusluonnosta. Konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmästä annetun lain 4 §:n 2 momentin nojalla säädettäisiin uusi oikeusministeriön asetus konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmästä. Asetuksessa säädettäisiin siitä, mitä metatietoja ja asiakirjoja konkurssissa pesänhoitajan ja yrityssaneerauksessa selvittäjän olisi tallennettava asianhallintajärjestelmään. Tiedot olisi tallennettava viipymättä.

Valvonta-asetuksen 1, 5, 6 ja 9 § kumottaisiin sen johdosta, että lakiin otettaisiin vastaavat säännökset konkurssiasiamiehen toimistosta ja asioiden ratkaisemisesta sekä valituskiellosta konkurssiasiamiehen päätöksiin.

Oikeusministeriön konkurssiasioista antaman asetuksen (502/2004) 2 §:n 1 momentissa luettelaa ne tahot, joille pesänhoitajan tulee ilmoittaa konkurssin alkamisesta. Luetteloon lisättäisiin uudeksi kohdaksi ilmoitusvelvollisuus asianomaiselle velallisen toimintaa valvoneelle viranomaiselle. Viranomaisen on tärkeää saada tieto konkurssin alkamisesta ja myös konkurssipesän kannalta yhteydenpito viranomaiseen on tärkeää konkurssipesän ympäristövastuiden selvittämiseksi.

Ilmoitusvelvollisuus koskisi tilanteita, joissa velallisen toiminnassa on harjoitettu ympäristönsuojelulaissa, maa-aineslaissa, kaivoslaissa, jätelaissa, säteilylaissa, geenitekniikkalaissa tai kemikaaliturvallisuuslaissa tarkoitettua luvan- tai ilmoituksenvaraista taikka rekisteröitävää toimintaa. Ympäristönsuojelulain ja maa-aineslain mukainen viranomainen on kunnan ympäristönsuojeluviranomainen sekä valtion valvontaviranomainen ELY-keskus (maakuntaudistuksen jälkeen LUOVA). Kaivoslain ja kemikaaliturvallisuuslain osalta ilmoitus tehtäisiin Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle ja säteilylain osalta Säteilyturvakeskukselle.

3 Voimaantulo

Lait ehdotetaan tulevaksi voimaan mahdollisimman pian. Konkurssiasioiden asianhallintajärjestelmään Kostiin liitännäisten säännösten voimaantulo edellyttää kuitenkin, että järjestelmään on tehty säännöksissä edellytetyt muutokset. Tavoitteena on, että muutokset olisivat valmiina kevään 2019 aikana. Lakiehdotuksiin 1, 7–9 ja 11–13 sisältyy siirtymäsäännös.

Konkurssimenettelyn yksinkertaistamista tarkoittavia konkurssilain muuttamista koskevia säännöksiä (pesäluettelo, velallisselvitys, konkurssin hakeminen raukeamaan, valvontapäivän määrääminen, konkurssivelkojan oikeus jako-osuuteen, saatavien ottaminen huomioon ilman valvontaa, jakoluetteloehdotuksen määräpäivä, velkojainkokouksen koolle kutsuminen) sovellettaisiin vain niihin konkurssisiin, jotka alkavat lain tultua voimaan. Tämä on konkurssiasian käsittelyn selkeyden kannalta perusteltua.

Samoin konkurssipesän ympäristövastuuta koskevaa konkurssilain uutta 16 a lukua sovellettaisiin vain niihin konkursseihin, jotka alkavat lain tultua voimaan. Vaikka nykyinen oikeustila on monelta osin epäselvä, ei ole perusteltua, että se muuttuisi kesken konkurssimenettelyn. Vastaavasti 7–9 lakiehdotuksiin sisältyviä säännöksiä konkurssipesän vastuusta vuokrasopimuksesta aiheutuvien velvollisuuksien täyttämistä sovellettaisiin vain niihin konkursseihin, jotka alkavat lain voimaantulon jälkeen. Konkurssipesän ympäristövastuusiin liittyviin lakiehdotuksiin 14 ja 15 ei sisälly siirtymäsäännöstä, sillä kysymys on viittaussäännöksestä ja 15 lakiehdotuksessa lisäksi säännöksen sanamuodon selkeyttämisestä.

Lakiehdotukset 11–13 koskevat julkisen saatavan vanhentumista konkurssissa. Ehdotettuja säännöksiä sovellettaisiin vain niihin konkursseihin, jotka ovat alkaneet lain tultua voimaan.

4 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Ympäristövastuut konkurssissa

Perustuslain 20 §:n 1 momentin mukaan vastuu luonnosta ja sen monimuotoisuudesta, ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä kuuluu kaikille. Säännös ilmaisee ihmisten kaikinpuolisen vastuun sellaisesta taloudellisen ja yhteiskunnallisen toiminnan lähtökohdasta, joka turvaa elollisen ja elottoman luonnon monimuotoisuuden säilymisen (ks. HE 309/1993 vp, s. 66/II). Säännöksen piiriin kuuluvat sekä ympäristön tuhoutumisen tai pilaantumisen estäminen kuten myös aktiiviset luonnolle suotuisat toimet. Perustuslain 20 §:n 2 momentissa säädetään julkiselle vallalle velvoite pyrkiä turvaamaan jokaiselle oikeus terveelliseen ympäristöön sekä mahdollisuus vaikuttaa elinympäristöään koskevaan päätöksentekoon. Säännös on tarkoitettu vaikuttamaan ensisijaisesti lainsäätäjän ja muiden norminantajien toimintaan (HE 309/1993 vp, s. 66/II).

Ympäristöperusoikeuden oikeudellinen merkitys on säätämisaikojen jälkeen vahvistunut. Oikeuskirjallisuudessa ja perustuslakivaliokunnan lausunnoissa (mm. PeVL 21/1996 vp ja PeVL 38/1998 vp) on omaksuttu tulkinta, jonka mukaan kyse on normatiivisesti velvoittavasta perusoikeussäännöksestä; ympäristöperusoikeussäännöksen ilmaisemat ympäristöarvot tulee ottaa huomioon kaikessa ympäristöllisesti merkityksellisessä lainsäädännössä ja lainkäytössä. Ratkaisussa (KHO 2002:86) myös korkein hallinto-oikeus totesi, että ympäristöperusoikeussäännös ohjaa osaltaan lainsoveltamista ja -tulkintaa.

Toisaalta velkojien oikeus toteuttaa varallisuusarvoisia oikeuksiaan tarvittaessa pakkotäytäntöpanon kautta kuuluu perustuslain 15 §:ssä tarkoitetun omaisuuden suojan piiriin (esim. PeVL 12/2002, s. 2/I). Mitä laajempia massavelkaisia vastuita konkurssipesille säädetään esimerkiksi ympäristöoikeudellisista velvoitteista, sitä heikommaksi käy konkurssivelkojien maksunsaanti. On huomattava, ettei velkojilla tyypillisesti ole ollut mitään osuutta velallisen toimintaan liittyvän ympäristöongelman syntymiseen tai edes vaikutusmahdollisuuksia sen rajoittamiseen. Tämä ei kuitenkaan merkitse sitä, ettei velkojien maksunsaantia voitaisi rajoittaa, kun siihen on muun perusoikeuden vuoksi asianmukaiset perusteet.

Konkurssipesän ympäristövastuuta koskevissa lakiehdotuksissa onkin pyritty sovittamaan tasapainoisesti yhteen perustuslain 15 §:n mukainen velkojien omaisuuden suoja ja perustuslain 20 §:n mukainen julkisen vallan velvollisuus pyrkiä turvaamaan jokaiselle oikeus terveelliseen ympäristöön. Sääntelyssä on rajattu velkojien maksunsaantia heikentävä konkurssipesän massavelkainen vastuu ja toimimisvelvollisuus niihin tilanteisiin, joissa käsillä on vaaraelementti eli joissa sanotun kaltaiselle vastuulle on painavat perusteet. Vakavan vaaran ja vakavan hai-

tan ehkäisemisellä pyritään suojaamaan ympäristöperusoikeuden näkökulmasta keskeisiä oikeushyviä. Sitä, ettei konkurssipesän vastuuta velallisen ympäristövelvoitteista ehdoteta kaiken kattavaksi, ei tulisi nähdä pulmalliseksi ympäristöperusoikeuden näkökulmasta. Kaiken kattavakaan vastuu ei loisi konkurssipesiin lisää rahaa ympäristöongelmista huolehtimiseen, vaan olisi päinvastoin omiaan johtamaan tarpeettomiin konkurssien raukeamisiin tai konkurssipesien konkurssisiin, mitä on pidettävä sekä velkojien oikeuksien että ympäristön kannalta epätoivottavana vaihtoehtona. Lisäksi on otettava huomioon, että ehdotettu sääntely merkitsee ennen muuta epäselvän oikeustilan selkeyttämistä. Oikeustilan selkeyttämisellä ja siten riitojen ja ajanhukan vähentämisellä on jo sinänsä suuri arvo niin velkojien maksunsaannin kuin ympäristön kannalta.

Konkurssilain 17 luvun 7 §:ään ehdotetun säännöksen mukaan konkurssipesällä on oikeus panttiomaisuuden myyntihinnasta suoritettavaan korvaukseen kustannuksista, joita sille on aiheutunut sellaisista panttiomaisuuteen kohdistuneista toimenpiteistä, joita pesä on massavelkaisen vastuunsa vuoksi ollut velvollinen suorittamaan. Säännöksen tarkoituksena on estää se, että pantinhaltija saisi perusteetonta etua konkurssipesän tai sen sijasta toimineen julkisen vallan suorittamista toimenpiteistä, jotka ovat kohdistuneet panttiomaisuuteen. Säännöksellä on siten hyväksyttävät tavoitteet ja se on oikeasuhtainen. Säännös ei loukkaa pantinhaltijan omaisuudensuojaa siitäkään syystä, että pantinhaltijalla on normaali konkurssilain 17 luvun 11 §:n mukainen itsenäinen realisointioikeus, jos se havaitsee panttiomaisuuden olevan realisoitavissa esimerkiksi sen pilaantuneisuudesta huolimatta. Säännöstä voitaisiin soveltaa myös silloin, kun panttaussitoumus on tehty voimassa olevan lain aikana. Ottaen kuitenkin huomioon edellä lausuttujen näkökohtien lisäksi sen, että ratkaisu on linjassa jo voimassa olevan 17 luvun 7 §:n periaatteiden kanssa ja toteuttaa neutraliteettia pantinhaltijan suorittaman itsenäisen realisoinnin ja konkurssipesän suorittaman realisoinnin välillä, ei tämäkään seikka merkitse kiellettyä taannehtivaa puuttumista pantinhaltijan omaisuudensuojaan (ks. myös PeVL 13/2003 vp, s. 2).

Konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmä

Konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmää koskevat valvontalakiin ehdotetut säännökset ovat merkityksellisiä viranomaisten asiakirjojen julkisuuden sekä henkilötietojen suojan kannalta.

Perustuslain 12 §:n 2 momentin mukaan viranomaisen hallussa olevat asiakirjat ja muut tallenteet ovat julkisia, jollei niiden julkisuutta ole välttämättömien syiden vuoksi lailla erikseen rajoitettu. Konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmä jakautuisi ehdotettujen säännösten mukaan kahteen osaan. Sen ensimmäisen, konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmästä annetun lain 1 §:n 2 momentissa tarkoitettun osan tarkoituksena olisi välittää konkurssiasiamiehelle tietoa konkurssihallinnon ja saneerausmenettelyn valvomiseksi. Julkisuuslain 5 §:n 2 momentin mukaan viranomaisen asiakirjalla tarkoitetaan viranomaisen hallussa olevaa asiakirjaa, jonka viranomainen tai sen palveluksessa oleva on laatinut taikka joka on toimitettu viranomaiselle asian käsittelyä varten tai muuten sen toimialaan tai tehtäviin kuuluvassa asiassa. Konkurssiasiamies on viranomainen, joten järjestelmän ensimmäiseen osaan tallennetuista asiakirjoista tulisi viranomaisen asiakirjoja, joiden julkisuuteen ja mahdolliseen salassapitoon sovelletaan julkisuuslakia sellaisenaan.

Asianhallintajärjestelmän toisen, konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmästä annetun lain 1 §:n 3 momentissa tarkoitettun osan välityksellä konkurssiasian pesänhoitaja tai saneerausmenettelyn selvittäjä voisi toimittaa tietoa konkurssi- tai yrityssaneerausasian velkojille ja velalliselle ja velkojat pesänhoitajalle tai selvittäjälle. Kysymys olisi mainittujen

tahojen välisestä tiedonvälityksestä. Asiakirjoja ei toimitettaisi konkurssiasiamiehelle, eikä konkurssiasiamiehellä olisi lain 6 §:n 1 momentista ilmenevin tavoin oikeutta hakea näitä tietoja järjestelmästä esille laajemmin kuin järjestelmän ylläpitämiseksi ja tietoturvallisuuden varmistamiseksi on tarpeen. Konkurssiasiamiehellä olisi salassapitovelvollisuus tiedoista, joita hän saisi järjestelmän toisen osan ylläpidon yhteydessä. Järjestelmä muodostettaisiin teknisesti sellaiseksi, että aina olisi yksiselitteistä, kumpaan järjestelmän osaan tietty asiakirja kuuluu. Siten asianhallintajärjestelmän toiseen osaan tallennetuista asiakirjoista ei oikeudellisesti eikä tosiasiallisesti muodostu perustuslain 12 §:ssä tarkoitettuja viranomaisen hallussa olevia asiakirjoja eikä julkisuuslain 5 §:ssä tarkoitettuja viranomaisen asiakirjoja, mikä kävisi ilmi myös konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmästä annetun lain 7 §:ään ehdotetusta säännöksestä. Vastaava sääntelyratkaisu on omaksuttu pientyönantajan maksu- ja ilmoituspalvelujärjestelmästä annetussa laissa.

Konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmään tallennettuihin asiakirjoihin voi sisältyä henkilötietoja. Tässä yhteydessä käsitellään henkilötietojen suojaa lähinnä kansallisen valtiosäännön kannalta. Säännösehdotusten suhdetta EU:n tietosuojasetukseen on käsitelty 4. lakiehdotuksen yksityiskohtaisissa perusteluissa.

Perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Perustuslakivaliokunnan vakiintuneen käytännön mukaan lainsäätäjän liikkumavaraa rajoittaa tämän säännöksen lisäksi myös se, että henkilötietojen suoja osittain sisältyy samassa momentissa turvattuun yksityiselämän suojan piiriin. Kysymys on kaiken kaikkiaan siitä, että lainsäätäjän tulee turvata tämä oikeus tavalla, jota voidaan pitää hyväksyttävänä perusoikeusjärjestelmän kokonaisuudessa. Valiokunta on aikaisemmassa käytännössään pitänyt henkilötietojen suojan kannalta tärkeinä sääntelykohteina ainakin rekisteröinnin tavoitetta, rekisteröitävien henkilötietojen sisältöä, niiden sallittuja käyttötarkoituksia mukaan luettuna tietojen luovutettavuus sekä tietojen säilytysaika henkilörekisterissä ja rekisteröidyn oikeusturvaa. Näiden seikkojen sääntelyn lain tasolla tulee lisäksi olla kattavaa ja yksityiskohtaista (ks. esim. PeVL 13/2016 vp, s. 3–4 ja PeVL 31/2017 vp, s. 2). Tietosuojasetuksen voimaantulon jälkeen perustuslakivaliokunta on kuitenkin katsonut, että henkilötietojen suojan toteuttaminen tulisi jatkossa ensisijaisesti taata EU:n tietosuojasetuksen ja säädettävän kansallisen tietosuojalain nojalla. Tähän liittyen tulisi välttää kansallisen erityislainsäädännön säätämistä sekä varata sellaisen säätämisen vain tilanteisiin, joissa se on yhtäältä sallittua EU:n tietosuojasetuksen kannalta ja toisaalta välttämätöntä henkilötietojen suojan toteuttamiseksi (PeVL 2/2018 vp, s. 5 ja PeVL 14/2018 vp, s. 3–5). Perustuslakivaliokunta on viimeksi mainitussa suhteessa nostanut esiin erityisesti arkaluonteisten henkilötietojen käsittelyn sekä eräät muut valtiosääntöisesti erityiset käsittelytilanteet (PeVL 14/2018 vp, s. 5–7). Perustuslakivaliokunnan käytännön mukaan arkaluonteisten tietojen käsittely on rajattava täsmällisillä ja tarkkarajaisilla säännöksillä vain välttämättömään (PeVL 15/2018 vp, s. 40). Terveystietojen ja muiden arkaluonteisten henkilötietojen käsittelyä koskevan sääntelyn on oltava tietosuojasetuksen mahdollistamissa puitteissa yksityiskohtaista ja kattavaa (PeVL 17/2018 vp, s. 7).

Esityksessä ehdotetaan, että asianhallintajärjestelmään tallennettavat henkilötiedot voivat sisältää velallisen tai sen edustajan terveydentilaa tai velallisen toiminnassa tapahtuneita rikoksia tai rikkomuksia koskevia tietoja vain siltä osin kuin ne ovat konkurssi- tai yrityssaneerausmenettelyn tai sen valvonnan kannalta välttämättömiä. Käytännössä tällaisia tietoja voi sisältyä lähinnä konkurssimenettelyn velallisselvitykseen ja yrityssaneerausmenettelyn perusselvitykseen. Muita sellaisia tietoja, joita olisi EU:n tietosuojasetuksen tai kansallisen valtiosäännön valossa pidettävä arkaluonteisina, ei asianhallintajärjestelmään voitaisi tallentaa. Tietosisältö on siten rajattu lakiehdotuksessa asianmukaisesti.

Tietojen käyttötarkoitus liittyy yhtäältä konkurssi- ja yrityssaneerausmenettelyn perustarkoituksiin ja toisaalta tarpeeseen mahdollistaa konkurssi-asiamiehelle säädetty tehtävä valvoa konkurssihallintoa ja yrityssaneerausmenettelyjä. Velallisen terveyttä koskevan tiedon tallentaminen voi olla välttämätöntä esimerkiksi yrityssaneerausmenettelyn perustelemiseksi tilanteessa, jossa yrittäjän terveysongelmat ovat aiheuttaneet tarpeen sinänsä muutoin elinkelpoisen toiminnan saneeraamiselle. Tällainen tieto tulee käytännössä esille velallisen omasta aloitteesta. Asianhallintajärjestelmään voi myös olla välttämätöntä tallentaa velallisen toiminnassa tapahtuneita rikoksia tai rikkomuksia koskevia tietoja. Yrityssaneerauksessa velallisen toiminnassa tapahtunut rikos voi estää saneerausmenettelyn aloittamisen tai saneerausohjelman vahvistamisen ja konkurssissa pesänhoitajan lakisääteisiin tehtäviin kuuluu selvittää, onko velallisen toiminnassa syyllistytty rikokseen. On huomattava, että konkurssimenettely ja yrityssaneeraus ovat varsin yksityiskohtaisesti säänneltyjä kollektiivisia oikeussuojamenettelyjä, joissa velkojien ja velallisen oikeusturva edellyttävät niin maksukyvyttömyyden tai talousvaikeuksien syiden kuin mahdollisten väärinkäytösten selvittelyä siten, että niitä koskevia tietoja tulee kyseisen menettelyn asianosaisten tietoon. Tähänkin nähden sääntely on oikeasuhtaista ja riittävän täsmällistä.

Esityksessä ei ehdoteta säädettäväksi uusista tiedonsaantioikeuksista, vaan kysymys on olemassa olevien tiedonsaantioikeuksien toteuttamisesta asianhallintajärjestelmän välityksellä. Tietojen säilyttämisaika on ehdotuksessa tarkasti rajattu ja sitä on perusteltu yksityiskohtaisissa perusteluissa.

Näiden seikkojen perusteella lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyksityksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

konkurssilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan konkurssilain (120/2004) 1 luvun 3 §, 2 luvun 3 §:n 2 momentin 3 kohta, 7 luvun 8 §:n 1 ja 2 momentti, 8 luvun 7 §, 9 luvun 1 §:n 1 ja 2 momentti sekä 2 §:n 1 momentin 1 kohta ja 2 momentti, 10 luvun 2 ja 3 § sekä 4 §:n 2 momentti ja 7 §:n 2 momentti, 11 luvun 1 §:n 2 momentti ja 2 §:n 2 momentti, 12 luvun 3 §:n 1 momentti, 5 §:n 1 momentti, 6 ja 8 §, 13 luvun 2 §:n 1 momentti ja 16 §, 15 luvun 6 §:n 1 momentti, 17 luvun 7 §, 19 luvun 9 §:n 1 momentti ja 22 luvun 7 ja 8 §, sellaisina kuin niistä ovat 1 luvun 3 § laissa 563/2009 ja 22 luvun 7 ja 8 § laissa 364/2017, sekä

lisätään 3 luvun 11 §:ään uusi 3 momentti, 11 luvun 4 §:ään uusi 3 momentti ja lukuun uusi 4 a § sekä lakiin uusi 16 a luku seuraavasti:

1 luku

Yleiset säännökset

3 §

Konkurssikelpoisuus

Konkurssiin voidaan asettaa luonnollinen henkilö sekä yhteisö, säätiö ja muu oikeushenkilö. Oikeushenkilö voidaan asettaa konkurssiin silloinkin, kun se on poistettu asianomaisesta rekisteristä tai purettu. Myös kuolinpesä ja konkurssipesä voidaan asettaa konkurssiin.

Konkurssiin ei voida asettaa valtiota, maakuntaa, Ahvenanmaan maakuntaa, kuntaa, kuntayhtymää tai muuta kuntien julkisoikeudellista yhteistoimintaelintä, valtion liikelaitosta, itsenäistä julkisoikeudellista laitosta taikka evankelis-luterilaista tai ortodoksista kirkkoa tai evankelis-luterilaisen tai ortodoksisen kirkon seurakuntaa tai seurakuntayhtymää.

Poiketen siitä, mitä 2 momentissa itsenäisestä julkisoikeudellisesta laitoksesta säädetään, yliopistolain (558/2009) 1 §:ssä tarkoitettu julkisoikeudellinen yliopisto voidaan kuitenkin asettaa konkurssiin.

2 luku

Konkurssiin asettamisen edellytykset

3 §

Oletus maksukyvyttömyydestä

Jollei toisin osoiteta, velallista on pidettävä maksukyvyttömänä erityisesti myös, jos:

3) velallinen, joka on tai on viimeisenä vuonna ennen konkurssihakemuksen tekemistä ollut liike- tai ammattitoiminnastaan kirjanpitovelvollinen, ei viikon kuluessa velkojan maksukehottuksen saatuaan ole maksanut velkojan selvää ja erääntynyttä saatavaa.

3 luku

Konkurssin alkamisen oikeusvaikutukset

11 §

Oikeusvaikutusten voimassaolo

Asettamispäätöksen kumoamisen ja konkurssin peruuntumisen vaikutuksesta rauenneeseen saneerausohjelmaan säädetään yrityksen saneerauksesta annetun lain (47/1993) 66 §:ssä.

7 luku

Menettely tuomioistuimessa

8 §

Velkojan hakemuksen käsittely

Tuomioistuimen on annettava velkojan hakemus tiedoksi velalliselle sekä varattava tälle tilaisuus antaa määräpäivään mennessä kirjallinen lausuma. Tuomioistuimen on hakemuksen vastustamisen varalta tiedusteltava, pyytääkö velallinen asian käsittelyä istunnossa, sekä ilmoitettava mahdollisuudesta ratkaista asia pyynnön puuttuessa ilman istutokäsittelyä.

Jos velallinen vastustaa hakemusta, asia voidaan käsitellä kansliassa vain, jos tuomioistuimella on istutokäsittelyä tarpeettomana eikä velallinen ole pyytänyt istutokäsittelyä. Istuntoon kutsutaan velallinen ja hakijana oleva velkoja. Velkojan hakemus voidaan ratkaista, vaikka velallinen jää pois istunnosta tai ei toimita pyydettyä lausumaa.

8 luku

Pesänhoitaja

7 §

Pesänhoitajan palkkio

Pesänhoitajalla on oikeus saada tehtävästään konkurssipesän varoista työn vaatavuuteen, tehtyyn työhön, pesän laajuuteen ja muihin seikkoihin nähden kohtuullinen palkkio sekä korvaus hänelle aiheutuneista, pesänhoidon kannalta tarpeellisista kustannuksista. Pesänhoitaja ei saa tämän palkkion lisäksi ottaa muuta etua itselleen eikä läheiselleen.

Pesänhoitajan palkkiota voidaan alentaa, jos pesänhoitaja on vapautettu tehtävästään 6 §:n 1 momentin 1 tai 2 kohdan perusteella taikka jos hän on olennaisesti laiminlyönyt hänelle kuuluvia tehtäviä tai velvollisuuksia.

Palkkion ja korvauksen tarkemmista perusteista päättävät velkojat pesänhoitajaa kuultuaan viipymättä pesänhoitajan tultua määrätyksi tehtäväänsä ja tarvittaessa myöhemminkin. Palkkio ja kustannusten korvaus maksetaan tehtävän aikana kohtuullisin väliajoin. Velkojat voivat päättää, että osa palkkiosta maksetaan pesänhoitajan tehtävän päättyessä. Palkkion ja korvauksen maksamisesta päättävät velkojat pesänhoitajan esitettyä selvityksen maksamisen perusteena olevista toimenpiteistä.

Palkkiota ja korvausta koskevan riidan ratkaisee pesänhoitajan, velallisen tai velkojan hakemuksesta tuomioistuimien. Hakemus on tehtävä kuukauden kuluessa palkkiosta ja korvauksesta tehdystä velkojien päätöksestä.

9 luku

Konkurssipesän selvitys ja velallisen kirjanpito

1 §

Pesäluettelo

Pesänhoitajan on laadittava velallisen varoista ja veloista luettelo (*pesäluettelo*). Pesäluettelosta tulee käydä ilmi riittävästi eriteltyinä ainakin velallisen omaisuus konkurssin alkaessa ja arvio sen rahaksimuuton tuloksesta sekä velallisen suurimmat velkojat ja niiden saatavat, merkittävimmät muut sitoumukset sekä arvio muiden velkojen ja sitoumusten kokonaismäärästä. Pesänhoitajan on laadittava pesäluettelon liitteeksi tiivistelmä velallisen taloudellisesta tilanteesta, jos tiivistelmän laatiminen on tarkoituksenmukaista.

Pesäluettelo on laadittava kahden kuukauden kuluessa konkurssin alkamisesta. Jos velallisen kirjanpito on merkittävältä osin puutteellinen tai virheellinen taikka jos pesäluetteloa ei voida pesän laajuuden tai muun erityisen syyn vuoksi saada valmiiksi määräajassa, pesänhoitajan on laadittava pesäluettelo ilman aiheutonta viivytyksiä. Tällöin pesänhoitajan on ilmoitettava tuomioistuimelle pesäluettelon arvioitu valmistumispäivämäärä ja syyt, joiden vuoksi pesäluetteloa ei ole laadittu määräajassa, sekä merkittävät nämä tiedot konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmään.

2 §

Velallisselvitys

Pesänhoitajan on laadittava velallisesta ja velallisen konkurssia edeltäneestä toiminnasta selvitys (*velallisselvitys*), josta tulee käydä ilmi ainakin:

- 1) velallisen omistus- ja konsernisuhteet, jos velallinen on yhteisö tai säätiö;

Velallisselvitys on laadittava kahden kuukauden kuluessa konkurssin alkamisesta. Jos velallisselvitystä ei voida pesän laajuuden tai muun erityisen syyn vuoksi saada valmiiksi määräajassa, pesänhoitajan on laadittava velallisselvitys ilman aiheetonta viivytystä. Tällöin pesänhoitajan on ilmoitettava tuomioistuimelle velallisselvityksen arvioitu valmistumispäivämäärä ja syyt, joiden vuoksi velallisselvitystä ei ole laadittu määräajassa, sekä merkittävät nämä tiedot konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmään.

10 luku

Konkurssin raukeaminen

2 §

Hakemus konkurssin raukeamisesta

Pesänhoitajan on ennen konkurssin raukeamista koskevan hakemuksen tekemistä varattava suurimmille velkojille tilaisuus tulla kuulluksi. Pesänhoitajan on toimitettava velkojille tiedoksi esityksensä konkurssin raukeamisesta kuukauden kuluessa pesäluettelon ja velallisselvityksen valmistumisesta ja, jos aihetta on, tiedusteltava velkojilta, ottavatko nämä vastattavakseen konkurssimenettelyn kustannuksista. Pesänhoitajan on toimitettava esityksensä myös konkurssiasiamiehelle ja velalliselle. Jos konkurssin raukeamisen edellytyksiä ei voida arvioida edellä tarkoitettussa määräajassa, pesänhoitajan on toimitettava esityksensä velkojille ilman aiheetonta viivytystä ja merkittävä viivästyksen syy konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmään.

Pesänhoitajan on tehtävä hakemus konkurssin raukeamisesta tuomioistuimelle ilman aiheetonta viivytystä sen jälkeen, kun suurimpia velkojia on kuultu 1 momentin mukaisesti. Hakemuksen voi tehdä myös velkoja, velallinen tai konkurssiasiamies. Hakemusta ei voida tehdä ennen kuin pesäluettelo ja velallisselvitys on laadittu.

Pesänhoitajan on liitettävä konkurssin raukeamista koskevaan hakemukseensa pesäluettelo ja velallisselvitys sekä arvionsa konkurssimenettelyn kustannuksista ja niihin käytettävissä olevista varoista. Jos hakemuksen on tehnyt velkoja, velallinen tai konkurssiasiamies, pesänhoitajan on tuomioistuimen pyynnöstä toimitettava asian käsittelyä varten pesäluettelo ja velallisselvitys sekä arvionsa konkurssimenettelyn kustannuksista ja niihin käytettävissä olevista varoista.

3 §

Konkurssin raukeamista koskevan asian käsittely

Tuomioistuimen on, jos siihen on aihetta, varattava velalliselle, suurimmille velkojille ja konkurssiasiamiehelle tilaisuus tulla kuulluksi pesänhoitajan tekemästä konkurssin raukeamisesta koskevasta hakemuksesta. Jos hakemuksen on tehnyt muu kuin pesänhoitaja, on pesänhoita-

jalle, velalliselle, suurimmille velkojille ja konkurssiasiamiehelle varattava tilaisuus tulla kuulluksi.

4 §

Pesänhoitajan palkkio konkurssin rauetessa

Tuomioistuin päättää palkkion ja korvauksen suuruudesta sekä siitä, miltä osin korvaus maksetaan valtion varoista. Pesänhoitajan on esitettävä tuomioistuimelle toimenpiteistään eritelty lasku ja, jos korvausta vaaditaan valtion varoista, selvitys korvauksen maksamiseen käytettävissä olevista velallisen varoista. Pesänhoitajan on toimitettava lasku suurimmille velkojille, velalliselle ja konkurssiasiamiehelle samalla, kun esitys konkurssin raukeamisesta toimitetaan niille tiedoksi 2 §:n 1 momentin nojalla. Tuomioistuimen on varattava harkintansa mukaan velalliselle, velkojille ja konkurssiasiamiehelle tilaisuus tulla asiassa kuulluksi. Konkurssiasiamiehellä on oikeus myös omasta aloitteestaan lausua pesänhoitajan palkkiovaatimuksesta ja hakea päätökseen muutosta.

7 §

Ilmoitukset ja muutoksenhaku

Päätökseen, jolla hakemus konkurssin raukeamisesta on hylätty, ei saa hakea muutosta valittamalla.

11 luku

Julkisselvitys

1 §

Julkisselvitykseen siirtyminen

Tuomioistuimen on varattava pesänhoitajalle sekä harkintansa mukaan velalliselle ja suurimmille velkojille tilaisuus tulla kuulluksi konkurssiasiamiehen esityksen johdosta. Pesänhoitajan palkkion määräämisessä noudatetaan, mitä 10 luvun 4 ja 5 §:ssä säädetään.

2 §

Julkisselvitykseen siirtymisen vaikutukset

Julkisselvittäjästä on voimassa, mitä tässä tai muussa laissa säädetään pesänhoitajasta. Jos konkurssipesän varat ilmeisesti riittävät jako-osuuksien maksamiseen velkojille, julkisselvittäjä voi määrätä saatavien valvonnasta niin kuin tässä laissa säädetään. Julkisselvittäjän on täytettävä pesänhoitajalle 14 luvun 11 §:n mukaan kuuluva selonteko- ja tietojenantovelvollisuus, jollei konkurssiasiamies toisin määrää.

4 §

Julkisselvityksen päättäminen

Konkurssiasiamiehen hyväksymän lopputilityksen jako-osuuksia koskevaa osaa voidaan moittia. Moittimiseen sovelletaan, mitä 19 luvun 6 §:ssä säädetään. Tyytymättömyyden ilmoitusta ei kuitenkaan edellytetä.

4 a §

Tilaisuuden varaaminen ulosmittaukseen julkisselvityksen yhteydessä

Jos velkojille konkurssipesän varoista tuleva kertymä jäisi niin vähäiseksi, ettei jakoluettelon laatimista voida pitää tarkoituksenmukaisena, menetellään 3 luvun 12 §:ssä säädetyllä tavalla.

12 luku

Konkurssisaatavat, valvonta ja saatavien selvittäminen

3 §

Yhteisvelkasuhteet

Velkoja voi valvoa velalliselta olevan saatavansa sen suuruisena kuin se oli konkurssin alkaessa ottamatta huomioon sen jälkeen takaajalta saamaansa suoritusta. Velkojalla ei kuitenkaan ole tätä oikeutta, jos takaaja on maksanut koko sen päävelan, josta takaaja vastaa, ennen 5 §:ssä tarkoitettua valvontapäivää.

5 §

Valvontapäivän määrittäminen

Jollei pesäluettelon ja velallisselvityksen valmistuttua ole tehty hakemusta konkurssin raukeamiseksi, pesähoitajan on ilman aiheetonta viivytystä määrättävä päivä, jona velkojien on viimeistään valvottava saatavansa (*valvontapäivä*). Valvontapäivän on oltava aikaisintaan kuukauden ja viimeistään kahden kuukauden kuluttua määräyksestä. Jollei pesähoitaja ole määrännyt valvontapäivää kuukauden kuluessa pesäluettelon ja velallisselvityksen valmistumisesta, hänen on merkittävä konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmään viivästyksen syy.

6 §

Konkurssivelkojan oikeus jako-osuuteen

Velkoja voi saada jako-osuutta konkurssisaatavalleen, jos:
1) velkoja on ilmoittanut saatavansa pesähoitajalle kirjallisesti ennen valvontapäivän määrittämistä;

2) velkoja on valvonut saatavansa kirjallisesti (*valvontakirjelmä*) ilmoittamalla sen pesänhoitajalle tämän valvonnalle asettamassa määräajassa; tai

3) saatava otetaan 8 §:n mukaisesti huomioon ilman valvontaa.

Viimeistään valvontapäivänä tuomioistuimelle ilmoitettu saatava katsotaan valvotuksi määräajassa. Velkojan valvontapäivän jälkeen ilmoittama saatava voidaan ottaa huomioon vain jälkivalvonnasta säädetyn edellytyksin.

Konkurssivalvonnasta liikkeeseenlaskijan konkurssissa säädetään 17 §:ssä.

Edellä 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun ilmoituksen sisällöstä, tarkastamisesta ja täydentämisestä on voimassa, mitä 7, 14 ja 15 §:ssä säädetään.

8 §

Saatavan huomioon ottaminen ilman valvontaa

Jos suurella määrällä velkoja on samaan tai samanlaiseen perusteeseen liittyviä konkurssisaatavia, joiden perusteesta ja määrästä ei ole epäselvyyttä, pesänhoitajan on otettava saatavat jakoluettelohdotuksessa huomioon ilman valvontaa. Tällaisia saatavia ei kuitenkaan tarvitse ottaa jakoluettelohdotuksessa huomioon, jos on selvää, ettei niille kerry jako-osuutta. Pesänhoitaja voi myös muussa tapauksessa ottaa edellä mainitulla tavalla selvänä pidettävän konkurssisaatavan jakoluettelohdotuksessa huomioon ilman valvontaa.

Pesänhoitajan on toimitettava velkojalle hyvissä ajoin ennen valvontapäivää ilmoitus siitä, minkä suuruisena saatava otetaan jakoluettelohdotuksessa huomioon. Jos ilman valvontaa huomioon otettavia saatavia on suuri määrä, pesänhoitaja voi erillisen ilmoituksen sijasta tarkoitukseen soveltuvalla tavalla tiedottaa, että saatavien valvonta ei ole tarpeen.

Työsuhteesta johtuva saatava, jonka pesänhoitaja on merkinnyt palkkaturvalain (866/1998) 13 §:ssä tai merimiesten palkkaturvalain (1108/2000) 11 §:ssä tarkoitettuun luetteloon, on katsottava valvotuksi.

Mitä 1–3 momentissa säädetään, ei estä velkojaa valvomasta saatavaansa.

13 luku

Jakoluettelohdotus ja jakoluettelon vahvistaminen

2 §

Jakoluettelohdotuksen määräpäivä ja toimittaminen

Pesänhoitajan on laadittava jakoluettelohdotus kuukauden kuluessa valvontapäivästä tai, jos kysymys on laajasta konkurssipesästä, kahden kuukauden kuluessa valvontapäivästä (*jakoluettelohdotuksen määräpäivä*). Tuomioistuin voi pesänhoitajan pyynnöstä erityisestä syystä pidentää tätä määräaikaa.

16 §

Vahvistetun jakoluettelon oikaiseminen ja muuttaminen

Vahvistetussa jakoluettelossa olevan kirjoitus- tai laskuvirheen taikka muun selvän virheen korjaamisesta on voimassa, mitä oikeudenkäymiskaaren 24 luvun 10 §:ssä tuomion korjaamisesta säädetään.

Pesänhoitajan tai velkojan vaatimuksesta tuomioistuin voi ottaa jakoluettelossa huomioon saatavan tai etuoikeuden, joka on velkojasta riippumattomasta syystä jäänyt käsittelyssä tapah-

tuneen virheen, laiminlyönnin tai muun sellaisen syyn vuoksi ottamatta huomioon. Jakoluetteloa voidaan muuttaa vastaavasti, jos velkojalle on takaisinsaannin perusteella syntynyt tarve valvoa saatavansa tai jos saatava ei muun syyn vuoksi ollut eikä sen pitänytkään olla velkojan tiedossa ennen jakoluettelon vahvistamista.

Pesähoitajan tai velkojan vaatimuksesta tuomioistuin voi täsmentää jakoluettelossa määrältään ehdollisena vahvistetun saatavan suuruuden.

Tuomioistuin voi, jos aihetta on, antaa pesähoitajan tehtäväksi toimittaa jakoluettelon muuttamista koskeva vaatimus tiedoksi velalliselle ja niille velkojille, joiden kuulemista tuomioistuin pitää tarpeellisena. Jakoluetteloon lisättäväksi vaadittu saatava ja 3 momentin nojalla täsmennettäväksi vaaditun saatavan määrä voidaan riitauttaa. Riitautuksesta ja sen käsitte-lystä on voimassa, mitä 3–6 ja 8 §:ssä säädetään.

15 luku

Velkojien päätösvallan käyttäminen

6 §

Velkojainkokouksen koollekutsuminen

Pesähoitaja kutsuu koolle velkojainkokouksen. Ensimmäinen velkojainkokous on pidettävä kahden kuukauden kuluessa pesäluettelon valmistumisesta ja viimeistään kuuden kuukauden kuluessa konkurssin alkamisesta, jollei kokouksen pitäminen ole erityisestä syystä tarpeetonta. Ensimmäinen velkojainkokous voidaan tarvittaessa pitää myös ennen pesäluettelon valmistumista edellyttäen, että suurimmat velkojat on luotettavasti selvitetty. Muutoin velkojainkokous on pidettävä tarvittaessa.

16 a luku

Konkurssipesän julkisoikeudellinen ympäristövastuu

1 §

Yleissäännös konkurssipesän ympäristövastuusta

Kun julkisoikeudellisen ympäristövastuun synnyttävä tapahtuma on sattunut ennen konkurssin alkamista, konkurssipesällä ei ole velvollisuutta ryhtyä toimenpiteisiin muissa kuin tässä luvussa tarkoitetuissa tilanteissa. Muut kuin tässä luvussa tarkoitettut saatavat, joiden oikeusperuste on syntynyt ennen konkurssin alkamista, ovat konkurssisaatavia.

2 §

Konkurssipesän toimimisvelvollisuus ja vastuu kustannuksista

Konkurssipesän on viipymättä ryhdyttävä välttämättömiin toimenpiteisiin velallisen toiminnasta johtuvan ympäristön pilaantumisen tai ympäristön merkittävän haitallisen muuttumisen ehkäisemiseksi tai rajoittamiseksi, jos pilaantumisesta tai ympäristön haitallisesta muuttumisesta aiheutuu tai uhkaa aiheutua vakavaa vaaraa tai vakavaa haittaa terveydelle tai ympäristölle.

Jos viranomainen on tehnyt tai teettänyt 1 momentissa tarkoitettuja toimenpiteitä konkurssin alkamisen jälkeen, konkurssipesä vastaa kustannuksista.

3 §

Konkurssipesän vastuu jätteistä, vaarallisista kemikaaleista ja räjähteistä

Konkurssipesän vastuuseen sen hallussa olevasta jätelain (646/2011) 5 §:ssä tarkoitettusta jätteestä, joka on mainitun lain 6 tai 7 §:ssä tarkoitettulla tavalla vaarallista, sovelletaan, mitä jätelaissa säädetään jätteen haltijan vastuusta. Konkurssipesän vastuuseen sen hallussa olevasta jätelain soveltamisalaan kuuluvasta muusta kuin vaarallisesta jätteestä sovelletaan, mitä jätelaissa säädetään jätteen haltijan vastuusta, vain silloin, kun jätteestä aiheutuu tai uhkaa aiheutua vakavaa vaaraa tai vakavaa haittaa terveydelle tai ympäristölle.

Konkurssipesän vastuuseen sen hallussa olevasta vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain (390/2005) 6 §:n 2 kohdassa tarkoitettusta vaarallisesta kemikaalista ja 5 kohdassa tarkoitettusta räjähteestä sovelletaan, mitä mainitussa laissa säädetään toiminnanharjoittajan vastuusta.

Jos viranomainen on tehnyt tai teettänyt konkurssipesän hallussa oleviin 1 momentissa tarkoitettuihin jätteisiin tai 2 momentissa tarkoitettuihin vaarallisiin kemikaaleihin tai räjähteisiin liittyviä toimenpiteitä konkurssin alkamisen jälkeen, konkurssipesä vastaa kustannuksista.

4 §

Konkurssipesän vastuu radioaktiivisista aineista ja radioaktiivisista jätteistä

Konkurssipesän vastuuseen sen hallussa olevasta säteilylain (/) 4 §:n 14 kohdassa tarkoitettusta radioaktiivisesta aineesta ja 15 kohdassa tarkoitettusta radioaktiivisesta jätteestä, joiden hallussapitoon tarvitaan säteilylaissa tarkoitettu turvallisuuslupa, sovelletaan, mitä säteilylaissa säädetään toiminnanharjoittajan vastuusta.

Jos viranomainen on tehnyt tai teettänyt konkurssipesän hallussa oleviin 1 momentissa tarkoitettuihin radioaktiivisiin aineisiin tai radioaktiivisiin jätteisiin liittyviä toimenpiteitä konkurssin alkamisen jälkeen, konkurssipesä vastaa kustannuksista.

5 §

Liiketoimintaa jatkavan konkurssipesän ympäristövastuu

Velallisen liiketoimintaa jatkavaan konkurssipesään sovelletaan, mitä muualla laissa säädetään julkisoikeudellisista ympäristövelvoitteista. Velallisen liiketoimintaa jatkava konkurssipesä vastaa myös velallisen kyseisestä toiminnasta johtuvista ympäristövelvoitteista.

Tätä pykälää ei sovelleta, jos liiketoimintaa jatketaan 2 §:n 1 momentissa tarkoitettun riskin torjumiseksi.

Konkurssipesään kuuluvan omaisuuden hoito ja myynti sekä panttivelkojaa koskevat säännökset

7 §

Panttiomaisuudesta aiheutuvat kustannukset

Konkurssipesällä on oikeus saada korvaus pesään kuuluvan panttiomaisuuden hoidosta ja myynnistä pesälle aiheutuneista välttämättömistä kustannuksista, mukaan lukien pesänhoitajan palkkio omaisuuden myynnistä, heti myynti- ja täytöntöönpanokulujen jälkeen. Konkurssipesällä on oikeus panttiomaisuuden myyntihinnasta suoritettavaan korvaukseen myös panttiomaisuuteen kohdistuneista, 16 a luvun 2–4 §:n nojalla suorittamistaan toimenpiteistä tai maksamistaan kustannuksista. Sama oikeus korvaukseen on myös toimenpiteet tehneellä tai teettäneellä viranomaisella.

Jos konkurssipesä on antanut panttivelkojan tehtäväksi huolehtia pesään kuuluvan panttiomaisuuden hoidosta, velkojalla on sama oikeus kuin konkurssipesällä saada korvaus 1 momentissa tarkoitetuista kustannuksista.

19 luku

Konkurssipesän lopputilitys ja jälkiselvitys

9 §

Jälkiselvitys

Jos konkurssin päätyttyä ilmaantuu uusia varoja tai muutoin tarvitaan selvitystoimenpiteitä, pesänhoitajalla on oikeus ilman eri määräystä suorittaa asiassa tarpeelliset toimenpiteet. Pesänhoitajalla on oikeus ottaa pesän varoista kohtuullinen palkkio ja korvaus hänelle aiheutuneista tarpeellisista kustannuksista. Pesänhoitajan on laadittava toimenpiteistään selvitys. Selvitys on toimitettava konkurssiasiamiehelle sekä niille velkojille, joita asia koskee, jollei se ole asian vähäisen merkityksen takia ilmeisen tarpeetonta.

22 luku

Konkurssirekisteri, kuulutus ja ilmoitukset

7 §

Tiedoksiantotapa

Pesänhoitaja voi toimittaa tässä laissa tarkoitettut ilmoitukset, kutsut ja muut tiedoksiannot sekä asiakirjat tarkoituksenmukaista tapaa käyttäen:

- 1) sähköisellä tiedonsiirtomenetelmällä tai postitse velkojan tai velallisen ilmoittamaan osoitteeseen taikka väestötietojärjestelmään tai kaupparekisteriin merkittyyn postiosoitteeseen;
- 2) tallentamalla ne konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmään edellyttäen, että vastaanottajalle on myönnetty pääsy järjestelmään;

3) tallentamalla ne muuhun sähköiseen järjestelmään, johon vastaanottajalla on pääsy ja jonka käyttämisen vastaanottaja on hyväksynyt;

4) puhelimitse, jollei kirjallinen menettely ole asian laadun vuoksi tarpeen.

Jos pesähoitaja toimittaa tiedoksiannon 1 momentin 2 tai 3 kohdassa tarkoitettulla tavalla, hänen on ilmoitettava tiedoksiannon vastaanottajalle sähköisellä tiedonsiirtomenetelmällä tämän ilmoittamaan osoitteeseen asiakirjan tallentamisesta konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmään tai muuhun sähköiseen järjestelmään, jollei vastaanottajan kanssa ole muuta sovittu.

Velkojat ja velallinen voivat toimittaa pesähoitajalle tässä laissa tarkoitettut lausumat, vastineet ja ilmoitukset tallentamalla ne konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmään taikka toimittamalla ne pesähoitajalle sähköisellä tiedonsiirtomenetelmällä tai postitse.

8 §

Sähköisellä tiedonsiirtomenetelmällä saapuneen viestin saapumisajankohta

Konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmään tallennetun asiakirjan ja sähköisellä tiedonsiirtomenetelmällä toimitetun viestin katsotaan saapuneen vastaanottajalle määräajassa, jos se on saapunut niin kuin sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain (13/2003) 10 ja 11 §:ssä säädetään.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 _____.

Lain 2 luvun 3 §:n 2 momentin 3 kohtaa sovelletaan sellaisena kuin se oli lain tullessa voimaan, jos maksukehotus on annettu velalliselle tiedoksi ennen lain voimaantuloa.

Lain 9 luvun 1 §:n 1 ja 2 momenttia sekä 2 §:n 2 momenttia, 10 luvun 2 §:ää ja 4 §:n 2 momenttia, 12 luvun 5 §:n 1 momenttia sekä 6 ja 8 §:ää, 13 luvun 2 §:n 1 momenttia, 15 luvun 6 §:n 1 momenttia ja 17 luvun 7 §:ää sovelletaan ennen lain voimaantuloa alkaneisiin konkurssiin sellaisina kuin ne olivat lain tullessa voimaan.

Lain 16 a lukua ei sovelleta konkurssiin, jotka ovat alkaneet ennen lain voimaantuloa.

2.

Laki

yrityksen saneerauksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yrityksen saneerauksesta annetun lain (47/1993) 81 §, sellaisena kuin se on laissa
247/2007, sekä
lisätään 66 §:ään uusi 4 momentti ja lakiin uusi 81 a § seuraavasti:

66 §

Konkurssin vaikutus saneerausohjelmaan

Jos päätös velallisen asettamisesta konkurssiin kumotaan tai konkurssi peruuntuu, ohjelman raukeaminen peruuntuu ja ohjelman ehtoja on noudatettava samoin kuin jos velallista ei olisi asetettu konkurssiin.

81 §

Tiedoksiantotapa

Tuomioistuin voi toimittaa tässä laissa tarkoitetut tiedoksiannot sähköisellä tiedonsiirtomenetelmällä tai postitse, jollei tiedoksiantoa ole tarpeen toimittaa vastaanottotodistusta tai saantitodistusta vastaan taikka muuta riita-asioita varten säädettyä todisteellista tiedoksiantotapaa käyttäen.

Selvittäjä voi toimittaa tässä laissa tarkoitetut ilmoitukset, kutsut ja muut tiedoksiannot sekä asiakirjat tarkoituksenmukaista tapaa käyttäen:

- 1) sähköisellä tiedonsiirtomenetelmällä tai postitse velkojan tai velallisen ilmoittamaan osoitteeseen taikka väestötietojärjestelmään tai kaupparekisteriin merkittyyn postiosoitteeseen;
- 2) tallentamalla ne konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmään edellyttäen, että vastaanottajalle on myönnetty pääsy järjestelmään;
- 3) tallentamalla ne muuhun sähköiseen järjestelmään, johon vastaanottajalla on pääsy ja jonka käyttämisen vastaanottaja on hyväksynyt;
- 4) puhelimitse, jollei kirjallinen menettely ole asian laadun vuoksi tarpeen.

Jos selvittäjä toimittaa tiedoksiannon 1 momentin 2 tai 3 kohdassa tarkoitetulla tavalla, hänen on ilmoitettava tiedoksiannon vastaanottajalle sähköisellä tiedonsiirtomenetelmällä tämän ilmoittamaan osoitteeseen asiakirjan tallentamisesta konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmään tai muuhun sähköiseen järjestelmään, jollei vastaanottajan kanssa ole muuta sovittu.

Velkojat ja velallinen voivat toimittaa selvittäjälle tässä laissa tarkoitetut lausumat, vastineet ja ilmoitukset tallentamalla ne konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmään taikka toimittamalla ne selvittäjälle sähköisellä tiedonsiirtomenetelmällä tai postitse.

Loppuselonteko voidaan toimittaa velkojalle sähköisellä tiedonsiirtomenetelmällä tai postitse siihen osoitteeseen, jonka velkoja on ilmoittanut saneerausmenettelyssä taikka myöhemmin saneerausohjelman vahvistamisen jälkeen valvojalle tai velalliselle.

81 a §

Sähköisellä tiedonsiirtomenetelmällä saapuneen viestin saapumisajankohta

Konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmään tallennetun asiakirjan ja sähköisellä tiedonsiirtomenetelmällä toimitetun viestin katsotaan saapuneen vastaanottajalle määräajassa, jos se on saapunut niin kuin sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain (13/2003) 10 ja 11 §:ssä säädetään.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 _____ .

3.

Laki

konkurssipesien hallinnon valvonnasta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan konkurssipesien hallinnon valvonnasta annetun lain (109/1995) 2 § ja 7 §:n 3 momentti, sellaisena kuin niistä on 7 §:n 3 momentti laissa 123/2004, sekä
lisätään lakiin uusi 16 a § seuraavasti:

2 §

Konkurssiasiamiehellä on toimisto, jossa on valtion talousarvion rajoissa tarpeellinen määrä esittelijöinä toimivia virkamiehiä sekä muuta henkilökuntaa.

Konkurssiasiamies vahvistaa toimiston työjärjestyksen.

Konkurssiasiamies ratkaisee asiat esittelystä. Työjärjestyksessä voidaan kuitenkin määrätä niistä asioista, jotka konkurssiasiamies ratkaisee ilman esittelyä.

Konkurssiasiamies voi siirtää ratkaisuvaltaa esittelijöinä toimiville virkamiehille asioissa, joissa lain soveltamiskäytäntö on vakiintunut.

7 §

Tuomioistuin voi konkurssiasiamiehen vaatimuksesta alentaa velkojien pesähoitajalle määräämää palkkiota konkurssilain 8 luvun 7 §:n 2 momentissa tarkoitetuilla perusteilla taikka jos palkkio selvästi ylittää sen, mitä voidaan pitää kohtuullisena. Konkurssiasiamiehen on esitettävä vaatimuksensa 30 päivän kuluessa siitä, kun velkojien päätöksen sisältävä asiakirja on saapunut konkurssiasiamiehen toimistoon.

16 a §

Päätöksestä, jonka konkurssiasiamies on tehnyt tämän lain nojalla, ei saa valittaa, jollei tässä tai muussa laissa toisin säädetä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 _____.

4.

Laki

konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmästä

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Asianhallintajärjestelmän ylläpito ja käyttötarkoitus

Konkurssiasiamies ylläpitää konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmää ja huolehtii sen toimivuudesta.

Asianhallintajärjestelmä jakaantuu kahteen osaan. Sen ensimmäisen osan tarkoituksena on välittää konkurssiasiamiehelle tietoa konkurssihallinnon ja saneerausmenettelyn valvomiseksi.

Asianhallintajärjestelmän toisen osan tarkoituksena on, että konkurssiasian pesänhoitaja, jäljempänä *pesänhoitaja*, tai saneerausmenettelyn selvittäjä, jäljempänä *selvittäjä*, voi toimittaa järjestelmän välityksellä tietoa konkurssi- tai yrityssaneerausasian velkojille ja velalliselle ja velkojat pesänhoitajalle tai selvittäjälle.

2 §

Rekisterinpitäjä ja asianhallintajärjestelmään liittyvät vastuut

Konkurssiasiamies toimii asianhallintajärjestelmän 1 §:n 2 momentissa tarkoitetun osan rekisterinpitäjänä.

Konkurssiasiamies sekä pesänhoitaja tai selvittäjä toimivat asianhallintajärjestelmän 1 §:n 3 momentissa tarkoitetun osan yhteisrekisterinpitäjinä. Konkurssiasiamies huolehtii järjestelmän ja siihen tallennettujen tietojen tietoturvallisuudesta. Konkurssiasiamies toimii yhteyspisteinä, jolle henkilötietojen käsittelyä koskevat tiedustelut osoitetaan. Muilta osin rekisteristä vastaa pesänhoitaja tai selvittäjä hoitamiensa asioiden osalta.

Velkojat vastaavat tallentamiensa tietojen oikeellisuudesta sekä tietojen oikaisemisesta ilman aiheutonta viivytystä.

3 §

Asianhallintajärjestelmän käyttöoikeus

Jokainen alkanut konkurssi ja saneerausmenettely merkitään asianhallintajärjestelmään konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteristä sähköisesti välittyvän tiedon pohjalta.

Konkurssiasiamies myöntää pesänhoitajalle ja selvittäjälle käyttöoikeuden asianhallintajärjestelmään. Käyttöoikeus järjestelmään voidaan myöntää myös automaattisesti konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteristä sähköisesti välittyvän tiedon pohjalta.

Pesänhoitaja ja selvittäjä myöntävät velkojille ja velalliselle käyttöoikeuden asianhallintajärjestelmään.

4 §

Asianhallintajärjestelmään tallennettavat tiedot

Konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteriin merkityt tiedot välitetään sähköisesti asianhallintajärjestelmään.

Pesähoitajan ja selvittäjän on viivytyksettä tallennettava asianhallintajärjestelmän 1 §:n 2 momentissa tarkoitettuun osaan konkurssipesän hallinnon ja saneerausmenettelyn valvonnan kannalta tarpeelliset tiedot. Tiedoista ja asiakirjoista, jotka pesähoitajan ja selvittäjän on tallennettava asianhallintajärjestelmään, sekä tallentamiseen liittyvästä menettelystä säädetään tarkemmin oikeusministeriön asetuksella.

Jos yrityssaneerauksessa ei ole määrätty selvittäjää, konkurssiasiamies tallentaa tarpeelliseksi katsomansa tiedot asianhallintajärjestelmän 1 §:n 2 momentissa tarkoitettuun osaan.

Pesähoitaja ja selvittäjä voivat lisäksi tallentaa asianhallintajärjestelmän 1 §:n 3 momentissa tarkoitettuun osaan muita kuin 2 momentissa tarkoitettuja konkurssi- tai saneerausmenettelyn kannalta tarpeellisia tietoja niiden toimittamiseksi velalliselle ja velkojille sekä velkojat niiden toimittamiseksi pesähoitajalle tai selvittäjälle.

5 §

Asianhallintajärjestelmään tallennettavat henkilötiedot

Asianhallintajärjestelmään tallennettavat henkilötiedot saavat sisältää:

1) konkurssi- tai yrityssaneerausmenettelyn tai sen valvonnan kannalta tarpeellisia yksilöinti-, yhteys- ja pankkiyhteystietoja, tietoja velallisen varoista, veloista, velallisen tekemistä oikeustoimista ja muusta taloudellisesta tilanteesta;

2) konkurssilain (120/2004) 9 luvun 2 §:n 1 momentin nojalla velallisselvitykseen ja yrityksen saneerauksesta annetun lain (47/1993) 8 §:n 1 momentin 1 kohdan nojalla tehtävään selvitykseen tarvittavia henkilötietoja;

3) konkurssi- tai yrityssaneerausmenettelyn tai sen valvonnan kannalta välttämättömiä muita henkilötietoja.

Asianhallintajärjestelmään tallennettavat henkilötiedot saavat sisältää velallisen tai sen edustajan terveydentilaa tai velallisen toiminnassa tapahtuneita rikoksia tai rikkomuksia koskevia tietoja, jos ne ovat konkurssi- tai yrityssaneerausmenettelyn tai sen valvonnan kannalta välttämättömiä.

6 §

Pääsy asianhallintajärjestelmään merkittyihin tietoihin

Konkurssiasiamiehellä on pääsy asianhallintajärjestelmään 4 §:n 1–3 momentin nojalla tallennettuihin tietoihin. Konkurssiasiamiehellä ei ole oikeutta hakea järjestelmästä esille 4 §:n 4 momentissa tarkoitettuja tietoja laajemmin kuin järjestelmän ylläpitämiseksi ja tietoturvallisuuden varmistamiseksi on tarpeen.

Pesähoitajalla ja selvittäjällä on pääsy niihin asianhallintajärjestelmän tietoihin, jotka liittyvät siihen konkurssi- tai yrityssaneerausasiaan, johon hänet on määrätty pesähoitajaksi tai selvittäjäksi.

Velkojalla ja velallisella on pääsy asianhallintajärjestelmään tallennettuihin asianomaista konkurssia tai yrityssaneerausta koskeviin tietoihin siltä osin kuin heillä on muun lain nojalla oikeus tiedonsaantiin.

7 §

Asianhallintajärjestelmään merkittyjen tietojen julkisuus ja luovuttaminen

Asianhallintajärjestelmään 4 §:n 1–3 momentin nojalla tallennettujen tietojen julkisuudesta ja tietojen luovuttamisesta säädetään viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999).

Pesähoitajan tai selvittäjän taikka velkojan 4 §:n 4 momentin nojalla asianhallintajärjestelmään tallentamat tiedot ja niistä muodostuva rekisteri eivät ole konkurssiasiamiehen määräämisvaltaan kuuluvia viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa tarkoitettuja viranomaisen asiakirjoja. Konkurssiasiamies, hänen palveluksessaan oleva tai hänen toimeksiannostaan toimiva on velvollinen pitämään salassa, mitä hän on saanut tietää asianhallintajärjestelmän ylläpidon yhteydessä pesähoitajan tai selvittäjän rekisteriin 4 §:n 4 momentin nojalla tallentamista tiedoista. Salassapitovelvollisuuden rikkomiseen sovelletaan tällöin, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 35 §:ssä säädetään.

Edellä 2 momentissa tarkoitettuihin tietoihin ei myöskään sovelleta, mitä muualla laissa säädetään viranomaisen oikeudesta saada tieto konkurssiasiamiehen asiakirjoista tai konkurssiasiamiehen oikeudesta tai velvollisuudesta antaa tietoja toiselle viranomaiselle.

8 §

Tarkastajan ja esitutkintaviranomaisen pääsy asianhallintajärjestelmään

Konkurssiasiamies voi antaa pääsyn 4 §:n 1–3 momentin nojalla asianhallintajärjestelmään tallennettuihin tietoihin siltä osin kuin muualla laissa säädetään:

1) konkurssipesien hallinnon valvonnasta annetun lain (109/1995) 5 §:n 1 momentissa tarkoitettulle tarkastajalle velallisen tai konkurssipesän hallinnon, tilien ja toiminnan erityistarkastuksen suorittamista varten;

2) esitutkintaviranomaiselle rikoksen esitutkinnan toimittamista varten.

Pesähoitajan on annettava konkurssilain 9 luvun 4 §:ssä tarkoitetun erityistarkastuksen ja 16 luvun 1 §:n 2 momentissa tarkoitetun konkurssipesän tilintarkastuksen toimittajalle pääsy asianhallintajärjestelmään tallennettuihin tietoihin siltä osin kuin se on tarkastuksen toimittamista varten tarpeen.

Selvittäjä voi antaa velallisen toiminnan tarkastusta varten käyttämälleen asiantuntijalle pääsyn asianhallintajärjestelmään tallennettuihin tietoihin siltä osin kuin se on tarkastuksen toimittamista varten tarpeen.

9 §

Tietojen poistaminen

Asianhallintajärjestelmään tallennetut tiedot on poistettava kymmenen vuoden kuluttua menettelyn päättymisestä.

Tiedot poistetaan kuitenkin menettelyn päättymistä seuraavan kalenterivuoden lopussa, jos konkurssi on peruuntunut tai konkurssiin asettamista koskeva päätös kumotaan muutoksenhaun johdosta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 _____.

5.

Laki

konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteristä annetun lain 9 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteristä annetun lain (137/2004) 9 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 367/2017, seuraavasti:

9 §

Tietojen julkisuus ja luovuttaminen

Konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteriin merkityt tiedot ovat saatavissa yleisen tietoverkon kautta lukuun ottamatta luonnollisen henkilön henkilötunnusta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____
kuuta 20 _____.

6.

Laki

velkajärjestelyrekisteristä annetun lain 8 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan velkajärjestelyrekisteristä annetun lain (368/2017) 8 §:n 2 momentti seuraavasti:

8 §

Tietojen julkisuus ja luovuttaminen

Jos velkajärjestely koskee yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain 45 a §:ssä tarkoitettua elinkeinotoiminnan velkojen järjestelyä, velkajärjestelyrekisteriin merkityt tiedot ovat saatavissa yleisen tietoverkon kautta henkilötunnusta lukuun ottamatta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____
kuuta 20 _____.

7.

Laki

maanvuokralain 19 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan maanvuokralain (258/1966) 19 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1140/2010, seuraavasti:

19 §

Konkurssipesä on vastuussa vuokrasopimuksen mukaisen vuokran maksamisesta siltä ajalta kuin se käyttää vuokra-aluetta, vaikka se ei olisi ottanut vastatakseen vuokrasopimuksesta aiheutuvien velvollisuuksien täyttämistä. Vuokra-alueen käyttäminenä ei pidetä sitä, että konkurssipesä yksinomaan jättää alueelle velalliselle kuuluvaa omaisuutta. Vuokranantajalle omaisuuden poistamisesta ja alueen puhdistamisesta aiheutuneet kustannukset ovat konkurssisaatavia.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 _____.

Jos konkurssi on alkanut ennen tämän lain voimaantuloa, konkurssipesän vastuuseen vuokrasopimuksesta aiheutuvien velvollisuuksien täyttämistä sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

8.

Laki

liikehuoneiston vuokrauksesta annetun lain 39 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan liikehuoneiston vuokrauksesta annetun lain (482/1995) 39 §:n 3 momentti seuraavasti:

39 §

Vuokralaisen konkurssi

Konkurssipesä on vastuussa vuokrasopimuksen mukaisen vuokran maksamisesta siltä ajalta kuin se käyttää huoneistoa, vaikka se ei olisi ottanut vastatakseen vuokrasopimuksesta aiheutuvien velvollisuuksien täyttämistä. Huoneiston käyttämisenä ei pidetä sitä, että konkurssipesä yksinomaan jättää huoneistoon velalliselle kuuluvaa omaisuutta. Vuokranantajalle omaisuuden poistamisesta ja huoneiston siivoamisesta aiheutuneet kustannukset ovat konkurssisääntäviä. Liikehuoneiston edelleenvuokrauksessa huoneiston edelleen vuokralle antaneen vuokralaisen konkurssipesä vastaa vuokranantajalle vuokrasopimuksesta aiheutuvien velvollisuuksien täyttämistä konkurssin alkamisesta siihen asti, kun huoneistoa hallinnassaan pitävälle vuokralaiselle on ilmoitettu ensivuokrasuhteen päättymisestä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Jos konkurssi on alkanut ennen tämän lain voimaantuloa, konkurssipesän vastuuseen vuokrasopimuksesta aiheutuvien velvollisuuksien täyttämistä sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

9.

Laki

asuinhuoneiston vuokrauksesta annetun lain 49 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan asuinhuoneiston vuokrauksesta annetun lain (481/1995) 49 §:n 3 momentti seuraavasti:

49 §

Vuokralaisen konkurssi

Konkurssipesä on vastuussa vuokrasopimuksen mukaisen vuokran maksamisesta siltä ajalta kuin se käyttää huoneistoa, vaikka se ei olisi ottanut vastatakseen vuokrasopimuksesta aiheutuvien velvollisuuksien täyttämistä. Huoneiston käyttämisenä ei pidetä sitä, että konkurssipesä yksinomaan jättää huoneistoon velalliselle kuuluvaa omaisuutta. Vuokranantajalle omaisuuden poistamisesta ja huoneiston siivoamisesta aiheutuneet kustannukset ovat konkurssisääntäviä. Asuinhuoneiston jälleenvuokrauksessa ensivuokralaisen konkurssipesä vastaa ensivuokrasopimuksesta aiheutuvien velvollisuuksien täyttämistä konkurssin alkamisesta siihen asti, kun jälleenvuokralaiselle on ilmoitettu ensivuokrasuhteen päättymisestä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Jos konkurssi on alkanut ennen tämän lain voimaantuloa, konkurssipesän vastuuseen vuokrasopimuksesta aiheutuvien velvollisuuksien täyttämistä sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

10.

Laki

ulosottoaaren 3 luvun 44 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään ulosottoaaren (705/2007) 3 luvun 44 §:ään uusi 2 momentti seuraavasti:

3 luku

Yleiset menettelysäännökset

44 §

Poikkeukset vakuuden asettamisvelvollisuudesta

Vakuutta ei myöskään vaadita julkisselvityksessä olevalta konkurssipesältä, kun julkisselvittäjä hakee täytäntöönpanoa konkurssiasiamiehen suostumuksella.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____
kuuta 20 _____.

11.

Laki

verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetun lain 21 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetun lain (706/2007) 21 § seuraavasti:

21 §

Vanhentumisen vaikutukset

Vanhentunutta julkista saatavaa ei saa periä. Vanhentuminen ei estä suorituksen saamista saatavan panttina olevasta velallisen omaisuudesta.

Vanhentumisajan umpeen kuluminen ei estä maksun saamista ulosmitatuista tai konkurssiin luovutetuista varoista taikka niistä varoista, joista julkisessa haasteessa ilmoitetut saatavat on suoritettava, jos ennen vanhentumisajan päättymistä:

- 1) julkisen saatavan perimiseksi on toimitettu ulosmittaus;
- 2) velallinen on asetettu konkurssiin tai julkinen saatava on valvottu asianosaikeskustelussa ulosottokaaren mukaisessa kiinteistön myynnissä; taikka
- 3) julkinen saatava on ilmoitettu julkisen haasteen johdosta.

Yksityishenkilön velkajärjestelyn ja yrityssaneerauksen vaikutuksesta säädetään erikseen.

Perustevalitus saadaan tehdä niin kauan kuin oikeutta maksun saantiin ei ole 1 tai 2 momentin mukaan menetetty. Perustevalitus on tehtävä 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettussa tapauksessa kolmen viikon kuluessa konkurssiin asettamisesta tai siitä, kun julkinen saatava on valvottu asianosaikeskustelussa.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 _____.

Ennen tämän lain voimaantuloa alkaneisiin konkursseihin sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

12.

Laki

palkkaturvalain 20 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan palkkaturvalain (866/1998) 20 § seuraavasti:

20 §

Eriyinen vanhentumisaika

Palkkaturva on perittävä takaisin valtiolle 10 vuoden kuluessa sen vuoden päättymisestä lukien, jona palkkaturvapäätös on annettu. Tämän jälkeen oikeus maksun saantiin on menetetty.

Vanhentumisajan umpeen kuluminen ei estä maksun saamista ulosmitatuista tai konkurssiin luovutetuista varoista taikka niistä varoista, joista julkisessa haasteessa ilmoitetut saatavat on suoritettava, jos ennen 1 momentissa tarkoitetun vanhentumisajan päättymistä:

- 1) saatavan perimiseksi on toimitettu ulosmittaus;
 - 2) velallinen on asetettu konkurssiin tai saatava on valvottu asianosaiskeskustelussa ulosotokaaren mukaisessa kiinteistön myynnissä; taikka
 - 3) saatava on ilmoitettu julkisen haasteen johdosta.
- Yksityishenkilön velkajärjestelyn ja yrityssaneerauksen vaikutuksesta säädetään erikseen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 ____ .
Ennen tämän lain voimaantuloa alkaneisiin konkursseihin sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

13.

Laki

merimiesten palkkaturvalain 18 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan merimiesten palkkaturvalain (1108/2000) 18 § seuraavasti:

18 §

Eriyinen vanhentumisaika

Palkkaturva on perittävä takaisin valtiolle 10 vuoden kuluessa sen vuoden päättymisestä lukien, jona palkkaturvapäätös on annettu. Tämän jälkeen oikeus maksun saantiin on menetetty.

Vanhentumisajan umpeen kuluminen ei estä maksun saamista ulosmitatuista tai konkurssiin luovutetuista varoista taikka niistä varoista, joista julkisessa haasteessa ilmoitetut saatavat on suoritettava, jos ennen 1 momentissa tarkoitetun vanhentumisajan päättymistä:

- 1) saatavan perimiseksi on toimitettu ulosmittaus;
 - 2) velallinen on asetettu konkurssiin tai saatava on valvottu asianosaiskeskustelussa ulosotokaaren mukaisessa kiinteistön myynnissä; taikka
 - 3) saatava on ilmoitettu julkisen haasteen johdosta.
- Yksityishenkilön velkajärjestelyn ja yrityssaneerauksen vaikutuksesta säädetään erikseen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 ____ .
Ennen tämän lain voimaantuloa alkaneisiin konkursseihin sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

14.

Laki

jätelain 28 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään jätelain (646/2011) 28 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

28 §

Jätehuollon järjestäminen

Konkurssipesän vastuusta jätehuollon järjestämisessä säädetään konkurssilain (120/2004) 16 a luvussa.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20____.

15.

Laki

maa-aineslain 16 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan maa-aineslain (555/1981) 16 a §, sellaisena kuin se on laissa 463/1997, seuraavasti:

16 a §

Luvan haltijan konkurssi

Jos luvan haltija on asetettu konkurssiin eikä lupaa kuuden kuukauden kuluessa konkurssin alkamisesta ole 13 a §:n mukaisesti siirretty toiselle tai konkurssipesä ole ilmoittanut jatkavansa luvan tarkoittamaa toimintaa, lupaan perustuva oikeus maa-ainesten ottamiseen raukeaa.

Jos konkurssipesä jatkaa ottamistoimintaa, jatkamisesta tulee tehdä ilmoitus lupaviranomaiselle viipymättä. Maa-ainesten ottamistoimintaa jatkava konkurssipesä vastaa lupaan liittyvistä velvoitteista jo otetun maa-ainesmäärän osalta.

Konkurssipesän ympäristövastuusta säädetään konkurssilain (120/2004) 16 a luvussa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 8 päivänä marraskuuta 2018

Pääministeri

Juha Sipilä

Oikeusministeri Antti Häkkänen

1.

Laki

konkurssilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan konkurssilain (120/2004) 1 luvun 3 §, 2 luvun 3 §:n 2 momentin 3 kohta, 7 luvun 8 §:n 1 ja 2 momentti, 8 luvun 7 §, 9 luvun 1 §:n 1 ja 2 momentti sekä 2 §:n 1 momentin 1 kohta ja 2 momentti, 10 luvun 2 ja 3 § sekä 4 §:n 2 momentti ja 7 §:n 2 momentti, 11 luvun 1 §:n 2 momentti ja 2 §:n 2 momentti, 12 luvun 3 §:n 1 momentti, 5 §:n 1 momentti, 6 ja 8 §, 13 luvun 2 §:n 1 momentti ja 16 §, 15 luvun 6 §:n 1 momentti, 17 luvun 7 §, 19 luvun 9 §:n 1 momentti ja 22 luvun 7 ja 8 §, sellaisina kuin niistä ovat 1 luvun 3 § laissa 563/2009 ja 22 luvun 7 ja 8 § laissa 364/2017, sekä

lisätään 3 luvun 11 §:ään uusi 3 momentti, 11 luvun 4 §:ään uusi 3 momentti ja lukuun uusi 4 a § sekä lakiin uusi 16 a luku seuraavasti:

1 luku

Yleiset säännökset

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 §

3 §

Konkurssikelpoisuus

Konkurssikelpoisuus

Konkurssiin voidaan asettaa luonnollinen henkilö sekä yhteisö, säätiö ja muu oikeushenkilö. Oikeushenkilö voidaan asettaa konkurssiin silloinkin, kun se on poistettu asianomaisesta rekisteristä tai purettu. Myös kuolinpesä ja konkurssipesä voidaan asettaa konkurssiin.

Konkurssiin ei voida asettaa valtiota, Ahvenanmaan maakuntaa, kuntaa, kuntayhtymää tai muuta kuntien julkisoikeudellista yhteistoimintaelintä, valtion liikelaitosta, itsenäistä julkisoikeudellista laitosta taikka evankelis-luterilaista tai ortodoksista kirkkoa tai evankelis-luterilaisen tai ortodoksisen kirkon seurakuntaa tai seurakuntayhtymää.

Poiketen siitä, mitä 2 momentissa itsenäisestä julkisoikeudellisesta laitoksesta sääde-

Konkurssiin voidaan asettaa luonnollinen henkilö sekä yhteisö, säätiö ja muu oikeushenkilö. Oikeushenkilö voidaan asettaa konkurssiin silloinkin, kun se on poistettu asianomaisesta rekisteristä tai purettu. Myös kuolinpesä ja konkurssipesä voidaan asettaa konkurssiin.

Konkurssiin ei voida asettaa valtiota, *maakuntaa*, Ahvenanmaan maakuntaa, kuntaa, kuntayhtymää tai muuta kuntien julkisoikeudellista yhteistoimintaelintä, valtion liikelaitosta, itsenäistä julkisoikeudellista laitosta taikka evankelis-luterilaista tai ortodoksista kirkkoa tai evankelis-luterilaisen tai ortodoksisen kirkon seurakuntaa tai seurakuntayhtymää.

Poiketen siitä, mitä 2 momentissa itsenäisestä julkisoikeudellisesta laitoksesta säädetään, yliopistolain (558/2009) 1 §:ssä tarkoi-

HE 221/2018 vp

Voimassa oleva laki

Ehdotus

tään, yliopistolain (558/2009) 1 §:ssä tarkoitettu julkisoikeudellinen yliopisto voidaan kuitenkin asettaa konkurssiin.

tettu julkisoikeudellinen yliopisto voidaan kuitenkin asettaa konkurssiin.

2 luku

Konkurssiin asettamisen edellytykset

3 §

3 §

Oletus maksukyvyttömyydestä

Oletus maksukyvyttömyydestä

Jollei toisin osoiteta, velallista on pidettävä maksukyvyttömänä erityisesti myös, jos:

Jollei toisin osoiteta, velallista on pidettävä maksukyvyttömänä erityisesti myös, jos:

3) velallinen, joka on tai on viimeisenä vuonna ennen konkurssihakemuksen tekemistä ollut liiketoiminnastaan kirjanpitovelvollinen, ei viikon kuluessa velkojan maksukehotuksen saatuaan ole maksanut velkojan selvää ja erääntynyttä saatavaa.

3) velallinen, joka on tai on viimeisenä vuonna ennen konkurssihakemuksen tekemistä ollut liike- tai ammattitoiminnastaan kirjanpitovelvollinen, ei viikon kuluessa velkojan maksukehotuksen saatuaan ole maksanut velkojan selvää ja erääntynyttä saatavaa.

3 luku

Konkurssin alkamisen oikeusvaikutukset

11 §

11 §

Oikeusvaikutusten voimassaolo

Oikeusvaikutusten voimassaolo

(uusi)

Asettamispäätöksen kumoamisen ja konkurssin peruuntumisen vaikutuksesta rauenneeseen saneerausohjelmaan säädetään yrityksen saneerauksesta annetun lain (47/1993) 66 §:ssä.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

7 luku

Menettely tuomioistuimessa

8 §

Velkojan hakemuksen käsittely

Tuomioistuimen on annettava velkojan hakemus tiedoksi velalliselle sekä varattava tälle tilaisuus antaa määräpäivään mennessä kirjallinen lausuma.

Jos velallinen vastustaa hakemusta, asia käsitellään istunnossa, jollei velallinen ole suostunut siihen, että asia käsitellään kansliassa. Istuntoon kutsutaan velallinen ja hakijana oleva velkoja. Velkojan hakemus voidaan ratkaista, vaikka velallinen jää pois istunnosta tai ei toimita pyydettyä lausumaa.

8 §

Velkojan hakemuksen käsittely

Tuomioistuimen on annettava velkojan hakemus tiedoksi velalliselle sekä varattava tälle tilaisuus antaa määräpäivään mennessä kirjallinen lausuma. *Tuomioistuimen on hakemuksen vastustamisen varalta tiedusteltava, pyytääkö velallinen asian käsittelyä istunnossa, sekä ilmoitettava mahdollisuudesta ratkaista asia pyynnön puuttuessa ilman istutokäsittelyä.*

Jos velallinen vastustaa hakemusta, asia voidaan käsitellä kansliassa vain, jos tuomioistuin pitää istutokäsittelyä tarpeettomana eikä velallinen ole pyytänyt istutokäsittelyä. Istuntoon kutsutaan velallinen ja hakijana oleva velkoja. Velkojan hakemus voidaan ratkaista, vaikka velallinen jää pois istunnosta tai ei toimita pyydettyä lausumaa.

8 luku

Pesänhoitaja

7 §

Pesänhoitajan palkkio

Pesänhoitajalla on oikeus saada tehtävästään konkurssipesän varoista työn vaativuuteen, tehtyyn työhön, pesän laajuuteen ja muihin seikkoihin nähden kohtuullinen palkkio sekä korvaus hänelle aiheutuneista, pesänhoidon kannalta tarpeellisista kustannuksista. Pesänhoitaja ei saa tämän palkkion lisäksi ottaa muuta etua itselleen eikä läheiselleen.

(uusi)

Palkkion ja korvauksen tarkemmista pe-

7 §

Pesänhoitajan palkkio

Pesänhoitajalla on oikeus saada tehtävästään konkurssipesän varoista työn vaativuuteen, tehtyyn työhön, pesän laajuuteen ja muihin seikkoihin nähden kohtuullinen palkkio sekä korvaus hänelle aiheutuneista, pesänhoidon kannalta tarpeellisista kustannuksista. Pesänhoitaja ei saa tämän palkkion lisäksi ottaa muuta etua itselleen eikä läheiselleen.

Pesänhoitajan palkkiota voidaan alentaa, jos pesänhoitaja on vapautettu tehtävästään 6 §:n 1 momentin 1 tai 2 kohdan perusteella tai jos hän on olennaisesti laiminlyönyt hänelle kuuluvia tehtäviä tai velvollisuuksia.

Palkkion ja korvauksen tarkemmista pe-

Voimassa oleva laki

rusteista päättävät velkojat pesänhoitajaa kuultuaan viipymättä pesänhoitajan tultua määrätyksi tehtävänsä ja tarvittaessa myöhemminkin. Palkkio ja kustannusten korvaus maksetaan tehtävän aikana kohtuullisin väliajoin. Velkojat voivat päättää, että osa palkkiosta maksetaan pesänhoitajan tehtävän päättyessä. Palkkion ja korvauksen maksamisesta päättävät velkojat pesänhoitajan esitettyä selvityksen maksamisen perusteena olevista toimenpiteistä.

Palkkiota ja korvausta koskevan riidan ratkaisee pesänhoitajan, velallisen tai velkojan hakemuksesta tuomioistuin. Hakemus on tehtävä kuukauden kuluessa palkkiosta ja korvauksesta tehdystä velkojien päätöksestä.

Ehdotus

rusteista päättävät velkojat pesänhoitajaa kuultuaan viipymättä pesänhoitajan tultua määrätyksi tehtävänsä ja tarvittaessa myöhemminkin. Palkkio ja kustannusten korvaus maksetaan tehtävän aikana kohtuullisin väliajoin. Velkojat voivat päättää, että osa palkkiosta maksetaan pesänhoitajan tehtävän päättyessä. Palkkion ja korvauksen maksamisesta päättävät velkojat pesänhoitajan esitettyä selvityksen maksamisen perusteena olevista toimenpiteistä.

Palkkiota ja korvausta koskevan riidan ratkaisee pesänhoitajan, velallisen tai velkojan hakemuksesta tuomioistuin. Hakemus on tehtävä kuukauden kuluessa palkkiosta ja korvauksesta tehdystä velkojien päätöksestä.

9 luku

Konkurssipesän selvitys ja velallisen kirjanpito

1 §

Pesäluettelo

Pesänhoitajan on laadittava velallisen varoista ja veloista luettelo (*pesäluettelo*). Pesäluettelosta tulee käydä ilmi riittävästi eriteltyinä ainakin velallisen omaisuus konkurssin alkaessa ja arvio sen rahaksimuuton tuloksesta sekä velallisen velat ja muut sitoumukset. Pesänhoitajan on laadittava pesäluettelon liitteeksi tiivistelmä velallisen taloudellisesta tilanteesta, jos *pesäluettelo on laaja tai* tiivistelmän laatiminen on *muuten* tarkoituksenmukaista.

Pesäluettelo on laadittava kahden kuukauden kuluessa konkurssin alkamisesta. Jos velallisen kirjanpito on merkittävältä osin puutteellinen tai virheellinen taikka jos pesäluetteloa ei voida pesän laajuuden tai muun erityisen syyn vuoksi saada valmiiksi määräajassa, tuomioistuin voi omasta aloitteestaan tai pesänhoitajan pyynnöstä pidentää määräaika. Päätökseen, jolla määräaika on pidennetty, ei saa hakea muutosta valittamalla.

1 §

Pesäluettelo

Pesänhoitajan on laadittava velallisen varoista ja veloista luettelo (*pesäluettelo*). Pesäluettelosta tulee käydä ilmi riittävästi eriteltyinä ainakin velallisen omaisuus konkurssin alkaessa ja arvio sen rahaksimuuton tuloksesta sekä velallisen *suurimmat velkojat ja niiden saatavat, merkittävimmät muut sitoumukset sekä arvio muiden velkojen ja sitoumusten kokonaismäärästä*. Pesänhoitajan on laadittava pesäluettelon liitteeksi tiivistelmä velallisen taloudellisesta tilanteesta, jos tiivistelmän laatiminen on tarkoituksenmukaista.

Pesäluettelo on laadittava kahden kuukauden kuluessa konkurssin alkamisesta. Jos velallisen kirjanpito on merkittävältä osin puutteellinen tai virheellinen taikka jos pesäluetteloa ei voida pesän laajuuden tai muun erityisen syyn vuoksi saada valmiiksi määräajassa, *pesänhoitajan on laadittava pesäluettelo ilman aiheetonta viivytystä. Tällöin pesänhoitajan on ilmoitettava tuomioistuimelle pesäluettelon arvioitu valmistuspäivämäärä ja syyt, joiden vuoksi pesäluetteloa ei ole laadittu määräajassa, sekä merkittävät nämä tiedot konkurssi- ja yritys-*

Voimassa oleva laki

Ehdotus

saneerausasioiden asianhallintajärjestelmään.

2 §

2 §

*Velallisselvitys**Velallisselvitys*

Pesähoitajan on laadittava velallisesta ja velallisen konkurssia edeltäneestä toiminnasta selvitys (*velallisselvitys*), josta tulee käydä ilmi ainakin:

Pesähoitajan on laadittava velallisesta ja velallisen konkurssia edeltäneestä toiminnasta selvitys (*velallisselvitys*), josta tulee käydä ilmi ainakin:

1) velallisen omistus- ja konsernisuhteet, jos velallinen on yhteisö;

1) velallisen omistus- ja konsernisuhteet, jos velallinen on yhteisö tai säätiö;

Velallisselvitys on laadittava kahden kuukauden kuluessa konkurssin alkamisesta. Jos velallisselvitystä ei voida pesän laajuuden tai muun erityisen syyn vuoksi saada valmiiksi määräajassa, tuomioistuimella voi pesähoitajan pyynnöstä pidentää määräaika. Päätökseen, jolla määräaika on pidennetty, ei saa hakea muutosta valittamalla.

Velallisselvitys on laadittava kahden kuukauden kuluessa konkurssin alkamisesta. Jos velallisselvitystä ei voida pesän laajuuden tai muun erityisen syyn vuoksi saada valmiiksi määräajassa, pesähoitajan on laadittava velallisselvitys ilman aiheetonta viivytystä. Tällöin pesähoitajan on ilmoitettava tuomioistuimelle velallisselvityksen arvioitu valmistuspäivämäärä ja syyt, joiden vuoksi velallisselvitystä ei ole laadittu määräajassa, sekä merkittävät nämä tiedot konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmään.

10 luku

Konkurssin raukeaminen

2 §

2 §

*Esitys konkurssin raukeamisesta**Hakemus konkurssin raukeamisesta*

Pesähoitajan on tehtävä esitys konkurssin raukeamisesta ilman aiheetonta viivytystä sen jälkeen, kun peruste siihen on käynyt ilmi. Esityksen voi tehdä myös velkoja, velallinen tai konkurssiasiamies. Esitystä ei voida tehdä ennen kuin pesäluettelo ja velallisselvitys on laadittu.

Pesähoitajan on ennen konkurssin raukeamista koskevan hakemuksen tekemistä varattava suurimmille velkojille tilaisuus tulla kuulluksi. Pesähoitajan on toimitettava velkojille tiedoksi esityksensä konkurssin raukeamisesta kuukauden kuluessa pesäluettelon ja velallisselvityksen valmistumisesta ja, jos aihetta on, tiedusteltava velkojilta, ottavatko nämä vastattavakseen konkurssimenettelyn kustannuksista. Pesähoitajan on toimitettava esityksensä myös konkurssiasiamiehelle ja velalliselle. Jos kon-

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

Pesähoitajan on liitettävä konkurssin raukeamista koskevaan esitykseensä pesäluettelo ja velallisselvitys sekä arvionsa konkurssimenettelyn kustannuksista ja niihin käytettävissä olevista varoista. Jos esityksen on tehnyt velkoja, velallinen tai konkurssiasiamies, pesähoitajan on tuomioistuimen pyynnöstä toimitettava asian käsittelyä varten pesäluettelo ja velallisselvitys sekä arvionsa konkurssimenettelyn kustannuksista ja niihin käytettävissä olevista varoista.

Pesähoitajan on ennen esityksen tekemistä tuomioistuimelle toimitettava esitys liitteineen suurimmille velkojille ja, jos aihetta on, tiedusteltava näiltä, ottavatko nämä vastattavakseen konkurssimenettelyn kustannuksista. Esitys liitteineen on toimitettava myös konkurssiasiamiehelle. Pesähoitajan on ilmoitettava esityksen tekemisestä velalliselle.

3 §

Konkurssin raukeamista koskevan asian käsittely

Tuomioistuimen on, jos siihen on aihetta, varattava velalliselle, suurimmille velkojille ja konkurssiasiamiehelle tilaisuus tulla kuuluksi pesähoitajan tekemästä konkurssin raukeamista koskevasta esityksestä. Jos esityksen on tehnyt muu kuin pesähoitaja, on pesähoitajalle, velalliselle, suurimmille velkojille ja konkurssiasiamiehelle varattava tilaisuus tulla kuuluksi.

kurssin raukeamisen edellytyksiä ei voida arvioida edellä tarkoitettussa määräajassa, pesähoitajan on toimitettava esityksensä velkojille ilman aiheetonta viivytystä ja merkittävä viivästyksen syy konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmään.

Pesähoitajan on tehtävä hakemus konkurssin raukeamisesta tuomioistuimelle ilman aiheetonta viivytystä sen jälkeen, kun suurimpia velkojia on kuultu 1 momentin mukaisesti. Hakemuksen voi tehdä myös velkoja, velallinen tai konkurssiasiamies. Hakemuksesta ei voida tehdä ennen kuin pesäluettelo ja velallisselvitys on laadittu.

Pesähoitajan on liitettävä konkurssin raukeamista koskevaan hakemukseensa pesäluettelo ja velallisselvitys sekä arvionsa konkurssimenettelyn kustannuksista ja niihin käytettävissä olevista varoista. Jos hakemuksen on tehnyt velkoja, velallinen tai konkurssiasiamies, pesähoitajan on tuomioistuimen pyynnöstä toimitettava asian käsittelyä varten pesäluettelo ja velallisselvitys sekä arvionsa konkurssimenettelyn kustannuksista ja niihin käytettävissä olevista varoista.

3 §

Konkurssin raukeamista koskevan asian käsittely

Tuomioistuimen on, jos siihen on aihetta, varattava velalliselle, suurimmille velkojille ja konkurssiasiamiehelle tilaisuus tulla kuuluksi pesähoitajan tekemästä konkurssin raukeamista koskevasta hakemuksesta. Jos hakemuksen on tehnyt muu kuin pesähoitaja, on pesähoitajalle, velalliselle, suurimmille velkojille ja konkurssiasiamiehelle varattava tilaisuus tulla kuuluksi.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

4 §

4 §

*Pesänhoitajan palkkio konkurssin rautessa**Pesänhoitajan palkkio konkurssin rautessa*

Tuomioistuin päättää palkkion ja korvauksen suuruudesta sekä siitä, miltä osin korvaus maksetaan valtion varoista. Pesänhoitajan on esitettävä tuomioistuimelle toimenpiteistään eritelty lasku ja, jos korvausta vaaditaan valtion varoista, selvitys korvauksen maksamiseen käytettävissä olevista velallisen varoista. Tuomioistuimen on varattava velalliselle sekä harkintansa mukaan velkojille ja konkurssiasiamiehelle tilaisuus tulla asiassa kuulluksi. Konkurssiasiamiehellä on oikeus myös omasta aloitteestaan lausua pesänhoitajan palkkiovaatimuksesta ja hakea päätökseen muutosta.

Tuomioistuin päättää palkkion ja korvauksen suuruudesta sekä siitä, miltä osin korvaus maksetaan valtion varoista. Pesänhoitajan on esitettävä tuomioistuimelle toimenpiteistään eritelty lasku ja, jos korvausta vaaditaan valtion varoista, selvitys korvauksen maksamiseen käytettävissä olevista velallisen varoista. *Pesänhoitajan on toimitettava lasku suurimmille velkojille, velalliselle ja konkurssiasiamiehelle samalla, kun esitys konkurssin raukeamisesta toimitetaan niille tiedoksi 2 §:n 1 momentin nojalla.* Tuomioistuimen on varattava *harkintansa mukaan velalliselle*, velkojille ja konkurssiasiamiehelle tilaisuus tulla asiassa kuulluksi. Konkurssiasiamiehellä on oikeus myös omasta aloitteestaan lausua pesänhoitajan palkkiovaatimuksesta ja hakea päätökseen muutosta.

7 §

7 §

*Ilmoitukset ja muutoksenhaku**Ilmoitukset ja muutoksenhaku*

Päätökseen, jolla esitys konkurssin raukeamisesta on hylätty, ei saa hakea muutosta valittamalla.

Päätökseen, jolla *hakemus* konkurssin raukeamisesta on hylätty, ei saa hakea muutosta valittamalla.

11 luku

Julkisselvitys

1 §

1 §

*Julkisselvitykseen siirtyminen**Julkisselvitykseen siirtyminen*

Konkurssiasiamiehen esityksestä tuomioistuimen on varattava pesänhoitajalle sekä harkintansa mukaan velalliselle ja suurimmille velkojille tilaisuus tulla kuulluksi. Pesänhoitajan palkkion määräämisessä noudatetaan, mitä 10 luvun 4 ja 5 §:ssä säädetään.

Tuomioistuimen on varattava pesänhoitajalle sekä harkintansa mukaan velalliselle ja suurimmille velkojille tilaisuus tulla kuulluksi *konkurssiasiamiehen esityksen johdosta*. Pesänhoitajan palkkion määräämisessä noudatetaan, mitä 10 luvun 4 ja 5 §:ssä sää-

HE 221/2018 vp

Voimassa oleva laki

Ehdotus

detään.

2 §

2 §

Julkisselvitykseen siirtymisen vaikutukset

Julkisselvitykseen siirtymisen vaikutukset

Julkisselvittäjästä on *soveltuvin osin* voimassa, mitä tässä tai muussa laissa säädetään pesähoitajasta. Jos konkurssipesän varat ilmeisesti riittävät jako-osuuksien maksamiseen velkojille, julkisselvittäjä voi määrätä saatavien valvonnasta niin kuin tässä laissa säädetään. Julkisselvittäjän on täytettävä pesähoitajalle kuuluva selontekovelvollisuus konkurssiasiamiehen määräämällä tavalla.

Julkisselvittäjästä on voimassa, mitä tässä tai muussa laissa säädetään pesähoitajasta. Jos konkurssipesän varat ilmeisesti riittävät jako-osuuksien maksamiseen velkojille, julkisselvittäjä voi määrätä saatavien valvonnasta niin kuin tässä laissa säädetään. Julkisselvittäjän on täytettävä pesähoitajalle 14 luvun 11 §:n mukaan kuuluva selonteko- ja tietojenantovelvollisuus, jollei konkurssiasiamies toisin määrää.

4 §

4 §

Julkisselvityksen päättäminen

Julkisselvityksen päättäminen

(uusi)

Konkurssiasiamiehen hyväksymän lopputilityksen jako-osuuksia koskevaa osaa voidaan moittia. Moittimiseen sovelletaan, mitä 19 luvun 6 §:ssä säädetään. Tyytymättömyyden ilmoitusta ei kuitenkaan edellytetä.

(uusi)

4 a §

Tilaisuuden varaaminen ulosmittaukseen julkisselvityksen yhteydessä

Jos velkojille konkurssipesän varoista tuleva kertymä jäisi niin vähäiseksi, ettei jakoluettelon laatimista voida pitää tarkoitukseenmukaisena, menetellään 3 luvun 12 §:ssä säädetyllä tavalla.

12 luku

Konkurssisaatavat, valvonta ja saatavien selvittäminen

3 §

Yhteisvelkasuhteet

Velkoja voi valvoa velalliselta olevan saatavansa sen suuruisena kuin se oli konkurssin alkaessa ottamatta huomioon sen jälkeen takaajalta saamaansa suoritusta. Velkojalla ei kuitenkaan ole tätä oikeutta, jos takaaja on maksanut päävelan kokonaan ennen 5 §:ssä tarkoitettua valvontapäivää.

3 §

Yhteisvelkasuhteet

Velkoja voi valvoa velalliselta olevan saatavansa sen suuruisena kuin se oli konkurssin alkaessa ottamatta huomioon sen jälkeen takaajalta saamaansa suoritusta. Velkojalla ei kuitenkaan ole tätä oikeutta, jos takaaja on maksanut *koko sen päävelan, josta takaaja vastaa*, ennen 5 §:ssä tarkoitettua valvontapäivää.

5 §

Valvontapäivän määrittäminen

Jollei pesäluettelon valmistuttua ole tehty hakemusta konkurssin raukeamiseksi, pesähoitajan on ilman aiheetonta viivytystä määrättävä päivä, jona velkojien on viimeistään valvottava saatavansa (*valvontapäivä*). Valvontapäivän on oltava aikaisintaan kuukauden ja viimeistään kahden kuukauden kuluttua määräyksestä.

5 §

Valvontapäivän määrittäminen

Jollei pesäluettelon ja velalliselvityksen valmistuttua ole tehty hakemusta konkurssin raukeamiseksi, pesähoitajan on ilman aiheetonta viivytystä määrättävä päivä, jona velkojien on viimeistään valvottava saatavansa (*valvontapäivä*). Valvontapäivän on oltava aikaisintaan kuukauden ja viimeistään kahden kuukauden kuluttua määräyksestä. *Jollei pesähoitaja ole määrännyt valvontapäivää kuukauden kuluessa pesäluettelon ja velalliselvityksen valmistumisesta, hänen on merkittävä konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmään viivästyksen syy.*

6 §

Saatavan valvonta

Jako-osuutta saadakseen velkojan on valvottava konkurssisaatavansa kirjallisesti (*valvontakirjelmä*) ilmoittamalla se pesähoitajalle viimeistään valvontapäivänä, jollei saatavaa oteta huomioon ilman valvontaa.

6 §

Konkurssivelkojan oikeus jako-osuuteen

Velkoja voi saada jako-osuutta konkurssisaatavalleen, jos:

1) velkoja on ilmoittanut saatavansa pesähoitajalle kirjallisesti ennen valvontapäivän määrittämistä;

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Viimeistään valvontapäivänä tuomioistuimelle ilmoitettu saatava katsotaan valvotuksi määräajassa. Velkojan valvontapäivän jälkeen ilmoittama saatava voidaan ottaa huomioon vain jälkivalvonnasta säädetyn edellytyksin.

Konkurssivalvonnasta liikkeeseenlaskijan konkurssissa säädetään 17 §:ssä.

(uusi)

8 §

Saatavan huomioon ottaminen ilman valvontaa

Pesänhoitaja voi ottaa konkurssisaatavan jakoluettelohdotuksessa huomioon ilman valvontaa, jos saatavan perusteesta ja määrästä ei ole epäselvyyttä. Pesänhoitajan on tällöin toimitettava velkojalle hyvissä ajoin ennen valvontapäivää ilmoitus siitä, minkä suuruisena saatava otetaan jakoluettelohdotuksessa huomioon. Jos suurta määrää samaan tai samanlaiseen perusteeseen liittyviä saatavia voidaan pitää edellä sanotuin tavoin riidattomina, pesänhoitaja voi erillisen ilmoituksen sijasta tarkoitukseen soveltuvalla tavalla tiedottaa, että saatavien valvonta ei ole tarpeen.

(uusi)

Työsuhteesta johtuva saatava, jonka pesänhoitaja on merkinnyt palkkaturvalain (866/1998) 13 §:ssä tai merimiesten palkkaturvalain (1108/2000) 11 §:ssä tarkoitettuun

2) velkoja on valvonut saatavansa kirjallisesti (**valvontakirjelmä**) ilmoittamalla sen pesänhoitajalle tämän valvonnalle asettamassa määräajassa; tai

3) saatava otetaan 8 §:n mukaisesti huomioon ilman valvontaa.

Viimeistään valvontapäivänä tuomioistuimelle ilmoitettu saatava katsotaan valvotuksi määräajassa. Velkojan valvontapäivän jälkeen ilmoittama saatava voidaan ottaa huomioon vain jälkivalvonnasta säädetyn edellytyksin.

Konkurssivalvonnasta liikkeeseenlaskijan konkurssissa säädetään 17 §:ssä.

Edellä 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun ilmoituksen sisällöstä, tarkastamisesta ja täydentämisestä on voimassa, mitä 7, 14 ja 15 §:ssä säädetään.

8 §

Saatavan huomioon ottaminen ilman valvontaa

Jos suurella määrällä velkoja on samaan tai samanlaiseen perusteeseen liittyviä konkurssisaatavia, joiden perusteesta ja määrästä ei ole epäselvyyttä, pesänhoitajan on otettava saatavat jakoluettelohdotuksessa huomioon ilman valvontaa. Tällaisia saatavia ei kuitenkaan tarvitse ottaa jakoluettelohdotuksessa huomioon, jos on selvää, ettei niille kerry jako-osuutta. Pesänhoitaja voi myös muussa tapauksessa ottaa edellä mainitulla tavalla selvänä pidettävän konkurssisaatavan jakoluettelohdotuksessa huomioon ilman valvontaa.

Pesänhoitajan on toimitettava velkojalle hyvissä ajoin ennen valvontapäivää ilmoitus siitä, minkä suuruisena saatava otetaan jakoluettelohdotuksessa huomioon. Jos ilman valvontaa huomioon otettavia saatavia on suuri määrä, pesänhoitaja voi erillisen ilmoituksen sijasta tarkoitukseen soveltuvalla tavalla tiedottaa, että saatavien valvonta ei ole tarpeen.

Työsuhteesta johtuva saatava, jonka pesänhoitaja on merkinnyt palkkaturvalain (866/1998) 13 §:ssä tai merimiesten palkkaturvalain (1108/2000) 11 §:ssä tarkoitettuun

Voimassa oleva laki

luetteloon, on katsottava valvotuksi.
Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, ei estä velkojaa valvomasta saatavaansa.

Ehdotus

luetteloon, on katsottava valvotuksi.
Mitä 1–3 momentissa säädetään, ei estä velkojaa valvomasta saatavaansa.

13 luku

Jakoluetteloehdotus ja jakoluettelon vahvistaminen

2 §

Jakoluetteloehdotuksen määräpäivä ja toimitaminen

Pesänhoitajan on laadittava jakoluetteloehdotus *kahden* kuukauden kuluessa valvontapäivästä tai, jos kysymys on laajasta konkurssipesästä, neljän kuukauden kuluessa valvontapäivästä (*jakoluetteloehdotuksen määräpäivä*). Tuomioistuin voi pesänhoitajan pyynnöstä erityisestä syystä pidentää tätä määräaika.

2 §

Jakoluetteloehdotuksen määräpäivä ja toimitaminen

Pesänhoitajan on laadittava jakoluetteloehdotus kuukauden kuluessa valvontapäivästä tai, jos kysymys on laajasta konkurssipesästä, *kahden* kuukauden kuluessa valvontapäivästä (*jakoluetteloehdotuksen määräpäivä*). Tuomioistuin voi pesänhoitajan pyynnöstä erityisestä syystä pidentää tätä määräaika.

16 §

Vahvistetun jakoluettelon oikaiseminen ja muuttaminen

Vahvistetussa jakoluettelossa olevan kirjoitus- tai laskuvirheen taikka muun selvän virheen korjaamisesta on voimassa, mitä oikeudenkäymiskaaren 24 luvun 10 §:ssä tuomion korjaamisesta säädetään.

Pesänhoitajan tai velkojan vaatimuksesta tuomioistuin voi ottaa jakoluettelossa huomioon saatavan tai etuoikeuden, joka on velkojasta riippumattomasta syystä jäänyt käsittelyssä tapahtuneen virheen, laiminlyönnin tai muun sellaisen syyn vuoksi otamatta huomioon. Jakoluetteloa voidaan muuttaa vastaavasti, jos velkojalle on takaisinsaannin perusteella syntynyt tarve valvoa saatavansa tai jos saatava ei muun syyn vuoksi ollut eikä sen pitänytkään olla velkojan tiedossa ennen jakoluettelon vahvistamista.

(uusi)

16 §

Vahvistetun jakoluettelon oikaiseminen ja muuttaminen

Vahvistetussa jakoluettelossa olevan kirjoitus- tai laskuvirheen taikka muun selvän virheen korjaamisesta on voimassa, mitä oikeudenkäymiskaaren 24 luvun 10 §:ssä tuomion korjaamisesta säädetään.

Pesänhoitajan tai velkojan vaatimuksesta tuomioistuin voi ottaa jakoluettelossa huomioon saatavan tai etuoikeuden, joka on velkojasta riippumattomasta syystä jäänyt käsittelyssä tapahtuneen virheen, laiminlyönnin tai muun sellaisen syyn vuoksi otamatta huomioon. Jakoluetteloa voidaan muuttaa vastaavasti, jos velkojalle on takaisinsaannin perusteella syntynyt tarve valvoa saatavansa tai jos saatava ei muun syyn vuoksi ollut eikä sen pitänytkään olla velkojan tiedossa ennen jakoluettelon vahvistamista.

Pesänhoitajan tai velkojan vaatimuksesta tuomioistuin voi täsmentää jakoluettelossa määrältään ehdollisena vahvistetun saata-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Tuomioistuin voi, jos aihetta on, antaa pesähoitajan tehtäväksi toimittaa jakoluettelon muuttamista koskeva vaatimus tiedoksi velalliselle ja niille velkojille, joiden kuulemista tuomioistuin pitää tarpeellisena. Jakoluetteloon lisättäväksi vaadittu saatava voidaan myös riitauttaa. Riitautuksesta ja sen käsittelystä on voimassa, mitä edellä 3–6 ja 8 §:ssä säädetään.

van suuruuden.

Tuomioistuin voi, jos aihetta on, antaa pesähoitajan tehtäväksi toimittaa jakoluettelon muuttamista koskeva vaatimus tiedoksi velalliselle ja niille velkojille, joiden kuulemista tuomioistuin pitää tarpeellisena. *Jakoluetteloon lisättäväksi vaadittu saatava ja 3 momentin nojalla täsmennettäväksi vaadittu saatavan määrä voidaan riitauttaa.* Riitautuksesta ja sen käsittelystä on voimassa, mitä 3–6 ja 8 §:ssä säädetään.

15 luku

Velkojien päätösvallan käyttäminen

6 §

Velkojainkokouksen koollekutsuminen

Pesähoitaja kutsuu koolle velkojainkokouksen. Ensimmäinen velkojainkokous on pidettävä kahden kuukauden kuluessa pesäluettelon valmistumisesta ja viimeistään kuuden kuukauden kuluessa konkurssin alkamisesta, jollei kokouksen pitäminen ole erityisestä syystä tarpeetonta. Muutoin velkojainkokous on pidettävä tarvittaessa.

6 §

Velkojainkokouksen koollekutsuminen

Pesähoitaja kutsuu koolle velkojainkokouksen. Ensimmäinen velkojainkokous on pidettävä kahden kuukauden kuluessa pesäluettelon valmistumisesta ja viimeistään kuuden kuukauden kuluessa konkurssin alkamisesta, jollei kokouksen pitäminen ole erityisestä syystä tarpeetonta. *Ensimmäinen velkojainkokous voidaan tarvittaessa pitää myös ennen pesäluettelon valmistumista edellyttäen, että suurimmat velkojat on luotettavasti selvitetty.* Muutoin velkojainkokous on pidettävä tarvittaessa.

16 a luku

Konkurssipesän julkisoikeudellinen ympäristövastuu

(uusi)

1 §

Yleissäännös konkurssipesän ympäristövastuusta

Kun julkisoikeudellisen ympäristövastuun synnyttävä tapahtuma on sattunut ennen konkurssin alkamista, konkurssipesällä ei ole velvollisuutta ryhtyä toimenpiteisiin muissa kuin tässä luvussa tarkoitetuissa tilanteissa. Muut kuin tässä luvussa tarkoitettut saatavat, joiden oikeusperuste on syntynyt

Voimassa oleva laki

Ehdotus

nyt ennen konkurssin alkamista, ovat konkurssisaatavia.

(uusi)

2 §

Konkurssipesän toimimisvelvollisuus ja vastuu kustannuksista

Konkurssipesän on viipymättä ryhdyttävä välttämättömiin toimenpiteisiin velallisen toiminnasta johtuvan ympäristön pilaantumisen tai ympäristön merkittävän haitallisen muuttumisen ehkäisemiseksi tai rajoittamiseksi, jos pilaantumisesta tai ympäristön haitallisesta muuttumisesta aiheutuu tai uhkaa aiheutua vakavaa vaaraa tai vakavaa haittaa terveydelle tai ympäristölle.

Jos viranomainen on tehnyt tai teettänyt 1 momentissa tarkoitettuja toimenpiteitä konkurssin alkamisen jälkeen, konkurssipesä vastaa kustannuksista.

(uusi)

3 §

Konkurssipesän vastuu jätteistä, vaarallisista kemikaaleista ja räjähteistä

Konkurssipesän vastuuseen sen hallussa olevasta jätelain (646/2011) 5 §:ssä tarkoitettusta jätteestä, joka on mainitun lain 6 tai 7 §:ssä tarkoitettulla tavalla vaarallista, sovelletaan, mitä jätelaissa säädetään jätteen haltijan vastuusta. Konkurssipesän vastuuseen sen hallussa olevasta jätelain soveltamisalaan kuuluvasta muusta kuin vaarallisesta jätteestä sovelletaan, mitä jätelaissa säädetään jätteen haltijan vastuusta, vain silloin, kun jätteestä aiheutuu tai uhkaa aiheutua vakavaa vaaraa tai vakavaa haittaa terveydelle tai ympäristölle.

Konkurssipesän vastuuseen sen hallussa olevasta vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain (390/2005) 6 §:n 2 kohdassa tarkoitettua vaarallisesta kemikaalista ja 5 kohdassa tarkoitettua räjähteestä sovelletaan, mitä mainitussa laissa säädetään toiminnanharjoittajan vastuusta.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Jos viranomainen on tehnyt tai teettänyt konkurssipesän hallussa oleviin 1 momentissa tarkoitettuihin jätteisiin tai 2 momentissa tarkoitettuihin vaarallisiin kemikaaleihin tai räjähteisiin liittyviä toimenpiteitä konkurssin alkamisen jälkeen, konkurssipesä vastaa kustannuksista.

(uusi)

4 §

Konkurssipesän vastuu radioaktiivisista aineista ja radioaktiivisista jätteistä

Konkurssipesän vastuuseen sen hallussa olevasta säteilylain (/) 4 §:n 14 kohdassa tarkoitettua radioaktiivisesta aineesta ja 15 kohdassa tarkoitettua radioaktiivisesta jätteestä, joiden hallussapitoon tarvitaan säteilylaissa tarkoitettu turvallisuushuone, sovelletaan, mitä säteilylaissa säädetään toiminnanharjoittajan vastuusta.

Jos viranomainen on tehnyt tai teettänyt konkurssipesän hallussa oleviin 1 momentissa tarkoitettuihin radioaktiivisiin aineisiin tai radioaktiivisiin jätteisiin liittyviä toimenpiteitä konkurssin alkamisen jälkeen, konkurssipesä vastaa kustannuksista.

(uusi)

5 §

Liiketoimintaa jatkavan konkurssipesän ympäristövastuu

Velallisen liiketoimintaa jatkavaan konkurssipesään sovelletaan, mitä muualla laissa säädetään julkisoikeudellisista ympäristövelvoitteista. Velallisen liiketoimintaa jatkava konkurssipesä vastaa myös velallisen kyseisestä toiminnasta johtuvista ympäristövelvoitteista.

Tätä pykälää ei sovelleta, jos liiketoimintaa jatketaan 2 §:n 1 momentissa tarkoitettun riskin torjumiseksi.

17 luku

Konkurssipesään kuuluvan omaisuuden hoito ja myynti sekä panttivelkojaa koskevat säännökset

7 §

Panttiomaisuudesta aiheutuvat kustannukset

Konkurssipesällä on oikeus saada korvaus pesään kuuluvan panttiomaisuuden hoidosta ja myynnistä pesälle aiheutuneista välttämättömistä kustannuksista, mukaan lukien pesänhoitajan palkkio omaisuuden myynnistä, heti myynti- ja täytäntöönpanokulujen jälkeen.

Jos konkurssipesä on antanut panttivelkojan tehtäväksi huolehtia pesään kuuluvan panttiomaisuuden hoidosta, velkojalla on sama oikeus kuin konkurssipesällä saada korvaus hoidosta aiheutuneista välttämättömistä kustannuksista.

7 §

Panttiomaisuudesta aiheutuvat kustannukset

Konkurssipesällä on oikeus saada korvaus pesään kuuluvan panttiomaisuuden hoidosta ja myynnistä pesälle aiheutuneista välttämättömistä kustannuksista, mukaan lukien pesänhoitajan palkkio omaisuuden myynnistä, heti myynti- ja täytäntöönpanokulujen jälkeen. *Konkurssipesällä on oikeus panttiomaisuuden myyntihinnasta suoritettavaan korvaukseen myös panttiomaisuuteen kohdistuneista, 16 a luvun 2–4 §:n nojalla suorittamistaan toimenpiteistä tai maksamistaan kustannuksista. Sama oikeus korvaukseen on myös toimenpiteet tehneellä tai teetäneellä viranomaisella.*

Jos konkurssipesä on antanut panttivelkojan tehtäväksi huolehtia pesään kuuluvan panttiomaisuuden hoidosta, velkojalla on sama oikeus kuin konkurssipesällä saada korvaus *1 momentissa tarkoitetuista* kustannuksista.

19 luku

Konkurssipesän lopputilitys ja jälkiselvitys

9 §

Jälkiselvitys

Jos konkurssin päätyttyä ilmaantuu uusia varoja tai muutoin tarvitaan selvitystoimenpiteitä, pesänhoitajalla on oikeus ilman eri määräystä suorittaa asiassa tarpeelliset toimenpiteet. Pesänhoitajalla on oikeus ottaa pesän varoista kohtuullinen palkkio ja korvaus hänelle aiheutuneista tarpeellisista kustannuksista. Pesänhoitajan on laadittava toimenpiteistään selvitys. Selvitys on toimi-

9 §

Jälkiselvitys

Jos konkurssin päätyttyä ilmaantuu uusia varoja tai muutoin tarvitaan selvitystoimenpiteitä, pesänhoitajalla on oikeus ilman eri määräystä suorittaa asiassa tarpeelliset toimenpiteet. Pesänhoitajalla on oikeus ottaa pesän varoista kohtuullinen palkkio ja korvaus hänelle aiheutuneista tarpeellisista kustannuksista. Pesänhoitajan on laadittava toimenpiteistään selvitys. Selvitys on toimi-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

tettava niille velkojille, joita asia koskee, jollei se ole asian vähäisen merkityksen takia ilmeisen tarpeetonta.

tettava *konkurssiasiamiehelle sekä* niille velkojille, joita asia koskee, jollei se ole asian vähäisen merkityksen takia ilmeisen tarpeetonta.

22 luku

Konkurssirekisteri, kuulutus ja ilmoitukset

7 §

7 §

Tiedoksiantotapa

Tiedoksiantotapa

Pesänhoitaja voi toimittaa tässä laissa tarkoitetut ilmoitukset, kutsut ja muut tiedoksiannot sekä asiakirjat tarkoituksenmukaista tapaa käyttäen postitse tai sähköisellä tiedonsiirtomenetelmällä velkojan tai velallisen ilmoittamaan osoitteeseen taikka postiosoitteeseen, jonka velkoja tai velallinen on myöhemmin ilmoittanut maistraatille. Tiedoksiannot voidaan toimittaa myös puhelimitse, jollei kirjallinen menettely ole asian laadun vuoksi tarpeen.

Pesänhoitaja voi toimittaa tässä laissa tarkoitetut ilmoitukset, kutsut ja muut tiedoksiannot sekä asiakirjat tarkoituksenmukaista tapaa käyttäen:

1) sähköisellä tiedonsiirtomenetelmällä tai postitse velkojan tai velallisen ilmoittamaan osoitteeseen taikka *väestötietojärjestelmään tai kaupparekisteriin merkittyyn postiosoitteeseen;*

2) *tallentamalla ne konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmään edellyttäen, että vastaanottajalle on myönnetty pääsy järjestelmään;*

3) *tallentamalla ne muuhun sähköiseen järjestelmään, johon vastaanottajalla on pääsy ja jonka käyttämisen vastaanottaja on hyväksynyt;*

4) puhelimitse, jollei kirjallinen menettely ole asian laadun vuoksi tarpeen.

(uusi)

Jos pesänhoitaja toimittaa tiedoksiannon 1 momentin 2 tai 3 kohdassa tarkoitetulla tavalla, hänen on ilmoitettava tiedoksiannon vastaanottajalle sähköisellä tiedonsiirtomenetelmällä tämän ilmoittamaan osoitteeseen asiakirjan tallentamisesta konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmään tai muuhun sähköiseen järjestelmään, jollei vastaanottajan kanssa ole muuta sovittu.

Jollei pesänhoitajan pyynnöstä muuta johdu, velkojat ja velallinen voivat toimittaa pesänhoitajalle tässä laissa tarkoitetut lausumat, vastineet ja ilmoitukset 1 momentissa tarkoitetulla tavalla.

Velkojat ja velallinen voivat toimittaa pesänhoitajalle tässä laissa tarkoitetut lausumat, vastineet ja ilmoitukset *tallentamalla ne konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmään taikka toimittamalla ne pesänhoitajalle sähköisellä tiedonsiirtomenetelmällä tai postitse.*

Voimassa oleva laki

Ehdotus

8 §

Sähköisellä tiedonsiirtomenetelmällä saapuneen viestin saapumisajankohta

Sähköisellä tiedonsiirtomenetelmällä toimitetun viestin katsotaan saapuneen vastaanottajalle määräajassa, jos se on saapunut niin kuin sähköisestä asioinnista viranomais-toiminnassa annetun lain (13/2003) 10 ja 11 §:ssä säädetään.

8 §

Sähköisellä tiedonsiirtomenetelmällä saapuneen viestin saapumisajankohta

Konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmään tallennetun asiakirjan ja sähköisellä tiedonsiirtomenetelmällä toimitetun viestin katsotaan saapuneen vastaanottajalle määräajassa, jos se on saapunut niin kuin sähköisestä asioinnista viranomais-toiminnassa annetun lain (13/2003) 10 ja 11 §:ssä säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Lain 2 luvun 3 §:n 2 momentin 3 kohtaa sovelletaan sellaisena kuin se oli lain tullessa voimaan, jos maksukehotus on annettu velalliselle tiedoksi ennen lain voimaantuloa.

Lain 9 luvun 1 §:n 1 ja 2 momenttia sekä 2 §:n 2 momenttia, 10 luvun 2 §:ää ja 4 §:n 2 momenttia, 12 luvun 5 §:n 1 momenttia sekä 6 ja 8 §:ää, 13 luvun 2 §:n 1 momenttia, 15 luvun 6 §:n 1 momenttia ja 17 luvun 7 §:ää sovelletaan ennen lain voimaantuloa alkaneisiin konkursseihin sellaisina kuin ne olivat lain tullessa voimaan.

Lain 16 a lukua ei sovelleta konkursseihin, jotka ovat alkaneet ennen lain voimaantuloa.

2.

Laki**yrityksen saneerauksesta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yrityksen saneerauksesta annetun lain (47/1993) 81 §, sellaisena kuin se on laissa
 247/2007, sekä
lisätään 66 §:ään uusi 4 momentti ja lakiin uusi 81 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

66 §

66 §

*Konkurssin vaikutus saneerausohjelmaan**Konkurssin vaikutus saneerausohjelmaan*-----
(uusi)-----
Jos päätös velallisen asettamisesta konkurssiin kumotaan tai konkurssi peruuntuu, ohjelman raukeaminen peruuntuu ja ohjelman ehtoja on noudatettava samoin kuin jos velallista ei olisi asetettu konkurssiin.

81 §

81 §

*Tiedoksiantotapa**Tiedoksiantotapa*

Tässä laissa tarkoitetut tiedoksiannot voidaan toimittaa postitse tai sähköisellä tiedonsiirtomenetelmällä, jollei tiedoksiantoa ole tarpeen toimittaa vastaanottodistusta tai saantitodistusta vastaan taikka muuta riita-asioita varten säädettyä todisteellista tiedoksiantotapaa käyttäen.

Sähköisellä tiedonsiirtomenetelmällä toimitetun viestin katsotaan saapuneen vastaanottajalle määräajassa, jos se on saapunut niin kuin sähköisestä asioinnista viranomais-toiminnassa annetun lain (13/2003) 10 ja 11 §:ssä säädetään.

Tuomioistuvin voi toimittaa tässä laissa tarkoitetut tiedoksiannot sähköisellä tiedonsiirtomenetelmällä tai postitse, jollei tiedoksiantoa ole tarpeen toimittaa vastaanottodistusta tai saantitodistusta vastaan taikka muuta riita-asioita varten säädettyä todisteellista tiedoksiantotapaa käyttäen.

Selvittäjä voi toimittaa tässä laissa tarkoitetut ilmoitukset, kutsut ja muut tiedoksiannot sekä asiakirjat tarkoituksenmukaista tapaa käyttäen:

1) sähköisellä tiedonsiirtomenetelmällä tai postitse velkojan tai velallisen ilmoittamaan osoitteeseen taikka väestötietojärjestelmään tai kaupparekisteriin merkittyyn postiosoitteeseen;

2) tallentamalla ne konkurssi- ja yritys-saneerausasioiden asianhallintajärjestelmään edellyttäen, että vastaanottajalle on myönnetty pääsy järjestelmään;

Voimassa oleva laki

Ehdotus

(uusi)

3) tallentamalla ne muuhun sähköiseen järjestelmään, johon vastaanottajalla on pääsy ja jonka käyttämisen vastaanottaja on hyväksynyt;

4) puhelimitse, jollei kirjallinen menettely ole asian laadun vuoksi tarpeen.

Jos selvittäjä toimittaa tiedoksiannon 1 momentin 2 tai 3 kohdassa tarkoitetulla tavalla, hänen on ilmoitettava tiedoksiannon vastaanottajalle sähköisellä tiedonsiirtomenetelmällä tämän ilmoittamaan osoitteeseen asiakirjan tallentamisesta konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmään tai muuhun sähköiseen järjestelmään, jollei vastaanottajan kanssa ole muuta sovittu.

(uusi)

Velkojat ja velallinen voivat toimittaa selvittäjälle tässä laissa tarkoitetut lausumat, vastineet ja ilmoitukset tallentamalla ne konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmään taikka toimittamalla ne selvittäjälle sähköisellä tiedonsiirtomenetelmällä tai postitse.

Loppuselonteko voidaan toimittaa velkojalle siihen osoitteeseen, jonka velkoja on ilmoittanut saneerausmenettelyssä taikka myöhemmin saneerausohjelman vahvistamisen jälkeen valvojalle tai velalliselle.

Loppuselonteko voidaan toimittaa velkojalle sähköisellä tiedonsiirtomenetelmällä tai postitse siihen osoitteeseen, jonka velkoja on ilmoittanut saneerausmenettelyssä taikka myöhemmin saneerausohjelman vahvistamisen jälkeen valvojalle tai velalliselle.

(uusi)

81 a §

Sähköisellä tiedonsiirtomenetelmällä saapuneen viestin saapumisajankohta

Konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmään tallennetun asiakirjan ja sähköisellä tiedonsiirtomenetelmällä toimitetun viestin katsotaan saapuneen vastaanottajalle määräajassa, jos se on saapunut niin kuin sähköisestä asiointista viranomaistoiminnassa annetun lain (13/2003) 10 ja 11 §:ssä säädetään.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 20 .

3.

Laki

konkurssipesien hallinnon valvonnasta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan konkurssipesien hallinnon valvonnasta annetun lain (109/1995) 2 § ja 7 §:n 3 momentti, sellaisena kuin niistä on 7 §:n 3 momentti laissa 123/2004, sekä
lisätään lakiin uusi 16 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §
Konkurssiasiamiehellä voi olla toimisto. Toimistossa voi olla valtion talousarvion rajoissa tarpeellinen määrä esittelijöinä toimivia virkamiehiä ja muuta henkilökuntaa.

(uusi)

(uusi)

(uusi)

2 §
Konkurssiasiamiehellä on toimisto, jossa on valtion talousarvion rajoissa tarpeellinen määrä esittelijöinä toimivia virkamiehiä sekä muuta henkilökuntaa.

Konkurssiasiamies vahvistaa toimiston työjärjestyksen.

Konkurssiasiamies ratkaisee asiat esittelystä. Työjärjestyksessä voidaan kuitenkin määrätä niistä asioista, jotka konkurssiasiamies ratkaisee ilman esittelyä.

Konkurssiasiamies voi siirtää ratkaisuvaltaa esittelijöinä toimiville virkamiehille asioissa, joissa lain soveltamiskäytäntö on vaikuttanut.

7 §

7 §

Tuomioistuin voi konkurssiasiamiehen vaatimuksesta alentaa velkojen pesänhoitajalle määräämää palkkiota, jos pesänhoitaja on olennaisesti laiminlyönyt hänelle kuuluvia tehtäviä tai velvollisuuksia taikka jos palkkio selvästi ylittää sen, mitä voidaan pitää kohtuullisena. Konkurssiasiamiehen on esitettävä vaatimuksensa 30 päivän kuluessa siitä, kun velkojen päätöksen sisältävä asiakirja on saapunut konkurssiasiamiehen toimistoon.

Tuomioistuin voi konkurssiasiamiehen vaatimuksesta alentaa velkojen pesänhoitajalle määräämää palkkiota *konkurssilain 8 luvun 7 §:n 2 momentissa tarkoitetuilla perusteilla* taikka jos palkkio selvästi ylittää sen, mitä voidaan pitää kohtuullisena. Konkurssiasiamiehen on esitettävä vaatimuksensa 30 päivän kuluessa siitä, kun velkojen päätöksen sisältävä asiakirja on saapunut konkurssiasiamiehen toimistoon.

HE 221/2018 vp

Voimassa oleva laki

(uusi)

Ehdotus

16 a §

Päätöksestä, jonka konkurssiasiamies on tehnyt tämän lain nojalla, ei saa valittaa, jollei tässä tai muussa laissa toisin säädetä.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta 20 .*

5.

Laki

konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteristä annetun lain 9 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteristä annetun lain (137/2004) 9 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 367/2017, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

9 §

9 §

Tietojen julkisuus ja luovuttaminen

Tietojen julkisuus ja luovuttaminen

Konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteriin merkityt tiedot ovat saatavissa yleisen tietoverkon kautta lukuun ottamatta luonnollisen henkilön henkilötunnusta. *Yleisen tietoverkon kautta saatavissa olevat tiedot asetetaan saataville myös Euroopan oikeusportaalin välityksellä maksukyvyttömyysmenettelyistä annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2015/848 tarkoitetulla tavalla.*

Konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteriin merkityt tiedot ovat saatavissa yleisen tietoverkon kautta lukuun ottamatta luonnollisen henkilön henkilötunnusta.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 ____ .

6.

Laki

velkajärjestelyrekisteristä annetun lain 8 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan velkajärjestelyrekisteristä annetun lain (368/2017) 8 §:n 2 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

8 §

8 §

Tietojen julkisuus ja luovuttaminen

Tietojen julkisuus ja luovuttaminen

Jos velkajärjestely koskee yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain 45 a §:ssä tarkoitettua elinkeinotoiminnan velkojen järjestelyä, velkajärjestelyrekisteriin merkityt tiedot ovat saatavissa yleisen tietoverkon kautta henkilötunnusta lukuun ottamatta. Yleisen tietoverkon kautta saatavissa olevat tiedot asetetaan saataville myös Euroopan oikeusportaalin välityksellä maksukyvyttömyysmenettelyistä annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2015/848 tarkoitetulla tavalla.

Jos velkajärjestely koskee yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain 45 a §:ssä tarkoitettua elinkeinotoiminnan velkojen järjestelyä, velkajärjestelyrekisteriin merkityt tiedot ovat saatavissa yleisen tietoverkon kautta henkilötunnusta lukuun ottamatta.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 ____ .

7.

Laki

maanvuokralain 19 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan maanvuokralain (258/1966) 19 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1140/2010, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

19 §

19 §

Jos konkurssipesä käyttää vuokra-aluetta, se on tämän ajan vastuussa vuokrasopimuksesta aiheutuvien velvollisuuksien täyttämisestä, vaikka se ei olisi ottanut vastatakseen niiden täyttämistä.

Konkurssipesä on vastuussa vuokrasopimuksen mukaisen vuokran maksamisesta siltä ajalta kuin se käyttää vuokra-aluetta, vaikka se ei olisi ottanut vastatakseen vuokrasopimuksesta aiheutuvien velvollisuuksien täyttämistä. Vuokra-alueen käyttämisenä ei pidetä sitä, että konkurssipesä yksinomaan jättää alueelle velalliselle kuuluvaa omaisuutta. Vuokranantajalle omaisuuden poistamisesta ja alueen puhdistamisesta aiheutuneet kustannukset ovat konkurssisääntäviä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 20 .

Jos konkurssi on alkanut ennen tämän lain voimaantuloa, konkurssipesän vastuuseen vuokrasopimuksesta aiheutuvien velvollisuuksien täyttämistä sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

8.

Laki**liikehuoneiston vuokrauksesta annetun lain 39 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan liikehuoneiston vuokrauksesta annetun lain (482/1995) 39 §:n 3 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

39 §

Vuokralaisen konkurssi

 Jos konkurssipesä käyttää huoneistoa, se on tämän ajan vastuussa vuokrasopimuksesta aiheutuvien velvollisuuksien täyttämistä, vaikka se ei olisi ottanut vastatakseen niiden täyttämistä. Liikehuoneiston edellelennvuokrauksessa huoneiston edelleen vuokralle antaneen vuokralaisen konkurssipesä vastaa vuokranantajalle vuokrasopimuksesta aiheutuvien velvollisuuksien täyttämistä konkurssin alkamisesta siihen asti, kun huoneistoa hallinnassaan pitävälle vuokralaiselle on ilmoitettu ensivuokrasuhteen päättymisestä.

Ehdotus

39 §

Vuokralaisen konkurssi

Konkurssipesä on vastuussa vuokrasopimuksen mukaisen vuokran maksamisesta silta ajalta kuin se käyttää huoneistoa, vaikka se ei olisi ottanut vastatakseen vuokrasopimuksesta aiheutuvien velvollisuuksien täyttämistä. Huoneiston käyttäminen ei pidetä sitä, että konkurssipesä yksinomaan jättää huoneistoon velalliselle kuuluvaa omaisuutta. Vuokranantajalle omaisuuden poistamisesta ja huoneiston siivoamisesta aiheutuneet kustannukset ovat konkurssisaatavia. Liikehuoneiston edellelennvuokrauksessa huoneiston edelleen vuokralle antaneen vuokralaisen konkurssipesä vastaa vuokranantajalle vuokrasopimuksesta aiheutuvien velvollisuuksien täyttämistä konkurssin alkamisesta siihen asti, kun huoneistoa hallinnassaan pitävälle vuokralaiselle on ilmoitettu ensivuokrasuhteen päättymisestä.

 Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Jos konkurssi on alkanut ennen tämän lain voimaantuloa, konkurssipesän vastuuseen vuokrasopimuksesta aiheutuvien velvollisuuksien täyttämistä sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

9.

Laki

asuinhuoneiston vuokrauksesta annetun lain 49 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan asuinhuoneiston vuokrauksesta annetun lain (481/1995) 49 §:n 3 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

49 §

49 §

Vuokralaisen konkurssi

Vuokralaisen konkurssi

Jos konkurssipesä käyttää huoneistoa, se on tämän ajan vastuussa vuokrasopimuksesta aiheutuvien velvollisuuksien täyttämistä, vaikka se ei olisi ottanut vastatakseen niiden täyttämistä. Asuinhuoneiston jälleenvuokrauksessa ensivuokralaisen konkurssipesä vastaa ensivuokrasopimuksesta aiheutuvien velvollisuuksien täyttämistä konkurssin alkamisesta siihen asti, kun jälleenvuokralaiselle on ilmoitettu ensivuokrasuhteen päättymisestä.

Konkurssipesä on vastuussa vuokrasopimuksen mukaisen vuokran maksamisesta siltä ajalta kuin se käyttää huoneistoa, vaikka se ei olisi ottanut vastatakseen vuokrasopimuksesta aiheutuvien velvollisuuksien täyttämistä. Huoneiston käyttäminen ei pidä sitä, että konkurssipesä yksinomaan jättää huoneistoon velalliselle kuuluvaa omaisuutta. Vuokranantajalle omaisuuden poistamisesta ja huoneiston siivoamisesta aiheutuneet kustannukset ovat konkurssisaatavia. Asuinhuoneiston jälleenvuokrauksessa ensivuokralaisen konkurssipesä vastaa ensivuokrasopimuksesta aiheutuvien velvollisuuksien täyttämistä konkurssin alkamisesta siihen asti, kun jälleenvuokralaiselle on ilmoitettu ensivuokrasuhteen päättymisestä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Jos konkurssi on alkanut ennen tämän lain voimaantuloa, konkurssipesän vastuuseen vuokrasopimuksesta aiheutuvien velvollisuuksien täyttämistä sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

10.

Laki

ulosottoaaren 3 luvun 44 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään ulosottoaaren (705/2007) 3 luvun 44 §:ään uusi 2 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 luku

Yleiset menettelysäännökset

44 §

44 §

Poikkeukset vakuuden asettamisvelvollisuudesta

Poikkeukset vakuuden asettamisvelvollisuudesta

(uusi)

Vakuutta ei myöskään vaadita julkisselvityksessä olevalta konkurssipesältä, kun julkisselvittäjä hakee täytäntöönpanoa konkurssi-asiamiehen suostumuksella.

*Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 _____.*

11.

Laki

verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetun lain 21 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetun lain (706/2007) 21 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

21 §

21 §

Vanhentumisen vaikutukset

Vanhentumisen vaikutukset

Vanhentunutta julkista saatavaa ei saa periä. Vanhentuminen ei estä suorituksen saamista saatavan panttina olevasta velallisen omaisuudesta.

Jos ennen vanhentumisajan päättymistä

1) julkisen saatavan perimiseksi on toimitettu ulosmittaus,

2) julkinen saatava on valvottu konkurssissa tai asianosaiskeskustelussa ulosotto-kaaren mukaisessa kiinteistön myynnissä taikka

3) julkinen saatava on ilmoitettu julkisen haasteen johdosta,

vanhentumisajan umpeen kuluminen ei estä maksun saamista ulosmitatuista tai konkurssiin luovutetuista varoista taikka niistä varoista, joista julkisessa haasteessa ilmoitetut saatavat on suoritettava. Yksityishenkilön velkajärjestelyn ja yrityssaneerauksen vaikutuksesta säädetään erikseen.

(uusi)

Perustevalitus saadaan tehdä niin kauan kuin oikeutta maksun saantiin ei ole 1 tai 2 momentin mukaan menetetty. Perustevalitus on tehtävä 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettussa tapauksessa kolmen viikon kuluessa valvontapäivästä lukien.

Vanhentunutta julkista saatavaa ei saa periä. Vanhentuminen ei estä suorituksen saamista saatavan panttina olevasta velallisen omaisuudesta.

Vanhentumisajan umpeen kuluminen ei estä maksun saamista ulosmitatuista tai konkurssiin luovutetuista varoista taikka niistä varoista, joista julkisessa haasteessa ilmoitetut saatavat on suoritettava, jos ennen vanhentumisajan päättymistä:

1) julkisen saatavan perimiseksi on toimitettu ulosmittaus;

2) *velallinen on asetettu konkurssiin* tai *julkinen saatava on valvottu* asianosaiskeskustelussa ulosotto-kaaren mukaisessa kiinteistön myynnissä; taikka

3) julkinen saatava on ilmoitettu julkisen haasteen johdosta.

Yksityishenkilön velkajärjestelyn ja yrityssaneerauksen vaikutuksesta säädetään erikseen.

Perustevalitus saadaan tehdä niin kauan kuin oikeutta maksun saantiin ei ole 1 tai 2 momentin mukaan menetetty. Perustevalitus on tehtävä 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettussa tapauksessa kolmen viikon kuluessa *konkurssiin asettamisesta tai siitä, kun julkinen saatava on valvottu asianosaiskeskustelussa*.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .

Ennen tämän lain voimaantuloa alkanei-

HE 221/2018 vp

Voimassa oleva laki

Ehdotus

*siin konkursseihin sovelletaan tämän lain
voimaan tullessa voimassa olleita säännök-
siä.*

12.

Laki

palkkaturvalain 20 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan palkkaturvalain (866/1998) 20 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

20 §

20 §

Erityinen vanhentumisaika

Erityinen vanhentumisaika

Palkkaturva on perittävä takaisin valtiolle 10 vuoden kuluessa sen vuoden päättymisestä lukien, jona palkkaturvapäätös on annettu. Tämän jälkeen oikeus maksun saantiin on menetetty.

Aikaraja ei estä maksun saamista ulosmittausta, konkurssiin luovutetuista tai muun julkisen haasteen kohteena olevista varoista, jos saatavan perimiseksi on suoritettu ulosmittaus tai saatava on valvottu konkurssissa taikka muun julkisen haasteen perusteella edellä mainitun määräajan kuluessa. Erityisen vanhentumisajan suhteesta saneerausmenettelyyn ja velkajärjestelyyn säädetään yrityksen saneerauksesta annetun lain (47/1993) 99 ja 99 a §:ssä sekä yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain (57/1993) 79 ja 79 a §:ssä.

(uusi)

Palkkaturva on perittävä takaisin valtiolle 10 vuoden kuluessa sen vuoden päättymisestä lukien, jona palkkaturvapäätös on annettu. Tämän jälkeen oikeus maksun saantiin on menetetty.

Vanhentumisajan umpeen kuluminen ei estä maksun saamista ulosmittausta tai konkurssiin luovutetuista varoista taikka niistä varoista, joista julkisessa haasteessa ilmoitetut saatavat on suoritettava, jos ennen 1 momentissa tarkoitetun vanhentumisajan päättymistä:

1) saatavan perimiseksi on toimitettu ulosmittaus;

2) velallinen on asetettu konkurssiin tai saatava on valvottu asianosaiskeskustelussa ulosottokaaren mukaisessa kiinteistön myynnissä; taikka

3) saatava on ilmoitettu julkisen haasteen johdosta.

Yksityishenkilön velkajärjestelyn ja yritys-saneerauksen vaikutuksesta säädetään erikseen.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 _____.

Ennen tämän lain voimaantuloa alkaneisiin konkursseihin sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

13.

Laki

merimiesten palkkaturvalain 18 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan merimiesten palkkaturvalain (1108/2000) 18 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

18 §

18 §

Erityinen vanhentumisaika

Erityinen vanhentumisaika

Palkkaturva on perittävä takaisin valtiolle 10 vuoden kuluessa sen vuoden päättymisestä lukien, jona palkkaturvapäätös on annettu. Tämän jälkeen oikeus maksun saantiin on menetetty. Aikaraja ei estä maksun saamista ulosmitatuista, konkurssiin luovutetuista tai muun julkisen haasteen kohteena olevista varoista, jos saatavan perimiseksi on suoritettu ulosmittaus tai saatava on valvottu konkurssissa taikka muun julkisen haasteen perusteella edellä mainitun määräajan kuluessa. Erityisen vanhentumisajan suhteesta saneerausmenettelyyn ja velkajärjestelyyn säädetään yrityksen saneeruksesta annetun lain (47/1993) 99 ja 99 a §:ssä sekä yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain (57/1993) 79 ja 79 a §:ssä.

(uusi)

Palkkaturva on perittävä takaisin valtiolle 10 vuoden kuluessa sen vuoden päättymisestä lukien, jona palkkaturvapäätös on annettu. Tämän jälkeen oikeus maksun saantiin on menetetty.

Vanhentumisajan umpeen kuluminen ei estä maksun saamista ulosmitatuista tai konkurssiin luovutetuista varoista taikka niistä varoista, joista julkisessa haasteessa ilmoitetut saatavat on suoritettava, jos ennen 1 momentissa tarkoitetun vanhentumisajan päättymistä:

1) saatavan perimiseksi on toimitettu ulosmittaus;

2) velallinen on asetettu konkurssiin tai saatava on valvottu asianosaiskeskustelussa ulosottokaaren mukaisessa kiinteistön myynnissä; taikka

3) saatava on ilmoitettu julkisen haasteen johdosta.

Yksityishenkilön velkajärjestelyn ja yritys-saneerauksen vaikutuksesta säädetään erik-

(uusi)

HE 221/2018 vp

Voimassa oleva laki

Ehdotus

seen.

_____ päivä
Tämä laki tulee voimaan _____
kuuta 20 .

Ennen tämän lain voimaantuloa alkaneisiin konkursseihin sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

14.

Laki

jätelain 28 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään jätelain (646/2011) 28 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

28 §

28 §

Jätehuollon järjestäminen

Jätehuollon järjestäminen

(uusi)

Konkurssipesän vastuusta jätehuollon järjestämisessä säädetään konkurssilain (120/2004) 16 a luvussa.

*Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 _____.*

15.

Laki

maa-aineslain 16 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan maa-aineslain (555/1981) 16 a §, sellaisena kuin se on laissa 463/1997, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

16 a §

16 a §

Luvan haltijan konkurssi

Luvan haltijan konkurssi

Jos luvan haltija on asetettu konkurssiin eikä lupaa kuuden kuukauden kuluessa konkurssin alkamisesta ole 13 a §:n mukaisesti siirretty toiselle tai konkurssipesä ole ilmoittanut jatkavansa luvan tarkoittamaa toimintaa, lupaan perustuva oikeus maa-ainesten ottamiseen raukeaa ja lupaan liittyvät velvoitteet on täytettävä jo otetun maa-ainesmäärän osalta.

Mikäli konkurssipesä jatkaa ottamistoimintaa, jatkamisesta tehdään ilmoitus lupaviranomaiselle noudattaen soveltuvin osin mitä 13 a §:ssä säädetään.

(uusi)

Jos luvan haltija on asetettu konkurssiin eikä lupaa kuuden kuukauden kuluessa konkurssin alkamisesta ole 13 a §:n mukaisesti siirretty toiselle tai konkurssipesä ole ilmoittanut jatkavansa luvan tarkoittamaa toimintaa, lupaan perustuva oikeus maa-ainesten ottamiseen raukeaa.

Jos konkurssipesä jatkaa ottamistoimintaa, jatkamisesta tulee tehdä ilmoitus lupaviranomaiselle viipymättä. Maa-ainesten ottamistoimintaa jatkava konkurssipesä vastaa lupaan liittyvistä velvoitteista jo otetun maa-ainesmäärän osalta.

Konkurssipesän ympäristövastuusta säädetään konkurssilain (120/2004) 16 a luvussa.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 . _____

Oikeusministeriön asetus

konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmästä

Oikeusministeriön päätöksen mukaisesti säädetään konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmästä annetun lain (/) 4 §:n 2 momentin nojalla:

1 §

Konkurssi-asiassa asianhallintajärjestelmään tallennettavat tiedot

Konkurssipesän pesänhoitajan on huolehdittava siitä, että asianhallintajärjestelmään tallennetaan viivytyksettä seuraavat tiedot:

- 1) pesänhoitajan yhteystiedot;
- 2) velkojan nimi, y- tai henkilötunnus ja sähköpostiosoite;
- 3) valvontapäivä;
- 4) velkojainkokouksen päivämäärä;
- 5) muun päätöksentekomenettelyn määräpäivä;
- 6) määräpäivä velkojan lausumalle jakoluetteloehdotuksesta;
- 7) riitautuksen määräpäivä;
- 8) velallisen varat;
- 9) velallisen velat;
- 10) työntekijöiden määrä;
- 11) pesänhoitajan palkkio ja kustannusten korvaus;
- 12) konkurssipesän tulot;
- 13) konkurssipesän menot;
- 14) velkojille maksetut jako-osuudet;
- 15) jako-osuusprosentit;
- 16) konkurssilain (120/2004) 9 luvun 1 §:n 2 momentissa ja 2 §:n 2 momentissa sekä 10 luvun 2 §:n 1 momentissa ja 12 luvun 5 §:n 1 momentissa tarkoitetut tiedot.

2 §

Konkurssi-asiassa asianhallintajärjestelmään tallennettavat asiakirjat

Konkurssipesän pesänhoitajan on huolehdittava siitä, että asianhallintajärjestelmään tallennetaan viivytyksettä seuraavat asiakirjat:

- 1) päätös konkurssiin asettamisesta;
- 2) pesäluettelo;
- 3) velallisselvitys;
- 4) vuosiselonteko;
- 5) kutsu velkojainkokoukseen;
- 6) velkojainkokouksen pöytäkirja;
- 7) muun päätöksentekomenettelyn päätösesitys ja päätös;
- 8) päätös konkurssin raukeamisesta;
- 9) ilmoitus valvontapäivästä;
- 10) jakoluetteloehdotus;
- 11) pesänhoitajan jakoluettelo;

- 12) tuomioistuimen vahvistama jakoluettelo;
- 13) lopputilitys;
- 14) jako-osuuslaskelma;
- 15) pesänhoitajan palkkiota ja kustannusten korvausta koskevat laskut;
- 16) esitys konkurssin raukeamisesta;
- 17) hakemus konkurssin raukeamisesta;
- 18) selvitys jälkiselvitystoimista.

3 §

Yrityssaneerausasiassa asianhallintajärjestelmään tallennettavat tiedot

Saneerausmenettelyn selvittäjän on huolehdittava siitä, että asianhallintajärjestelmään tallennetaan viivytyksettä seuraavat tiedot:

- 1) selvittäjän yhteystiedot;
- 2) velkojan nimi, y- tai henkilötunnus ja sähköpostiosoite;
- 3) vaatimusten esittämisen määräpäivä;
- 4) taloudellisen selvityksen määräpäivä;
- 5) väitteiden esittämisen määräpäivä;
- 6) lausumien antamisen määräpäivä;
- 7) äänestyslausumien määräpäivä;
- 8) velallisen varat menettelyn alkaessa;
- 9) velallisen velat menettelyn alkaessa;
- 10) menettelyä edeltävän tilikauden liikevaihto;
- 11) työntekijöiden määrä menettelyn alkaessa;
- 12) selvittäjän palkkio ja kustannusten korvaus;
- 13) saneerausvelkojen leikkausprosentti;
- 14) velkojille maksettavat suoritukset;
- 15) saneerausohjelman kesto.

4 §

Yrityssaneerausasiassa asianhallintajärjestelmään tallennettavat asiakirjat

Saneerausmenettelyn selvittäjän on huolehdittava siitä, että asianhallintajärjestelmään tallennetaan viivytyksettä seuraavat asiakirjat:

- 1) päätös saneerausmenettelyn aloittamisesta;
- 2) hakemus saneerausmenettelyn keskeyttämisestä;
- 3) päätös saneerausmenettelyn lakkaamisesta;
- 4) selvitys velallisen taloudellisesta asemasta;
- 5) ehdotus saneerausohjelmaksi;
- 6) luettelo riitautuksista;
- 7) äänestys selvitys;
- 8) päätös äänivallasta ja ryhmäjaosta;
- 9) vahvistettu saneerausohjelma;
- 10) velkojatoimikunnan kokospöytäkirja;
- 11) selvittäjän palkkiota ja kustannusten korvausta koskevat laskut.

HE 221/2018 vp

5 §

Voimaantulo

Tämä asetus tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Valtioneuvoston asetus

konkurssipesien hallinnon valvonnasta annetun asetuksen eräiden säännösten kumoamisesta

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §
Tällä asetuksella kumotaan konkurssipesien hallinnon valvonnasta annetun asetuksen (111/1995) 1, 5, 6 ja 9 §.

2 §
Tämä asetus tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Oikeusministeriön asetus

konkurssiasioista annetun oikeusministeriön asetuksen 2 §:n muuttamisesta

Oikeusministeriön päätöksen mukaisesti
muutetaan konkurssiasioista annetun oikeusministeriön asetuksen (502/2004) 2 §:n 1 momentti seuraavasti:

2 §

Ilmoitus konkurssin alkamisesta

Pesänhoitajan on viipymättä ilmoitettava konkurssin alkamisesta:

- 1) velallisen asuin- ja kotipaikan sekä velallisen omistaman kiinteistön sijaintipaikan ulosotoviranomaiselle;
- 2) sille kirjaamisviranomaiselle, jonka tuomiopiirissä velallisella on kiinteistö tai kirjattu erityinen oikeus;
- 3) alusrekisteriin tai alusrakennusrekisteriin, jos konkurssipesään kuuluu alusrekisteriin tai alusrakennusrekisteriin merkitty alus;
- 4) ilma-alusrekisteriin, jos konkurssipesään kuuluu rekisteröity ilma-alus;
- 5) arvo-osuusrekisteriin, jos konkurssipesään kuuluu arvo-osuus;
- 6) asianomaiselle palkkaturvaviranomaiselle;
- 7) asianomaiselle elinkeinoviranomaiselle, jos velallinen harjoittaa elinkeinoa, johon vaaditaan lupa tai rekisteröinti;
- 8) asianomaiselle valvontaviranomaiselle, jos velallisen toiminnassa on harjoitettu ympäristönsuojelulaissa (527/2014), jätelaissa (646/2011), maa-aineslaissa (555/1981), kaivoslaissa (621/2011), säteilylaissa (/), geenitekniikkalaissa (377/1995) tai vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetussa laissa (390/2005) tarkoitettua luvan- tai ilmoituksenvaraista taikka rekisteröitävää toimintaa.

Tämä asetus tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Ennen tämän asetuksen voimaantuloa alkaneisiin konkursseihin sovelletaan tämän asetuksen voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.